

עזרי מעם השם עושה שמים וארץ

ספר הזהר

שיחבר התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי זיע"א

ובו: "ספר הזהר", "זהר חדש", "תקוני הזהר"

מנקד

- כרך כג -

משפטים

דף צ"ט ע"ב - דף קט"ז ע"א

מבאר בלשון הקדש עם פרוש קל ונחמד למען ירוץ הלומד בו

מחלק לשנה אחת ולשלוש שנים

מופץ ללא מטרות רווח כלל ועיקר
לקירוב הגאולה ברחמים

בדקות ספורות בלבד תזכה להיות בן עולם הבא

נסדר, נערך והוגה מחנך, בנקוד ופסוק מלא, עם מראה מקומות,
בחלוק קטעים לפי העניינים, באותיות גדולות ומאירות עינים

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"
בעיה"ק בית שמש תובב"א
כסלו תשע"א לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

כל הזכויות שמורות

ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים **בחינם בלבד**

ניתן ל"מפעל הזוהר העולמי"

על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
ראש ישיבת "נהר שלום" (רח' שילה 6 ירושלים)
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א

תפלה קודם למוֹד הַזֶּהָר (קבלה מהאר"ל)

רבוֹן הַעוֹלָמִים וְאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים, אָב הַרַחֲמִים וְהַסְלִיחוֹת. מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, בְּקִדְהָ וּבְהַשְׁתַּחֲוִיָּה, שְׁקִרְבַּתְנוּ לְתוֹרַתְךָ וְלַעֲבוֹדָתְךָ עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, וְנָתַתְּ לָנוּ חֵלֶק בְּסוּדוֹת תּוֹרַתְךָ הַקְּדוּשָׁה. מָה אָנוּ, מָה חַיֵּינוּ, אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּנוּ חֶסֶד גָּדוֹל פְּתָה. עַל כֵּן אֲנַחְנוּ מִפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ, שֶׁתִּמְחוֹל, וְתִסְלַח, לְכֹל חַטָּאתֵינוּ וְעוֹנוֹתֵינוּ, וְאֵל יִהְיוּ עוֹנוֹתֵינוּ מִבְּדִילִים בֵּינֵינוּ לְבִינֶיךָ.

וּבְכֵן יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּכוּנֶנּוּ לְבְבֵינוּ לִירְאָתְךָ וְאֶהְבְּתְךָ, וְתִקְשִׁיב אֲזַנֶּיךָ לְדַבְרֵינוּ אֱלֹהִי, וְתִפְתַּח לְבַבֵּנוּ הָעֶרֶל בְּסוּדוֹת תּוֹרַתְךָ, וְיִהְיֶה לְמוֹדֵנוּ זֶה נַחַת רוּחַ לְפָנֶי כֶּסֶף כְּבוֹדְךָ כְּרִיחַ נִיחוּחַ. וְתִאֲצִיל עֲלֵינוּ אוֹר מִקּוֹר נִשְׁמַתְנוּ בְּכֹל בְּחִינַתֵּינוּ, וְשִׁיתְנוּצְצוּ נִיצוּצוֹת עֲבָדֶיךָ הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר עַל יָדָם גָּלִיתָ דְבָרֶיךָ אֱלֹהִי בְּעוֹלָם. וְזִכּוֹתֵם, וְזִכּוֹת אֲבוֹתֵם, וְזִכּוֹת תּוֹרַתֵם, וְתַמִּימוֹתֵם, וְקִדְשָׁתֵם, יַעֲמוּד לָנוּ לְבַל נִפְשַׁל בְּדַבְרֵי אֱלֹהֵינוּ. וּבְזִכּוֹתֵם תֵּאִיר עֵינֵינוּ בְּמָה שָׁאֲנוּ לּוֹמְדִים. כַּמָּאֲמַר נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל "גַּל עֵינֵי וְאִבְיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ". יְהִי לְרְצוֹן אֲמָרֵי פִי וְהִגִּיוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי. כִּי יי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּיו דַּעַת וְתִבּוֹנָה:

תפלה לְאַחַר לְמוֹד הַזֶּהָר (יאמר בפנות הלב)

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עֲלֵינוּ טוֹב וּמְטִיב הַדָּרֵשׁ לָנוּ. שׁוּבָה אֲלֵינוּ בְּהַמּוֹן רַחֲמֶיךָ בְּגִלְלֵי אֲבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוּנְךָ. בְּנֵה בֵּיתְךָ כְּבַתְחֻלָּה וְכוּנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוּנֵנוּ. וְהִרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוּ וְשִׁמְחָנוּ בְּתַקּוּנוּ. וְהִשָּׁב כַּהֲנִים לְעֲבוֹדָתֵם וְלוֹיִים לְדוּכַנָּם לְשִׁירָם וְלוֹזְמָרָם. וְהִשָּׁב יִשְׂרָאֵל לְנִוְיָהָם. וּמְלָאָה הָאָרֶץ דַּעַת אֶת ה' לִירְאָה וְלֵאמֹר אֶת שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

בא וראה, אם אחרת יקח לו. הגלגולים שמתגלגלים בפסוק הזה כמה גדולים ועליונים הם, שהרי כל הנשמות נכנסות בגלגול, ולא יודעים בני אדם דרכי הקדוש ברוך הוא איך עומדים המאזנים ואיך נדונים בני אדם בכל יום ובכל זמן, ואיך נשמות נכנסות לדין עד שלא באות לעולם הזה, ואיך נכנסות לדין אחר שיוצאות מן העולם הזה.

כמה גלגולים וכמה מעשים נסתרים עושה הקדוש ברוך הוא עם כמה נשמות מערטלות, וכמה רוחות מערטלות הולכות באותו העולם שלא נכנסות לפרגוד של המלך, וכמה עולמות מתהפך בהם, והעולם שמתהפך בכמה פלאים נסתרים, ובני אדם לא יודעים ולא משגיחים, ואיך מתגלגלות הנשמות כאבן בכף הקלע, כמו שנאמר ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע.

(והואיל והתחלנו לגלות) עכשו יש לגלות, שהרי כל הנשמות מהאילן הגדול והתקוף, שהוא הנהר שיוצא מעדן, יוצאות, וכל הרוחות מעץ אחר קטן יוצאות. הנשמה מלמעלה והרוח מלמטה, ומתחברות פאחת כמו זכר ונקבה. וכאשר מתחברות פאחת, אז מאירות אור עליון, ובחבור של שניהם נקרא גר. גר ה' נשמת אדם. מהו ג'ר? נ'שמה רוח. ועל החבור של שניהם פאחד נקרא גר, שכתוב (משלי ב) גר ה' נשמת אדם.

נשמה ורוח - זכר ונקבה להאיר פאחד, וזה בלי זה לא מאירים ולא נקרא גר. וכשמסתברים פאחד, הכל נקרא גר. ואז מתעטפת הנשמה ברוח לעמד שם למעלה בהיכל הגנוז, שכתוב (ישעיה נז) כי רוח מלפני יעטוף, לא כתוב יתעטף, אלא יעטוף,

הוא חזי (שמות כא) אם אחרת יקח לו, גלגולין דמתגלגלן בהאי קרא, כמה רברבין ועלאין אינון, דהא כל נשמתין עאלין בגלגולא. ולא ידעין בני נשא ארחוי דקודשא בריך הוא, והיאך קיימא טיקלא, והיך אתדנו בני נשא בכל יומא, ובכל עידן, והיך נשמתין עאלין בדינא, עד לא ייתון להאי עלמא, והיך עאלין בדינא, לבתר דנפקי מהאי עלמא.

כמה גלגולין, וכמה עובדין סתימין, עביד קדשא בריך הוא בהדי כמה נשמתין ערטילאין, וכמה רוחין ערטילאין אזלין בהוא עלמא, דלא עאלין לפרגודא דמלפא. וכמה עלמין אתהפך בהו ועלמא דאתהפך בכמה פליאן סתימין. ובני נשא לא ידעין, ולא משגיחין, והיך מתגלגלין נשמתין פאבנא בקוספיתא. כמה דאת אמר, (שמואל א כה) ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע.

(והואיל ושריין לנלאת) השתא אית לגלאה, דהא כל נשמתין, מאילנא רברבא ותקיפא דהוא נהר דנפיק מעדן נפקי. וכל רוחין, מאילנא אחרא זעירא נפקין. נשמה מלעילא רוח מלתתא, ומתחברן פחדא, פגוונא דדכר ונוקבא. וכד מתחברן פחדא, פדין נהרין נהירו עלאה. ובחבורא דתרווייהו אקרי גר. (משלי כ) גר יי' נשמת אדם. מהו ג'ר. נשמה רוח. ועל חבורא דתרווייהו פחדא אקרי גר, דכתיב גר יי' נשמת אדם.

נשמה ורוח: דכר ונוקבא לאנהרא כחדא, ודא בלא דא, לא נהרין, ולא אקרי גר, וכד מתחברן פחדא, אקרי כלא גר. וכדין אתעטף נשמה ברוח, לקיימא תמן לעילא, בהיכלא טמירא, דכתיב, (ישעיה נז) כי רוח מלפני שם למעלה בהיכל הגנוז, שכתוב (ישעיה נז) כי רוח מלפני יעטוף.

מה הטעם? משום שגשמות אני עשיתי. שם למעלה בגן, בהיכל הגנוז, מתעטפת ומתלבשת הנשמה ברוח כמו שראוי.

ובין שבאותו היכל לא היה ולא השתמש אלא ברוח ונשמה, הנפש לא באה לשם (משם), אלא מתלבשת באותה רוח שם, וכשיורדת לתוך גן עדן התפתח, (בעולם הזה) מתלבשת באותה רוח אחרת שאמרנו, אותה שיצאה משם והיתה משם, ובכללן היא שורה בעולם הזה ומתלבשת בהם.

אותה רוח שיוצאת מן העולם הזה, שלא התרבתה (שלא נטתה) ולא התפשטה בעולם הזה, הולכת בגלגול ולא מוצאת מנוחה. באה בגלגול בעולם כאבן בכף הקלע, עד שימצא אותו גואל שיגאלה, ומביא אותו באותו כלי ממש שהוא היה משתמש בו, ומדביק בו תמיד רוחו ונפשו, והיתה פת זוגו, רוח ברוח, ואותו הגואל בונה אותו כמקדם.

ואותה רוח שהשאיר ונדבקה באותו הפלי, לא נאבדה. שהרי אין אפלו דבר קטן בעולם שאין לו אתר ומקום להטמן ולהתפגס לשם, ולא נאבד לעולמים. ומשום כך, אותה הרוח שהשאיר באותו פלי שם, הוא ודאי רודף אחר העקר והיסוד שלו שיצא ממנו, ומביא אותו ובונה אותו במקומו, במקום של אותה רוח פת זוגו שיצאה עמו, ונכנה שם כמקדם, וזוהי בריה חדשה עכשו בעולם, רוח חדשה וגוף חדש.

ואם תאמר, רוח זו היא מה שהיה - כך זה, אבל לא נכנית אלא בשביל אותה רוח אחרת

יעטוף. יתעטף לא כתיב, אלא יעטוף. מאי טעמא. בגין דנשמות אני עשיתי, תמן לעילא בגנתא, בהיכלא טמירא, אתעטף ואתלבש נשמה ברוח, כמה דאתתזי.

ובין דבההוא היכלא, לא הוי, ולא אשתמש אלא ברוח ונשמה, נפש לא אתי לתמן, (נ"א מתמן) אלא מתלבש בההוא רוח תמן, וכד נחתא לגו גן עדן דלתתא, (בהאי עלמא) אתלבש בההוא רוחא אחרא דאמינא, ההוא דנפיק מתמן, והוה מתמן, ובכלהו שריא בהאי עלמא, ואתלבש בהו.

ההוא רוח דנפיק מהאי עלמא, דלא אתרבי (דלא אתרבי) ולא אתפשט בהאי עלמא.

אזלא בגלגולא, ולא אשפח נייחא, אתי בגלגולא בעלמא, פאכנא בקוספיתא, עד דישפח ההוא פרוקא דיפרוק ליה, ואייתי ליה בההוא מאנא ממש, דהוה איהו אשתמש ביה, ודביק ביה תדיר רוחיה ונפשיה, והות פת זוגיה, רוחא ברוחא, וההוא פרוקא בני ליה כמלקדמין.

וההוא רוחא דשבק ואתדבק בההוא מאנא, לא אתאביד. דהא לית מלה אפילו זעירא בעלמא, דלא הוי ליה אתר ודוכתא לאתטמרא ולא תפנשא תמן, ולא אתאביד לעלמין. ובגין כך, ההוא רוחא דשבק בההוא מנא, תמן, הוא ודאי רדיף פתר עקרא ויסודא דיליה, דקא נפיק מיניה, ואייתי ליה, ובני ליה פדוכתיה, באתר דההוא רוח פת זוגיה, דנפקת בהדיה, ואתבני תמן כמלקדמין. ודא איהו בריה חדתא השתא בעלמא, רוחא חדתא וגופא חדתא.

ואי תימא, רוח דא הוא מה דהנה. הכי הוא אבל לא אתבני, אלא בגין ההוא רוחא

אחרא דקא שבק בההוא

שהשאייר באותו כלי. כאן יש סודות (סוד הסודות באותו כלי). בספרו של חנוך, בגין זה שנבנה, לא נבנה אלא באותה רוח אחרת שהשאייר שם, באותו הכלי. וכשהתחיל להבנות, זה מושף אחריו של אותה רוח שהולכת ערטילאית ומושף אותה אליו, ושם שתי רוחות שהן אחת. אחר כך זוהי רוח, וזוהי נשמה, ושתיהן אחת.

אם זכה להטהר כראוי, שתיהן הן אחת להתלבש בהן נשמה אחרת עליונה. כמו שיש לשאר בני העולם רוח שזוכות בהן הנשמות, אותן שקודמות ואחזות בהן, ורוח אחרת מלמעלה, והנשמה הקדושה התלבשה בהן - אף כך גם משלו ממש יש שתי רוחות כדי להתלביש בהן הנשמה העליונה.

יהיה לזה גוף אחר שנבנה עכשו חדש. אותו הגוף הראשון שהשאייר, מה נעשה ממנו? או שזה בריקנות, או שזה בריקנות לפי תבונת אדם נשמע, שהראשון הזה שלא נשתלם בתחלה נאכד, הואיל ולא זכה. אם כך, לתנם השתדל במצוות התורה, או אפילו באחת מהן? והרי אנו יודעים שאפילו ריקנים שבישראל, כלם מלאים מצוות פרמון. וגוף זה, אף על גב שלא השתלם להתרבות ולזכות ולהשתדל בעולם, מצוות אחרות של התורה הוא שמר, שלא נאכדו ממנו, וכי לתנם הם היו? חברים חברים, פקחו עיניכם, שהרי אני ידעתי שפך אתם סבורים ויודעים, (היעלה על הדעת) שכל אותם גופים נצטירו הם בריקנות, שאין להם קיום לעולמים. לא כך, וחס לנו להסתפל בדברים הללו.

מאנא, (דף ק' ע"א) הקא אית רזין (ס"א רוא רזין ביהווא מאנא). בספרא דחנוך, בנינא דא דאתבני, לא אתבני, אלא ביהווא רוחא אחרא דשביק תמן, ביהווא מאנא. וכד שארי לאתבנאה, דא משיך אבתריה דיהווא רוח דאזיל ערטילאה, ומשיך ליה לגביה, ותמן תרי רוחות דאינון חד. לבתר, דא איהו רוח, ודא איהו נשמה, ותרווייהו חד.

אי זכה לאתדפאה כדקא יאות, תרווייהו אינון חד, לאתלבשא בהו נשמתא אחרא עלאה. כמה דאית לשאר בני עלמא, רוח, דזפאין בהו נשמתין, אינון דקדמן ואחידן בהו, ורוחא אחרא מלעילא. ונשמתא קדישא אתלבשא בהו. אוף הכי נמי, מדיליה ממש אית תרין רוחין, בגין לאתלבשא בהו נשמה עלאה.

יהא לדין גופא אחרא, דקא אתבני השתא חדתא, יהווא גופא קדמאה דשבק, מה אתעביד מניה. או האי בריקניא, או האי בריקניא. לפום סכלתנו דבר נש אשתמע, דהאי קדמאה דלא אשתלים בקדמיתא, אתאביד, הואיל ולא זכה. אי הכי, למגנא אשתדל בפקודי אורייתא, או אפילו בחד מנייהו. והא אנן ידעינן, דאפילו ריקנין שבישראל, בלהו מליין מצות פרמון. וגופא דא, אף על גב דלא אשתלים, לאתבראה, ולמזפי ולמסגי בעלמא, פקודין אחרנין דאורייתא נטר, דלא אתאבידו מניה, וכי למגנא הוו.

חברייא חברייא, פקיהו עיניכו, דהא אנא ידענא, דהכי אתון סברין וידעין, (נ"א סלקא דעתין) דכל אינון גופין, ציונין אינון בריקניא, דלא אית לון קיומא לעלמין. לאו הכי, וחס לן לאסתפל באלין מלין.

פתח סבא ואמר, (תהלים קו) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. מי הוא בעולם שיכול למלל הגבורות שעושה הקדוש ברוך הוא בעולם תמיד? אותו גוף הראשון שהשאיר, לא נאבד, ויהיה לו קיום לעתיד לבא, שהרי את ענשו סבל בכמה מינים, והקדוש ברוך הוא לא מקפח שכר שום בריות שברא, פרט לאותם שיצאו מתוך האמונה שלו ולא היה בהם טוב לעולמים, ופרט לאלו שלא כרעו במודים, שמאלה עושה הקדוש ברוך הוא בריות אחרות, כדי שלא יבנה באותו הגוף בדמות של אדם ולא יקום לעולמים. אבל אלה לא כף.

מה עושה הקדוש ברוך הוא? אם אותה רוח זוכה להתפקן בעולם הזה באותו הגוף האחר, מה עושה הקדוש ברוך הוא? אותו הגואל שגואל אותה, אותה הרוח שלו שמכניס לשם, ומשתף ומערב באותה רוח שהיתה באותו הפלי, ודאי שלא נאבדת. ומה נעשה? שהרי יש שם שלש רוחות (באותו גוף אחר בו יקום. ומה עשה הקדוש ברוך הוא? בא וראה, הגאולה היא שהיה גואל אותה, רוח שלו הרי נכנסת שם ונעזבת, ומשתתפת ומתערבת בפלי ההוא. ואותה הרוח הראשונה שהיתה באותו כלי ונדבקת בו, ודאי שנשארת שם ולא נאבדת, ומשום זה אותה הרוח שעזב באותו הפלי ונדבק שם, הוא וזך אחר השרש שלו והיסוד שלו שהיה יוצא ממנו ומביאו אליו, ובונה אותו במקום שהיתה בת וזגו. הרי שלש רוחות שם) - אחת שהיתה באותו הפלי ונשארה שם, ואחת אותה שנמשכה לשם והיתה ערטילאית, ואחת אותה שהכניס לשם אותה הגואל והתערב בהן. להיות שלש רוחות אי אפשר, ומה נעשה?

א"א כף הן הגבורות העליונות שעושה הקדוש ברוך הוא. אותה רוח שהכניס לשם אותו הגואל,

פתח סבא ואמר, (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי' ישמיע כל תהלתו. מאן הוא בעלמא, דיכיל למללא גבורן, דעביד קדשא בריהּ הוא בעלמא תדיר. ההוא גופא קדמא דשבק, לא אתאביד, וקיומא להוי ליה לזמנא דאתי. דהא עונשיה סבל בכמה זניין, וקודשא בריהּ הוא לא מקפח אנגרא דשום בריין דברא, בר אינון דנפקו מגו מהימנותא דיליה, ולא הוה בהו טב לעלמין. ובר מאינון דלא כרעו במודים, דהני קדשא בריהּ הוא עביד מנייהו בריין אחרנין, בגין דלא יתבני ההוא גופא דיוקנא דבר נש, ולא יקום לעלמין. אבל הני לאו הכי.

מה עבד קדשא בריהּ הוא. אי ההוא רוח, זכי לאתתקנא בהאי עלמא, בההוא גופא אחרא, מה עביד קדשא בריהּ הוא. ההוא פרוקא דקא פריק ליה, ההוא רוח דליה דקא אעיל תמן, ושתף וערב בההוא רוח דהנה בההוא מאנא, ודאי לא אתאביד, ומה אתעביד, דהא תלת רוחין תמן, (ס"א כההוא גופא אחרא ביה יקום ומה עביד קדשא בריהּ הוא. מא חנו מהוא פרוקא דקא פריק ליה. רוח דיליה הא אעיל תמן ושביק ושתף וערב בההוא מאנא. ומהוא רוחא קדמא דמהו כההוא מאנא ואתדבק ביה ודאי אשתאר תמן ולא אתאביד ובגין כך מהוא רוחא דשבק כההוא מאנא ואתדבק תמן הוא נדוה דתיר עיקרא דיליה ויסודא דיליה דקא נפיק מיניה ואייתיה ליה וכני ליה כרוכתיה כאתר דתנות בת וזגיה. הא תלת רוחין תמן) חד, דהוה בההוא מאנא, ואשתאר תמן. וחד, ההוא דאתמשף תמן דהוה ערטילאה. וחד, ההוא דאעיל תמן ההוא פרוקא, ואתערב בהו. למהוי בתלת רוחין אי אפשר. ומה אתעביד.

א"א כף אינון גבורן עלאין, דעביד קדשא בריהּ הוא. ההוא רוחא דאעיל תמן

א"א כף הן הגבורות העליונות שעושה הקדוש ברוך הוא. אותה רוח שהכניס לשם אותו הגואל,

בו התלבשה הנשמה הזו במקום של לבוש הגרים, (והוא) ואותה רוח ערטילאית ששבה שם להבנות להיות לבוש לנשמה העליונה. ואותה רוח שהיתה בתחלה שנשארה באותו כלי, פָּרְחָה מָשֶׁם, וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לָהּ מְקוֹם בְּתוֹךְ סוּדוֹת החלונות שבסלע שאחר כתפי הגן עֵדֶן, וְנִטְמְנָת שָׁם. וּמִתְעַלָּה לְאוֹתוֹ הַגּוֹף הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִיָּה בְּתַחֲלָה, וּבְאוֹתָהּ רֹחַ יְקוּם אוֹתוֹ הַגּוֹף, וְזֶהוּ אֶחָד מֵאוֹתָם הַשְּׁנַיִם שְׁאִמְרָנוּ (למעלה).

אֲבָרֹה אוֹתוֹ הַגּוֹף טָרַם שִׁיקוּם עָנְשׁוֹ גְּדוֹל, שֶׁהָרִי מִשׁוֹם שְׁלֹא זָכָה לְהִתְרַבּוֹת, הוֹרִידוֹ אוֹתוֹ לְתוֹךְ הָאֲדָמָה, שֶׁסְּמוּכָה לְאַרְקָא, וְנִדוֹן שָׁם. וְאַחַר כֵּן מְעַלִּים אוֹתוֹ לְתַבֵּל הַזֹּאת. עֲכָשׁוּ יוֹרֵד וְעָכְשׁוּ עוֹלָה, הִנֵּה עֹלָה וְהִנֵּה יֵרֵד, אֵינן לוֹ מְנוּחָה, פָּרַט לְשִׁבְתוֹת וְיָמִים טוֹבִים וּבְרָאִי חֲדָשִׁים.

וְאַלֶּה יְשִׁנִּים בְּאֲדַמַּת עֶפֶר. אֲדַמַּת - מֵאֲדָמָה. עֶפֶר - מִתַּבֵּל. וְעַל אֵלוֹ כְּתוּב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁרָאֵל אֲדַמַּת עֶפֶר יִקְיִצוּ וְאֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לְחַרְפוֹת וְלִדְרָאוֹן עוֹלָם. כָּל אֵלֶּה שְׁלֹא זָכוּ לְהִתְתַּקֵּן. אֲבָל אִם זָכְתָה אוֹתָהּ רֹחַ עֲרִטִילָאִית שֶׁשְּׂבָה כְּמוֹ מִקְדָּם לְהִתְתַּקֵּן, אִזְ צָדִיק הוּא, שֶׁהָרִי אוֹתָהּ רֹחַ שְׁנֵאֲמַר בָּהּ שְׁנִשְׁמָרָה בְּסַלְעַ, תִּתְקַן בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף הָרֵאשׁוֹן, וְעַל אֵלֶּה כְּתוּב אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לְחַרְפוֹת וְגו'. כָּל אוֹתָם שְׁלֹא זָכוּ לְהִתְתַּקֵּן. וְאַלֶּה הֵן הַגְּבוּרוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת שֶׁל הַמְּלַךְ הָעֲלִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ, וְכֻלּוֹם לֹא נֶאֱבָדוּ. אֲפִלּוֹ הַבֵּל הִפָּה יֵשׁ לוֹ אֶתֵר וּמְקוֹם, וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ מָה שְׁעוֹשֶׂה, וְאֲפִלּוֹ דְבוּר שֶׁל אָדָם וְאֲפִלּוֹ קוֹל אֵינוֹ בְּרִיקְנוּת, וְאַתֵּר וּמְקוֹם יֵשׁ לְכֻלָּם.

הַהוּא פְּרוּקָא, בִּיָּה אֲתִלְבַּשׁ הַהִיא נִשְׁמָתָא, בְּאַתֵּר דְּלְבוּשָׁא דְגִיּוּרֵי, (והוא) וְהַהוּא רוּחָא עֲרִטִילָאָה, דְּתַב תְּמִן לְאַתְבְּנָאָה, לְהָרִי לְבוּשָׁא לְנִשְׁמָתָא עֲלָאָה. וְהַהוּא רֹחַ דְּהוּה בְּקַדְמִיתָא, דְּאַשְׁתָּאָר בְּהַהוּא מְנָא, פָּרַח מִתְּמִן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַמֵּין לִיָּה אֶתֵר, בְּגוֹ רְזִין כְּוִין דְּטַנְרָא, דְּבַתֵּר כְּתִפּוּי דְגֵן עֵדֶן, וְאַתְטַמֵּר תְּמִן. וְאַסְתַּלֵּק לְהַהוּא גּוּפָא קְדָמָאָה, דְּהוּה בְּקַדְמִיתָא. וּבְהַהוּא רֹחַ יְקוּם הַהוּא גּוּפָא, וְדָא אִיהוּ חַד דְּאֵינוֹן תְּרִין, דְּקָא אֲמִינָא (לעילא). אֲבָרֹה הַהוּא גּוּפָא, עַד דְּלֹא יְקוּם, עוֹנֵשִׂיָּה סְגִיָּא דְּהָא בְּגִין דְּלֹא זָכָה לְאַתְרַבָּאָה, נַחְתִּי לִיָּה לְגוֹ אֲדָמָה, דְּסְמִיךְ לְאַרְקָא. וְאַתְדִּין תְּמִן. וְלְבַתֵּר סְלִקִּין לִיָּה לְהָאֵי תַבֵּל. הַשְׁתָּא נַחְתִּית, וְהַשְׁתָּא סְלִיק, הָא סְלִיק, וְהָא נַחְתִּית, לִית לִיָּה שְׂכִיכוֹ בַר בְּשִׁבְתִּי, וּבִיוֹמִין טְבִין וּבְרִישֵׁי יְרַחֵי.

וְאַלֶּין דְּמִיכִין בְּאֲדַמַּת עֶפֶר, (דף ק' ע"ב) אֲדַמַּת, מֵאֲדָמָה. עֶפֶר מִתַּבֵּל. וְעַל אֵלִין כְּתוּב, (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁרָאֵל אֲדַמַּת עֶפֶר יִקְיִצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לְחַרְפוֹת וְלִדְרָאוֹן עוֹלָם. כָּל אֵלִין דְּלֹא זָכוּ לְאַתְתַּקְנָא אֲבָל אִי זָכָה הַהוּא רוּחָא עֲרִטִילָאָה, דְּתַב כְּמִלְקַדְמִין, לְאַתְתַּקְנָא. זַפְאָה אִיהוּ, דְּהָא הַהוּא רוּחָא דְאַתְמֵר בִּיָּה, דְּאַתְטַמֵּר בְּטַנְרָא, יִתְתַּקֵּן בְּהַהוּא גּוּפָא קְדָמָאָה. וְעַל אֵלִין כְּתוּב אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לְחַרְפוֹת וְגו'. כָּל אֵינוֹן דְּלֹא זָכוּ לְאַתְתַּקְנָא.

וְאַלֶּין אֵינוֹן גְּבוּרִין עֲלָאִין, דְּמִלְפָּא עֲלָאָה קְדִישָׁא, וְלֹא אֲתַאֲבִיד כְּלוּם. אֲפִילוֹ הַבֵּל דְּפוּמָא אֶתֵר וְדוּכְתָא אִית לִיָּה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד מִיָּנָה מָה דְעֵבִיד. וְאַפִּילוֹ מְלָה דְבַר נֶשׁ, וְאַפִּילוֹ קְלָא, לֹא הוּי בְּרִיקְנֵיָּא, וְאַתֵּר וְדוּכְתָא אִית לְהוּ לְכֻלָּא.

זֶה שְׁנֵי־בָנָיָה עֲכָשׁוּ וַיֵּצֵא לְעוֹלָם
בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, אֵינן לוֹ בַּת זֹוג, וְעַל
זֶה לֹא מְכַרְיִזִים, שְׁהָרִי בַּת זֹוגוֹ
אֲבָדָה מִמֶּנּוּ. בַּת הַזֹּוג שְׁהִיָּתָה לוֹ
נְעֻשְׂתָה אִמּוֹ, וְאָחִיו לְאָבִיו.

זָקֵן זָקֵן, מִה עֲשִׂיתָ? טוֹבָה הִיָּתָה
לְךָ הַשְּׁתִּיקָה. זָקֵן זָקֵן, הָרִי אֲמַרְנוּ
שְׁנֵי־בָנֵי־לֵים הַגְּדוֹל בְּלִי חֲבָלִים
וּבְלִי דָגָל, מִה תַּעֲשֶׂה? אִם תֹּאמֶר
שְׁתַּעֲלֶה לְמַעַלָּה - לֹא תוּכַל. וְאִם
תֹּאמֶר שְׁתַּרְדּ לְמַטָּה - הָרִי עֲמָקוֹ
שֶׁל הַתְּהוֹם גְּדוֹל. מִה תַּעֲשֶׂה? אִי
זָקֵן, אִי זָקֵן, אֵינן לְךָ לְחֹזֵר לְאָחֹר.
בְּזִמְנֵים הִלְלוּ לֹא הִיָּיתָ, וְלֹא
הַתְּרַגְּלָתָ לְהַחֲלֵשׁ בְּכַחֲךָ, שְׁהָרִי
יִדְעַתְּ שְׂאֵדָם אַחַר כָּל־הַדּוֹר הַזֶּה
לֹא נִכְנַס לְאֹנִיָּה בְּעַמְּךָ הַזֶּה שְׂאֵתָה
שׁ.

בֶּן יוֹחָאֵי יוֹדֵעַ לְשׁוֹמֵר אֶת דְּרָכָיו,
וְאִם הוּא נִכְנַס לִים הַעֲמָק, הוּא
מִשְׁגִּיחַ בַּהַתְּחַלָּה אֵיךְ יַעֲבֹר בַּפַּעַם
אֶחָת וַיִּשׁוּט בֵּינָם טָרָם שְׂיִכְנַס.
וְאֵתָה, זָקֵן, לֹא הַשְּׁגַחַת בַּתְּחִלָּה.
עֲכָשׁוּ, זָקֵן, הוּאִיל וְאֵתָה שׁ, אַל
תְּחַלֵּשׁ בְּכַחֲךָ, אַל תַּעֲזֹב אֶת כָּל
דְּרָכֶיךָ, לְשׁוֹט לְזִמְיִן וְלִשְׂמָאֵל,
לְאַרְךָ וְלִרְחֹב, לְעַמְּךָ וְלִגְבָּה. אַל
תַּפְחֹד. זָקֵן זָקֵן, הַתְּחַזֵּק בְּכַחֲךָ.
כְּמָה גְּבָרִים חֲזָקִים שְׁבָרְתָּ בְּכַחֲם
וְכְמָה קָרְבּוֹת נִצְחָתָ.

בְּכַה, פִּתַח וְאָמַר, (שיר א) צְאִינָה
וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה
בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם
חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ. פְּסוּק
זֶה פִּרְשׁוּהוּ, וְכַף הוּא. אֲבָל צְאִינָה
וּרְאִינָה, וְכִי מִי יוּכַל לְרְאוֹת בְּמִלְךָ
שְׁלֹמֹה, שְׁהוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם
שֶׁלוֹ? וְהָרִי הוּא נִסְתָּר מִכָּל חִילוֹת
הַמְּרוֹמִים שְׁלֹמֹעֲלָה בְּאוֹתוֹ
מִקּוֹם, (ישעיה טד) שְׁעֵינן לֹא רְאוֹתָ
אֱלֹהִים זּוֹלָתְךָ, וְאֵתָה אֲמַרְתָּ

מִכָּל חִילֵי מְרוֹמֵי דְלַעֲיִלָּא, בְּהֵוּא אֲתֵר, (ישעיה טד) דְעֵינן לֹא רְאוֹתָ אֱלֹהִים
זּוֹלָתְךָ. וְאֵת אֲמַרְתָּ צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה. וְתוֹ, דְהָא כְבוֹד

הָאֵי דְאֵתְבָנִי הַשְּׁתָא, וְנִפְק לְעֵלְמָא בְּרִיָּה
חֲדָתָא, לִית לִיה בַּת זֹוג. וְעַל דָּא לֹא
מְכַרְיִזִי, דְהָא בַת זֹוגִיָּה אֲתֵאֲבִידַת מִנִּיָּה, בַּת
זֹוגִיָּה דְהוֹת לִיה, אֲתַעֲבִידַת אִמִּיָּה, וְאָחוּהָ
אָבוּהָ.

סָבָא סָבָא, מִה עֲבַדַת, טַב הוּא לְךָ שְׁתִּיקָא,
סָבָא סָבָא, הָא אֲמִינָא דְעֵאלַת בִּימָא
רַבָּא, בְּלֵא חֲבָלִין, וּבְלֵא דְגָלָא, מִה תַּעֲבִיד. אִי
תִימָא דְתַסְלַק לְעֵילָא, לֹא תִיכּוֹל. אִי תִימָא
דְתִיחוֹת לְתַתָּא, הָא עֲמָקָא דְתַהוּמָא רַבָּא, מִה
תַּעֲבִיד. אִי סָבָא אִי סָבָא, לֹא אִית לְךָ לְאֵהֲדָרָא
לְאָחוּרָא. בְּעַדְנִין אֵלִין, לֹא הוֹיַת, וְלֹא
אֲתַרְגִּילַת, לְאֲתַחֲלֵשָׁא בְּתוּקְפֶךָ, דְהָא יִדְעַת,
דְּבַר נֶשׁ אַחֲרָא בְּכָל דְרָא דָא, לֹא עֵאל בְּאַרְכָּא
בְּעַמִּיקָא דָא דְאַנְתָּ תַמָּן.

בְּרִיָּה דִיוֹחָאֵי יוֹדֵעַ לְאֵסְתַּמְרָא אַרְחוּי, וְאִי עֵאל
בִּימָא עַמִּיקָא, אֲשַׁגַּח בְּקַדְמִיתָא, הִיךְ
יַעֲבֹר בְּזִמְנָא חֲדָא, וַיִּשׁוּט בִּימָא, עַד לֹא
יִיעוֹל. וְאַנְתָּ סָבָא, לֹא אֲשַׁגַּחַת בְּקַדְמִיתָא.
הַשְּׁתָא סָבָא, הוּאִיל וְאַנְתָּ תַמָּן, לֹא תְחַלֵּשׁ
בְּתוּקְפֶךָ, לֹא תַשְׁבּוּק כָּל אַרְחֶיךָ, לְמִשְׁטָטָא
לִימִינָא וְלִשְׂמָאֵלָא, לְאַרְכָּא וְלַפּוֹתֵיָא,
לְעַמְּקָא וְלִרְוּמָא, לֹא תִדְחַל. סָבָא סָבָא,
אֲתַתְּקַף בְּתַקְפֶךָ, כְּמָה גְּבָרִין תַּקִּיפִין תְּבַרְתָּ
בְּתַקְפִּיהוֹן, וְכְמָה קָרְבִין נִצְחָתָ.

בְּכַה, פִּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ג) צְאִינָה וּרְאִינָה
בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה
שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת
לְבוֹ. הָאֵי קָרָא אוּקְמוּהָ, וְהָכִי הוּא. אֲבָל צְאִינָה
וּרְאִינָה, וְכִי מֵאֵן יְכִיל לְמַחְמֵי בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה,
דְהוּא מְלָכָא דְשְׁלָמָא דִּילִיָּה, וְהָא סְתִים הוּא,
מִכָּל חִילֵי מְרוֹמֵי דְלַעֲיִלָּא, בְּהֵוּא אֲתֵר, (ישעיה טד) דְעֵינן לֹא רְאוֹתָ אֱלֹהִים
זּוֹלָתְךָ. וְאֵת אֲמַרְתָּ צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה. וְתוֹ, דְהָא כְבוֹד

צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלָּךְ
שְׁלֵמָה? וְעוֹד, שְׁהָרִי כְבוֹדוֹ, כָּל
הַמְּלָאכִים הַעֲלִיּוֹנִים שׁוֹאֲלִים
וְאוֹמְרִים אֵיךְ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ?

אָרָא, מַה שְׁאָמַר צְאִינָה וּרְאִינָה
בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלָּךְ שְׁלֵמָה, בְּעֵטְרָה
כְּתוּב, וְלֹא כְּתוּב וּבְעֵטְרָה. שְׁפָל
מִי שְׂרוּאָה אוֹתָהּ עֵטְרָה, רוֹאֶה אֶת
הַנְּעָם שֶׁל הַמְּלָךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ.
שְׁעֵטְרָה לֹא אִמּוֹ, הָרִי שְׂנִינּוּ, קוֹרֵא
לָהּ בֵּת וְקוֹרֵא לָהּ אַחוֹת, קוֹרֵא לָהּ
אִם, וְהַכֵּל הוּא, וְהַכֵּל הִי. מִי
שִׁסְתַּפֵּל וַיִּנְדַע אֶת זֶה, יִדַּע חֻכְמָה
נִכְבְּדָה.

עֲבָשׁוּ מַה אַעֲשֶׂה? אִם אָמַר סוֹד
נִסְתָּר זֶה - לֹא צָרִיף לְגַלוֹת. אִם
לֹא אָמַר - יִשְׁאָרוּ הַצְּדִיקִים הַלְלוּ
יְתוּמִים מִן הַסוֹד הַזֶּה. נִפְל אוֹתוֹ
הַזְקָן עַל פְּנָיו וְאָמַר, (תְּהִלִּים לֵא)
בְּיָדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי פְּדִיתָה אוֹתִי
ה' אֵל אֲמֶת. כָּלִי שְׁהִיָּה לְמִטָּה,
אֵיךְ יַעֲשֶׂה לְמַעַלָּה? בְּעֵלָה שְׁהִיָּה
לְמַעַלָּה, אֵיךְ יִתְהַפֵּף וַיִּהְיֶה
לְמִטָּה? בֵּת זוּגוֹ נַעֲשֶׂתָה אִמּוֹ?
תְּמִיּהָה עַל תְּמִיּהָה. אַחֲרֵי הוֹפֵף
לְאָבִיו? אִם אָבִיו שִׁבְרָא שׁוֹנָה
יִגָּאֵל אוֹתוֹ - פָּה, אָבֵל אַחֲרֵי
שְׁהִיָּה אָבִיו? וְכִי זוֹ לֹא
תְּמִיּהָה? ! עוֹלָם הַפּוֹף הוּא ! וְדָא
שְׁעֲלִיּוֹנִים לְמִטָּה וַתְּחַתּוֹנִים
לְמַעַלָּה.

אָרָא, (דְּנִיאל ב) יְהִיָּה שֵׁם הַאֱלֹהִים
מְבָרַךְ מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם,
שְׁתַּחֲוֶיָה וְהַגְּבוּרָה שְׁלוֹ הִיא,
וְהוּא מְשַׁנֵּה עֲדָנִים וְזַמְנִים וְגוֹ'.
יּוֹדַע מַה בְּחֻשְׁכָּה, וְהָאוֹר עִמּוֹ
שְׂרׁוּי. בֵּא וְרָאָה, מִי שְׂשׂוּי בְּאוֹר
לֹא יוּכַל לְהַסְתַּפֵּל וּלְרֹאֹת מַה
שִׁבְחֻשְׁכָּה. אָבֵל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף
הוּא לֹא כֶּף, יוֹדַע מַה בְּחֻשְׁכָּה אֵף
עַל גַּב שְׁהָאוֹר שְׂרׁוּי עִמּוֹ. מִתּוֹךְ
הָאוֹר מִסְתַּפֵּל בְּחֻשְׁף וַיּוֹדַע כָּל מַה
שִׁשָּׁם.

עֲבָשׁוּ יֵשׁ לְהַקְדִּים בְּרֵאשׁוֹנָה דְּכַר אַחַד שְׁאָמְרוּ הַקְּדֻמוֹנִים בְּאוֹתָם מְרֹאֵת הַלְלָהּ. שְׂשִׁנִּינוּ, מִי

דִּילִיָּה, כְּלֵהוּ מְלָאכִי עֲלָאִי שְׁאֲלִי וְאָמְרִי, אֵיךְ
מְקוֹם כְּבוֹדוֹ.

אָרָא, מַה דְּאָמַר צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן
בְּמִלָּךְ שְׁלֵמָה, בְּעֵטְרָה כְּתִיב, וְלֹא
כְּתִיב וּבְעֵטְרָה דְּכָל מָאן דְּחִמִּי הוּוּא עֵטְרָה,
חִמִּי נַעַם מְלָכָא דְשְׁלָמָא דִּילִיָּה. שְׁעֵטְרָה לֹא
אִמּוֹ, הָא תְּנִינָן, קָרִי לָהּ בֵּת, וְקָרִי לָהּ אַחוֹת,
קָרִי לָהּ אִם, וְכֹלָא אִיהוּ. וְכֹלָא הוּי, מָאן
דִּי־סְתַפֵּל וַיִּנְדַּע בְּהָאִי, יִנְדַּע חֻכְמָתָא יְקִירָא.

הַשְּׁתָא מַה אַעֲבִיד, אִי אִימָא, רְזָא סְתִימָא דָא,
לֹא אַצְטְרִיף לְגַלְיָהּ. אִי לֹא אִימָא,
יִשְׁתַּאֲרוֹן וְנִפְאִין אֲלִין, יִתְמִין מְהָאִי רְזָא, נִפְל
הוּוּא סְבָא עַל אַנְפוּי, וְאָמַר, (תְּהִלִּים לֵא) בְּיָדְךָ
אֶפְקִיד רוּחִי פְּדִיתָ אוֹתִי יְי' אֵל אֲמֶת. מָאֲנָא
דְּהוֹת לְתַתָּא, הִיךְ יִתְעַבִּיד לְעִילָא, בְּעֵלָה דְּהוּוּ
לְעִילָא, הִיךְ יִתְהַפֵּף וְהוּוּ לְתַתָּא. בֵּת זוּגִיָּה
אֲתַעֲבִידת אִמִּיָּה. תְּוּוּהָא עַל תְּוּוּהָא. אַחוּוָּה
אָבוּהָ. אִי אָבוּהָ דְקְדַמִּיתָא, יִפְרוּק לִיָּה, יֵאוֹת,
אָבֵל אַחוּוָּה דְלִיָּהוּי אָבוּהָ, וְכִי לֹא תְּוּוּהָ אִיהוּ
דָא. עֲלָמָא כְּהַפּוּכָא אִיהוּ. וְדָאִי עֲלָאִין לְתַתָּא,
וַתְּתַאֲרִין לְעִילָא.

אָרָא, (דְּנִיאל ב) לְהוּוּא שְׁמִיָּה דִּי אֱלֹהָא מְבָרַךְ מִן
עֲלָמָא וְעַד עֲלָמָא דִּי חֻכְמָתָא וּגְבוּרָתָא
דִּילִיָּה הִיא. וְהוּוּא מְהַשְּׁנָא עֲדָנִיא וְזַמְנִיא וְגוֹ'
יִדַּע מַה בְּחֻשׁוּכָא וְנְהוּרָא עִמִּיָּה שְׂרָא. תָא חֲזִי,
מָאן דְּשְׂרִי בְּנְהוּרָא, לֹא יְכִיל לְאַסְתַּפֵּלָא
וּלְמַחֲמִי בְּחֻשׁוּכָא. אָבֵל קְדָשָׁא בְּרִיף הוּוּא לֹא
הָכִי, (דף ק"א ע"א) יִדַּע מַה בְּחֻשׁוּכָא, אֵף עַל גַּב
דְּנְהוּרָא עִמִּיָּה שְׂרָא. מְגוֹ נְהוּרָא, אֶסְתַּפֵּל
בְּחֻשׁוּכָא, וַיִּדַּע כָּל מַה דְּתַמָּן.

הָכָא, אִית לְאַקְדָּמָא בְּקְדַמִּיתָא, מְלָה חֲדָא,
דְּאָמְרוּ קְדַמָּאִי, בְּאִינוֹן חֲזוּי לִילִיא.

שָׁבָא עַל אִמּוֹ בְּחִלּוּם, יִצְפָּה לְבִינָה, שְׁפָתוֹב (מִשְׁלִי ב) כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא. כָּאֵן יֵשׁ לְהַתְּבֹנֵן, אִם מִשּׁוּם שֶׁהִיא אִם - יָפָה, וְהִיא לֹא לְכַתֵּב כֶּף: שְׁמִי שְׂרׁוּאָה אִמּוֹ בְּחִלּוּם, יִזְכֶּה לְבִינָה. אֲבָל מִי שָׁבָא עַל אִמּוֹ לְמָה?

אֲרָא סוּד עֲלִיּוֹן הוּא, מִשּׁוּם שֶׁהַתְּהַפֵּךְ וְעֵלָה מִלְמַטָּה לְמַעְלָה. בֵּן הִיָּה בַּתְּחִלָּה, בֵּינּוֹן שְׁעֵלָה לְמַעְלָה, מִתְּהַפֵּךְ הָאֵילָן, וְנַעֲשֶׂה הוּא מְעוֹלָם עֲלִיּוֹן, וְשׁוֹלֵט עֲלֵיהָ וְזוֹכֵה לְבִינָה.

בַּתְּחִלָּה כִּשְׁעוֹלָה אָדָם לְשַׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה שָׁנָה, מָה פְּתוּב? (תְּהִלִּים ב) ה' אָמַר אֵלֵי בְנֵי אֶתְּהָ אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְתִיךָ. אֲזִי הוּא לְמַטָּה מִמֶּנָּה. בֵּינּוֹן שְׁעֵלָה אֵלֵיהָ, הָרִי הוּא מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהָרִי הַתְּעֵלָה לְדִרְגַת יוֹסֵף, וְזֶה (דָּא) זוֹכֵה לְבִינָה.

אֲרָא כֶּף הַכְּלִי הַזֶּה בַּתְּחִלָּה הוּא הִיָּה בְּדִרְגַת יוֹסֵף, בְּעַל הָאֵילָן הַתְּחַתּוֹן, עוֹמֵד בְּרִצּוֹנוֹ וְשׁוֹלֵט עֲלָיו, שֶׁהָרִי כָּל נִקְבָה בְּדַמּוֹת הַנִּקְבָה הָעֵץ הַתְּחַתּוֹן עוֹמֵד. בֵּינּוֹן שֶׁהוּא לֹא רִצָּה לַעֲמֵד בְּאוֹתָהּ דְרָגָה שֶׁל יוֹסֵף וְלֹא הַתְּקִים לְשִׁמְשׁ בָּהּ וְלַהֲתַרְבּוֹת בְּעוֹלָם וְלַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת, אֲזִי יוֹרֵד לְמַטָּה, וְהִיא נַעֲשִׂית אִמּוֹ. וְאוֹתוֹ הַגּוֹאֵל יוֹרֵשׁ אֶת יְרֵשֶׁת יוֹסֵף, שֶׁהִיא הוּא בְּרִאשׁוֹנָה וְהוּא יוֹרֵד לְמַטָּה.

בֵּינּוֹן שֶׁיּוֹרֵד לְמַטָּה, אֲזִי הַתְּקִים בּוֹ, ה' אָמַר אֵלֵי בְנֵי אֶתְּהָ אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְתִיךָ. הַתְּהַפֵּךְ הָאֵילָן. מָה שֶׁהִיא תְּחַתּוֹ וְהוּא שְׁלֵט עֲלָיו, חוֹזֵר וְשֵׁלֵט הָאֵילָן הַהוּא עֲלָיו, וְהוּא יוֹרֵד לְמַטָּה. בֵּינּוֹן שֶׁהוּא יוֹרֵד לְמַטָּה, אוֹתוֹ שֶׁיּוֹרֵשׁ יְרֵשֶׁת מְקוֹם יוֹסֵף, אֲבִיו נִקְרָא, אֲבִיו יִהְיֶה וְדָאִי, וְהַכֵּל בָּא עַל תְּקוּנָה וְדָאִי כְּרִאשׁוֹנָה.

דְּתַנּוּ, מָאֵן דְּאִתִּי עַל אִמִּיהָ בְּחִלְמָא, יִצְפָּה לְבִינָה. דְּכְתִיב, (מִשְׁלִי ב) כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא, הֲכָא אִית לְאַסְתְּפִלָּא, אִי בְּגִין דְּאִיהִי אִם יְאוּת, וְהוּא לִיָּה לְמַכְתֵּב הָכִי, דְּמָאֵן דְּחִמָּא אִמִּיהָ בְּחִלְמָא, יִזְכִּי לְבִינָה. אֲבָל מָאֵן דְּאִתִּי עַל אִמִּיהָ אִמָּי.

אֲרָא רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ, בְּגִין דְּאִתְּהַפֵּךְ וְסָלִיק מִתְּתָא לְעֵילָא. בְּרָא הוּא בְּקַדְמִיתָא, בֵּינּוֹן דְּסָלִיק לְעֵילָא, אִתְּהַפֵּךְ אֵילָנָא, וְאִתְּעַבִּיד אִיהוּ מְעַלְמָא עֲלָאָה, וְשְׁלִיט עֲלָהּ, וְזָכִי לְבִינָה.

בְּקַדְמִיתָא כִּד סָלִיק אֵינְשׁ לְתַלְיִסְר שְׁנִין, מָה פְּתִיב, (תְּהִלִּים ב) יְיָ אָמַר אֵלֵי בְנֵי אֶתְּהָ אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְתִיךָ, כְּדִין אִיהוּ לְתַתָּא מִינָהּ. בֵּינּוֹן דְּסָלִיק עֲלָהּ, הִיא אִיהוּ מְעַלְמָא עֲלָאָה. דְּהָא אִסְתְּלַק בְּדִרְגָא דְיוֹסֵף, וְדָא (ס"א וְדָא) זָכִי לְבִינָה. אוּרְחָ הָכִי הִיא מְאֵנָא, בְּקַדְמִיתָא אִיהוּ הוּא בְּדִרְגָא דְיוֹסֵף, בְּעַל אֵילָנָא תְּתָאָה, קִיִּימָא בְּרַעוּתִיהָ, וְשְׁלִיט עֲלֵיהָ, דְּהָא כָּל נִוְקָבָא, בְּדִיוֹקְנָא דְנוֹקְבָא אֵילָנָא תְּתָאָה קִיִּימָא. בֵּינּוֹן דְּאִיהוּ לָא בְּעָא לְקִיִּימָא בְּהוּא דְרָגָא דְיוֹסֵף, וְלֹא אִתְּקִיִּים לְשִׁמְשָׁא בֵּיהּ, וְלֹאֲפָשָׁא בְּעַלְמָא, וְלִמְעַבְד תּוֹלְדִין, כְּדִין נְחִית לְתַתָּא, וְאִתְּעַבִּידת אִיהִי אִמִּיהָ. וְהוּא פְּרוּקָא, יְרִית יְרוּתָא דְיוֹסֵף, דְּהוּא הוּא בְּקַדְמִיתָא וְאִיהוּ נְחִית לְתַתָּא.

בֵּינּוֹן דְּנְחִית לְתַתָּא, כְּדִין אִתְּקִיִּים בֵּיהּ, יְיָ אָמַר אֵלֵי בְנֵי אֶתְּהָ אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְתִיךָ. אִתְּהַפֵּךְ אֵילָנָא, מָה דְּהוּא תְּחוּתִיהָ וְאִיהוּ שְׁלִיט עֲלֵיהָ, אִתְּהַדֵּר וְשְׁלִיט הַהוּא אֵילָנָא עֲלֵיהָ, וְאִיהוּ נְחִית לְתַתָּא. בֵּינּוֹן דְּאִיהוּ נְחִית לְתַתָּא, הַהוּא דְּיְרִית יְרוּתָא אֶתְר דְיוֹסֵף, אֲבִיו אֲקָרִי, אֲבִיו הוּי וְדָאִי, כִּלָּא אִיהוּ עַל תְּקוּנָה וְדָאִי כְּדָקָא יְאוּת.

בתחלה היה מעולם הזכר, והרי נצטרך משם, ועכשו הוא מעולם הנקבה. ומה שהוא היה שולט עליה - היא שולטת עליו, וחוזר להיות בעולם הנקבה, ועל זה אין לו בכלל בת זוג, ולא מכריזים עליו על הנקבה, שהרי הוא חוזר להיות מעולם הנקבה.

ואותו הגוף הראשון שהשאיר, אלמלא ידעו ויסתכלו בני העולם את הצער שיש לו פשיעקר מן עולם הזכר וחוזר לעולם הנקבה, ידעו שהרי אין צער בעולם פאותו הצער. בת זוג אין לו, שהרי אינו עומד במקום של זכר. לא מכריזים עליו על הנקבה, שהרי הוא מעולם הנקבה. ואם יש לו בת זוג, זה ברחמים נפגש עם (באחת) נקבה, שעד עכשו אין לה בן זוג. ועל זה שנינו, שמא יקדמנו אחר ברחמים, אחר ששנינו. והכל הוא על תקונו.

ועל זה כתוב, (ויקרא כב) ובת פהן פי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה פנעוריה. ובת פהן - הרי בארנו דבר זה. אלמנה - מאותו הגוף הראשון. וגרושה - שלא נכנסה לפרגוד המלך. שכל אותם שלא עומדים בעולם הזכר, אין להם בו חלק. הוא השתמש ועקר עצמו מעולם הזכר, אז אין לו חלק בו, ועל כך היא גרושה. וזרע אין לה - שאם היה לה זרע, לא נצטרך ממנו ולא היה יורד לעולם הנקבה.

ושבה אל בית אביה, מה זה בית אביה? זה עולם הנקבה, שאותו העולם נקרא בית אביה, ואותו פלי שהיה מתקן להשתמש בו, התהפך והוא יורד למטה, ואותו פלי עולה למעלה. פנעוריה - כמו אותו זמן שפתיב אני היום

בקדמותא הוה מעלמא דדכורא, והא אתעקר מתמן, והשתא איהו מעלמא דנוקבא. ומה דהוה איהו שליט עליה, שלטא איהו עליה, ואתהדר למיהוי בעלמא דנוקבא. ועל דא לית ליה בת זוג כלל. ולא מכריזי עליה, על נוקבא. דהא מעלמא דנוקבא אתהדר איהו.

וההוא גופא קדמא דשבק, אלמלא ינדעון ויסתכלון בני עלמא, צערא דאית ליה, פד יתעקר מעלמא דדכורא, ואתהדר לעלמא דנוקבא. ינדעון, דהא לית צערא בעלמא, פההוא צערא. בת זוג לית ליה, דהא לא קיימא באתר דדכורא. לא מכריזי עליה, על נוקבא, דהא מעלמא דנוקבא איהו. ואי אית ליה בת זוג, הוי ברחמי, אערעת בהדי (נ"א בחד) נוקבא, דעד פעון לא אית לה פר זוג. ועל דא תנינן, דילמא יקדמנו אחר ברחמים. אחר תנן. וכלא איהו על תקוניה.

ועל דא כתיב (ויקרא כב) ובת פהן פי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה פנעוריה. ובת פהן, הא אוקימנא מלה דא. אלמנה, מההוא גופא קדמא. וגרושה, דלא עאלת לפרגודא דמלכא, דכל אינון דלא קיימי בעלמא דדכורא, לא אית להו ביה חולקא. הוא אשתמיט ואעקר גרמיה מעלמא דדכורא, לא אית ליה חולקא ביה ועל דא איהי גרושה. וזרע אין לה, דאי הוה לה זרע, לא אתעקר מניה, ולא הוה נחית לעלמא דנוקבא.

ושבה אל בית אביה, מאן בית אביה. דא עלמא דנוקבא, דההוא עלמא בית אביה אקרי, וההוא מאנא דהוה אתתקן לאשתמשא ביה, אתהפך ואיהו נחית לתתא, וההוא מאנא סליק לעילא.

לְדַתִּיךָ. לְדַתִּיךָ וְדָאֵי, יִשׁוּב לִימֵי
עֲלוֹמְיֹו, כְּמוֹ שֶׁהָיָה (בתחלה) מְשַׁלֵּשׁ
עֲשָׂרָה שָׁנִים וּמְעַלָּה.

אִם זָכַתָּה לְהַתְקַן - הוֹאִיל וְשָׁבָה
אֶל בֵּית אָבִיךָ, מִלְּחָם אָבִיךָ
תֹּאכַל, תִּתְעַנֵּג מֵאוֹתוֹ הַעֲנֵג שֶׁל
עוֹלָם הַנְּקֵבָה שְׂאוֹכְלִים מִלְּחָם
אֲבִירִים שִׁיזָרַד מִלְּמַעְלָה. אָבֵל
לְהִסְתַּפֵּל וּלְהִנּוֹת בְּמָה שֶׁנִּהְיִים
שָׂאֵר הַצְּדִיקִים לֹא יִכּוֹל, מִשּׁוּם
שֶׁהָיָה זָר לְשֵׁם. וְעַל זֶה הוּא לֹא
אוֹכֵל קֹדֶשׁ, אָבֵל אוֹכֵל תְּרוּמָה,
כִּי הוּא יוֹשֵׁב בְּעוֹלָם הַנְּקֵבָה.

וּמִתּוֹךְ שֶׁהוּא מְעוֹלָם הַנְּקֵבָה, לֹא
אוֹכֵל אוֹתוֹ אֶלָּא בְּלִילָה, שְׁכַתוֹב
(ויקרא כב) וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר וְאַחַר
יֹאכַל מִן הַקֹּדְשִׁים כִּי לַחֲמוֹ הוּא.
שְׁהָרִי קֹדֶשׁ שֶׁהוּא מְעוֹלָם הַזָּכָר
לֹא נֹאכֵל אֶלָּא בַּיּוֹם. מִשּׁוּם כִּף
(ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לְה' רֵאשִׁית
תְּבוּאָתָהּ, רֵאשִׁית עֲלוֹנוֹהָ שֶׁל כָּל
עוֹלָם הַזָּכָר הִיא קֹדֶשׁ, וּמָה
שֶׁעוֹלָה בּוֹ, בְּקֹדֶשׁ הָיָה יִשְׂרָאֵל,
וּמִשּׁוּם כִּף קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לְה'
רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ.

כְּשֶׁרוּחוֹת פּוֹקְדוֹת, בְּאוֹתָם זְמַנִּים
שֶׁפּוֹקְדִים אֶת בֵּית הַקְּבֻרוֹת,
אוֹתָם לֹא פּוֹקְדִים, שְׁהָרִי לֹא
זוֹכוֹת לְעוֹלָם הַקֹּדֶשׁ, שְׁכַתוֹב
(ויקרא כב) וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ.
וְאִם אוֹתָהּ רוּחַ לֹא זָכַתָּה לְהַתְקַן
כְּרֵאוּי, כִּינּוֹן שְׁחֹזר בְּגִלְגּוּל אֶפְלוֹ
בְּאוֹתוֹ מְקוּם, לֹא אוֹכֵל בְּתְרוּמָה,
וְנִקְרָא זָר אֶפְלוֹ לְעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן
וְלֹא אוֹכֵל בָּהּ. עַד כָּאֵן בְּסוּד זֶה.
זְקֵן וְזָקֵן, כִּינּוֹן שֶׁהַתְּחַלֵּת לְשׁוֹט בֵּינָם
הַגְּדוֹל, לֶךְ בְּרִצּוֹנֶךָ לְכָל צְדִדֵי
הַיָּם. עֲכָשׁוּ יֵשׁ לְגִלוֹת, שְׁהָרִי
אֲמַרְנוּ, שֶׁשֶּׁשְׁבָא הַגּוֹאֵל הָיָה
וְנִכְנַס אֶל אוֹתוֹ הַכְּלִי שֶׁאֲמַרְנוּ,
מִכְּנִיס לְשֵׁם וּמִדְּבִיק שֵׁם אֶת
הַרוּחַ (שֶׁל הַעוֹלָם) שֶׁלוֹ בְּאוֹתוֹ כְּלִי

בְּנִעוּרֶיךָ, כִּהְיוּ זְמַנָּא דְכִתִּיב, אֲנִי הַיּוֹם
יְלַדְתִּיךָ, יְלַדְתִּיךָ וְדָאֵי, יִשׁוּב לִימֵי עֲלוֹמְיֹו,
כְּמָה דְהָוָה (בְּקִדְמִיּוּתָא) מִתְּלִיסַר שָׁנִין וּלְעִילָא.

אִי זָכַתָּה לְאַתְתַּקְנָא, הוֹאִיל וְשָׁבָה אֶל בֵּית
אָבִיךָ, מִלְּחָם אָבִיךָ תֹּאכֵל, (דף ק"א ע"ב)
תִּתְעַנֵּג מִהְיוֹא עֲנוּגָא. דְּעֲלָמָא דְנוֹקְבָא,
דְּאֲכָלִי מִנְהָמָא דְאֲבִירִים, דְּנַחֲתִית מִלְּעִילָא.
אָבֵל לְאַסְתַּפְּלָא וּלְאַתְהֵנִי בְּמָה דְאַתְהֵנוּן שְׂאֵר
צְדִיקֵינָא, לֹא יִכְלָא בְּגִין דְהָוָה זָר לְתַמְן. וְעַל
דָּא לֹא אָכִיל קֹדֶשׁ אָבֵל אָכִיל תְּרוּמָה, דְּאִיהוּ
יְחִיב בְּעֲלָמָא דְנוֹקְבָא.

וּמְגוֹ דְאִיהוּ מְעֲלָמָא דְנוֹקְבָא, לֹא אָכִיל לִיה
אֶלָּא בְּלִילָה, דְכִתִּיב, (ויקרא כב) וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ
וְטָהַר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֹּדְשִׁים כִּי לַחֲמוֹ הוּא.
דְּהָא קֹדֶשׁ דְּאִיהוּ מְעֲלָמָא דְדְכּוּרָא, לֹא
אַתְאָכִיל אֶלָּא בַּיּוֹם. בְּגִינֵי כִף (ירמיה ב) קֹדֶשׁ
יִשְׂרָאֵל לִי. רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ, שִׁירוּתָא עֲלָאָה
דְּכָל עֲלָמָא דְדְכּוּרָא, קֹדֶשׁ אִיהוּ, וּמָה דְסָלִיק
בֵּיהּ, בְּקֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל הָוָה, וּבְגִינֵי כִף קֹדֶשׁ
יִשְׂרָאֵל לִי. רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ.

בְּד רוחין פְּקִידָאן, בְּאִינוּן זְמַנִּין דְּפְקִידִין לְבִי
קְבָרִי, אִינוּן לֹא פְקִידִין, דְּהָא לֹא זָכָאן
לְעֲלָמָא דְקֹדֶשׁ, דְכִתִּיב, (ויקרא כב) וְכָל זָר לֹא
יֹאכֵל קֹדֶשׁ. וְאִי לֹא זָכָה הַהוּא רוּחָא
לְאַתְתַּקְנָא כְּדָקָא יְאוֹת, כִּינּוֹן דְאַהֲדָר בְּגִלְגּוּלָא,
אֶפְלוֹ בְּהַהוּא אַתְר, בְּתְרוּמָה לֹא אָכִיל, וְזָר
אֲקָרִי, אֶפְלוֹ לְעֲלָמָא תְּתָאָה וְלֹא אָכִיל בָּהּ. עַד
הַכָּא בְּרֹזָא דָּא.

כְּבֹא סְבֵא, כִּינּוֹן דְשְׁרִיאַת לְשִׁטְטָא בִימָא רַבָּא,
זִיל בְּרַעוּתְךָ, לְכָל סְטָרִין דִּימָא. הַשְׁתָּא
אִית לְגִלְגָּאָה, דְּהָא אֲמִינָא, דְּהָאֵי פְרוּקָא כְּד
אַתִּי, עֲאֵל גְּבִי הַהוּא מְאָנָא, דְּקָא אֲמִינָא,
אַעִיל תַּמְן, וְדְבִיק תַּמְן רוּחָא (דְעֲלָמָא) דִּילִיָּה בְּהַהוּא מְאָנָא וְלֹא אַתְאָכִיד

וכלום לא נאָבד, אַפּלוּ הַבַּל הַפּה
- יָפּה הוּא וְכַף הוּא. זָקֵן זָקֵן, אִם
תֹּאמֶר וּתְגַלֶּה, אָמַר בְּלֵי פִּחַד.

שָׂאֵר בְּנֵי הָאָדָם שֶׁל הָעוֹלָם
שְׂעוּלִים מִמֶּנּוּ, וְהָרִי יִדְעֵנוּ שְׂרוּחוֹ
הַשְּׂאִיר בְּאוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהִיְתָה לוֹ,
וְהַכְּנִיס לְשֵׁם רוּחַ, מִה נַעֲשֶׂה
מְאוֹתָהּ הַרוּחַ? וְאִם נִשְׂאֵת הָאִשָּׁה
הַזֶּה, אַף כִּף - מִה נַעֲשֶׂה מְאוֹתָהּ
רוּחַ שֶׁהַשְּׂאִיר בָּהּ בַּעֲלָהּ הַרְאֵשׁוֹן,
שְׂהָרִי אִישׁ אַחֵר בָּא עָלֶיהָ?

לְהַתְּקִים רוּחַ עִם רוּחַ אִי אֶפְשָׁר,
שְׂהָרִי זֶה שְׂעַכְשׂוּ בָּא עָלֶיהָ,
הַכְּנִיס בָּהּ רוּחַ, וְכֵן אוֹתוֹ הַרְאֵשׁוֹן
שֶׁהִסְתַּלַּק הַכְּנִיס בָּהּ רוּחַ. אוֹתוֹ
רִאשׁוֹן שֶׁהִסְתַּלַּק הָיוּ לוֹ בְּנִים, וְזֶה
שֶׁל עַכְשׂוֹ אֵינוֹ גּוֹאֵל רוּחַ
שֶׁהַשְּׂאִיר אוֹתוֹ רִאשׁוֹן בְּאוֹתוֹ
כְּלֵי, וְכַאֲחֵצֵר הַזֶּה וְהַכְּנִיס בָּהּ
רוּחַ, וְדָאִי שְׂלֵא יוֹכְלוּ שְׂנִיָּהֶם
לְהַתְּקִים בְּאוֹתוֹ גּוּף הָאִשָּׁה
כְּאֶחָד. וְאִם נֹאמַר שְׂנֹאבֵד - אִי
אֶפְשָׁר. מִה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ?

אִךָ כִּף אִם הִיא לֹא נִשְׂאָה, אוֹתָהּ
רוּחַ שֶׁהַשְּׂאִיר בָּהּ בַּעֲלָהּ מִה
נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ? אִם נֹאמַר שְׂתֹאבֵד
- לֹא כִף. כֵּל זֶה צְרִיף עַכְשׂוֹ
לְגַלּוֹת. זָקֵן זָקֵן, רֹאֵה מִה עֲשִׂיתָ
וּבְכַה הַכְּנִסְתָּ אֶת עַצְמְךָ. קוּם זָקֵן
הָרַם דְּגִלְךָ! קוּם זָקֵן וְהִשְׁפַּל
עַצְמְךָ לְפָנֵי רַבּוֹנְךָ!

פְּתַח אוֹתוֹ זָקֵן וְאָמַר, (תְּהִלִּים קְלֵא)
ה' לֹא גִבַּה לְבִי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְגו'.

דְּוֹד הַמְּלָךְ אָמַר אֶת זֶה מִשׁוּם
שֶׁהָיָה מְלָךְ עֲלִיוֹן וְשׁוֹלֵט עַל כָּל
הַמְּלָכִים הָעֲלִיּוֹנִים וְהַשְּׂלִיטִים
שִׁישׁ מִמְּזֻרַח וְעַד מַעֲרָב, וְלֹא עָלָה
עַל לְבוֹ לְסוֹטוֹת מִן הַדְּרָף, וְתִמִּיד
שְׁפַל לְבוֹ לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ, וּכְשֶׁהָיָה
עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הָיָה מִתְּגַבֵּר
כְּאַרְיֵה, וְעֵינָיו תִּמִּיד מִנְּמֻכּוֹת
לְאַרְץ מִפְּחַד רַבּוֹנוֹ, וּכְשֶׁהָיָה
הוֹלֵךְ בֵּין הָעָם, לֹא הִיְתָה בּוֹ גְּסוּת
הַרוּחַ כְּלָל.

כְּלוּם, אַפְּלוּ הַבַּל דְּפוּמָא, יְאוֹת הוּא וְכַף
הוּא. סָבָא סָבָא, אִי תִימָא וְתַגְּלִי, אִימָא בְּלָא
דְּחִילוֹ.

שָׂאֵר בְּנֵי נִשְׂאָ דְעֵלְמָא, דְּקָא מִסְתַּלְקִי מִנִּיהּ,
וְהָא יִדְעֵנָא, דְּרוּחַ דִּילִיָּה שְׂבִיק בְּהִיא
אֶתְתָא דְהוֹת לִיהּ, וְרוּחָא אָעִיל תַּמָּן, מִה
אֶתְעָבִיד מִהִהוּא רוּחַ. וְאִי נְסָבָא הִיא אֶתְתָא,
אוּף הַכִּי, מִה אֶתְעָבִיד מִהִהוּא רוּחַ דְּשָׂבַק בָּהּ
בַּעֲלָהּ קְדַמָּאָה, דְּהָא גְּבַר אַחְרָא אֶתִי עָלָהּ.

לְאֶתְקִימָא רוּחַ בְּרוּחַ לֹא אֶפְשָׁר, דְּהָא הִיא
דְּאֶתִי עָלָהּ הַשְּׂתָא, רוּחַ אָעִיל בָּהּ.

וְכֵן הִהוּא קְדַמָּאָה דְּאֶסְתַּלִּיק, רוּחַ אָעִיל בָּהּ.
הִהוּא קְדַמָּאָה דְּאֶסְתַּלַּק בְּנִין הוּוּ לִיהּ, וְדָא

דְּהַשְּׂתָא לָאו פְּרוּקָא אִיהוּ, רוּחַ דְּשָׂבַק הִהוּא
קְדַמָּאָה בְּהִיא מְאָנָא, וְאֶתָא הִיא אַחְרָא

וְאָעִיל בָּהּ רוּחַ, וְדָאִי לֹא יְכָלִי תְרוּוִיָּהוּ
לְאֶתְקִימָא בְּהִיא גּוּפָא דְּאֶתְתָא כְּחָדָא, אִי

נִימָא דְּאֶתְאָבִיד, אִי אֶפְשָׁר, מִה אֶתְעָבִיד מִנִּיהּ.
אוּף הַכִּי אִי אִיהִי לֹא אֶתְנַסִּיבַת, הִהוּא רוּחָא

דְּשָׂבַק בָּהּ בַּעֲלָהּ, מְאִי אֶתְעָבִיד מִנִּיהּ. אִי
נִימָא דְּאֶתְאָבִיד, לָאו הַכִּי. כֵּל דָּא צְרִיף

לְגַלְּאָה הַשְּׂתָא. סָבָא סָבָא, חָמִי מִה עַבְדַּת,
וּבְכַה אָעִילַת גְּרַמְךָ. קוּם סָבָא, אָרִים דְּגִלְךָ.

קוּם סָבָא, וְאֶשְׁפִּיל גְּרַמְךָ קָמִי מְאָרְךָ.

פְּתַח הִהוּא סָבָא וְאָמַר, (תְּהִלִּים קְלֵא) יִי' לֹא גִבַּה
לְבִי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְגו'.

דְּוֹד מְלָכִין עֲלָאִין, וְשְׂלִיטָא עַל כָּל
מַעֲרָב, וְלֹא סָלִיק עַל לְבִיָּה לְאֶסְטָאָה מְאָרְחָא,

וְתִדִּיר שְׁפִיל לְבִיָּה קָמִי מְאָרְיָה, וְכַד הָוָה לְעִי
בְּאוּרִיָּתָא, הָוָה מִתְּגַבֵּר כְּאַרְיָא, וְעֵינָיו תִּדִּיר

מְאִיכִין בְּאַרְעָא, מִדְּחִילוֹ דְּמְאָרְיָה. וְכַד הָוָה
אֲזִיל בֵּין עַמָּא, לֹא הָוָה בִּיהּ גְּסוּת רוּחָא כְּלָל.

וְעַרְיָה כְּתִיב, יִי' לֹא גִבְהַ לְבִי וְגו', לֹא גִבְהַ לְבִי, אֵף עַל גִּבְהַ דְּאִנְיָ מְלָכָא שְׁלִיטָא עַל כָּל שְׂאֵר מְלָכִין דְּעָלְמָא. וְלֹא רָמוּ עֵינֵי, בְּזַמְנָא דְּאִנְיָ קִיַּיְמָא קַמָּךְ, לְעֵי בְּאוּרִייתָא. וְלֹא הִלְכְתִי בְּגְדוּלוֹת וּבְנִפְלְאוֹת מְמַנִּי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִנְיָ אֲזִיל בֵּין עַמָּא. וְאִי דוֹד מְלָכָא אָמַר הֲכִי, שְׂאֵר בְּנֵי עָלְמָא עַל אַחַת פְּמָה וְכַמְהָ. וְאִנְיָ כַּמְהָ אִנְיָ שְׁפִיל לְבָא, וּמְאִיף עֵינָא קָמִי מְלָכָא קְדִישָׁא. וְחָס לִי, דְּבַמְלִין קְדִישִׁין דְּאוּרִייתָא, יְרוּם לְבָאִי. בְּכַה וְדַמְעוּי נְפִלִין עַל דִּיקְנִיָּה.

אָמַר, סְבָא לְאִי בְּחִילָא, פְּמָה שְׁפִירָאן דִּמְעִין עַל דִּיקְנִיָּה, פְּמָה דְּהוּהַ שְׁפִיר מְשַׁחָא טְבָא, כַּד הוּהַ נְחִית עַל דִּיקְנִיָּה דְּסְבָא טְבָא דְּאֶהְרִן. אִימָא מִילָךְ סְבָא (דף ק"ב ע"א) דְּהָא מְלָכָא קְדִישָׁא הֲכָא. שְׂאֵר בְּנֵי נְשָׂא דְּעָלְמָא, דְּקָא אֶסְתְּלִקוּ מִנִּיָּה, וְשָׁבְקוּ רוּחָא בְּהֵהוּא מְאִנְיָ, דְּהוּוּ מְשַׁתְּמָשִׁי בֵּיהּ, וְאֶתְנַסִּיבַת, וְאֶתְאָ אַחְרָא וְאָעִיל בְּהֵהוּא מְאִנְיָ רוּחָא אַחְרָא, מָה אֶתְעַבִּיד מֵהֵהוּא קְדַמָּאָה, פְּמָה דְּאֶתְמַר.

הָא חֲזִי, פְּמָה עֲלֵאִין גְּבוּרָאן דִּמְלָכָא קְדִישָׁא, דְּקָא עֲבִיד, וּמְאִין יְכִיל לְמַלְלָא לוֹן. כַּד הָאִי בַּעֲלָה תְּנִינָא, אֶתִּי וְאָעִיל רוּחָא בְּהֵהוּא מְאִנְיָ, רוּחָא קְדַמָּאָה, מְקַטְרְגָא בְּהָאִי רוּחַ דְּעָאֵל, וְלֹא אֶתִּישְׁבֵן פְּחָדָא.

וּבְגִינֵי כַּד, אֶתְתָא לֹא אֶתִּישְׁבַת פְּדָקָא יְאוֹת, בְּהַדִּי בַּעֲלָה תְּנִינָא, בְּגִין דְּרוּחָא קְדַמָּאָה מְכַשְׁפָּשָׂא בְּהָ, וּכְדִין אִיהִי דְּכִירַת לִיָּה תְּדִיר, וּבְכָאֵת עָלִיָּה, אוּ אֶתְאַנְחַת עָלִיָּה, דְּהָא רוּחָא דִּילִיָּה, מְכַשְׁפָּשָׂא בְּמַעָהָ פְּחוּיָא, וּמְקַטְרְגָא בְּהַדִּי רוּחַ אַחְרָא, דְּעָאֵל בְּהָ מִבְּעָלָה תְּנִינָא. עַד זְמַן סְגִי מְקַטְרְגִין דָּא כְּדָא.

וְאִי אַעֲבַר דָּא דְּעָאֵל, לְהֵהוּא (אֶתְעָרִי) דְּהוּהַ

וְעַרְיָה כְּתִיב, יִי' לֹא גִבְהַ לְבִי וְגו', לֹא גִבְהַ לְבִי, אֵף עַל גִּבְהַ דְּאִנְיָ מְלָכָא שְׁלִיטָא עַל כָּל שְׂאֵר מְלָכִין דְּעָלְמָא. וְלֹא רָמוּ עֵינֵי, בְּזַמְנָא דְּאִנְיָ קִיַּיְמָא קַמָּךְ, לְעֵי בְּאוּרִייתָא. וְלֹא הִלְכְתִי בְּגְדוּלוֹת וּבְנִפְלְאוֹת מְמַנִּי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִנְיָ אֲזִיל בֵּין עַמָּא. וְאִי דוֹד מְלָכָא אָמַר הֲכִי, שְׂאֵר בְּנֵי עָלְמָא עַל אַחַת פְּמָה וְכַמְהָ. וְאִנְיָ כַּמְהָ אִנְיָ שְׁפִיל לְבָא, וּמְאִיף עֵינָא קָמִי מְלָכָא קְדִישָׁא. וְחָס לִי, דְּבַמְלִין קְדִישִׁין דְּאוּרִייתָא, יְרוּם לְבָאִי. בְּכַה וְדַמְעוּי נְפִלִין עַל דִּיקְנִיָּה.

אָמַר, סְבָא לְאִי בְּחִילָא, פְּמָה שְׁפִירָאן דִּמְעִין עַל דִּיקְנִיָּה, פְּמָה דְּהוּהַ שְׁפִיר מְשַׁחָא טְבָא, כַּד הוּהַ נְחִית עַל דִּיקְנִיָּה דְּסְבָא טְבָא דְּאֶהְרִן. אִימָא מִילָךְ סְבָא (דף ק"ב ע"א) דְּהָא מְלָכָא קְדִישָׁא הֲכָא. שְׂאֵר בְּנֵי נְשָׂא דְּעָלְמָא, דְּקָא אֶסְתְּלִקוּ מִנִּיָּה, וְשָׁבְקוּ רוּחָא בְּהֵהוּא מְאִנְיָ, דְּהוּוּ מְשַׁתְּמָשִׁי בֵּיהּ, וְאֶתְנַסִּיבַת, וְאֶתְאָ אַחְרָא וְאָעִיל בְּהֵהוּא מְאִנְיָ רוּחָא אַחְרָא, מָה אֶתְעַבִּיד מֵהֵהוּא קְדַמָּאָה, פְּמָה דְּאֶתְמַר.

הָא חֲזִי, פְּמָה עֲלֵאִין גְּבוּרָאן דִּמְלָכָא קְדִישָׁא, דְּקָא עֲבִיד, וּמְאִין יְכִיל לְמַלְלָא לוֹן. כַּד הָאִי בַּעֲלָה תְּנִינָא, אֶתִּי וְאָעִיל רוּחָא בְּהֵהוּא מְאִנְיָ, רוּחָא קְדַמָּאָה, מְקַטְרְגָא בְּהָאִי רוּחַ דְּעָאֵל, וְלֹא אֶתִּישְׁבֵן פְּחָדָא.

וּבְגִינֵי כַּד, אֶתְתָא לֹא אֶתִּישְׁבַת פְּדָקָא יְאוֹת, בְּהַדִּי בַּעֲלָה תְּנִינָא, בְּגִין דְּרוּחָא קְדַמָּאָה מְכַשְׁפָּשָׂא בְּהָ, וּכְדִין אִיהִי דְּכִירַת לִיָּה תְּדִיר, וּבְכָאֵת עָלִיָּה, אוּ אֶתְאַנְחַת עָלִיָּה, דְּהָא רוּחָא דִּילִיָּה, מְכַשְׁפָּשָׂא בְּמַעָהָ פְּחוּיָא, וּמְקַטְרְגָא בְּהַדִּי רוּחַ אַחְרָא, דְּעָאֵל בְּהָ מִבְּעָלָה תְּנִינָא. עַד זְמַן סְגִי מְקַטְרְגִין דָּא כְּדָא.

וְאִי אַעֲבַר דָּא דְּעָאֵל, לְהֵהוּא (אֶתְעָרִי) דְּהוּהַ

(הַתְּעוּרִית) שְׁהִיתָה רְאוּשׁוֹנָה (לְאַחַר

קדמא (לכתר), דא קדמא נפיק ואזיל ליה. ולזמנין, דדחי דא קדמא ליהוה תנינא, ואתעביד ליה מקטרגא, עד דאפיק ליה מעלמא. ועל דא תנינן, דמתרין ולהלאה, לא יסב בר נש להאי אתתא, דהא מלאך המות אתתקף בה, ובני עלמא לא ידעין, דהא רוחא כיון דאתתקף וקא נצח ליהוה רוחא אחרא תנינא, מפאן ולהלאה לא יתערב בר נש אחרא בהדה.

חברייא, הא ידענא דבאתר דא אית לכו למקשי, ולימא אי הכי לא מית בדינא האי תנינא, ולא דיינין ליה מלעילא. תא חזי, פלא איהו בדינא, דינצח פלוני לפלוני או דלא יקטרג עליה פלוני לפלוני. ומאן דנסיב ארמלתא, כמאן דעאל בימא, ברוחין תקיפין, בלא חבלין, ולא ידע אי יעבר בשלם, אי יטבע גו תהומי.

ואי דא דעאל ההוא רוחא תנינא, אתתקיף ונצח ליהוה קדמא, ההוא קדמא נפק מתמן ואזיל ליה. לאן אתר אזיל ליה, ומה אתעביד. סבא סבא מה עבדת. חשבת דתמלל זעיר, ונפקת להאי, הא עאלת באתר דלא עאל בר נש אחרא, מן יומא דדואג ואחיתופל עבדו בעיין אלין, באינון ארבע מאה בעיי, דהוו בעאן על מגדלא דפרח באוירא, ולא אתיב עלייהו בר נש, עד דאתא שלמה מלכא, ובירר לון פל חד וחד על תקונייה. סבא סבא, רזא עלאה דהוה טמירא, אתית לגלאה, מה עבדית.

סבא סבא, בקדמיתא הוה לך לנטרא ארחך, ותסתפל ברישך. אבל השתא, לאו שעתא לאתטמרא. סבא, אהדר בתקפך. ההוא רוח דנפק, לאן אזיל. בכה ואמר,

חברים, הרי ידענו שבמקום זה יש לכם להקשות ולומר, אם כן, השני הזה לא מת בדין ולא דנו אותו מלמעלה. בא וראה, הפל הוא בדין שינצח פלוני את פלוני או שלא יקטרג עליו פלוני לפלוני, ומי שנושא אלמנה כמו שנכנס לים ברוחות עזות בלי חבלים, ולא יודע אם יעבר בשלום או יטבע לתוך התהומות. ואם זה שהכניס אותה רוח שניה התחזק ונצח את אותו הראשון - אותו הראשון יוצא משם והולך לו. לאיזה מקום הולך לו ומה נעשה אתו? זקן זקן, מה עשית? חשבת שתדבר מעט ויצאת לזה? הרי נכנסת למקום שלא נכנס לשם איש אחר, ומיום שדואג ואחיתפל עשו קשיות אלו, באותם ארבע מאות קשיות, שהיו מקשים על מגדל הפורח באויר ולא השיב עליהן איש, עד שבא שלמה המלך וברר אותם כל אחד ואחד על תקונו. זקן זקן, הסוד העליון שהיה טמיר באת גלות, מה עשית?

זקן זקן, בתחלה היה לך לשמר דרכך, ותסתפל בראשך. אבל עכשו אינה שעה להתכבא. זקן, חזר בכרך. אותה רוח שיצאה, לאן הולכת? בכה ואמר, חברים, פל הבכיות הללו שאני בוכה

אִינִים בְּגִלְלָכֶם, אֲלֵא פוֹחַד אָנִי לְרַבּוֹן הָעוֹלָם שְׁאִי מְגַלֶּה דְרָכִים נְסֻתוֹת בְּלִי רְשׁוֹת. אֲבָל גְּלוֹי לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֵא לְכַבּוֹדִי עֲשִׂיתִי וְלֵא לְכַבּוֹד אָבִי, אֲבָל רְצוֹנִי הוּא לְעַבְדוֹתָי, וְאִנִּי רוֹאֶה הַפְּכוּד שֶׁל אֶחָד מִכֶּם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וְאַחַר יִדְעַתִּי שְׁכַף הוּא, אֲבָל לֹא גְלוֹי לְפָנַי, וְעַכְשָׁו רְאִיתִי.

שְׁנִינִי, דוּחִים אִישׁ מִפְּנֵי אִישׁ, בְּכַמֶּה דְרָכִים נְסֻתוֹת נְדָחִים. אוֹתָהּ רוּחַ רֵאשׁוּנָה שְׁנַדְחָתָה מִלְּפָנַי אוֹתָהּ הַשְּׁנִינָה, לְאֵן הוֹלְכָתָּ? אוֹתָהּ רוּחַ יוֹצֵאת וְהוֹלְכָתָּ וּמְשׁוֹטְטָת בְּעוֹלָם, וְלֹא יָדוּעַ, וְהוֹלְכָתָּ לְקַבְּרוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָאִישׁ, וּמִשֶּׁם מְשׁוֹטְטָת בְּעוֹלָם וְנִרְאִית בְּחֵלוֹם לְבַנֵּי אָדָם, וְרוֹאִים בְּחֵלוֹם אֶת דְּמוֹת אוֹתוֹ הָאִישׁ, וּמוֹדִיעַ לָהֶם דְּבָרִים לְפִי דְרָפָה שֶׁל אוֹתָהּ רוּחַ רֵאשׁוּנָה שְׁנַמְשְׁכָה מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, כִּף מְשׁוֹטְטָת זוֹ וּמוֹדִיעָה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

יְכַךְ הוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטְט בְּעוֹלָם, וּפּוֹקֶדֶת תְּמִיד אֶת אוֹתוֹ הַקָּבֵר עַד הַזְּמַן שֶׁהַרוּחֹת פּוֹקֶדוֹת לְקַבְּרוֹת הַגּוֹפִים. אִזְ הַרוּחַ הַזֶּה מִתְחַבֵּרֶת בְּאוֹתָהּ רוּחַ שְׁלוֹ, וּמִתְלַבֵּשׁ בָּהּ, וְהוֹלֵךְ לוֹ. כְּשֶׁנִּכְנַס לְמִקְוָמוֹ, מִתְפַּשֵּׁט מִמֶּנּוּ, וְיֵשׁ לוֹ מְקוֹם (בְּאוֹתוֹן רַחוּת בְּגַן עֵדֶן) בְּאוֹתָם הַיְכָלוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֶן אוֹ בַּחוּץ לְפִי דְרָכֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְשֵׁם נִשְׁמַר.

וּבְשֶׁהַרוּחֹת פּוֹקֶדוֹת אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהַמַּתִּים נִזְקָקִים אֶל הַחַיִּים, הֵם לֹא נִזְקָקִים אֲלֵא רַק בְּאוֹתָהּ מְשִׁיכַת הַרוּחַ, וּבָהּ מִתְלַבֵּשׁת רוּחַ אַחֲרָת. וְאֵם תֹּאמַר, אִם כֵּן, אִזְ זוֹ תוֹעֵלֶת לְרוּחַ, וְהַאֲשֶׁה הַזֶּה עוֹשֶׂה תוֹעֵלֶת לְכָל - לֹא כֵּן, שְׁאֵלְמֵלֵא לֹא נִשְׁאֵה לְאַחַר וְאוֹתָהּ רוּחַ רֵאשׁוּנָה לֹא הִיָּתָה

חֲבֵרְיָא, כָּל הַגֵּי בְּכִיזִין דְּקָא בְּכִינָא, לֹא בְּגִינֵיכּוּ הוּא, אֲלֵא דְּחִילָנָא לְמֵאֲרִי עֲלֵמָא, דְּגִלְינָא אֲרַחִין סְתִימִין, בְּלֵא רְשׁוֹ. אֲבָל גְּלוֹי קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֵא לִיקָרָא דִּילִי עֲבִידָנָא, וְלֵא לִיקָרָא דְּאַבָּא, אֲבָל רְעוּתִי לְפוֹלְחָנָא דִּילִי, וְאֵנָא חֲמִינָא, יְקָרָא דְּחַד מִנֵּיכּוּ, בְּהֵוּא עֲלֵמָא, וְאַחֲרָא יִדְעָנָא דְּהַכִּי הוּא. אֲבָל לֹא גְלוֹי קָמֵי, וְהַשְׁתָּא חֲמִינָא.

הַגֵּינִין, דְּחִיזִין גְּבָרָא מְקָמִי גְּבָרָא, בְּכַמֶּה אֲרַחִין סְתִימִין אַתְּדְּחִיזִין. הַהוּא רוּחָא קְדָמָא, דְּאַתְדְּחִי מְקָמִי הַהוּא תְּנִינָא, לְאֵן אֲזִיל. הַהוּא רוּחָא, נְפִיק וְאֲזִיל, וּמְשֻׁטָּא בְּעֵלְמָא, וְלֹא יָדִיעַ, וְאֲזִיל לְגוֹ קְבָרָא דְּהַהוּא בְּרֵשׁ, וּמִתְמַן מְשֻׁטָּא בְּעֵלְמָא, וְאַתְחִזִּי בְּחֵלְמָא לְבַנֵּי נְשָׂא, וְחִמָּאן בְּחֵלְמָא דִּיוֹקְנָא דְּהַהוּא בְּרֵשׁ, וְאוֹדַע לּוֹן מְלִין לְפּוּם אֲרַחִיָּה דְּהַהוּא רוּחַ קְדָמָא, דְּקָא אַתְמַשְׁךְ מִנִּיהּ, כְּמָה דְּאִיהוּ בְּהַהוּא עֲלֵמָא, הַכִּי מְשֻׁטָּא הָאִי, וְאוֹדַע בְּהָאִי עֲלֵמָא.

וְהַכִּי אֲזִיל וּמְשֻׁטָּא בְּעֵלְמָא, וּפּוֹקֶדֶת תְּדִיר לְהַהוּא קְבָרָא, עַד זְמָנָא דְּרוּחֹת פּוֹקֶדֶן לְגַבֵּי קְבָרֵיהוּ דְּגוֹפִין. כְּדִין, הָאִי רוּחָא, אַתְחַבֵּר בְּהַהוּא רוּחַ דִּילִי, וְאַתְלַבֵּשׁ בִּיהּ, וְאֲזִיל לִיהּ. כִּד עָאֵל לְדוּכְתִיָּה, אַתְפֹּשֵׁט מִנִּיהּ. וְדוּכְתָא אִית לִיהּ (בְּאִינוֹן רִחוּן בְּגַן עֵדֶן) (דף ק"ב ע"ב) בְּאִינוֹן הַיְכָלוֹן דְּגֵן עֵדֶן, אוֹ לְבַר, לְפּוּם אֲרַחֲוִי דְּכָל חַד וְחַד, וְתַמָּן אַתְטַמַּר.

וְכִד רוּחִין פּוֹקֶדֶן לְהָאִי עֲלֵמָא, דְּמִתִּין נִזְקָקִין לְגַבֵּי חַיִּין, לֹא נִזְקָקִין אֲלֵא בְּהַהוּא מְשִׁיכּוּ דְּרוּחָא, וּבִיהּ אַתְלַבֵּשׁ רוּחָא אַחֲרָא. וְאִי תִימָא, אִי הַכִּי, תוֹעֵלְתָא אִיהוּ לְרוּחָא, וְהָאִי אַתְתָּא תוֹעֵלְתָא עֲבַדְתָּ לְכָלֵּא. לֹא הַכִּי, דְּאַלְמֵלֵא לֹא אַתְנַסִּיבַת לְגַבֵּי אַחֲרָא, וְהָאִי

נדחית מלפני האיש האחר הזה, תועלת אחרת היתה לו בגנון אחר, ולא יהיה נגע בעולם כמו שהוא, ולא יזדקק לחיים של העולם הזה כמו שהיה משוטט כאן וכאן.

אם כן, הזיווג השני של האשה הזו לא היה מלמעלה, ואתה אומר שנדחה איש מפני איש? ואמרנו שהבעל השני שנשא את האשה הזו היא בת זוגו ממש, ואותו הראשון לא היה ממש בן זוגה, והשני היה שלה, וכשהגיע זמנו נדחה זה מפניו - ודאי זה כן, שהרי לא נדחית אותה רוח ראשונה שהיתה באשה הזו אלא בשביל השני הזה, שהוא בן זוגה.

(שכן היא בת זוגו) (זה השני).

וכך אותם השניים שנדחים מלפני הראשונים - הראשונים היו בני זוגם ולא אלה, ולכן אין להם קיום עפ"ם, ונדחית הרוח השניה מלפני הרוח הראשונה. ולכן מי שנשוא אלמנה, קוראים עליו (משלי ז) ולא ידע פי בנפשו הוא. (שם א) פי חנם מזרה הרשת וגו'. ולא ידוע אם היא בת זוגו ממש ואם לא.

אלמנה שלא נשאת, אף על גב שפא בן זוגה והיא לא רוצה להנשא - הקדוש ברוך הוא לא כופה אותה מן הדין, והקדוש ברוך הוא מזמין לאותו האיש אשה אחרת, ולא נכנסת בדין כזה (ואין עליה בית דין בזה) באותו העולם, ואף על גב שאין לה בן, שהרי אשה לא מצוה על פריה ורבייה, כמו שבארנו.

האשה הזו שלא נשאה פעם שניה, אותה רוח שהשאיר בה בעלה, מה נעשה ממנה? יושבת שם שנים עשר חדשים, ובכל

רוחא קדמאה לא מתדחייא מקמי האי גברא אחרא, תועלתא אחרא הוה ליה, בגוונא אחרא, ולא יהא לאי בעלמא, כמה דהוי, ולא יזדקק לגבי חייז דהאי עלמא, כמה דהוי משטטא הכא והכא.

אי הכי זוגא תניינא דהאי אתתא, לא הוי מלעילא. ואת אמרת דאתדחייא גבר מקמי גבר, ואמינא דהאי בעלה תניינא, דנסיב לאתתא דא, איהו בת זוגיה ממש. וההוא קדמאה לאו בר זוגיה ממש הוה. והאי תניינא דילה הוה, וכד מטא זמניה, אתדחייא דא מקמיה. ודאי הכי הוא, דהא לא אתדחייא ההוא רוח קדמאה, דהוה כהאי אתתא. אלא בגין דהאי תניינא, דאיהו בר זוגה. (דבר איהו בת

זוגיה) (האי תניינא).

וכך אינון תניינין, דאתדחייז מקמי קדמאין. קדמאין הוו בני זוגיהו, ולא הני. ובגין כן, לא אית לון קיומא בהדייהו, ואתדחייא רוח תניינא מקמי רוחא קדמאה. ובגין כן, מאן דנסיב ארמלתא, קרינן עליה, (משלי ז) ולא ידע פי בנפשו הוא. (משלי א) פי חנם מזורה הרשת וגו' ולא ידע אי היא בת זוגיה ממש אי לאו.

ארמלתא דלא נסיבת, אף על גב דאתי בר זוגה, ואיהי לא בעאת לאתנסבא, קדשא בריך הוא לא פייה לה מן דינא, וקודשא בריך הוא אומין לההוא בר נש אתתא אחרא, ולא עאלת בדינא כהאי (ס"א וליה עליה כי דינא כהאי) בההוא עלמא, ואף על גב דלית לה בר, דהא אתתא לא אתפקדת אפרייה ורבייה, כמה דאוקמוה.

אתתא דא דלא אתנסיבת זמנא תניינא, ההוא רוח דשבק בה בעלה מה אתעביד מניה. יתיב תמן תריסר ירחי, ובכל ליליא וליילא, נפיק

לילה ולילה יוצא ופוקד את הנפש, וחוזר למקומו אחר שנים עשר חדשים, כשהסתלק דינו של אותו האיש. שהרי כל אותם שנים עשר חדשים, זו הרוח כפופה בעצבות כל יום. אחר שנים עשר חדשים יוצאת משם והולכת ועומדת בשער גן עדן ופוקדת את העולם הזה אל אותו הפלי שיוצאת ממנו. וכשהאשה הזו מסתלקת מן העולם, אותה רוח יוצאת ומתלבשת באותה רוח שלה, וזוכה בה לבעלה, ושניהם מאירים פראוי בחבור אחד.

ביון שבאנו למקום זה, עכשו יש לגלות דרכים נסתרות של רבון העולם ולא יודעים בהם בני אדם, וכלם הולכים בדרך אמת, כמו שנאמר (חושע יד) כי ישרים דרכי ה' וצדקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם. ובני אדם לא יודעים ולא משגיחים כמה הם עליונים מעשי הקדוש ברוך הוא וכמה הם משונים, ובני העולם לא יודעים, וכלם בדרך אמת, שלא סוטים ימינה ושמאלה.

אלה שמתגלגלים, שגרשו בגרושין מאותו העולם ואין להם בת זוג, בת הזוג שהם מזדווגים בעולם הזה, מאיפה הן אותן נשים שמזדווגות עמם בעולם הזה, שהרי (גרש אותה ואין לו בת זוג באותם גברים שלא גרשו ומזדווגים עם נשותיהם) לכל בני האדם יש בת זוג, חוץ מזה?

ראו עכשו כמה גדולים ועליונים גבורותיו. שנינו, מי שמגרש אשתו הראשונה, מזבח מוריד עליו דמעות. למה מזבח? אלא הרי אמרנו שכל נשות העולם עומדות בדמות המזבח הזה, ועל זה הן יורשות שבע ברכות, שפלן הן מפנסת ישראל. ואם הוא מגרש אותה, חוזרת האבן (של

ופקדא לנפשא, ואתהדר לאתריה. לבתר תריסר ירחי, דקא אסתלק דינא דההוא גברא, דהא כל אינון תריסר ירחי, הא רוחא אתכפייא בעציבו כל יומא. לבתר תריסר ירחי, נפיק מתמן, ואזיל וקיימא לתרע גן עדן, ופקדא להאי עלמא, לגבי ההוא מאנא, דנפיק מניה. וכד האי אתתא אסתלקת מעלמא, ההוא רוח נפיק ואתלבש בההוא רוח דילה, וזכאת ביה לגבי בעלה, ונהרין תרווייהו, כדקא יאות, בחבורא חדא.

ביון דאתינא להאי אתר, השתא אית לגלאה ארחין סתימין, דמארי עלמא, לא ידעין בהו בני נשא. וכלהו אזלין בארץ קשוט, כמה דאת אמר (חושע יד) פי ישרים דרכי יי' וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם. ובני נשא לא ידעין, ולא משגיחין, כמה אינון עלאין, עובדין דקודשא בריך הוא, וכמה משננין אינון, ובני עלמא לא ידעין, וכלהו בארץ קשוט, דלא סטאן לימינא ולשמאלא.

הני דמתגלגלין, דקא אתתרכו בתרוכין מההוא עלמא, ולית לון בת זוג. בת זוג דקא מזדווגן בהאי עלמא, מאן אינון, אינון נשין, דקא מזדווגן בהדייהו בהאי עלמא. דהא (תריד לה ולית ליה בת זוג כאינון נכרין דלא תריכו וקא מזדווגן כחרי נשיהו) לכלהו בני נשא, אית לון בת זוג, בר מהאי.

חמו השתא, כמה אינון רברבין ועלאין גבורין דיליה. תנינו, מאן דמתרף אתתיה קדמאה, מדבחה אחית עלוי דמעין. מדבחה אמאי. אלא, הא אמינא, דכל נשין דעלמא בדיוקנא דהאי מזבח קיימי, ועל דא ירתאן אינון שבע ברפאן, דכלהו מפנסת ישראל אינון. ואי איהו (דף ק"ג ע"א) מתרף לה, אהדר

המזבח העליון) לגרעון. מה הטעם?
משום שמתחברים הגרושין זה
עם זה.

וכוד זה, שפתיב (דברים כד) וכתב
לה ספר פריית ונתן בידה וגו',
ויצאה מביתו והלכה והיתה
לאיש אחר. ממשמע שאמר
והלכה והיתה לאיש, לא ידענו
(שאותה שהולכת אצל בעלה שגרש אותה)

(שזה אינו) (אורו שגרש אותה)? מה
זה אחר? אלא כמו שנאמר,
שנינו אחר, ואחר פתיב, ואחר
קוראים אותו, שפתיב (איוב ח)
ומעפר אחר יצמחו. והגרושים
מתחברים כאחד, גרושים של
אותו העולם וגרושים של העולם
הזה. ומה שהאשה הזו היתה
בדיוקן עליון, הרי השתעבדה
לדיוקן פחתון, קוראים לו אחר.
וקוראים לו אחרון. מנין לנו
אחרון? שפתיב (שם ט) ואחרון על
עפר יקום. וכאן פתיב ושנאה
האיש האחרון. או, פי ימות
האיש האחרון. אחרון? שני היה
צריך להיות! ואם תאמר שלא
תזדוג אפילו לעשרה זה אחר זה
- לא כף. וכי לבעל הזה תזדוג
ולא לאחר. מה זה אחרון?

א"א זהו האחר הזה שאמרנו,
והוא אחר, והוא אחרון. עכשו
האבן מתגלגלת בכף הקלע. למה
אחר נקרא כף? שהרי כל הבגין
נפל וחסר לעפר, הוא היה מה
שקנה ולא אחר. למה קוראים
לו אחר? אף כף למה נקרא
אחרון, וכי הוא אחרון? והרי
אם יתישר - יפה, ואם לא -
יחזר ויתגלגל וינטע פמקדם.
למה נקרא אחרון?

אב"ר בא וראה, פתיב (בראשית
א) וירא אלהים את כל אשר
עשה והנה טוב מאד. מה זה
טוב? שנינו, זה מלאך הטוב.
מאד - זה מלאך המות. ולכל

אבנא (נ"א מדבקה עלאה) לגרעונא. מאי טעמא.
בגין דמתחברין תרוכין בהדי הדדי.

ורזא דא דכתיב, (דברים כד) וכתב לה ספר פריית
ונתן בידה וגו', ויצאה מביתו והלכה
והיתה לאיש אחר. ממשמע דאמר, והלכה
והיתה לאיש, לא ידענא (דחיה אולה לנבי בעלה דתריף
לה) (נ"א דליתיה) (תהוא דתריף לה), מאי אחר. אלא כמה
דאתמר, אחר תנן, ואחר פתיב, ואחר קרינן
ליה, דכתיב, (איוב ח) ומעפר אחר יצמחו.
ותרוכין מתחברין פחדא, תרוכין דהוא
עלמא, ותרוכין דהאי עלמא. ומה דהות האי
אתתא, בדיוקנא עלאה, הא אשתעבדא
לדיוקנא תתאה, קרינא ליה אחר.

וקרינן ליה אחרון, אחרון מנלן. דכתיב, (איוב
ט) ואחרון על עפר יקום. והכא כתיב
ושנאה האיש האחרון. או פי ימות האיש
האחרון. אחרון, שני מיבעי ליה. ואי תימא,
דלא תזדוג אפילו לעשרה, דא בטר דא. לאו
הכי. וכי לבעלה דא תזדוג, ולא לאתרא,
מאי אחרון.

אלא דא איהו האי אחר דקאמרן, ואיהו אחר,
ואיהו אחרון. השתא אבנא מתגלגלא
בקוספתא. אחר אמאי אקרי הכי דהא כל
בנינא נפל, ואתהדר לעפרא, איהו הוה מה
דהוה, ולא אתרא. אמאי קרינן ליה אחר. אוף
הכי אמאי אקרי אחרון, וכי אחרון איהו, והא
אי יתישר יאות, ואי לא, יהדר ויתגלגל
ויתנטע פמלקדמין, אמאי אקרי אחרון.

אב"ר תא חזי, פתיב (בראשית א) וירא אלהים את
כל אשר עשה והנה טוב מאד, מאי
טוב. תנינן, דא מלאך דטוב. מאד, דא מלאך
המות. ולכלא קדשא בריך הוא ארמין תקונוי.
תא חזי, פתיב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן

הקדוש ברוך הוא הזמין תקונו. בא וראה, כתוב (שם) וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. נהר זה לא שוכף לעולמים מלרבות ומלגדל ולעשות פרות. ואל אחר הסתרס, ואין לו תשוקה לעולמים, ולא מרבה ולא עושה פרות. שאלמלא עשה פרות, יבלבל את כל העולם.

ומשום כך אדם שגורם לאותו הצד לגדל בעולם נקרא רע, ולא רואה פני שכניה לעולמים, שכתוב (תהלים ה) לא יגרף רע. האיש הזה שמתגלגל בגלגול, אם עבר ונדבק באותו אל אחר שלא עושה פרות ולא מתרבה בעולם, משום כך נקרא אחר, והשם גורם לו. הוא הוא, ואחר נקרא, אחר ודאי.

אחרון - מראשון ואילך אחרון קוראים לו, ואחרון נקרא. שני הוא, ומיד נקרא אחרון, וכך קורא לו הקדוש ברוך הוא אחרון, משום שנתקן להיות אחרון ולא ישוב כמקדם. השלישי אף כך. וכן בכל הפעמים מהראשון ואילך, כך נקרא אחרון, וכן צריך לקרא אחרון, שאלמלא נקרא מיד שני, הרי יש פתחון פה לחזר כמקדם, ואותו בנין נהרס.

בנין לנו? מבית שני שנקרא אחרון, שכתוב (תהלים ה) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון. שהרי מראשון ואילך נקרא אחרון, שהרי לא יהיה פתחון פה שאותו בנין ילחזר כמקדם.

אף זה כך, אחרון קוראים לו. ולכן כתוב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה. לא יוכל? לא יקחנה הנה צריך להיות! מה זה לא יוכל? אלא בין שהאשה הזו נדבקה באחר ונרדה להשפיע בדרגה מתחונה, לא רוצה הקדוש ברוך הוא שישוב מדרגתו לתת פרי

להשקות את הגן, נהר דא, לא שכיף לעלמין, מלאפשא ולמסגי ולמעבד פירין. ואל אחר אסתרס, ולית ליה תיאובתא לעלמין, ולא אפיש, ולא עביד פירין, דאלמלי עביד פירין, יטשטש לכל עלמא.

ובגין כך, בר נש דגרים לההוא סטר דיפוש בעלמא, אקרי רע, ולא חמי אפי שכנתא לעלמין, דכתיב, (תהלים ה) לא יגורף רע. האי בר נש, דמתגלגלא בגלגולא, אי איהו עבר ואתדבק בההוא אל אחר, דלא עביד פירין, ולא אפיש בעלמא, בגין כך אקרי אחר, ושמא גרים ליה, איהו הוא, ואחר אקרי, אחר ודאי.

אחרון: מקדמא ואילך, אחרון קרינן ליה, ואחרון אקרי. תננינא איהו, ומיד אקרי אחרון, והכי קרי ליה קדשא בריה הוא אחרון, בגין דיתתקן למהוי אחרון, ולא יתוב כמלקדמין. תליתאה אוף הכי. וכן בכל זמנין, מקדמא ואילך. הכי אקרי אחרון, והכי אצטריך למקרי אחרון, דאלמלא אתקרי מיד תננינא, הא פתיחו דפומא לאהדרא כמלקדמין, וההוא בנינא אסתתר.

בנין. מבית שני דאקרי אחרון, דכתיב, (תהלים ה) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון. דהא מקדמא ואילך, אחרון אקרי, דהא לא יהא פתיחו דפומא, דההוא בנינא ינפול, ויתהדר כמלקדמין.

אוף הכי דא, אחרון קרינן ליה. ובגין כך כתוב, לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה. לא יוכל, לא יקחנה מיבעי ליה, מאי לא יוכל. אלא כיון דהאי באחר ונרדה להשפיע בדרגה מתחונה, לא רוצה הקדוש ברוך הוא שישוב מדרגתו לתת פרי

וְלַהֲדַבֵּק בְּאוֹתָהּ דְרָגָה שְׂאִינָה
שְׁלוּ.

וּבֵּא רָאָה, אִם הָאִשָּׁה הִזּוּ לֹא
נִשְׂאָת, אֶפְלוּ תוֹנָה עִם כָּל
הָאֲנָשִׁים שְׁבַעוּלָם - אִם רוּצָה
בְּעֵלָהּ, יָשׁוּב אֵלֶיהָ. אָבָל אִם
נִדְבְּקָה בְּנִשְׂוֹאִין לְאַחַר, (וְאַחַר) זֶה
(ה) לֹא יוּכַל לָשׁוּב לְדְרָגָתוֹ
הִרְאִשׁוּנָה שֶׁהִיָּה בְּתַחֲלָה אֵלֶיהָ.
לֹא יוּכַל וְדָאִי לְהָשִׁיב אוֹתָהּ
הַדְרָגָה לְעוֹלָמִים.

אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמְאָה. שְׂנִינּוּ,
שֶׁהִטְמְאָה בְּלִבּוֹ. אִם כֶּף, אֶפְלוּ
אִם תִּתְרַחֵק וְתוֹנָה בְּלִי נִשְׂוֹאִין?
אֲלֹא בִּינּוֹן שְׁנִדְבְּקָה לְאַחַר, הָרִי
קִבְּלָה עֲלֶיהָ אֶת הַחֲלָק שֶׁל אוֹתוֹ
הַצַּד, וּבְעֵלָהּ הִרְאִשׁוֹן שֶׁהוּא מִצַּד
אַחַר טוֹב שֶׁל טוֹב, לֹא יִהְיֶה לוֹ
בְּהַ חֲלָק לְעוֹלָמִים, וְלֹא יִרְבֶּה כָּלֵל
אֶת אוֹתוֹ מְקוּם. הָרִי אִם שֶׁלְּחָה
הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן אוֹ כִּי יָמוֹת הָאִישׁ
הָאֲחֵרוֹן - לְרִאשׁוֹן אֲסוּרָה, אָבָל
לְשָׂאֵר בְּנֵי אָדָם מִתְּרַת. אוֹלֵי
תִּמְצָא מְקוּם כְּמוֹ מְקַדָּם, וְאַחֲרוֹן
יָקוּם וְיִזְדוּג עִמָּה.

מִי שֵׁיִשׁ לוֹ בְּנִים מְאֻשְׁתוֹ
הִרְאִשׁוּנָה וּמְכַנִּים אֶת זוֹ לְתוֹךְ
בֵּיתוֹ, אוֹתוֹ הַיּוֹם הוּא נִדְבֵּק בְּחֵרֵב
קִשָּׁה שֶׁמִּתְהַפְּכֶת בְּשִׁבִּיל שְׁנֵי
צְדָדִים. אֶחָד - שֶׁהָרִי שְׁנִים הִיא
דְּחַתָּה הַחוּצָה, וְעַכְשָׁו הוּא
הַשְּׁלִישִׁי. וְעוֹד - כָּלֵי שֶׁהִשְׁתַּעֲבַד
(שֶׁהִשְׁתַּתַּף) בּוֹ אַחַר, אֵיךְ הוּא יָבֵא
לְתַת בְּהַ רִחוּוֹ שְׁלוֹ וְיִשְׁתַּתַּף עִמָּה
וְיִדְבֵּק בְּהַ? לֹא שֶׁהִיא אֲסוּרָה,
אָבָל וְדָאִי שֶׁתוֹף רַע הוּא לְעַצְמוֹ
(כְּמוֹ שְׂבָאֲרִנוּ).

רַבִּי לְוִיטָס אִישׁ כֶּפֶר אוֹנוֹ הָיָה
צוֹחֵק וּמִתְלוּצֵץ עַל הָאִשָּׁה הַזֹּה,
כְּשֶׁרָאָה מִי מִזְדוּג עִמָּה, וְהָיָה
אוֹמֵר, (מִשְׁלִי לֹא) וְתִשְׁחַק לְיוֹם
אַחֲרוֹן כְּתוּב. מִי שְׁנִדְבְּקָת בּוֹ

לְיוֹם אַחֲרוֹן כְּתוּב, מָאן

אַתָּתָּא אֲתִדְבֵּקת בְּאַחַר, וְנִחַתְתָּ לְאַשְׁתַּעֲבָדָא
בְּדְרָגָא תַּתָּא, לֹא כְּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
דְּאִיהוּ יְתוּב מִדְרָגָא דִּילִיָּה, לְמִיָּהֵב אֵיבָא,
וְלֹא אֲתִדְבֵּקָא בְּהוּא דְרָגָא דְלֹאוּ דִּילִיָּה.

וְהָא חֲזִי, אִי הָאִי אַתָּתָּא לֹא אֲתַנְסִיבְתָּ, אֶפְלוּ
תוֹנָה בְּכָל גּוֹבְרִין דְּעֵלְמָא, אִי כְּעֵי בְּעֵלָה
יְתוּב לְגַבְהָ, אָבָל אִי אֲתִדְבֵּקָא בְּנִשְׂוֹאִין לְאַחַר,
(נ"א וְאַחַר) דָּא (הָאִי) לֹא יוּכַל לָשׁוּב לְדְרָגָא
קְדָמָא, דְּהוּוּ בְּקְדָמִיתָא לְגַבְהָ. לֹא יוּכַל
וְדָאִי לְאַתְבָּא לְהוּוּ דְרָגָא לְעֵלְמִין.

אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמְאָה. תְּגִינֵן, דְּהִטְמְאָה כְּלַבִּיָּה.
אִי הָכִי, אֶפְלוּ אִי תִתְרַחֵק וְתוֹנָה בְּלֹא
נִשְׂוֹאִין. אֲלֹא, בִּינּוֹן דְּאֲתִדְבֵּקת לְאַחַר, הָא
קְבִילַת עֲלָה חוּלְקָא דְּהוּוּ סְטָרָא, וּבְעֵלָה (ד) ^{ק"ג ע"ב}
קְדָמָא דְּאִיהוּ מִסְטָרָא אַחֲרָא טְבָא
דְּטוֹב, לֹא יִהְיֶה בְּהַ חוּלְקָא לְעֵלְמִין, וְלֹא
יִפִּישׁ כָּלֵל לְהוּוּ אַתְרָ. הָא אִם שֶׁלְּחָה הָאִישׁ
הָאֲחֵרוֹן, אוֹ כִּי יָמוֹת הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן,
לְקְדָמָא אֲסוּרָא, אָבָל לְשָׂאֵר בְּנֵי נָשָׂא,
תִּשְׁתְּרִי. דִּילְמָא תִּשְׁפַּח אַתְרָא כְּמִלְקְדָמִין,
וְאַחֲרוֹן יָקוּם דִּיזְדוּג בְּהֵדָה.

מָאן דְּאִית לִיָּה בְּנִין מְאֻשְׁתִּיהָ קְדָמִיתָא, וְאַעִּיל
הָאִי לְגוֹ בֵּיתִיהָ, הִהוּא יוֹמָא אֲתִדְבֵּק
בְּחֵרֵבָא קִשָּׁא דְּמִתְהַפְּכָא, בְּגִין תְּרִין סְטָרִין.
חַד, דְּהָא תְּרִין דְּחַת לֹון לְבַר, וְהִשְׁתָּא אִיהוּ
תְּלִיתָא. וְתוֹ, מָאנָא דְּאַשְׁתַּעֲבָד (נ"א דְּאַשְׁתַּתַּף)
בִּיהַ אַחַר, הֵיךְ יִיתִי אִיהוּ לְמִיָּהֵב בִּיהַ רוּחָא
דִּילִיָּה, וְיִשְׁתַּתַּף בְּהֵדָה, וְיִתְדְבֵּק בְּהַ. לֹאוּ
דְּאִיהִי אֲסוּרָא, אָבָל וְדָאִי שֶׁתוּפָא בִּישָׂא אִיהוּ
לְגַרְמִיָּה. (בְּדָאֲמִין).

רַבִּי לְוִיטָס אִישׁ כֶּפֶר אוֹנוֹ, הָוּוּ חֲזִיךְ
וּמִתְלוּצֵץ עַל אַתָּתָּא דָּא, כִּד חָמִי מָאן
דְּאַזְדוּג בְּהֵדָה, וְהָוּוּ אָמַר, (מִשְׁלִי לֹא) וְתִשְׁחַק

בְּאִישׁ אַחֲרוֹן, אַחַר כֶּף הַיָּא צְחוּק. עֲכָשׁוּ יֵשׁ לְחֹזֵר וְלַעֲזִין עַל מְקוֹם (נ"א אֵילָן) אַחַד גְּדוֹל וְעֲלִיּוֹן שֶׁהִיָּה בְּעוֹלָם, וְגִזַּע וְשֵׁרֶשׁ שֶׁל אֲמַת, וְהוּא עוֹבֵד אָבִי יֵשׁי אָבִי דוֹד, שְׁתַּרִי נֹאמֵר שֶׁהִיָּה אַחֲרוֹן, אִיךָ יֵצֵא שֶׁרֶשׁ אֲמַת מֵהַמְּקוֹם הַזֶּה? אֵלְמָא עוֹבֵד נִתְקַן בְּתַקִּינָא עֲלִיּוֹן, וְחֹזֵר הַשֶּׁרֶשׁ שֶׁל הָאֵילָן שֶׁהִתְהַפֵּף עַל תְּקוּנָא, וְהִתְעַלָּה בּוֹ וְהִתְתַּקֵּן כְּרֵאוּי, וְעַל זֶה נִקְרָא עוֹבֵד, מַה שְּׁלֵא זָכוּ כֶּף שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם.

הוּא בָּא, עֹבֵד וְעֵדֵר אֶת עֵקֶר וְשֵׁרֶשׁ הָאֵילָן, וְיֵצֵא מֵהַפְּנִים הַמְּרִים, וְחֹזֵר וְנִתְקַן בְּנוֹף שֶׁל אֵילָן אַחַר עֲלִיּוֹן. בָּא יֵשׁי בְּנוֹ וְחִזְק אֹתוֹ וְתַקֵּן אֹתוֹ, וְנִאֲחֵז בְּעַנְפֵי הָאֵילָן הָעֲלִיּוֹן הָאֲחֵר, וְחִבֵּר אֵילָן בְּאֵילָן, וְהִסְתַּבְּכוּ זֶה בְּזֶה. כִּיּוֹן שְׁבָא דוֹד, מִצָּא אֵילָנוֹת מְסַבְּכִים וּמִאֲחֻדִים זֶה בְּזֶה. אִזּוּ יֵרֶשׁ הַשְּׁלִטוֹן בְּאַרְצָא, וְעוֹבֵד גֵּרָם אֶת זֶה.

בְּכַה אֹתוֹ זְקַן וְאָמַר, אִי זְקַן זְקַן, וְלֹא אֲמַרְנֵי לֶךְ שְׁנַכְנַסְתָּ לָּיִם הַגְּדוֹל?! עֲכָשׁוּ אֶתְּהָ הוּא בְּתוֹף הַתְּהוּמוֹת הַגְּדוֹלִים. הַתְּתַקֵּן לְעֲלוֹת. זְקַן זְקַן, אֶתְּהָ גֵרְמַתָּ לְזֶה, שְׁאֵלְמָלָא הֵייתָ שׁוֹתֵק בְּתַחֲלָה, הִיָּה נֹאֵה לֶךְ, אֲבָל עֲכָשׁוּ לֹא יִכְלַת וְאִין מִי שִׁיאֲחִז בְּיַדְךָ, אֵלְמָא אֶתְּהָ בְּלַבְדָּךְ. קוּם זְקַן וְעֲלֵה בְּמַעְלָה. עוֹבֵד זֶה הַתְּתַקֵּן וְיֵצֵא מִתּוֹף שְׂדֵה רַע שֶׁל בּוֹרוֹת רַעִים. בָּא יֵשׁי בְּנוֹ וְהִתְתַּקֵּן וְעֵדֵר אֶת הָאֵילָן, וְעַם כָּל זֶה, (וְעוֹבֵד) זֶה סוֹד הַסּוּדוֹת, וְלֹא יִדְעֵתִי אִם אָמַר וְאִם לֹא אָמַר. אָמַר דְּבִרְיָךְ, זְקַן, וְדַאי אָמַר, בְּזֶה יִדְרַעִים כָּל שְׁאָר בְּנֵי הַגְּלִגּוּל. (עוֹבֵד הַתְּתַקֵּן אֵילָן, וְעַם כָּל זֶה שֶׁהִתְתַּקֵּן אֵילָן) עוֹבֵד

דְּאֶתְדַבְּקַת בֵּיהּ בְּאִישׁ אַחֲרוֹן, חִיוֹכָא אִיהִי לְבִתְר.

הַשְּׁתָּא, אִית לְאַהֲדָרָא וְלַעֲיִינָא, עַל אֶתְר (נ"א אֵילָנָא) חַד רַב וְעֲלָאָה, דְּהוּה בְּעֲלָמָא, וְגִזַּעָא וְשֵׁרֶשָׁא דְקָשׁוּט, וְאִיהוּ עוֹבֵד אָבִי יֵשׁי אָבִי דוֹד. דְּהָא אֶתְמַר דְּאַחֲרוֹן הוּה, הִיךָ נִפְקַ שְׁרֵשָׁא דְקָשׁוּט, מִגּוֹ אֶתְר דָּא.

עוֹבֵד אֶתְתַּקֵּן בְּתַקִּינָא עֲלָאָה, וְאַהֲדָר שְׁרֵשָׁא דְאֵילָנָא דְקָא אֶתְהַפֵּף, עַל תְּקוּנִיהָ, וְאֶסְתַּלִּיק בֵּיהּ, וְאֶתְתַּקֵּן כְּדָקָא יְאוֹת, וְעַל דָּא אֶקְרִי עוֹבֵד. מַה דְּלֹא זָכוּ הַכִּי, שְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא.

אַתָּא אִיהוּ, פְּלַח וְאַעֲדָר עַקְרָא וְשֵׁרֶשָׁא דְאֵילָנָא, וְנִפְקַ מֵאַנְפִּין מְרִירָן, וְאַהֲדָר (נ"א וְאֶעֱדָר) וְאֶתְתַּקֵּן בְּנוֹפָא דְאֵילָנָא אַחֲרָא עֲלָאָה, אֶתָּא יֵשׁי בְרִיָּה, וְאַחְסִין לִיהָ, וְתַקִּין לִיהָ, וְאֶתְאַחַד בְּעַנְפוֹי דְאֵילָנָא אַחֲרָא עֲלָאָה, וְחִבֵּר אֵילָנָא בְּאֵילָנָא, וְאֶסְתַּבְּכוּ דָּא בְּדָא. כִּיּוֹן דְּאֶתָּא דוֹד, אֲשַׁפַּח אֵילָנִין מְסַתְּבָכֵן וּמִתְאַחַדֵן דָּא בְּדָא, כְּדִין יִרִית שְׁלִטְנוֹ בְּאַרְעָא, וְעוֹבֵד גֵּרִים דָּא.

בְּכַה הֵהוּא סְבָא וְאָמַר, אִי סְבָא סְבָא, וְלֹא אֲמִינָא לֶךְ, דְּעֲלַת בְּיַמָּא רַבָּא, הַשְּׁתָּא אֲנַתָּ הוּא גּוֹ תְּהוּמֵי רַבְרַבִּין, אֶתְתַּקֵּן לְסִלְקָא. סְבָא סְבָא, אֲנַתָּ גֵרְמַתָּ דָּא, דְּאֵלְמָלָא הוּיִת שְׁתִּיק בְּקַדְמִיתָא, הוּה יְאוֹת לֶךְ, אֲבָל הַשְּׁתָּא לֹא יְכִילַת וְלִית מָאן דְּאַחִיד בְּיַדְךָ, אֵלְמָא אֲנַתָּ בְּלַחֲוֹדְךָ. קוּם סְבָא וְאֶסְתַּלֵּק בְּסִלְקוֹ.

עוֹבֵד דָּא, אֶתְתַּקֵּן וְנִפְקַ מִגּוֹ חֻקְל בִּישָׂא, דְּגוֹבִין בִּישׁוּן. אֶתָּא יֵשׁי בְרִיָּה, וְאֶתְתַּקֵּן וְאַעֲדָר אֵילָנָא, וְעַם כָּל דָּא, (וְעוֹבֵד) דָּא רְזָא

דְּרִזִּין, וְלֹא יִדְעָנָא אִי אֵימָא, אִי לֹא אֵימָא. אֵימָא מִילְךָ סְבָא, וְדַאי אֵימָא, בְּדָא יִדְעָאן כָּל שְׁאָר בְּנֵי גְלִגּוּלָא. (נ"א עוֹבֵד אֵילָנָא אֶתְתַּקֵּן וְעַם כָּל דָּא דְאֵילָנָא אֶתְתַּקֵּן) עוֹבֵד

עם כל דא אילנא אתקין. פד אתא דוד מלפא, באילנא תתאה דנוקבא אשתאר, ואצטרין לקבלא חיון מאחרא, ומה אי האי דאתתקן, ואתקין כלא, הכי. שאר בני עלמא דאתין בגלגולא, דלא יכלין לאתתקנא הכי, על אחת פמה וכמה.

בב"ר סטרין אתהפך בגלגולא. פריץ הכי הוה. בעז הכי הוה. עובד הכי הוה. (ס"א ועם כל דא אילנא אתתקן) ובכלא נפיק אילנא מסטרא דרע, ואתדבק לבתר בסטרא דטוב. בקדמיתא, (בראשית לח) ויהי ער בכור יהודה רע. (אונן אף הכי) מחלון אוף הכי, ולא כל כף. אבל בהני אתעפל רע, ונפיק טוב לבתר, (נפק) ההוא דכתיב ביה, (שמואל א טז) וטוב ראוי. (שמואל א טז) ויני עמו. הכא קיימא אילנא תתאה על תקונייה, ומלך אלהים על גוים.

בשירותא דכלא, מעקרא ויסודא עלאה, אשתרשו דרגין, ראובן שמעון לוי יהודה, מה כתיב ביה, (בראשית כט) הפעם אודה את יי, וכתיב ותעמוד מלדת. היינו (ישעיה נד) רני עקרה לא ילדה. בגין דכד אתיליד יהודה, נפקת נוקבא מתדבקא בדכורא, ולא הות על תקוניהא אנפין באנפין, ולא אתפשרת לאולדא פיון דנסר לה קדשא בריך הוא, ואתקין לה, (ס"א אנפין באנפין) פדין אתפשרת לאתעברא ולאולדא.

ובספרא דחנוף, ותעמוד מלדת, לאו על לאה אתמר, אלא על רחל אתמר, ההיא דמבכה (דף ק"ד ע"א) על בניה, ההיא דאשתרשת ביהודה: יה"ו ד"ה. ותעמוד מלדת, דהא לא אתתקנא.

עם כל זה התקין אילן. כשבא דוד המלך, נשאר באילן הפחתון של הנקבה, והצטרף לקבל חיים מאחר. ומה אם זה שהתתקן והתקין הכל כף - שאר בני העולם שבאים בגלגול, שלא יכולים להתתקן כף, על אחת כמה וכמה. בב"ר הצדדים מתהפך בגלגול.

כף היה פריץ. כף היה בעז. כף היה עובד. (ועם כל זה האילן נתקן) ובכל יוצא אילן מצד הרע, ואחר כף נדבק בצד הטוב. בתחלה, ויהי ער בכור יהודה רע. (אונן אף כף) מחלון אף כף ולא כל כף. אבל באלה התעפל הרע, ויצא אחר כף טוב, (אצט) אותו שכתוב בו (שמואל-א טז) וטוב ראוי. וה' עמו.

עכשו עומד אילן פחתון על תקונו, ומלך אלהים על גוים. בראשית הכל, מעקר ויסוד עליון השתרשו דרגות, ראובן שמעון לוי יהודה. מה כתוב בו? (בראשית כט) הפעם אודה את ה'. וכתוב ותעמד מלדת. הינו (ישעיה נד) רני עקרה לא ילדה. משום שפשוטלד יהודה, יצאה נקבה דבוקה בזכר, ולא הייתה על תקוניה פנים בפנים ולא הכשרה ללדת. פיון שנסר אותה הקדוש ברוך הוא והתקין אותה, (פנים בפנים) אז הכשרה להתעבר וללדת. ובספרא של חנוף, ותעמד מלדת לא נאמר על לאה, אלא נאמר על רחל, אותה שמבכה על בניה, אותה שנושרשה ביהודה - יה"ו ד"ה. ותעמד מלדת, שהרי לא נתקנה.

בתחלה דיוקן העליון היה הכל ראובן - או"ר ב"ן. (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור, ומיין אור. (ב"ן) שמעון שמאל אור, באותו

בקדמותא, דיוקנא דלעילא הוה כלא ראובן: או"ר ב"ן. (בראשית א) ויאמר

אַלְהִים יְהִי אֹר, יְמִינָא אֹר. (ב"י) שְׁמַעוֹן
שְׁמַאלָא אֹר בַּהֲוֹא סִיגָא דְדַהְבָּא בַּהֲדִיָּה שֶׁם
עוֹן. לו"י: חֲבוּרָא דְכָלָא, לְאַתְחַבְרָא מִתְרִין
סְטְרִין. יְהוּדָה: נוֹקְבָא בַּהֲדִי דְכוּרָא מִתְדַבְּקַת,
יְה"ו, דָּא דְכוּרָא. ד"ה, דָּא נוֹקְבָא זַהוּת
בַּהֲדִיָּה.

ד"ה, אָמַאי ד"ה. אָלָא ד', בְּאַתְדַבְּקוּתָא דְרַע
בַּהֲדָה, אִיהִי דְל"ת, מְסַפְנָא אִיהִי,
וְאַצְטְרִיף לְאַתְבָּא בְּגִלְגוּלָא, לְאַתְעַפְלָא הֵהוּא
רַע, וְלִמְתַבְּלִי בַעֲפָרָא. וְלִבְתַר לְצַמְחָא בְּסִטְרָא
דְטוֹב, וְלִנְפַקָא מִמְסַפְנֵנו לְעַתִּירו, וּכְדִין ה'.

וְעַל דָּא, יְה"ו ד"ה.

פּוּק סְבָא, מִגּוּ תְהוּמִי, לָא תְדַחַל, פְּמָה אַרְבִּין
זְמִינִין לָךְ, בְּשַׁעְתָּא דְתַשׁוּטֵט יִמָּא, בְּגִין
לְנִיחָא בְהוּ. בְּכַה כְּמִלְקַדְמִין וְאָמַר, מְאִרִי
דְעִלְמָא, דִּילְמָא יִימְרוּן מִשְׁרִיין עֲלָאִין, דְאַנָּא
סְבָא, וּבְכִי כִינּוּקָא. גְּלִי קִמְף, דְעַל יִקְרֹךְ אָנָּא
עֲבִיד, וְלֹא עֲבִידָנָא עַל יִקְרָא דִילִי, דְהָא
בְּקַדְמִיתָא הָוָה לִי לְאַסְתְּמָרָא, דְלֹא אִיעוּל
בְּיִמָּא רַבָּא, וְהַשְׁתָּא כִּיּוֹן דְאַנָּא בִּיה, אִית לִי
לְשַׁטְטָא בְּכָל סְטְרִין, וְלִנְפַקָא מִנִּיה.

יְהוּדָה אַתְהָ יוֹדוּף אַחִיף, (בראשית כט) (ס"א כולהו אוֹדָאן
עַל שְׁמָא דָּא וְהִינּוּ וכו') הִינּוּ דְאַנָּן אַמְרִין בְּרוּף
אַתְהָ. אִיהוּ בְרוּף וְאִיהִי אַתְהָ, לְכִלְהוּ בְנוֹי לָא
אָמַר יַעֲקֹב אַתְהָ, אָלָא לְאַתְרָ דְאַצְטְרִיף. דָּא
אִיהוּ אַתְהָ.

שְׁמָא דָּא, (נ"א ודאי אַתְהָ) יוֹדוּף אַחִיף, כְּלָהוּ אוֹדָן
לָךְ עַל שְׁמָא דָּא, וְדַאי אַתְהָ יוֹדוּף
אַחִיף, עַל שְׁמָא דָּא, אַסְתְּלַק וְאַתְכַפֵּיא סְטְר
אַחְרָא, בְּגִין דְכַד אַתְקִרִי וְאַדְפֵּר, הָא נַפְקַת
סְטְרָא אַחְרָא בַּהֲדָה. פִּיּוֹן דְאַמְרִי אַתְהָ, שְׁלִטְנוּ וּרְבִרְבְּנוּ אִית לָה, וְסְטְרָא
אַחְרָא אַתְכַפֵּיא, וְלֹא אַתְחַזִּיאַת תַּמּוֹן. וְדַאי בְשְׁמָא דָּא אַתְרִישִׁים וְאַתְבְּרִיר
מְסְטְרָא אַחְרָא. וְדָא אַסְתְּלַקוּ וְשְׁלִטְנוּ דִילִיָּה, וְתַבִּירוּ וּבִיש לְסְטְרָא אַחְרָא.

סִיג שְׁהֲזַהֵב עֲמוּ - שֶׁם עוֹן. לוֹי -
חֲבוּרָא שֶׁל הַפֶּל לְהִתְחַבֵּר מִשְׁנֵי
צְדָדִים. יְהוּדָה - נִקְבָּה עִם זְכָר
נְדַבְּקַת. יְה"ו - זַה זְכָר. ד"ה - זו
נִקְבָּה שְׁהִיתָה עֲמוּ.

ד"ה, לְמָה ד"ה? אָלָא ד'
בַּהֲדַבְּקוּת שֶׁל רַע עֲמָה הִיא
דְל"ת, הִיא עֲנִיָּה, וְצָרִיכָה לְשׁוּב
בְּגִלְגוּל לְכַעַר אֶת אוֹתוֹ הַרַע
וְלְהַתְבַּלּוֹת בַּעֲפָר, וְאַחַר לְצַמַּח
בְּצַד הַטּוֹב וְלְצַאֵת מְעַנֵּי לְעֵשֶׂר,
וְאָז ה'. וְעַל זֶה יְה"ו ד"ה.

צָא זְקָן מִתּוֹף הַתְּהוּמוֹת, אֵל
תַּפְּחָד, פְּמָה סְפִינּוֹת מְזַמְנּוֹת לָךְ
בְּשַׁעָה שְׁתַּשׁוּט בַּיָּם כְּדִי לְנוּחַ
בְּהֵן. בְּכַה כְּמוֹ מְקַדָּם וְאָמַר, רַבּוֹן
הָעוֹלָם, אִילֵי יֹאמְרוּ הַמַּחֲנּוֹת
הָעֲלִיּוֹנִים שְׁאֲנִי זְקָן וּבּוֹכָה
כְּתִינוּק. גְּלוּי לְפָנֶיךָ שַׁעַל כְּבוֹדְךָ
אֲנִי עוֹשֶׂה, וְלֹא עֲשִׂיתִי לְכַבוֹדִי,
שְׁהָרִי בַתְּחִלָּה הָיָה לִי לְהַשְׁמֵר
שְׁלֹא אֶכְנַס לַיָּם הַגְּדוֹל, וְעַכְשָׁו
פִּיּוֹן שְׁאֲנִי בּוֹ, יֵשׁ לִי לְשׁוּטֵט בְּכָל
הַצְּדָדִים וְלְצַאֵת מִמֶּנּוּ.

יְהוּדָה אַתְהָ יוֹדוּף אַחִיף, (כָּלֵם מוֹדִים
עַל הַשֵּׁם הַזֶּה) הִינּוּ מַה שְׁאֲנוּ אוֹמְרִים
בְּרוּף אַתְהָ, הוּא בְרוּף וְהִיא אַתְהָ.
לְכָל בְּנֵי לֹא אָמַר יַעֲקֹב אַתְהָ,
אָלָא לְמַקּוֹם שְׁהַצְטְרַף. זֶהוּ אַתְהָ.
הַשֵּׁם הַזֶּה (וְדַאי אַתְהָ) יוֹדוּף אַחִיף.
כָּלֵם מוֹדִים לָךְ עַל הַשֵּׁם הַזֶּה.
וְדַאי אַתְהָ יוֹדוּף אַחִיף, עַל הַשֵּׁם
הַזֶּה הִסְתַּלַּק וְנִכְפַּה הַצַּד הָאֲחֵר,
מִשׁוּם שֶׁכְּשֶׁנִּקְרָא וְנִזְכָּר, הָרִי יוֹצֵא
אֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר. פִּיּוֹן שְׁאוֹמְרִים
אַתְהָ, שְׁלִטוֹן וְגִדְלָה יֵשׁ לָה, וְהַצַּד
הָאֲחֵר נִכְפַּה וְלֹא נִרְאָה שֵׁם. וְדַאי
שְׁבִשֵׁם הַזֶּה נִרְשָׁם וְנִכְחַר מִהַצַּד
הָאֲחֵר. וְזוֹ הָעֲלִיָּה וְהַמְּשָׁלָה
שְׁלָה, וְשִׁכְרָ וְרַע לְצַד הָאֲחֵר. פִּיּוֹן
רְבִרְבְּנוּ אִית לָה, וְסְטְרָא
אַתְרִישִׁים וְאַתְבְּרִיר
מְסְטְרָא אַחְרָא.

שידודך אחיך על השם הזה, אפה, אז ידך בערף איביך, מיד נכנעים אליך, והשם הזה גורם.

ידעתי, חברים, ידעתי, שאפה הרי השם הזה, אתם אומרים למקום עליון אחר, שפתיב (תהלים קי) אפה כהן לעולם, בימין העליון. יפה הוא, שהרי כיון שרבי שמעון מודים לו עליונים ותחתונים, וזכה לכל, כל מה שהוא אומר, כך זה ויפה.

אבר כשתהיו מגיעים אליו, אמרו לו והזכירו לו את יום השלג כשזרענו פולים לחמשים ושנים גונים, שהרי אפה כהן. כאן נקשר כוס של ברכה בימין בלי פרוז כלל, ומשום כך, אפה כהן לעולם. כאן נקשר כוס בימין כראוי.

ועל זה אמר הכותב, יהודה אפה, לאפה הזה יודוך אחיך, ולא כתוב יהודה יודוך אחיך ולא יותר, אלא על שם של אפה. אפה - מקום זה הצטרף לשם הזה, ולא אחר.

יהודה - האב הראשון והאב השני, ולא היה בו חלוף לעולמים. ומשום כך פרץ התגבר בו בגבורתו מה שלא היה כך לכל בני העולם. ועל כך בנינו של דוד מתחיל את החשבון מפרץ, ולא מבעז, שהיה בו שנוי. חברים, אם תשגיחו, לא אמרתי דברים בסתר, ואף על גב שהם נסתרים. ועל כך יהודה הרויח את השם הזה שנקרא אפה. עמד על בריו פעם ראשונה ופעם שניה ולא השתנה לעולם. ובני יהודה וזרעו מודים ואומרים פי אפה אבינו, מה שאין כן לשאר בני הגלגול לעולמים. שאר בני הגלגול, שני אבות, שתי אמהות, יש להם גון

כיון היודוך אחיך על שמא דא, אפה, כדין ידך בערף איביך, מיד אתפפיין לגבך, ושמא דא גרים.

ידענא חברייה ידענא, דהא אפה שמא דא, אתון אמרין לאתר אחרא עלאה, דכתיב, (תהלים קי) אפה כהן לעולם, בימינא עלאה. שפיר איהו, דהא כיון דרבי שמעון אודן ליה עלאין ותתאין, וזכה לכלא, כל מה דאיהו אמר, הכי איהו ושפיר.

אבר כד תהוון מטאן לגביה, אמרו ליה, ואדכרו ליה, יומא דתלגא, כד זרענא פולין, לחמשיין ותריין גוונים. דהא אפה כהן, הכא אתקשר כוס דברכה בימינא, בלא פרוזא כלל. ובגין כך, אפה כהן לעולם, הכא אתקשר כוס בימינא, כדקא יאות.

ועל דא אמר קרא, יהודה אפה, להאי אפה יודוך אחיך, ולא כתיב יהודה יודוך אחיך, ולא יתיר, אלא על שמא דאפה. אפה, אתר דא, אצטריך לשמא דא, ולא אחרא.

יהודה, אפא קדמאה, ואפא תניינא, ולא הוה ביה חלופא לעלמין. ובגין כך פרץ אתתקף ביה בתוקפוי, מה דלא הוה הכי לכל בני עלמא. ועל דא בניינא דדוד, שארי חשבנא מפרץ, ולא מבעז, דהוה ביה שנויא. חברייה, אי תשגחון, לאו מלין בסתימו קא אמיינא, ואף על גב דסתימין אינון.

ועל דא, יהודה רווח שמא דא, דאקרי אפה. קם על בוריה זמנא קדמאה, וזמנא תניינא, ולא אשתני לעלם. ובנוי דיהודה וזרעא דיליה, אודן ואמרין פי אפה אבינו. מה דלית הכי לשאר בני גלגולא לעלמין.

שאר בני גלגולא, תריין אבהן, תריין אמהן, אית לון גוון לבניינא. ורזין

לבנין. וסודות הללו בעמקי הים, הם בלב התהומות, מי יכול להוציא אותם? קום זקן, התגבר והתחזק בחזקתך והוצא מרגליות מתוך התהומות!

בעז נראה שהיה בו שנוי כשהוליד את עובד, שהרי עובד (מעשה) הוא בשנוי. לא כף. אבצן הוא בעז, הוא האב הראשון שלא עשה שנוי. ואם תאמר שהוא היה, ודאי כשהתעורר למעשה הזה היה בו, מי שהוא גבור כארי וכלביא היה בו, כדי שלא יהיה שנוי בדוד, וחזר הדבר לעקר הראשון כדי שהכל יהיה מאב אחד, ושלשלת אחת. והכל אחד, ולא היה שנוי בגלגול של זרע דוד. ועל זה אתה, מראש ועד סוף, בלי שנוי כלל.

עכשו יצאת זקן מעמק של לב הים. יהודה אתה, ודאי מראש ועד סוף, ולא ראוי לכל שאר הבנים שינקאו אתה, אלא לו לבדו. אשרי חלקו של דוד שפך נבחר והתעלה משאר העקר של אדם בארץ.

יודוך אחיך, יודוך כל בני העולם היה צריך להיות! מה הטעם אחיך? אלא שדרך כל בני העולם לא מתבמין לגלגול אלא מהצד של האחים, והאח מזמן ליבום, (ואתה בעצמך חוזמנת ליבום), וכאן כל אחיך יודוך, שלא ישתלשל מהם ולא מאחד מהם שלשלת המלוכה, אלא אתה לבדך. אתה מראש ועד סוף אתה עשית, וממך יצא כל השלשלת וגזע (דמות) של האריה.

בניך בני אריה, שלא עברו לשנוי של אחיך, לא התחלפו לטלה ולא לשור ולא לגדי ולא לשום דיוקן אחר, אלא אריה התחיל לבנות,

אֵלָא אַרְיָה שְׁאֲרֵי לְמַבְנֵי,

אֵלֵין, בְּעַמְקֵי יַמָּא, בְּלִבָּא דְתַהוּמֵי אֵינוּן, מָאן יְכִיל לְאַפְקָא לֹוּן. קוּם סְבָא, אַתְגַּבֵּר וְאַתְקַף בְּתוֹקְפֵךָ, אַפִּיק מְרַגְלָן מִגּוּ תַהוּמֵי.

בְּעֹז, אַתְחַזִּי דְהוּה בֵּיה שְׁנוּיָא, כַּד אֹולִיד לְעוֹבֵד, דְּהָא עוֹבֵד (ס"א עובדא) בְּשְׁנוּיָא הוּא. לָאו הָכִי. אַבְצָן הוּא בְּעֹז, הוּא אַבָּא קַדְמָאָה, דְּלֹא עָבַד שְׁנוּיָא. וְאִי תִימָא, אִיהוּ הָוָה, וְדָאי כַּד אַתְעַר לְעוֹבֵדָא דָא, בֵּיה הָוָה, מָאן דְּהוּא תְקִיף פְּאָרְיָא וְכִלִּיתָא בֵּיה הָוָה. בְּגִין דְּלֹא (דף ק"ד ע"ב) לְהוּי שְׁנוּיָא בֵּיה בְּדוּד, וְאַתְהֵדֵר מְלָה לְעַקְרָא קַדְמָאָה, בְּגִין דִּיהָא כֻּלָּא מֵאַבָּא חָדָא, וְשִׁלְשַׁלָּא חָדָא. וְכֻלָּא חַד, וְלֹא הָוָה שְׁנוּיָא בְּגִלְגוּלָא דְזֵרְעָא דְדוּד. וְעַל דָּא, אַתָּה מְרִישָׁא וְעַד סוּפָא, בְּלֹא שְׁנוּיָא כָּלֵל.

הַשְׁתָּא, נִפְקַת סְבָא, מֵעַמְקֵי לִבָּא דִּימָא. יְהוּדָה אַתָּה, וְדָאי מְרִישָׁא וְעַד סוּפָא וְלֹא אַתְחַזִּי לְכֻל שְׁאָר בְּנִין, לְאַתְקֵרִי אַתָּה, אֵלָא לִיָּה בְּלַחֲדוּי. זַפְּאָה חוּלְקֵיה דְדוּד, דְּהָכִי אַתְבְּרִיר, וְאַסְתַּלַּק מִשְׁאָר עַקְרָא דְבְנֵי נֶשֶׁא בְּאַרְעָא.

יודוך אחיך, יודוך כל בני עַלְמָא מִיבְעֵי לִיָּה, מְאִי טַעְמָא אַחִיךָ. אֵלָא אֲרַח כָּל בְּנֵי עַלְמָא, לָא מִתְבַּמִּין לְגִלְגוּלָא, אֵלָא מִסְטְרָא דְאַחִין, וְאַחָא אֲזִדְמֵן לִיבּוּמָא, (ואתה בנרמך, אודמנת ליבומא) וְהָכָא כֻּלְהוּ אַחִיךָ יוּדוּךָ, דְּלֹא יִשְׁתַּלְשַׁל מְנַיָּהוּ, וְלֹא מֵחַד מְנַיָּהוּ, שִׁלְשׁוּלָא דִּמְלָכוּ, אֵלָא אַתָּה בְּלַחֲדוּךָ. אַתָּה, מְרִישָׁא וְעַד סוּפָא אַתָּה עַבְדַּת, וּמִינָךְ נִפְקַ, כָּל שִׁלְשׁוּלָא וְגִזְעָא (דִּיוֹקְנָא וְנוּפָא) דְאַרְיָה.

בְּנִיךָ, בְּנֵי אַרְיָה, דְּלֹא אַתְעַבְּרוּ לְשְׁנוּיָא דְאַחִיךָ, לָא אַתְחַלְפוּ לְטַלְהָ, וְלֹא לְשׁוּר, וְלֹא לְגָדִי, וְלֹא לְשׁוּם דִּיוֹקְנָא אַחְרָא,

וְאַרְיָה סִיִּים בְּנִינָא. כָּל שְׁלֹשׁוּלָךְ, בְּנֵי אַרְיָה
 נִינְהוּ. דְּאִלְמָלָא אַתָּא גִלְגּוּלָא מִסְטָרָא דְאַחוּף,
 יִתְחַלְפוּן כָּל דִּיּוֹקְנֵינִי, וְיִתְעַרְבוּן אֵלֶינִי בְּאֵלֶינִי.
 וְעַל דָּא יוֹדוּף אַחִידָךְ, דְּלָא הָוָה חַד מְנַהוּן,
 בְּגִלְגּוּלָא דְשְׁלֹשְׁלָאָה דְבִנְךָ. יְדָךְ זְקִיף, דְּלָא
 הָוָה כְּךָ עֲרַבּוּבֵינָא אַחְרָא מְנַיִיהוּ. וְהֵינְנוּ מִטְרָף
 בְּנֵי עָלִית, דְּלָא הָוָה טְרַפָּא לְאַחְרָא עַל פְּתוּרָךְ.
 כְּרַע, בְּמִיתַת עַר. רַבִּין, בְּמִיתַת אוֹנָן. לְבַתָּךְ
 אֲתַגְבֵּר בְּאַרְי, לְאַקְמָא לְפָרְץ. וּכְלָבִיא,
 לְאַקְמָא לְזֵרַח. מִי יְקִימְנוּ, דְּכַתִּיב, (בראשית לח)
 וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ. וְתִרְגּוּם וְלֹא פָּסַק. מִי
 יְקִימְנוּ, מָאן הוּא דֵיִימָא, אֲסוּרָה אֲתַתָּא דָּא.
 מָאן הוּא דֵיִימָא, הוּאִיל וְאֲשְׁלִימַת אֲרַחְתָּא,
 לָא אֲצַטְרִיכָא לָךְ יִתִּיר, יְבָמָה דָּא, פִּיּוֹן
 דְּאֲשְׁלִימַת אֲרַחְתָּא, לָא אֲצַטְרִיכַת לָךְ יִתִּיר,
 וְאֲתַחֲזִיאַת לְאַתְפָּרְשָׁא מִינָהּ, אֲבָל מִי יְקִימְנוּ,
 וְדָאִי מִתְמָן וְלַהֲלָאָה אִיהִי דִילִיָּה. דְּהָא אֲפִיק
 מָאן דְּמְכַשְׁפֵּשׁ בְּמַעָּהָ.

רְזָא סְתִימָא הָכָא, אַחוּהָ דְּבַר נָשׁ אֲמַאי. תּוּ
 יְהוּדָה דְּהוּהָ אָבוּי אֲמַאי. אָלָא, הֵהוּא
 דְּמְכַשְׁפֵּשׁא בְּמַעָּהָ, חָמִי דְּמָאן דְּהוּהָ נָטִיר
 לִיָּה, מְקַטְרַג לִיָּה קְטְרוּגִין, בְּכָל סְטָרִין. בְּעֵי
 לְאַפְקָא. פִּיּוֹן דְּנִפְיָק, זְמִין לְאַחְרָא הֵהוּא רוּחַ
 אַחְרָא, וְאַתְיִין לְאַעֲלָא כְּמִלְקָדְמִין, עַד
 דְּאַתְבְּנֵי כְּמִלְקָדְמִין, בְּחִילָא דְּקְטְרוּגָא תְּקִיף
 דְּקָא מְקַטְרַג בְּאַחוּהָ. מִתְמָן וְלַהֲלָאָה שְׁרִיאַת
 אֲתַתָּא דָּא לִיָּה.

זְבָאָה חוּלְקָא דִּיהוּדָה, בְּקַדְמִיתָא הָוָה גּוּר.
 לְבַתָּךְ אַרְיָה, דְּקָא אֲתַגְבֵּר וְאַתְפִּשֵּׁשׁ
 בְּחִילִיָּה (וְלַבְתָּר) אַרְיָה. וְסִיִּים בְּלָבִיא. כָּל שְׁאָר
 בְּנֵי עֲלָמָא לָאוּ הָכִי, וְעַל דָּא יְהוּדָה בְּדַקְאֲמָרְן.
 רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן לְוִי, הָא תְּלַתָּא, בְּדַקְאֲמָרְן.
 יְהוּדָה אֲתַחֲבֵר בְּהַדְיָיָהּ, וְכָלָא כְּדָקָא

וְאַרְיָה סִיִּים אֶת הַבְּנִינִי. כָּל
 הַשְּׁלֹשְׁלָת שְׁלָךְ הֵם בְּנֵי אַרְיָה,
 שְׁאִלְמָלָא בָּא גִלְגּוּל מִצַּד אַחִידָךְ,
 יִתְחַלְפוּ כָּל הַדִּיּוֹקְנָאוֹת וְיִתְעַרְבוּ
 אֵלָיךְ בְּאֵלָיךְ. וְלִכְּנָן יוֹדוּף אַחִידָךְ,
 שְׁלֹא הָיָה אַחַד מֵהֶם בְּגִלְגּוּל
 הַשְּׁלֹשְׁלָת שֶׁל בְּנִיךְ. יְדָךְ הָרַם,
 שְׁלֹא הָיָה כְּךָ עֲרַבּוּבֵינָה אַחֲרַת
 מֵהֶם. וְהֵינְנוּ מִטְרָף בְּנֵי עָלִית,
 שְׁלֹא הָיָה טְרַף לְאַחַר עַל שְׁלַחְנָךְ.
 כְּרַע - בְּמִיתַת עַר. רַבִּין - בְּמִיתַת
 אוֹנָן. אַחַר כְּךָ הִתְגַּבֵּר בְּאַרְי
 לְהִקָּים אֶת פָּרְץ, וּכְלָבִיא לְהִקָּים
 אֶת זֵרַח. מִי יְקִימְנוּ? שְׁכַתּוּב
 (בראשית לח) וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ,
 וְתִרְגּוּם: וְלֹא פָּסַק. מִי יְקִימְנוּ, מִי
 הוּא שְׁאֲמַר אֲסוּרָה אֲשֶׁה זֹו. מִי
 הוּא שְׁאֲמַר, הוּאִיל וְהִשְׁלִימָה אֶת
 צְרָכֶיךָ, לֹא הִצְטָרַכָה לָךְ יוֹתֵר,
 יְבָמָה זֹו, פִּיּוֹן שֶׁהִשְׁלִימָה דְּרָכֶיךָ,
 לֹא הִצְטָרַכָה לָךְ יוֹתֵר, וְנִרְאִית
 לְפָרֵשׁ מִמֶּנָּה. אֲבָל מִי יְקִימְנוּ,
 וְדָאִי שְׁמַשֵּׁם וְהִלָּאָה הִיא שְׁלוֹ,
 שְׁהָרִי הוֹצִיאָהּ מִי שְׁמְכַשְׁפֵּשׁ
 בְּמַעֲיָה.

סוּד נִסְתָּר בְּאֵן, אַחֵי הָאָדָם לְמָה?
 וְעוֹד, יְהוּדָה שְׁהִיָּה אָבִיו לְמָה?
 אֲלָא אוֹתוֹ שְׁמְכַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲיָה
 רוֹאָה שְׁמֵי שְׁשׁוּמַר אוֹתוֹ, מְקַטְרַג
 עֲלֵיו קְטְרוּגִים כְּכָל הַצְּדָדִים
 וְרוּצָה לְצִאת. פִּיּוֹן שְׂיָצָא, מְזַמֵּן
 אַחַר אוֹתָהּ רוּחַ אַחְרַת, וּבָאִים
 לְהַכְּנֵס כְּמוֹ מְקָדָם, עַד שְׁנַבְּנָה
 כְּמוֹ מְקָדָם בְּכַח הַקְּטְרוּגִי הַקָּשָׁה
 שְׁמְקַטְרַג בְּאַחֵיו. מִשֵּׁם וְהִלָּאָה
 מִתְרַת לוֹ הָאֲשֶׁה הַזֹּו.

אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל יְהוּדָה. בְּהַתְחַלְהָ
 הָיָה גּוּר. אַחַר כְּךָ אַרְיָה, שְׁמַתְגַּבֵּר
 וּמִתְפִּשֵּׁשׁ בְּכַחוֹ (אַחַר כְּךָ) בְּאַרְיָה.
 וְסִיִּים בְּלָבִיא. כָּל שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם
 לֹא כְּךָ, וְעַל זֶה יְהוּדָה, כְּמוֹ
 שְׁאֲמַרְנוּ.
 רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן לְוִי - הָרִי שְׁלֹשָׁה,
 כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. יְהוּדָה הִתְחַבֵּר

עמם, והכל כְּרֹאֵי. יִשְׁשָׁכַר וְזָבֻלוֹן שְׁתֵּי יָרְכִים. מְקוֹם שְׁיֹנְקִים נְבִיאֵי הָאֱמֶת. יִשְׁשָׁכַר יֵרֶף יָמִין, כְּתוֹב וּמִבְּנֵי יִשְׁשָׁכַר יוֹדְעֵי בִינָה לְעֵתִים (זָבֻלוֹן יֵרֶף שְׂמֹאל), וְכְתוֹב (דְּבָרִים לג) שְׂמַח זָבֻלוֹן בְּצֹאתָךְ. וּבִשְׁעוֹרָא רַבְרָבָא, כְּתִיב, (בראשית מט) זָבֻלוֹן לְחוּף יָמִים יִשְׁכֵן וְהוּא לְחוּף אֲנִיּוֹת. מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּוִירְכְתוּ עַל צִידוֹן. שְׁיַעוֹרָא (ס"א דְּנֶרְף דִּידִית) עַד צִידוֹן.

בְּנִימִין נִשְׁאַר לְמַעְלָה בֵּין הֵירְכִים, שְׁתֵּי יוֹסֵף הֵיזָה דְּיוֹקְנָו בְּאַרְץ, וְלֵה שְׁתַּמֵּשׁ בְּעוֹלָם הַהוּא, וְעִמּוֹ הַשְׁתַּמֵּשׁ מִשָּׁה, שְׁכַתוֹב (שְׁמוֹת יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. בְּנִימִין הִסְתַּלַּק לְמַעְלָה, בְּנִימִין צִדִיקוֹ שֶׁל עוֹלָם.

מְבָרְכִים לְמַטֵּה - דִּן וּנְפֻתְלֵי גָד וְאֶשֶׁר. בֵּירֶף שְׂמֹאל - דִּן עַד פְּרָק הַרְגָל, פְּרָק הַרְגָל נְפֻתְלֵי, וּמִשׁוֹם כֶּף נְפֻתְלֵי אֵילָה שְׁלַחָה, קַל בְּרַגְלָיו. בֵּירֶף יָמִין גָּד, וְהוּא יָגֵד עֵקֵב, עַד פְּרָק הָעֵקֵב. אֶשֶׁר פְּרָק שֶׁל עֵקֵב יָמִין, וְטַבַּל בְּשִׁמּוֹן רַגְלוֹ, וְכְתוֹב בְּרַזַל וּנְחָשֶׁת מְנַעֲלֵיךְ.

כִּי אֵלֶּה הֵם דְּיוֹקְנָאוֹת עֲלִיוֹנִים, דְּיוֹקְנֵי שְׁלַמְעֵלָה. וּמִשׁוֹם שְׁהִי בְּרִיּוֹת מִמֶּשׁ בְּעוֹלָם הַהוּא, נִתְקַנָּה בְּהֵם הַשְׂכִּינָה בְּשָׁנִים עֶשֶׂר הַפְּרָקִים הִלְלוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הַתְּפֻשְׁטוֹת שְׁנַתְּפֻשְׁטוֹ מִמֶּשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁכַתוֹב כָּל אֵלֶּה שְׁכֵטֵי יִשְׂרָאֵל שָׁנִים עֶשֶׂר. הַתְּפֻשְׁטוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֵלֶּה נִקְרְאוּ. לְהַתְּפֻשְׁטוֹת שֵׁם שֶׁל מ"י לְהִיּוֹת בְּנֵין כְּרֹאֵי, לְהִיּוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל שֶׁל שֵׁם אֱלֹהִים. אֵל"ה הוּא יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל. מ"י חֶבֶר (בְּרָא) אֵלֶּה עִמּוֹ, וְהִיזָה בְּנֵין שְׁלָם עַל תְּקוּנָו, שֵׁם אֶחָד מִמֶּשׁ.

וְהוּא שְׂאֵמֵר לוֹ לִיעֵקֵב אוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה שֶׁל עֶשׂוֹ, שְׁכַתוֹב (בראשית לב) כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים, (עִם אֲנָשִׁים

יָאוֹת. יִשְׁשָׁכַר זָבֻלוֹן, תֵּרִין יָרְכִין. אֶתֶר דִּינְקֵי נְבִיאֵי קְשׁוּט. יִשְׁשָׁכַר יָרְכָא יְמִינָא, כְּתִיב (דְּבָרֵי הַיָּמִים א יב) וּמִבְּנֵי יִשְׁשָׁכַר יוֹדְעֵי בִינָה לְעֵתִים (ס"א זָבֻלוֹן יָרְכָא שְׂמֹאלָא) וְכְתִיב, (דְּבָרִים לג) שְׂמַח זָבֻלוֹן בְּצֹאתָךְ, וּבִשְׁעוֹרָא רַבְרָבָא, כְּתִיב, (בראשית מט) זָבֻלוֹן לְחוּף יָמִים יִשְׁכֵן וְהוּא לְחוּף אֲנִיּוֹת. מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּוִירְכְתוּ עַל צִידוֹן. שְׁיַעוֹרָא (ס"א דְּנֶרְף דִּידִית) עַד צִידוֹן.

בְּנִימִין, אֲשַׁתָּאֵר לְעֵילָא בֵּין יָרְכִין, דְּהָא יוֹסֵף הָוָה דְּיוֹקְנִיָה בְּאַרְעָא, וְלֹא שְׁתַּמֵּשׁא בְּעֵלְמָא דָּא, וְעִמִּיהָ אֲשַׁתַּמֵּשׁ מִשָּׁה, דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. בְּנִימִין אֲסַתְּלַק לְעֵילָא, בְּנִימִין צִדִיקוֹ דְּעֵלְמָא.

מְבָרְכִין לְתַתָּא, דִּן וּנְפֻתְלֵי גָד וְאֶשֶׁר. בֵּירְכָא שְׂמֹאלָא, דִּן עַד פְּרָקָא דְּרַגְלָא. פְּרָקָא דְּרַגְלָא נְפֻתְלֵי. וּבְגִין כֶּף, נְפֻתְלֵי אֵילָה שְׁלַחָה, קַל בְּרַגְלָיו. בֵּירְכָא יְמִינָא. גָּד, וְהוּא יָגֵד עֵקֵב, עַד פְּרָקָא דְּעֵקֵב. אֶשֶׁר פְּרָקָא דְּעֵקֵב יְמִינָא. (דְּבָרִים לג) וְטַבַּל בְּשִׁמּוֹן רַגְלוֹ. וְכְתִיב בְּרַזַל וּנְחָשֶׁת מְנַעֲלֵיךְ.

כִּי אֵלִין, אֵינּוֹן דְּיוֹקְנֵין עֲלֵאִין, דְּיוֹקְנָא דְּלְעֵילָא. וּבְגִין דְּהוּוּ בְּרִיִין מִמֶּשׁ בְּהָאֵי עֲלֵמָא, אֲתַקְנַת בְּהוּ שְׁכִינְתָא, (דף ק"ה ע"א) בְּאֵלִין תְּרִיסַר פְּרָקִין, תְּרִיסַר מְתִיחִין, דְּאֲתַמְתַּחוּ מִיִּשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ. דְּכְתִיב, (בראשית מט) כָּל אֵלֶּה שְׁכֵטֵי יִשְׂרָאֵל שָׁנִים עֶשֶׂר. מְתִיחִין דִּישְׂרָאֵל, אֵלֶּה אֶקְרוּן. לְאֲתַמְתַּחָא שְׂמָא דְּמ"י, לְמַהוּי בְּנִינָא כְּדָקָא גְּאוֹת, לְמַהוּי יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל דְּשְׂמָא דְּאֱלֹהִים. אֵל"ה אִיהוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל. מ"י חֶבֶר (נ"א בְּרָא) אֵלֶּה בְּהַדִּיָה, וְהוּא בְּנִינָא שְׁלָם עַל תְּקוּנִיָה, שְׂמָא חָדָא מִמֶּשׁ.

חָדָא הוּא דְּאָמַר לִיהָ לִיעֵקֵב, הַהוּא מְמַנָּא דְּעֶשׂוֹ, דְּכְתִיב, (בראשית לב) כִּי שְׂרִיתָ עִם

אֱלֹהִים, (עם אַנְשִׁים וְתוֹכֵל) לְעֵילָא, בְּתַקוּנָא קְדָמָא, בְּבַנְיָנָא קְדָמָא. כָּל אֱלֹהִים, וְדָאִי בְּנֵינָא קְדָמָא אִיהוּ.

וְעַל דָּא, לִית שְׂצִיאוּ לְיִשְׂרָאֵל, לְעֵלָם וְלְעֵלְמֵי עֵלְמִין. וְחָס וְשָׁלוֹם אֲלֻמְלָא יִשְׁתַּצִּיאוּ, שְׂמָא דָּא לָא הוּי, הֵדָא הוּא דְכָתִיב, (יְהוֹשֻׁעַ ז) וְהִכְרִיתוּ אֶת שְׂמֵנוּ מִן הָאָרֶץ וּמָה תַעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. שְׂמָא גְדוֹל, דָּא, בְּנֵינָא קְדָמָא, שְׂמָא קְדָמָא אֱלֹהִים. וְהַשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל אֵינוֹן בְּגִלוּתָא, כְּבִיכּוֹל כָּל בְּנֵינָא נָפֹל. לְזַמְנָא דְאִתִּי, כִּד יִפְרוֹק קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְבָנוֹי מְגִלוּתָא, (יְחֻזְכֵּר) מִי וְאֲלִ"ה דְהוּה בְּפִרוּדָא בְּגִלוּתָא, יִתְחַבְרוּן כְּחָדָא, וְשְׂמָא דְאֱלֹהִים יְהֵא שְׁלִים עַל תְּקוּנָיָה, וְעֵלְמָא יִתְבַּסֵּם. הֵדָא הוּא דְכָתִיב, (יִשְׁעִיָּה ס) מִי אֱלֹהִים כְּעַב תְּעוּפִינָה וְכִיּוֹנִים אֶל אֲרַבְתֵּיהֶם.

וּבְגִין דְאִיהוּ שְׂמָא חָדָא, לָא כְתִיב מִי וְאֱלֹהִים, אֱלֹהִים מִי אֱלֹהִים, שְׂמָא חָדָא, בְּלֹא פְרוּדָא, וְהוּא אֱלֹהִים. דְהַשְׁתָּא בְּגִלוּתָא, אֶסְתַּלַּק מִי לְעֵילָא, כְּבִיכּוֹל אֵימָא מַעַל בְּנִין. וּבְנִין נָפְלוּ. וְשְׂמָא דְהוּה שְׁלִים, דְהוּא שְׂמָא עֲלָאָה רַבְרַבָּא קְדָמָא, נָפִיל.

וְעַל דָּא, אֲנִין מְצַלְן, וּמְקַדְשֵׁן בְּבִתֵי כְנִסְיֹת, עַל שְׂמָא דָּא, דִּיתְבַּנֵי כְמָה דְהוּה. וְאַמְרֵי יִתְגַדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמִיה רַבָּא. אֲמֵן יְהֵא שְׁמִיה רַבָּא מְבָרַךְ. מָאן שְׁמִיה רַבָּא. הֵהוּא קְדָמָא דְכֻלָּא, בְּגִין דְלִית לִיה בְּנֵינָא אֱלֹא בְהַדָּן. מִי לָא יִתְבַּנֵי לְעוֹלָם, אֱלֹא בְאֱלֹהִים. וְעַל דָּא, בְּהֵוּא זְמָנָא, מִי אֱלֹהִים כְּעַב תְּעוּפִינָה. וְיַחְמוּן כָּל עֵלְמָא, דְהֵא שְׂמָא עֲלָאָה אֶתְתַּקֵּן עַל תְּקוּנָיָה.

וְאִי שְׁמִיה רַבָּא דָּא אֶתְקֵן, וְאַתְבַּנֵי עַל תְּקוּנָיָה, הֵא יִשְׂרָאֵל שְׁלִיטִין עַל כָּלָא, וְכָל שְׂאָר שְׂמָהֶן יִתְהַדְרוּן עַל תְּקוּנָיָהוּ,

וְתוֹכֵל) לְמַעְלָה, בְּתַקוּן רֵאשׁוֹן בְּבַנְיָן רֵאשׁוֹן. כָּל אֱלֹהִים, וְדָאִי בְּנִין רֵאשׁוֹן הוּא.

וְכָן אֵין כְּלִיּוֹן לְיִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם וְלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. וְחָס וְשָׁלוֹם, אֲלֻמְלָא יְכַלוּ, הַשֵּׁם הַזֶּה לֹא הִיָּה. זֶהוּ שְׂכָתוּב (יְהוֹשֻׁעַ ז) וְהִכְרִיתוּ אֶת שְׂמֵנוּ מִן הָאָרֶץ וּמָה תַעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. שֵׁם הַגָּדוֹל זֶה הַבְּנִין הֵרֵאשׁוֹן, שֵׁם הֵרֵאשׁוֹן אֱלֹהִים. וְעַכְשָׁו שִׁישְׂרָאֵל בְּגִלוּת, (יְחֻזְכֵּר) כְּבִיכּוֹל נָפֹל כָּל הַבְּנִין, וְלַעֲתִיד לְבֹא כְּשִׁיגָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת בְּנֵי מְהַגְלוּת, מִי וְאֲלִ"ה שְׁהִי בְּפִרוּד בְּגִלוּת יִתְחַבְרוּ כְּחָדָא, וְשֵׁם הָאֱלֹהִים יְהִיָּה שְׁלֵם עַל תְּקוּנָו וְהַעוֹלָם יִתְבַּסֵּם. זֶהוּ שְׂכָתוּב (יִשְׁעִיָּה ס) מִי אֱלֹהִים כְּעַב תְּעוּפִינָה וְכִיּוֹנִים אֶל אֲרַבְתֵּיהֶם.

וּכְשׁוּם שְׁהוּא שֵׁם אַחַד, לֹא כְתוּב מִי וְאֱלֹהִים, אֱלֹא מִי אֱלֹהִים, שֵׁם אַחַד לְלֹא פְרוּד, וְהוּא אֱלֹהִים. שְׂעַכְשׁוּ בְּגִלוּת הַתַּעֲלָה מִי לְמַעְלָה, כְּבִיכּוֹל הָאֵם מַעַל הַבְּנִים, וְהַבְּנִים נָפְלוּ, וְהַשֵּׁם שְׁהִיָּה שְׁלֵם, שְׁהוּא הַשֵּׁם הַעֲלִיּוֹן הַגָּדוֹל הֵרֵאשׁוֹן, נָפֹל.

וְעַל זֶה אֲנוּ מִתְפַּלְלִים וּמְקַדְשִׁים בְּבִתֵי כְנִסְיֹת עַל הַשֵּׁם הַזֶּה שִׁיבְנָה כְּמוֹ שְׁהִיָּה, וְאוֹמְרִים יִתְגַדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמִיה רַבָּא. אֲמֵן יְהֵא שְׁמִיה רַבָּא מְבָרַךְ. מִי זֶה שְׁמוֹ הַגָּדוֹל? אוֹתוֹ הֵרֵאשׁוֹן שֵׁל הַכָּל, מְשׁוּם שְׂאִין לוֹ בְּנִין אֱלֹא עִמָּנוּ. מִי לֹא יִבְנֶה לְעוֹלָם אֱלֹא בְאֱלֹהִים. וְעַל זֶה בְּאוֹתוֹ זְמַן, מִי אֱלֹהִים כְּעַב תְּעוּפִינָה, וְיִרְאוּ כָּל הָעוֹלָם שְׁהִיָּה הַשֵּׁם הַעֲלִיּוֹן נִתְקֵן עַל תְּקוּנָו.

וְאֵם שְׁמוֹ הַגָּדוֹל הַזֶּה נִתְקֵן וְנִבְנָה עַל תְּקוּנָו, הִרִי יִשְׂרָאֵל שׁוֹלְטִים עַל הַכָּל, וְכָל שְׂאָר הַשְּׂמוֹת יִחְזְרוּ

הֵא יִשְׂרָאֵל שְׁלִיטִין עַל כָּלָא, וְכָל שְׂאָר שְׂמָהֶן יִתְהַדְרוּן עַל תְּקוּנָיָהוּ,

על תקונם, וישראל שולטים על הכל, שהרי כלם תלויים בשמו הגדול, ראשון לכל הבנינים. סוד זה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולמות. ראשון לכל הבנינים, שם זה נבנה, שפתוב (ישעיה מ) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. ברא שמו על תקונו. וכשברא אלה, ברא (שמו) אותו בכל החילות שנראים לו להיות שמו על תקונו כראוי, שפתוב המוציא במספר צבאם.

מה זה במספר? אלא בן אחד שפאיר מסוף העולם ועד סוף העולם יש לקדוש-ברוך-הוא, והוא עץ גדול וחקק. ראשו מגיע לגבה השמים, וסופו מתפשטים שרשיו, ומשרשים בעפר הקדוש, ומספר שמו. ותלוי בשמים העליונים, וחמשה רקיעים תלויים ממנו עד המספר הזה, וכלם נוטלים שם זה בגללו, שפתוב (תהלים ט) השמים מספרים, בגלל מספר זה. כל (בשביל השם הזה מספר) השמים מרויחים את השם הזה בגללו. ועל זה המוציא במספר צבאם, שאלמלא מספר זה לא ימצאו חילות ותולדות לעולמים.

ועל זה פתוב (במדבר כג) מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל. שנים הם שמנו צאן ונכנסו בחשבון על ידיהם, בגלל שלא שלטה בהם עין הרע. מי מנה עפר יעקב - הרי אחד שעשה חשבון. ומספר את רבע ישראל - הרי מונה אחר.

ועל שני אלה לא שלטה בהם עין הרע, שהרי מי מנה לעפר יעקב - אלה אותן אבנים (דרגות) קדושות, אבנים מפלמות שמהן יוצאים מים לעולם. ועל זה פתוב (בראשית כח) והיה זרעך כעפר הארץ. מה אותו עפר העולם

וישראל שליטין על כל, דהא כלהו תליין בשמיה רבא, קדמאה לכל בניינין.

רוא דא, פד ברא קדשא בריה הוא עלמין. קדמאה לכל בניינין, שמא דא אתבני. דכתיב, (ישעיה מ) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, ברא שמיה על תקוניה, וכד ברא אלה, ברא (שמיה) ליה בכל חילין דיתחזון ליה, למהוי שמיה על תקוניה פדקא יאות, דכתיב, (ישעיה מ') המוציא במספר צבאם.

מאי במספר. אלא ברא חד דנהיר מסייפי עלמא עד סייפי עלמא, אית ליה לקודשא בריה הוא, והוא אילנא רבא ותקיף. רישיה מטי לצית שמיא, וסופיה מתחין שרשוי, ואשתרשן בעפר קדישא, ומספר שמיה. ותליא בשמים עלאין, וחקמש רקיעין תליין מניה, עד האי מספר, וכלהו נטלין שמא דא בגיניה דכתיב, (תהלים ט) השמים מספרים, בגין האי מספר, כלהו (ד"א בגין האי שמא מספר) שמים רווחין שמא דא בגיניה, ועל דא המוציא במספר צבאם, דאלמלא מספר דא, לא ישתפחון חיילין ותולדין לעלמין.

ועל דא כתיב, (במדבר כג) מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל, תרין אינון, דמנו עאנא, ועאלו בחושפנא על ידיהו, בגין דלא שלטא בהו עינא בישא. מי מנה עפר יעקב, דא חד, דעביד חושפנא. ומספר את רבע ישראל, דא מונה אחרא.

ועל תרין אלין לא שלטא בהו עינא בישא, דהא מי מנה לעפר יעקב, אלין אינון אבנין (ד"א דרגין) קדישין, אבנין מפולמין, דמנהון נפקי מיין לעלמא. ועל דא כתיב (בראשית כח) והיה זרעך כעפר הארץ. מה ההוא עפר, עלמא מתברך בגיניה. אוף הכי (בראשית כב)

מתברר בשבילו, אף כף (בראשית כב) והתברכו בזרעך כל גווי הארץ. כעפר הארץ ממש. ומספר, שהוא מונה שני, מנה את רבע כל אותן נקבות, מרגליות עליונות, של המטה ששוכב עליה ישראל.

ומשם והלאה הוא מונה לכל, משום שהוא טוב עין. זהו שפתוב מונה מספר לכוכבים. מי הוא שמונה את הכוכבים? מספר. מונה מספר לכוכבים. ועל ידו עוברים כלם בחשבון. ולעתיד לבא, (ירמיה לג) עוד תעברנה הצאן על ימי מונה. ולא יודעים מי הוא. אלא משום שבאותו זמן יהיה הכל ביחוד בלא פרוד, הכל יהיה (ובכל יחיד) מונה אחד.

קיום זקן, התעורר והתגבר בכחך ושוט ביים. פתח ואמר, (במדבר כג) מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל. בשעה שהקדוש ברוך הוא יתעורר להחיות מתים - אלו שחזרו בגלגול שני גופים ברוח אחת, שני אבות, שתי אמהות, כמה גלגולים מתגלגלים על ידי זה, אף על גב שנתבאר, וכף הוא. אבל מי מנה עפר יעקב, והוא יתקן הכל, ולא יאבד כלום, והכל יקום.

והרי נאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. אדמת עפר אלה, כמו שנאמר בספרו של חנוך, כשהחברים הסתפלו באותן אותיות (ששטות) באויר בו, והם אע"ד פמת"ר, הינו אדמ"ת עפ"ר. הינו (קהלת ד) ושפח אני את המתים שפכר מתו. אדמת עפר הן אותיות, וקול מתעורר ומודיע וכף אומר בכנף השני. עפר - עפר ראשון. אדמת - שני. שהתפקן העקר הראשון פסלת אליו.

אדמת עפר - כלם - יקיצו, אלה שהתקנו לחיי עולם. (יקיצו, כמו

והתברכו בזרעך כל גווי הארץ. כעפר הארץ ממש. ומספר דאיהו מונה תננינא, מנה לרבע כל אינון נוקבין, מרגלן עלאין, דמטה דשכיב עליה ישראל.

ומתמן (דף ק"ה ע"ב) ולהלאה, איהו מונה לכלא, בגין דאיהו טוב עין. הדא הוא דכתיב, מונה מספר לכוכבים. מאן הוא מונה לכוכבים. מספר. מונה מספר לכוכבים, על ידו עברין פלהו בחשבנא, ולזמנא דאתי, (ירמיה לג) עוד תעבורנה הצאן על ידי מונה, ולא ידעין מאן הוא. אלא בגין דבההוא זמנא, יהא כלא ביחודא בלא פרודא, כלא ליהוי (ובלא יחיו) מונה חד.

קום סבא, אתער ואתגבר בחילך, ושוט ימא. פתח ואמר, (במדבר כג) מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל. בשעתא דיתער קדשא בריך הוא לאחייא מתיא, הני דאתהדרו בגלגולא, תרין גופין ברוחא חדא, תרין אבהן, תרין אמהן, כמה גלגולין מתגלגלן על (דא) דא, אף על גב דאתמר, והכי הוא, אבל מי מנה עפר יעקב, ואיהו יתקין כלא, ולא יתאביד כלום, וכלא יקום.

והא אתמר, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. אדמת עפר הני, כמה דאתמר בספרא דחנוך, פד חברייא אסתפלו באינון אתוון (דפסין) באוירא ביה, ואינון אע"ד פמת"ר, היינו, אדמ"ת עפ"ר. היינו (קהלת ד) ושפח אני את המתים שפכר מתו, אדמת עפר אינון אתוון וקלא אתער ואודע והכי אמר בכנינא תננינא. עפר, עפר קדמאה. אדמת תננינא, דאתתקן עקר קדמאה פסולת לגביה. אדמת עפר פלהו, יקיצו. אלה דאתקנו, לחיי עולם. (ס"א) יקיצו כמה דאתמר בספרא דחנוך. חברייא

שנאמר בספרו של חנוך. חברים הסתכלו באלו האותיות אדמ"ת ע"ר (והן אע"ד פמת"ר) אותן אותיות ססות באויר, וקול מתעורר ומודיע (ומכריז) הקיצו ורננו שכני עפר, וזהו בנן שני שנתקן. וקר אמר בספרו של חנוך: בנן שני עפר שנתקן. ראשון אדמת. ואותו ראשון פסלת לגבי שני שנתקן. ואלו שני אדמת עפר בלם קיצו אלה שנתקנו לחיי עולם) מי זה עולם? זהו עולם שלמטה, שהרי לא זכו להיות בעולם שלמעלה. ואלה שלא זכו - לתרפות ולדראון עולם. מה זה לתרפות? משום שצד האחר יעבר מן העולם, והקדוש ברוך הוא ישאיר את אלה שהיו מנביעת אותו הצד להתמיה בהם את כל בני העולם. מי גרם כל זה? אותו שלא רצה להתרפות בעולם ולא רצה לקיים (בדרך של אותו נהר שהוא) ברית הקדש, ולכן גרם כל מה שגרם וכל הגלגולים הללו שאמרנו עליה עד כאן. (וזהו) עד כאן זקן. שתק רגע אחד, והחברים היו תמהים, ולא היו יודעים אם היה יום אם היה לילה, אם עומדים שם אם לא עומדים.

פתח אותו זקן ואמר, כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית וגו'. פסוק זה מוכיח על כל מה שנתבאר. בא וראה, כל זכר עומד בדיוקן בעולם הזכר, וכל נקבה עומדת בדיוקן בעולם הנקבה. בעוד שהוא עבד שגדבק בו הקדוש ברוך הוא באותן שש שנים קדמוניות, ואם עקר עצמו מעבודתו, יעקר אותו הקדוש ברוך הוא מאותן שש שנים של עולם הזכר, וימסר לאדם שהוא משה צדדים, יעבד לו שש שנים, ויעקר משה שנים (קדמוניות) שלמעלה.

אחר כך יורד משם ונמסר לעולם הנקבה. הוא לא רצה לעמד (בעולם) בזכר - יורד ועומד בנקבה. באה

איסתכלו באינון אתוון אדמ"ת ע"ר (ואינון אע"ד פמת"ר) אינון אתוון טסאן באוירא וקלא אתער ואודע (ס"א ואכריז) הקיצו ורננו שוכני עפר ודא איהו בנינא תנינא דאתקנו וכוו אמר בספרא דחנוך בנינא תנינא עפר דאתקנו. קדמא אדמת. והוא קדמא פסולת לגבי תנינא דאתקנו והני ושני אדמת עפר בלחו וקיצו אלה דאתקנו לחיי עולם) מאן עולם.

דא עולם דלתתא דהא לא זכו למהוי בעולם דלעילא. ואלה דלא זכו, לתרפות ולדראון עולם. מאי לתרפות, אלא בגין דסטרא אחרא יתעבר מעלמא, וקודשא בריך הוא, אלין דהוו מנביעו דההוא סטרא, ישאר לון, לתוהא בהון כל בני עלמא.

בר דא מאן גרים, ההוא דלא בעי לאפשא בעלמא, ולא בעי לקיימא (ס"א בדרנא דההוא נהר דאיהו) ברית קדישא, על דא גרים כל מה דגרים, וכל הגי גלגולין דקא אמינא עליה עד הכא. (הדא הוא) עד פאן סבא. שתיק רגעא חדא, וחברייא הוו תוהין, ולא הוו ידעין, אי הנה ימא, אי הנה ליליא, אי קיימי תמן, אי לא קיימי.

פתח ההוא סבא ואמר, (שמות כא) כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית וגו'. קרא דא אוכח, על כל מה דאתמר. תא חזי, כל דכורא, קאים בדיוקנא, בעלמא דדכורא. וכל נוקבא קאים בדיוקנא, בעלמא דנוקבא. בעוד דאיהו עבדא דקודשא בריך הוא אתדבק ביה, באינון שש שנים קדמוניות, ואי אעקר גרמיה מפולחניה, יעקר ליה קדשא בריך הוא מאינון שש שנים, דעלמא דדכורא, ואתמסר לבר נש, דאיהו משית סטרין, יפלה ליה שית שנין, ויתעקר משית שנין (קדמוניות) דלעילא.

לבתר נחית מתמן, ואתמסר בעלמא דנוקבא. הוא לא בעא לקיימא (בעלמא) בדכורא,

הנְקֵבָה, שְׁהִיא שְׁבִיעִית, וְנוֹטְלָת אוֹתוֹ. הָרִי מִפְּאֵן וְהִלָּאָה הוּא מְעוֹלָם הַנְקֵבָה. דָּא רְצָה לְעַמְד בְּהַּ וּבִגְאָלָה שְׁלָה - יוֹרֵד לְמִטָּה וְנִדְבֵק לְמִטָּה וְנֶאֱחָז בְּצַד הָאֲחֵר. מִפְּאֵן וְהִלָּאָה נַעֲקֵר מְעוֹלָם הַזִּכֹּר וּמְעוֹלָם הַנְקֵבָה. הָרִי נֶאֱחָז בְּאוֹתָם עֲבָדִים שְׁהֵם מִצַּד הָאֲחֵר.

עֲבָשׁוּ, כִּיּוֹן שְׁפָךְ הוּא, הַצְטֵרֵף פְּגָם וְלַעֲשׂוֹת בּוֹ רָשָׁם שֶׁל פְּגָם, שְׁהָרִי כָּל פְּגָם הוּא שֶׁל צַד הָאֲחֵר, וּמִיּוֹבֵל וְהִלָּאָה חוֹזֵר לְגִלְגּוּל, וְשָׁב לְעוֹלָם כְּמִקְדָּם, (אם זוכה ומתקן עצמו נדבק) וְנִדְבֵק בְּאוֹתוֹ עוֹלָם הַנְקֵבָה וְלֹא יוֹתֵר. זָכָה - עוֹשֶׂה תוֹלְדוֹת בְּעוֹלָם הַנְקֵבָה, וְכָלֶם סוּד הַכְּתוּב (תהלים מה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֵיהָ רַעוּתֶיהָ מוּבָאוֹת לָךְ. וְאֲשָׁרִיו כְּשִׁמְתַתְּקֵן וְזוֹכֵה לְכָךְ.

וְאִם לֹא זָכָה אֶפְלוּ בְּגִלְגּוּל הַיּוֹבֵל, הָרִי הוּא כְּלֹא הֵיךְ, שְׁחִזֵּר וְלֹא הַשְׁלִים יִמְיוֹ לְהַנְשֵׂא בְּעוֹלָם וְלַעֲשׂוֹת תוֹלְדוֹת. מַה כְּתוּב? אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא בְּגַפּוֹ יֵצֵא. אִם יַחֲדִי יִכְנֵס לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם בְּלִי תוֹלְדוֹת וְלֹא רְצָה לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכַף, וְיֵצֵא מִהָעוֹלָם הַזֶּה יַחֲדִי בְּלִי זֶרַע - הוֹלֵךְ כְּמוֹ אֲבָן בְּכַף הַקָּלֵעַ עַד אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל הַסֵּלַע הַחֲזֵק, וְנִכְנָס לְשָׁם, וּמִיָּד נוֹשֶׁבֶת רוּחַ שֶׁל אוֹתוֹ יַחֲדִי שְׁנַעֲזוּב מִנְקֵבָתוֹ, וְהוֹלֵךְ יַחֲדִי כְּנִחְשׁ שֶׁלֹּא מִתְחַבֵּר עִם אַחֵר בְּדֶרֶךְ, וְנוֹשֵׁב בּוֹ.

וּמִיָּד יוֹצֵא מִתּוֹךְ אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל הַסֵּלַע הַחֲזֵק הוּא לְבָדוֹ, וְהוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם עַד שְׁמוּצָא גּוֹאֵל לְהַשִּׁיבּוֹ. וְהִינּוּ אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא בְּגַפּוֹ יֵצֵא, זֶה שֶׁלֹּא רְצָה לְשֵׂאת שְׁיִהְיוּ לוֹ תוֹלְדוֹת.

נְחִית וְקִיִּימָא בְּנוֹקְבָא. אֲתַתָּא נּוֹקְבָא, דְּאִיהִי שְׁבִיעִית, וְנוֹטְלָא לִיהַּ, הָא מִפְּאֵן וְלִהְלָאָה, מְעַלְמָא דְּנוֹקְבָא אִיהוּ.

לָא בְּעָא לְקִיִּימָא בְּהַּ, וּבְפִירוּקָא דִּילָהּ, נְחִית לְתַתָּא, וְאֲתַדְבֵק לְתַתָּא, וְאֲתַאֲחִיד בְּסִטְרָא אַחֲרָא. מִפְּאֵן וְלִהְלָאָה, אֲתַעֲקֵר מְעַלְמָא דְּדְכוּרָא, וּמְעַלְמָא דְּנוֹקְבָא. הָא אֲתַאֲחִיד, בְּאִינוּן עֲבָדִים דְּאִינוּן מְסִטְרָא אַחֲרָא.

הַשְׁתָּא כִּיּוֹן דְּהָכִי הוּא, אִיעֲטֵרִיף פְּגָם, וְלִמְעַבְד בִּיהַּ רְשִׁימוֹ דְּפְגָם, דְּהָא כָּל פְּגָם דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִיהוּ, וּמִיּוֹבֵל וְלִהְלָאָה אֲתַהֲדֵר לְגִלְגּוּלָא, וְתָב לְעַלְמָא כְּמִלְקֵדְמִין. (ס"א א' ו'כ' וְאֲתַתְּקֵן נְרַמִּיָּה אֲתַדְבֵק) וְאֲתַדְבֵק בְּהַּ הוּא עַלְמָא דְּנוֹקְבָא, וְלֹא יַתִּיר. זָכָה עֲבִיד תוֹלְדִין בְּעַלְמָא דְּנוֹקְבָא, וְכִלְהוּ רְזָא דְּכְתִיב, (תהלים מה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֵיהָ רַעוּתֶיהָ מוּבָאוֹת לָךְ. וְזַפְאָה אִיהוּ כַּד אֲתַתְּקֵן וְזָכִי לְכָךְ.

וְאִי לֹא זָכָה אֶפְלוּ בְּגִלְגּוּלָא דִּיּוֹבֵלָא, הָא אִיהוּ כְּלֹא הוּהַ, אֲתַהֲדֵר, וְלֹא אֲשְׁלִימוֹ יוֹמוֹי, לְאֲתַנְסַבָּא בְּעַלְמָא, וְלִמְעַבְד תוֹלְדִין. מַה כְּתִיב, אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא בְּגַפּוֹ יֵצֵא. אִי יַחֲדָאִי יַעוּל בְּהַּ הוּא עַלְמָא בְּלֹא (דף ק"ז ע"א) תוֹלְדִין, וְלֹא בְּעָא לְאֲשְׁתַּדֵּלָא בְּהַּ אִי, וְנִפְק מִהַּ אִי עַלְמָא יַחֲדָאִי, בְּלֹא זֶרַע, אֲזִיל כְּאֲבָנָא בְּקוּסְפִיתָא, עַד הַהוּא אֲתַר דְּטַנְרָא תְּקִיפָא, וְעָאֵל תְּמָן וּמִיָּד נִשְׁב רוּחָא דְּהַהוּא יַחֲדָאִי, דְּקָא אֲשְׁתַּבִּיק מְנוּקְבִיָּה, וְאֲזִיל יַחֲדָאִי, כְּחֻיָּא דְּלֹא אֲתַחַבֵּר בְּאַחֲרָא בְּאוּרְחָא, וְנִשְׁיב בִּיהַּ.

וּמִיָּד נִפְק מְגוֹ הַהוּא אֲתַר דְּטַנְרָא תְּקִיפָא, הוּא בְּלַחֲדוּי, וְאֲזִיל וּמְשֻׁטָּא בְּעַלְמָא, עַד דְּקָא אֲשַׁכַּח פְּרוּקָא לְאֲתַבָּא. וְהִינּוּ אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא בְּגַפּוֹ יֵצֵא, הַאִי דְּלֹא בְּעָא לְאֲתַנְסַבָּא, לְמַהְיוּ לִיהַּ תוֹלְדִין.

אָבֵר אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא, דְּקָא אֲתַנְסִיב, וְהַשְׁתַּדֵּל בְּאַשְׁתּוֹ וְלֹא יָכִיל - הַהוּא לֹא מְגַרֵּשׁ כְּאוֹתוֹ אַחֵר, לֹא יִפְנֵס יְחִידִי וְלֹא יֵצֵא יְחִידִי. אֲלֵא אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא, הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לֹא מְקַפֵּחַ שְׂכָר כָּל בְּרִיּוֹתָיו, אִף עַל גַּב שְׂלֵא זָכוּ לְבָנִים, מַה כְּתוּב? וַיֵּצֵא אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ. וְשִׁנְיָהֶם בָּאִים בְּגִלְגּוּל וְזוֹכִים לְהִתְחַבֵּר כְּאֶחָד מִמְקַדְּם. וְזֶה לֹא נִשָּׂא אִשָּׁה שֶׁל גְּרוּשִׁין, אֲלֵא אוֹתָהּ שֶׁהַשְׁתַּדֵּל בָּהּ בְּהִתְחַלָּה וְלֹא זָכוּ - כַּעַת יִזְכּוּ כְּאֶחָד אִם יִתְקַנּוּ מִעֲשִׂיהֶם, וְעַל זֶה וַיֵּצֵא אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.

אִם אֲדַנְיָו יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וְגו'. (עֲתָה) חוֹזֵר הַכְּתוּב לְדַבְּרִים אַחֲרֵים (לְדַבֵּר הֶרְאִשׁוּ), לְאוֹתוֹ שֵׁיֵצֵא יְחִידִי בְּלִי נִקְבָּה כָּלֵל, וַיִּנָּאֵל אוֹתוֹ אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא שְׁבִיעִית, וְאוֹתָהּ שְׁבִיעִית נִקְרָאת אֲדַנְיָו, הוּא אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. אִם אֲדַנְיָו - זֶה חֵס עָלָיו וּמְשִׁיב אוֹתוֹ לְעוֹלָם הִנֵּה יְחִידִי כְּמוֹ שֶׁהִנֵּה, וְנוֹתֵן לוֹ אִשָּׁה, אוֹתָהּ שֶׁמְזַבֵּחַ הוֹרִיד עָלֶיהָ דְּמַעוֹת, וּמִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד. וַיִּלְדֶּה לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּה תַּהֲיֶה לְאֲדַנְיָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר.

שְׁהָרִי אִם שָׁב וְהִתְקִין אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁפָּגַם בְּחַיָּיו, מִתְקַבֵּל לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשׁ, נוֹטֵל אוֹתוֹ וּמִתְקַנּוֹ עַל תְּקוּנָתוֹ אַחֵר כִּי. וְזֶה נִקְרָא בְּעַל תְּשׁוּבָה, שֶׁהָרִי יֵרֵשׁ אֶת מוֹשְׁבוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁל אוֹתוֹ נִהְרָ שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, וּמִתְקַן אֶת עֲצָמוֹ מִמַּה שֶׁהָיָה בְּתַחֲלָה. (אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁפָּגַם וּמִתְקַן אוֹתוֹ עַל תְּקוּנָתוֹ בְּחַיָּיו, מִתְקַבֵּל לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשׁ וְלוֹקַח אוֹתוֹ אַחֵר כִּי, וְזֶה נִקְרָא בְּעַל תְּשׁוּבָה, שֶׁהָרִי תִקַּן עֲצָמוֹ מִמַּה שֶׁהָיָה בְּתַחֲלָה) כִּיּוֹן שֶׁנִּתְקַן וְשָׁב בְּתְשׁוּבָה, הָרִי עָלָה עַל תְּקוּנָתוֹ. שְׂאִין דְּבַר בְּעוֹלָם וְאִין מִפְתַּח בְּעוֹלָם שְׂלֵא שׁוֹבֵר אוֹתוֹ שֶׁשָׁב בְּתְשׁוּבָה. מַה זֶה יֵצֵא בְּגַפוֹ? הָרִי נִתְבָּאֵר.

אָבֵר אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא, דְּקָא אֲתַנְסִיב, וְהַשְׁתַּדֵּל בְּאַתְתִּיהּ, וְלֹא יָכִיל, הַהוּא לֹא אֲתַתְּרֵךְ כִּהְהוּא אַחְרָא, לֹא יֵיעוּל יְחִידָאִי, וְלֹא נִפְיֵק יְחִידָאִי, אֲלֵא אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא, קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לֹא מְקַפֵּחַ אַגְר כָּל בְּרִיּוֹן, אִף עַל גַּב דְּלֹא זָכוּ בְּבָנֵי, מַה כְּתִיב וַיֵּצֵא אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ. וְתַרְוִייהוּ אֲתִיּוֹן בְּגִלְגּוּלָא, וְזָכִיין לְאַתְחַבְּרָא כְּחֻדָּא מִמְלַקְדָּמִין. וְהָאִי לֹא נָסִיב אֲתַתָּא דְתַרוּכִין, אֲלֵא הִיא דְאִשְׁתַּדֵּל בָּהּ בְּקַדְמִיתָא, וְלֹא זָכוּ, הַשְׁתָּא יִזְכּוּ כְּחֻדָּא, אִי יִתְקַנּוּ עוֹבְדִין, וְעַל דָּא וַיֵּצֵא אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.

אִם אֲדַנְיָו יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וְגו'. (שְׁמוֹת כ"א) (הַשְׁתָּא) אֲהַדְרֵךְ קָרָא לְמַלִּין אַחְרַנִּין, (כ"א לְמַלְכָּה קְדָמָא) לְהַהוּא דְנִפְיֵק יְחִידָאִי בְּלֹא נִוְקַפָּא כָּלֵל, וַיִּפְרוֹק לִיהּ הַהוּא דּוּכְתָא דְאֶקְרִי שְׁבִיעִית. וְהַהוּא שְׁבִיעִית אֶקְרִי אֲדַנְיָו, אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ אִיהוּ. אִם דָּא אֲדַנְיָו חֵס עָלֶיהּ, וְאַתִּיב לִיהּ לְהָאִי עֲלֵמָא יְחִידָאִי כְּמַה דְהוּהּ, וַיְהִיב לִיהּ אֲתַתָּא הַהִיא דְמַזְבֵּחַ אַחִיתַת עֲלוּי דְמַעִין, וְאַתְחַבְּרָא כְּחֻדָּא. וַיִּלְדֶּה לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּה תַּהֲיֶה לְאֲדַנְיָהּ כְּמַה דְאֲתַמַּר.

דְּהָא אִי תָב, וְאַתְקִין הַהוּא אֲתַר דְּפָגַם בְּחַיָּיו, אֲתַקְבֵּל קָמִי מִלְפָּא קְדִישָׁא, נָטִיל לִיהּ, וְאַתְקִין לִיהּ עַל תְּקוּנָתוֹ לְבַתֵּר. וְדָא אֶקְרִי בְּעַל תְּשׁוּבָה, דְּהָא יֵרִית מוֹתְבִיָּה, דְּהַהוּא אֲתַר, דְּהַהוּא נִהְרָ דְנִגִיד וְנִפְיֵק, וְאַתְקִין גְּרַמִּיָּה מִמַּה דְהוּהּ בְּקַדְמִיתָא. (כ"א הַהוּא) אַתְר דְּפָגַם וְאַתְקִין לִיהּ עַל תְּקוּנָתוֹ בְּחַיָּיו אֲתַקְבֵּל קָמִי מִלְפָּא קְדִישָׁא וְנָטִיל לִיהּ לְבַתֵּר וְדָא אֶקְרִי בְּעַל תְּשׁוּבָה דְהָא אֲתַקֵּן גְּרַמִּיָּה מִמַּה דְהוּהּ בְּקַדְמִיתָא) כִּיּוֹן דְאֲתַתְּקִין וְתָב בְּתִיּוּבְתָא, הָא סְלִיק עַל תְּקוּנָתָהּ. דְלִית מְלָה בְּעֲלֵמָא, וְלִית מִפְתַּחָא בְּעֲלֵמָא, דְלֹא תָבַר הַהוּא דְתָב בְּתִיּוּבְתָא. מָאִי יֵצֵא בְּגַפוֹ. הָא אֲתַמַּר, אֲבָל תּוֹ רְזָא אִית

אָבֵל עוֹד סוֹד יֵשׁ בוֹ, יֵצֵא בְּגָפוֹ - כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (משלי ט) עַל גְּפֵי מִרְמֵי קָרַת. מֵה לְשֵׁם עֲלוּי וְהִתְעַלּוֹת, אַף כָּאֵן עֲלוּי וְהִתְעַלּוֹת. מְקוֹם שְׂבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹלִים, אָפְלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יְכוּלִים לַעֲמֹד שָׁם. וּמִשׁוֹם כֶּף, כִּיּוֹן שֶׁשָּׁב בְּתְּשׁוּבָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל אוֹתוֹ וְדַאי מִיָּד.

שְׁנֵינוּ, אֵין דְּבַר בְּעוֹלָם שְׁעוֹמֵד לְפָנֵי הַתְּשׁוּבָה, וְאֵת הַכֹּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל וְדַאי. וְאֵם שָׁב בְּתְּשׁוּבָה, הָרִי מִזְמַן כְּנִגְדוֹ אֶרְח חַיִּים. וְאֵף עַל גֵּב שְׂפָגָם מֵה שְׂפָגָם - הַכֹּל נִתְקַן וְהַכֹּל חוֹזֵר עַל תְּקוּנוֹ, שְׁהָרִי אָפְלוּ בְּמֵה שְׂיֵשׁ בוֹ שְׂבֻעָה, (לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא בוֹ כִּי ה' צָבָאוֹת יַעֲזֵר וּמִי יִפְרֹ. וְהוּ סוֹד סִתּוּם. וְעוֹד, כֹּאֲשֶׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִשְׂבַּע שְׂבֻעָה, לֹא נִשְׂבַּע אֶלָּא אֵם לֹא יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה, שְׁהָרִי אֵין דְּבַר שְׁעוֹמֵד בְּפָנֵי הַתְּשׁוּבָה, וְעַל הַכֹּל מִכְּפַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֹּאֲשֶׁר עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה) הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל, שְׂכַתוּב חֵי אֲנִי נָאֵם ה' כִּי אֵם יִהְיֶה כְּנִיּהוּ וְגו'. וְכַתוּב כְּתוּב אֵת הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי וְגו'. וְאֶחָר שֶׁשָּׁב בְּתְּשׁוּבָה כְּתוּב, וְכַתוּב יִכְנֶה אֶסֶר בְּנֹו וְגו'. מִכָּאֵן שֶׁתְּשׁוּבָה מְשַׁבֵּרַת כְּמֵה גְּזֵרַת וְדִינִים וְכְמֵה שְׁלֵשְׁלוֹת בְּרוּזֵל, וְאֵין מִי שְׁעוֹמֵד לְפָנֵי הַתְּשׁוּבָה.

וְעַל זֶה כְּתוּב, (ישעיה טו) וְיֵצְאוּ וְרָאוּ בְּכַפְּרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. אֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בִּי לֹא כְּתוּב, אֶלָּא הַפּוֹשְׁעִים בִּי. שְׁלֹא רוֹצִים לְשׁוּב וּלְהִתְנַחֵם עַל מֵה שֶׁעָשׂוּ. אָבֵל כִּיּוֹן שֶׁהִתְנַחֵמוֹ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל אוֹתָם.

כִּיּוֹן הָאָדָם הַזֶּה, אֵף עַל גֵּב שֶׁפָּשַׁע בוֹ וּפְגָם בְּמִקוֹם שְׁלֹא צָרִיךְ וְשָׁב לְפָנָיו - מְקַבֵּל אוֹתוֹ וְחָס עָלָיו, שְׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלֹא רַחֲמִים, וּמִתְמַלֵּא רַחֲמִים עַל כָּל מַעֲשָׂיו, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קמ"ה)

בִּיה, יֵצֵא בְּגָפוֹ, כְּמֵה דֹאֵת אָמַר, (משלי ט) עַל גְּפֵי מִרְמֵי קָרַת, מֵה לְהִתְעַלּוֹת עֲלוּיָא וְסִלְקוּ, אוֹף הִכָּא עֲלוּיָא וְסִלְקוּ, אֶתְר דְּמִרְיָהוֹן דְּתִיּוּבְתָא סִלְקִין, אָפְלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יְכַלִּין לְמִיקָם תַּמָּן. וּבְגִין כֶּף כִּיּוֹן דְּתַב בְּתִיּוּבְתָא, קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל לִיה וְדַאי מִיָּד.

הַתִּיּוֹן, לִית מְלָה בְּעֵלְמָא דְקִיּוּמָא קָמִי תְּשׁוּבָה, וְלִכְלָא קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל וְדַאי.

וְאִי תַב בְּתִיּוּבְתָא הָא אֲזַדְמֵן לְקַבְלִיה אֶרְח חַיִּים, וְאֵף עַל גֵּב דְּפָגִים מֵה דְּפָגִים, כְּלָא אֶתְתַּקֵּן, וְכְלָא אֶתְהַדַּר עַל תְּקוּנִיה, דְּהָא אָפְלוּ בְּמֵה דֹאֵת בִּיה אוּמָאָה, (קָמִי קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא קָרִי בִּיה כִּי יְיָ צָבָאוֹת יַעֲזֵר וּמִי יִפְרֹ דֹא אִיהוּ דֹא סִתּוּמָא. וְתוּ כִּד קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא אוּמִי אוּמָאָה לֹא אוּמִי אֶלָּא אֵם לֹא יַעֲבִיד תִּיּוּבְתָא דְהָא לִית שְׁתַּנְּמָא דְקִיּוּמָא קָמִי תִיּוּבְתָא וְעַל כֹּל מִכְּפַר קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא כִּד עֲבַדִּין תִּיּוּבְתָא שְׁלֵמָתָא)

קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל, דְּכַתִּיב, (ירמיה כב) חֵי אֲנִי נָאֵם יְיָ כִּי אֵם יִהְיֶה כְּנִיּהוּ וְגו' וְכַתִּיב (ירמיה כב) כְּתוּב אֵת הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי וְגו'. וְכַתִּר דְּתַב בְּתִיּוּבְתָא כְּתִיב, (דְּבַרֵי הַיָּמִים א ג) וּבְנִי יִכְנֶה אֶסֶר בְּנֹו וְגו', מִכָּאֵן דְּתְּשׁוּבָה מְתַבַּר כְּמֵה גְּזֵרִין וְדִינִין, וְכְמֵה שְׁלֵשְׁלָאֵין דְּפְרוּזֵלָא, וְלִית מִאֵן דְּקִיּוּמָא קָמִי דְּתִיּוּבְתָא.

וְעַל דֹּא כְּתִיב, (ישעיה טו) וְיֵצְאוּ וְרָאוּ בְּכַפְּרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. אֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בִּי, לֹא כְּתִיב, אֶלָּא הַפּוֹשְׁעִים בִּי, דְּלֹא בְּעָאן לְאֶתְבָּא, וְלֹא אֶתְנַחֵמָא עַל מֵה דְּעָבְדוּ. אָבֵל כִּיּוֹן דֹּא אֶתְנַחֵמוּ, הָא מְקַבֵּל לוֹן קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא.

בְּגִין כֶּף, בִּר נֵשׁ דֹּא, אֵף עַל גֵּב דְּפָשַׁע בִּיה, וּפְגָם בְּאֶתְרָא דְלֹא אֲצִטְרִיךְ, וְתַב לְקָמִיה, מְקַבֵּל לִיה, וְחָס עָלִיה, דְּהָא קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא (דְּבַרֵי הַיָּמִים א ג) מְלֹא רַחֲמִין אִיהוּ, וְאֶתְמַלֵּי רַחֲמִים עַל כָּל עוֹבְדוּי, כְּמֵה דֹאֵת אָמַר (תהלים קמ"ה) וְרַחֲמִיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו. אָפְלוּ עַל בְּעִירִי

וְעוֹפוֹי מָאֲטוֹן רַחְמוֹי. אִי עָלְיֵיהוּ מָאֲטוֹן רַחְמוֹי, כָּל שֶׁפֶן עַל בְּנֵי נֶשָׂא, דִּינְדְעִין וְאַשְׁתַּמוּדְעָאן לְשִׁבְחָא לְמַאֲרִיהוֹן, דִּרְחֵמוֹי מָאֲטוֹן עָלְיֵיהוּ, וְשָׂרְאן עָלְיֵיהוּ. וְעַל דָּא אָמַר דְּוֹד, (תהלים קיט) רַחְמֵיךָ רַבִּים יְי' כַּמְשַׁפְּטִיךָ רַבִּים ה' כַּמְשַׁפְּטִיךָ חַיִּינִי.

אם על רשעים מגיעים רחמיו, כל שפן על צדיקים. אלא מי צריך רפואה? אותם בעלי כאבים. ומי הם בעלי כאבים? אלה אותם רשעים, הם צריכים רפואה ורחמים, שהקדוש ברוך הוא (מרחם) עליהם שלא יהיו עזובים ממנו, והוא - שלא מסתלק מהם, וישבו כנגדו. כשהקדוש ברוך הוא מקרב, הוא מקרב בימין. וכשהדוחה, דוחה בשמאל. ובשעה שדוחה, הימין מקרבת. מצד הנה דוחה והמהצד הנה מקרב, והקדוש ברוך הוא לא עוזב את רחמיו מהם.

בא וראה מה כתוב, (ישעיה נז) וַיֵּלֶךְ שׁוֹכֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ. וכתוב אחריו, דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלים נחמים לו ולאבליו. וילך שוכב, אף על גב שהרשעים עושים כל מה שעושים בזדון, שהולכים בדרך לבס, ואחרים עושים בהם התראה ולא רוצים לצית להם - בשעה ששבים בתשובה ונוטלים דרך טובה של תשובה, הרי הרפואה מזמנת כנגדם. עכשו יש להתבונן, אם על החיים אומר הכתוב, או שעל המתים אומר הכתוב, שהרי ראש הפסוק אינו סוף, והסוף אינו ראש - ראש הכתוב מראה על החיים, וסופו מראה על המתים. אלא שהפסוק (ראש הפסוק) אומר, בעוד שהאדם הוא בחייו, וכך הוא - וילך שוכב בדרך לבו, משום שיש בו יצר הרע חזק

וְעוֹפוֹי מָאֲטוֹן רַחְמוֹי. אִי עָלְיֵיהוּ מָאֲטוֹן רַחְמוֹי, כָּל שֶׁפֶן עַל בְּנֵי נֶשָׂא, דִּינְדְעִין וְאַשְׁתַּמוּדְעָאן לְשִׁבְחָא לְמַאֲרִיהוֹן, דִּרְחֵמוֹי מָאֲטוֹן עָלְיֵיהוּ, וְשָׂרְאן עָלְיֵיהוּ. וְעַל דָּא אָמַר דְּוֹד, (תהלים קיט) רַחְמֵיךָ רַבִּים יְי' כַּמְשַׁפְּטִיךָ רַבִּים ה' כַּמְשַׁפְּטִיךָ חַיִּינִי.

אי על חייבין מאטון רחמיו, כל שפן על זפאין. אלא מאן בעי אסוותא, אינון מארי כאבין, ומאן אינון מארי פאבין. אלין אינון חייבין, אינון בעאן אסוותא ורחמי, דקודשא בריך הוא (רחמי) עליהו, דלא יהון שביקין מניה, ואיהו דלא אסתלק מניהו, ויתובון לקבליה. פד מקרב קדשא בריך הוא, בימינא מקרב. וכד דחי, בשמאלא דחי. ובשעתא דדחי, ימינא מקרב. מסטרא דא דחי, ומסטרא דא מקרב, וקודשא בריך הוא לא שביק רחמיו מניהו.

תא חזי, מה כתיב (ישעיה נז) וַיֵּלֶךְ שׁוֹכֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ. וכתוב בתריה, דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלים נחמים לו ולאבליו. וילך שוכב, אף על גב דחייבין עבדין, כל מה דעבדין בזדון דאזלין בארחא דלבייהו, ואחרנין עבדין בהו התראה, ולא בעאן לצייתא לון. בשעתא דתבין בתשובתא, ונטלין ארחא טבא דתשובתא, הא אסוותא זמינא לקבליהו. השתא אית לאסתפלא, אי על חייא אמר קרא, או על מתייא אמר קרא. דהא רישא דקרא, לאו איהו סיפא. וסיפא, לאו איהו רישא. רישא דקרא, אחזי על חייא. וסופיה אחזי על מתייא. אלא, קרא (ס"א) רישא דקרא) אמר, בעוד דבר נש איהו בחייו, והכי הוא, וילך שוכב בדרך לבו, בגין דיצר הרע דביה, תקיף ואתתקף ביה, ועל

ומחזיק בו, ולכן הולך שובב ולא רוצה לשוב בתשובה.

הקדוש ברוך הוא רואה את דרכיו שהולכים ברע בלי תועלת, אומר הקדוש ברוך הוא: אני צריך להחזיק בידו. זהו שפתוב דרכיו ראיתי (וארפאהו), שהולכים בחשכה, אני רוצה תת לו רפואה. זהו שפתוב וארפאהו. הקדוש ברוך הוא מכניס ללבו דרך התשובה שלו ורפואה לנשמתו. ואנחה, מה זה ואנחהו? כמו שנאמר (שמות לב) לך נחה את העם. הקדוש ברוך הוא מנהיג אותו בדרך ישר כמי שמחזיק בידו של אחר ומוציא אותו מתוך החשכה. ואשלים נחמים לו ולאבליו, הרי

נראה שהוא מת! (אלא) כן הוא ודאי מת ועומד בחיים. שהואיל

(אלא שהיא הוא ועומדים בחיים, והואיל) והוא רשע, נקרא מת. מה זה ואשלים נחמים לו ולאבליו? אלא הקדוש ברוך הוא עושה טוב עם בני אדם, שפיון שונכנס משלש עשרה שנים ומעלה, מפקיד עמו שני מלאכים שומרים ששומרים אותו, אחד מימינו ואחד משמאלו.

כשאדם הולך בדרך ישר, הם שמחים בו ומחזיקים אותו בשמחה, מכריזים לפניו ואומרים: תנו כבוד לדמות המלך. וכשהולך בדרך עקם, הם מתאבלים עליו ועוברים ממנו. פיון שהקדוש ברוך הוא מחזיק בו ומנהיג אותו בדרך ישרה, אז פתוב ואשלים נחמים לו ולאבליו. ואשלים נחמים לו בתחלה, שהוא התנחם על מה שעשה בתחלה ועל מה שעושה עכשו ושב בתשובה. ואחר כך ולאבליו, אותם מלאכים שהיו מתאבלים עליו כשעברו ממנו, ועכשו שחזרו עמו, הרי ודאי נחומים

דא אזיל שובב, ולא בעי לאתבא בתיובתא. קדשא ברוך הוא חמי ארחוי, דקא אזלין בביש, בלא תועלתא, אמר קדשא ברוך הוא, אנא אצטריכנא לאתקפא בידיה, הדא הוא דכתיב דרכיו ראיתי, (וארפאהו) דקא אזלין בחשוכא, אנא בעי למיהב ליה אסוותא הדא הוא דכתיב וארפאהו, קדשא ברוך הוא איהו אעיל בלביה ארחיה דתיובתא ואסוותא לנשמתיה. ואנחהו, מאי ואנחהו. כמה דאת אמר (שמות לב) לך נחה את העם. אנהיג ליה קדשא ברוך הוא בארץ מישר, כמאן דאתקיף בידי דאתרא, ואפקיה מגו חשוכא.

ואשלים נחמים לו ולאבליו, הא אתחזי דמיתא איהו, (אלא) אין, ודאי מיתא איהו,

וקיימא בחיין דהואיל (אלא דאיהו איהו וקיימא בחיין והואיל) ואיהו רשע, מיתא אקרי. מהו ואשלים נחומים לו ולאבליו. אלא קדשא ברוך הוא עביד טיבו עם בני נשא, דכיון דעאל מתליסר שנין ולהלאה, פקיד עמיה תרין מלאכין נטורין דנטרי ליה, חד מימיניה, וחד משמאליה.

כד אזיל בר נש בארץ מישר, אינון חדאן ביה, ואתקיפו עמיה בחדוה, מכרזן קמיה ואמרין, הבו יקר לדיוקנא דמלכא. וכד אזיל בארץ עקימו, אינון מתאבלן עליה, ומתעברן מגיה. פיון דאתקיף ביה קדשא ברוך הוא, ואנהיג ליה בארץ מישר, פדין פתיב, ואשלים נחמים לו ולאבליו. ואשלים נחומים לו בקדמיתא, דאיהו אתנחם על מה דעבד בקדמיתא, ועל מה דעבד השתא, ותב בתיובתא. ובתר כן ולאבליו, אינון מלאכין דהוו מתאבלן עליה כד אתעברו מגיה, והשתא

דַּאתְהִדְרוּ בַּהֲדִיָּה, הָא וְדָאֵי נַחוּמִים לְכָל סְטָרִין.

וְהִשְׁתָּא אִיהוּ חֵי וְדָאֵי. חֵי בְכָל סְטָרִין, אֶחִיד בְּאִילָנָא דְחַיִּי, וְכִיּוֹן דְּאֶחִיד בְּאִילָנָא דְחַיִּי, כְּדִין אֶקְרִי בַּעַל תְּשׁוּבָה, דְּהָא כְּנַסְתָּ יִשְׂרָאֵל, תְּשׁוּבָה אוּף הָכִי אֶקְרִי. וְאִיהוּ בַּעַל תְּשׁוּבָה אֶקְרִי. וְקַדְמָאֵי אָמְרוּ, בַּעַל תְּשׁוּבָה מִמֶּשׁ. וְעַל דָּא, אָפִילוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינָם יְכוּלִים לַעֲמוּד, בְּמָקוּם שְׂבַעְלֵי תְשׁוּבָה עוֹמְדִים.

לְכָל הַצְּדִיקִים. וְעַכְשָׁו הוּא וְדָאֵי חֵי. חֵי בְכָל הַצְּדִיקִים, אַחוּזוּ בַּעַץ הַחַיִּים. וְכִיּוֹן שְׂאָחוּזוּ בַּעַץ הַחַיִּים, אַז נִקְרָא בַּעַל תְּשׁוּבָה, שְׁהָרִי כְּנַסְתָּ יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת אֶף כֶּף תְּשׁוּבָה, וְהוּא נִקְרָא בַּעַל תְּשׁוּבָה. וְהָרֵאשׁוֹנִים אָמְרוּ, בַּעַל תְּשׁוּבָה מִמֶּשׁ. וְעַל זֶה אָפִילוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינָם יְכוּלִים לַעֲמוּד בְּמָקוּם שְׂבַעְלֵי תְשׁוּבָה עוֹמְדִים.

דְּוֹד הַמְּלָךְ אָמַר, (תהלים נא) לָךְ לְבַדְךָ חֲטָאֵי וְהִרַע בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי וְגו'. לָךְ לְבַדְךָ, מַה זֶה לָךְ לְבַדְךָ? אֵלָא מִשּׁוּם שְׂיֵשׁ חֲטָאִים שְׁחוּטָא אָדָם לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלִבְנֵי אָדָם, וְיֵשׁ חֲטָאִים שְׁחָטָא לְבְנֵי אָדָם וְלֹא לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְיֵשׁ חֲטָאִים שְׁחוּטָא לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבְדוּ וְלֹא לְבְנֵי אָדָם (אחריים). דְּוֹד הַמְּלָךְ חֲטָא לְקַדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבְדוּ וְלֹא לְבְנֵי אָדָם.

וְאִם תֹּאמַר, הָרִי חֲטָא אוֹתוּ חֲחָטָא שֶׁל בַּת שֶׁבַע, וְשִׁנְיָנוּ, מִי שָׂבָא עַל אִשָּׁה עֲרוּנָה בְּרַצוּנָה אָסֵר אוֹתָהּ עַל בַּעְלָהּ, וְחֲטָא לְחֻבְרוּ, וְחֲטָא לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא - לֹא כֶּף הוּא. שְׁהָהוּא שְׂאִתָּה אוֹמַר בְּהִתְרָה הָיָה, וְדוּד לְקַח אֶת שְׁלוֹ, וְגַט הָיָה לָהּ מִבַּעְלָהּ טָרָם שְׂיָצָא לְקָרֵב, שְׂכָף הָיָה מְנַהֵג שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁנוֹתָנִים גִּט זְמַן לֹא שְׂתוּ כָּל שְׂיָצָא לְחֵיל, וְכֶף עֲשֵׂה אוּרְיָה לְבַת שֶׁבַע, וְאַחַר שְׂעֵבֵר זְמַן וְהִיתָה פְטוּרָה לְכָל, לְקַח אוֹתָהּ דְּוֹד, וּבְהִתְרָה עֲשֵׂה כָּל מַה שְׂעֲשֵׂה. שְׂאִלְמָרָא לֹא כֶּף וְזֶה הָיָה בְּאִסּוּר, לֹא הָיָה מִשְׁאִיר אוֹתָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדוּ. וְהִינּוּ שְׂכָתוּב לְעִדוּת, (שמואל ב יב) וַיִּנָּחֵם דְּוֹד אֶת בַּת שֶׁבַע אֶשְׂתּוּ. עִדוּת שְׂאִשְׂתּוּ הִיא, וְדָאֵי אֶשְׂתּוּ, וּבַת זִוְגוּ הִיתָה שְׁהַזְדַּמְנָה אֵלָיו מִיּוֹם שְׁנַבְרָא

דְּוֹד מְלָכָא אָמַר, (תהלים נא) לָךְ לְבַדְךָ חֲטָאֵי וְהִרַע בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי וְגו'. לָךְ לְבַדְךָ, מִאֵי לָךְ לְבַדְךָ. אֵלָא, בְּגִין דְּאִית חוּבִין, דְּחֲטִי בַר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלִבְנֵי נָשָׁא. וְאִית חוּבִין דְּחֲטָא לְבְנֵי נָשָׁא, וְלֹא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִית חוּבִין דְּחֲטִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחוּדוּי וְלֹא לְבְנֵי נָשָׁא. (אחריא) דְּוֹד מְלָכָא, חָב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחוּדוּי, וְלֹא לְבְנֵי נָשָׁא.

וְאִי תִימָא הָא (דף ק"ו ע"א) חָב הֵהוּא חוּבָה דְּבַת שֶׁבַע, וְתַיְנִין, מָאן דְּאִתִּי עַל עֲרוּה אֶתְתָּא בְּרַעוּתָהּ אָסְרָה עַל בַּעְלָהּ, וְחָב לְחֻבְרִיָּה, וְחָב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לָאוּ הָכִי הוּא דֵּהֵהוּא דְּאִתְּ אָמַר. בְּהִיתְרָא הָוָה, וְדוּד דִּילִיָּה נִקְט, וְגַט הָוָה לָהּ מִבַּעְלָהּ, עַד לֹא יִהְיֶה לְקָרֵב, דְּהָכִי הָוָה מְנַהֵג דְּכָל יִשְׂרָאֵל, דִּיהִבִּין גִּט זְמַן לְאֶתְתִּיָּה, כָּל דְּנִפְיָק חֵילָא. וְכֵן עֵבֵד אוּרְיָה לְבַת שֶׁבַע. וְלְבַתָּר דְּעֵבֵר זְמַן וְהוּת פְטוּרָא לְכָלָא, נְטַל לָהּ דְּוֹד. וּבְהִיתְרָא עֵבֵד כָּל מַה דְּעֵבֵד.

דְּאִלְמָרָא לָאוּ הָכִי, וּבְאִסּוּרָא הָוָה, לָא שְׂבָקָה קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבִּיָּה. וְהִינּוּ דְכָתִיב לְסִהְדוּתָא, (שמואל ב יב) וַיִּנָּחֵם דְּוֹד אֶת בַּת שֶׁבַע אֶשְׂתּוּ. סִהְדוּתָא דְּאֶשְׂתּוּ הִיא, וְדָאֵי אֶשְׂתּוּ, וּבַת זִוְגוּ הוּת, דְּאִזְדַּמְנַת לְגַבִּיָּה,

העולם. (וסוד הדבר - מלכות של מעלה שהוא נעשה רגל רביעית למרכבה העליונה, ונקרא בת שבע, על און אחת שבקעה עינים) הרי עדות שלא חטא דוד את חטא בת שבע כמו שאמרנו.

ומה החטא שחטא? (אלא) לקדוש-ברוך-הוא לבדו ולא לאחר. שהרג את אוריה בחרב בני עמון ולא הרג אותו בשעה שאמר לו ואדני יואב, שהרי דוד היה רבון עליו (ועל יואב), והכתוב מוכיח, שכתוב (שם כג) אלה שמות הגברים אשר לדוד, ולא אשר ליואב. ולא הרג אותו באותה שעה, והרג אותו בחרב בני עמון. והכתוב אומר ולא נמצא אתו דבר, רק בדבר אוריה החתי. רק למעט הוא בא. בדבר אוריה, ולא באוריה. והקדוש ברוך הוא אומר, ואותו הרגת בחרב בני עמון. וכל חרב בני עמון היה חקוק בו נחש עקם, דיוקן של דרקון, והוא עבודה זרה שלהם. אומר הקדוש ברוך הוא, נתת פח לאותו שקוץ.

(שכיון שחרב בני עמון התגברה אותה שעה על אוריה, כמה חזק התחזק אותו נחש עקם) משום שבשעה שהרגו בני עמון את אוריה, ועמו רבים מבני ישראל, והתגברה באותה שעה חרב בני עמון, כמה חזק התחזקה אותה עבודה זרה שקוץ.

ואם תאמר שאוריה לא היה צדיק, כיון שכתוב עליו אוריה החתי - לא כף! צדיק הוא הנה, אלא ששם מקומו היה חתי, כמו שנאמר ויפתח הגלעדי, על שם מקומו נקרא כף.

ועל זה בדבר אוריה החתי, ששקוץ בני עמון התגבר על מחנה אלהים, שמחנות דוד היו ממש דיוקן שלמעלה, ובאותה שעה שפגם דוד מחנה זה, פגם

מיומא דאתברי עלמא. (ורוא דמלתא מלכותא דלעילא דאיהו אתעביד רגלה רביעא למרכבתא עלאה ואתקרי בת שבע על און אחת שבקעה עינים) הא סהדותא דלא חב דוד חובה דבת שבע פדקאמרן.

ומה היא חובה דחב, (אלא) לקודשא בריה הוא בלחודוי, ולא לאחרא. דקטל לאוריה בחרב בני עמון, ולא קטליה איהו בשעתא דאמר ליה ואדני יואב, דהא דוד הוה רבון עליה, (ועל יואב) וקרא אוכה, דכתיב, (שמואל ב כג) אלה שמות הגבורים אשר לדוד, ולא אשר ליואב, ולא קטליה ההיא שעתא, וקטליה בחרב בני עמון.

וקרא אומר, ולא נמצא אתו דבר, (מלכים א טו) רק בדבר אוריה החתי. רק למעוטי קא אתי, בדבר אוריה, ולא באוריה. וקודשא בריה הוא אומר, ואותו הרגת בחרב בני עמון, וכל חרב בני עמון, הוה חקיק ביה חוץ עקים, דיוקנא דדרקון, ואיהו עבודה זרה דלהון. אומר קדשא בריה הוא, יהבת חילא לההוא שקוץ. (ר"א דכיון דחרב בני עמון אתגבר ההיא שעתא על אוריה כמה תקפא תקוף ההוא חוץ עקימא) בגין דבשעתא דקטלו בני עמון לאוריה, וסגיאיין מבני ישראל עמיה, ואתגבר בההיא שעתא חרב בני עמון, כמה תקפא אתתקוף ההיא עבודה זרה שקוץ.

ואי תימא, אוריה לא הוה זפאי, כיון דכתיב עליה אוריה החתי. לאו הכי, זפאה הוה, אלא דשמא דאתריה הוה חתי. כמה דאת אמר (שופטים יא) ויפתח הגלעדי, על שום אתריה אתקרי הכי.

ועל דא בדבר אוריה החתי, דשקוץ בני עמון אתגבר על מחנה אלהים, דמשריתא דוד, דיוקנא ממש דלעילא הוה. ובההוא שעתא דפגים דוד משריתא

למעלה מחנה אחר. ועל זה אמר דוד, לך לבדך חטאתי. לבדך ולא לאחר. שהוא היה אותו החטא שחטא אליו. וזהו בדבר אורייה, וזהו בחרב בני עמון.

כתוב, פי ה' עיניו משטטות בכל הארץ, אלו הנקבות. וכתוב, (זכריה ד) עיני ה' המה משוטטים, אלו הזכרים. והרי הם ידועים. דוד אמר (תהלים נא) והרע בעיניך עשיתי. בעיניך? לפני עיניך היה צריך להיות! אלא מה זה בעיניך? אמר דוד, באותו מקום שחטאתי, בעיניך היה. שהייתי יודע שהרי עיניך היו זמינים ועומדים לפני ולא החשבתי אותם, הרי החטא שחטאתי ועשיתי, באיזה מקום היה? בעיניך.

למען תצדק בדברך תזכה בשפטך, ולא יהיה לי פתחון פה לומר לפניך. בא וראה, כל אמן כשמדבר, הוא מדבר באמנותו. דוד היה ברחן המלך, ואף על גב שהיה בצער, כיון שהיה לפני המלך, שב לבדחנותו כמו שהיה כדי לבדח את המלך.

אמר, רבון העולם, אני אמרתי (שם כו) בחנני ה' ונסני, ואתה אמרת שלא אוכל לעמד בנסיוןך. הרי חטאתי למען תצדק בדברך ויהיה דברך אמת, שאלמלא לא חטאתי, יהיה דברי אמת, ויהיה דברך בריקנות. עכשו שחטאתי, כדי שיהיה דברך אמת, נתתי מקום לצדק דברך, לכן עשיתי, למען תצדק בדברך תזכה בשפטך. חזר דוד לאמנותו ואמר תוף צערו דברי בדתנות למלך.

שנינו, דוד לא היה ראוי לאותו המעשה, שהרי הוא אמר, (שם קט) ולבי חלל בקרבי (נקוד חלל, שפבר היה

דא, פגים לעילא משריתא אחרא. ועל דא אמר דוד, (תהלים נא) לך לבדך חטאתי. לבדך, ולא לאחרא. דא הוה ההוא חובה דחב לגביה. ודא הוא בדבר אורייה. ודא הוא בחרב בני עמון.

בתיב, (דברי הימים ב טז) פי יי' עיניו משטטות בכל הארץ, אלין נוקבין. וכתוב (זכריה ד) עיני יי' המה משוטטים, אלין דכורין, והא ידיען אינון. דוד אמר (תהלים נא) והרע בעיניך עשיתי. בעיניך, לפני עיניך מיבעי ליה. אלא מאי בעיניך, אמר דוד, ביהוה אתר דחבנא, בעיניך הוה. דהוינא ידע, דהא עיניך הוו זמינין, וקיימין קמאי, ולא חשבנא לון, הרי חובא דחבנא, ועבדנא, פאן אתר הוה, בעיניך.

למען תצדק בדברך תזכה בשפטך, ולא יהא לי פתחון פה למימר קמך. תא חזי, פל אומנא, פד מליל, באומנתיה מליל. דוד בדיחא דמלפא הוה, ואף על גב דהוה בצערא, כיון דהוה קמי מלפא, תב לבדיחותיה, פמה דהוה, בגין לבדחא למלפא.

אמר, מארי דעלמא, אנא אמינא, (תהלים כו) בחנני יי' ונסני, ואת אמרת דלא איכול לקיימא בנסיוןך. הא חבנא, למען תצדק בדברך, ויהא מילך קשוט, דאלמלא לא חבנא, יהא מלה דילי קשוט, ויהא מילך בריקניא, השתא דחבנא, בגין דלהוי מילך קשוט, יהיבנא אתר לצדקא מילך, בגין פך עבידנא, למען תצדק בדברך תזכה בשפטך. אהדר דוד לאומנותיה, ואמר גו צעריה מלין דבדיחותא למלפא.

תנינן, לאו דוד אתחזי להווא עובדא, דהא איהו אמר, (תהלים קט) ולבי חלל

חלל בקרבי) כן הוא. אבל דוד אמר, בלבב יש שני היכלות, באחד דם ובאחד רוח. אותו אחד שמלא בדם, בו יש דיור ליצר הרע, ולבי לא כן, שהרי הוא ריקן, ולא נתתי דיור לדם רע לשפן בו יצר הרע, ולבי הוא ודאי חלל בלי דיור (דם) רע, וכיון שפך זה, לא ראוי דוד לאותו חטא שחטא, אלא כפי לתת פתחון פה לרשעים, שיאמרו, דוד המלך חטא ושב בתשובה ומחל לו הקדוש ברוך הוא, כל שפן לשאר בני אדם. ועל זה אמר (תהלים נא) אלמדה פשעים דרכיך וחסאים אליך ישובו.

וכתוב, (שמואל ב טו) ודוד עלה במעלה הזיתים עלה ובוכה וראש לו חפוי והוא הלך יחף. ראש לו חפוי ויחף למה? אלא היה נזוף, עשה עצמו נזוף לקבל ענש, והם היו רחוקים ממנו ארבע אמות. אשרי העבד שפך עובד לרבו ומודע לחטאו לשוב ממנו בתשובה שלמה.

בא וראה, יותר היה מה שעשה לו שמעי בן גרא מפל הצרות שעברו עליו עד אותו היום, ולא השיב דוד כנגדו דבר, שפך היה ראוי לו, ובזה התכפרו חטאיו. עכשו יש להתבונן, שמעי היה תלמיד חכם, ויחכמה רבה היתה בו, למה יצא לדוד ועשה לו כל מה שעשה? אלא ממקום אחר היה הדבר, והכניס לו בלבו דבר זה, וכל זה לתועלתו של דוד, שהרי מה שעשה לו שמעי, גרם לו לשוב בתשובה שלמה ושבר לבו בשבר רב, ושפך הרבה דמעות מתוך לבו לפני הקדוש ברוך הוא, ועל זה אמר, כי ה' אמר לו קלל. ידע שהרי ממקום עליון ירד הדבר.

(שמואל ב טו) פי יי' אמר לו קלל. ידע, דהא מאתר עלאה אחרא נחת מלה.

בקרבי (אנקיד חלל כפר הנה חלל בקרבי) (דף ק"ז ע"ב) הכי הוא. אבל אמר דוד, בלבב אית תרין היכלין, בחד דמא, ובחד רוחא, ההוא חד דמלייא דמא, ביה דיורא ליצר הרע. ולבי לאו הכי דהא ריקן איהו, ולא יהבית דיורא לדמא בישא, לשכנא ביה יצר הרע, ולבי ודאי חלל איהו, בלא דיורא (נ"א דמא) בישא, וכיון דהכי הוא, לא אתחזי דוד לההוא חובה דחב אלא, בגין למיהב פתיחו דפומא לחייביא, דימרון, דוד מלפא חב ותב בתיובתא, ומחל ליה קדשא ברוך הוא, כל שפן שאר בני נשא. ועל דא אמר (תהלים נא) אלמדה פושעים דרכיך וחסאים אליך ישובו.

וכתוב, (שמואל ב טו) ודוד עלה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חפוי והוא הולך יחף. ראש לו חפוי, ויחף אמאי. אלא, נזוף הוה, עבד גרמיה נזוף, לקבלא ענשא. ועמא הוה רחיקין מגיה ארבע אמות. זכאה עבדא דהכי פלח למאריה, ואשתמודע בחוביה, לאתבא מגיה בתיובתא שלימתא.

הא חזי, יתיר הוה, מה דעבד ליה שמעי בן גרא, מפל עקתין דעברו עליה עד ההוא יומא, ולא אתיב דוד לקבליה מלה דהכי הוה יאות ליה, ובדא אתכפרו חובוי. השתא אית לאסתפלא, שמעי תלמיד חכם הוה, ויחכמתא סגיא הות ביה, אמאי נפיק לגבי דוד, ועביד ליה פל מה דעבד. אלא מאתר אחרא הוה מלה, ואעיל ליה בלביה מלה דא. וכל דא לתועלתא דדוד. דהא ההוא דעבד ליה שמעי, גרמא ליה למיתב בתיובתא שלימתא, ותבר לביה בתבירו סגי, ואושיד דמעין סגיאין, מגו לביה קדם קדשא ברוך הוא, ועל דא אמר,

(שמואל ב טו) פי יי' אמר לו קלל. ידע, דהא מאתר עלאה אחרא נחת מלה.

שְׁנֵי צוּרוּיִים צִוָּה דָּוִד אֶת שְׁלֹמֹה בְּנוֹ - אֶחָד שֶׁל יוֹאָב, וְאֶחָד שֶׁל שְׁמֻעִי, עִם שְׂאֵר הַצּוּרוּיִים שְׁצִוָּה אוֹתוֹ. שֶׁל יוֹאָב - שְׁכָתוּב (מלכים א-ב) וְגַם אֶתְּהָ יִדְעָתָ אֵת עֲשֵׂה לִי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה. דְּבַר נִסְתָּר הִיָּה, שְׁהָרִי אָפְלוּ שְׁלֹמֹה לֹא הִיָּה לוֹ לְדַעַת. אֲלֵא מִשּׁוּם שְׂאֵחָרִים יָדְעוּ (אבות), זֶה הַתְּנַגְּלָה לְשְׁלֹמֹה. וְעַל זֶה אָמַר, וְאֶתְּהָ יִדְעָתָ וְגו', מַה שְׁלֹא רָאוּי לָךְ לְדַעַת.

שְׂרָ שְׁמֻעִי - שְׁכָתוּב וְהִנֵּה עִמָּךְ שְׁמֻעִי בֶן גֵּרָא. מַה זֶה וְהִנֵּה עִמָּךְ? מְזַמֵּן הוּא עִמָּךְ תְּמִיד, רַבּוֹ הִיָּה, וּמִשּׁוּם כִּף לֹא אָמַר לוֹ עַל יוֹאָב וְהִנֵּה עִמָּךְ יוֹאָב. אֲבָל שְׁמֻעִי זֶה שְׁנַמְצָא תְּמִיד עִמוֹ, אָמַר וְהִנֵּה עִמָּךְ.

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשְׁמֻעִי וַיֹּאמֶר בְּנֵה לָךְ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם. אֵיפֹה הִיא חֲכֻמָּתוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה בְּזֶה? אֲלֵא הַכֹּל עֲשֵׂה בְּחֻכְמָה, וְלִכְלֵל הַצְּדָדִים הוּא הַתְּבוּנָה. שְׁהָרִי שְׁמֻעִי הִיָּה חָכֵם, וְאָמַר שְׁלֹמֹה, אֲנִי רוֹצֵה שֶׁתְּגַדֵּל תּוֹרָה עַל יְדֵי שְׁמֻעִי וְלֹא יִצָּא הַחוּצָה.

עוֹד דְּבַר אַחֵר הַשְּׂגִיחַ שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָה, שְׁכָתוּב (שמואל ב טו) יִצָּא יִצְאוֹ וּמִקְלָל. מַה זֶה יִצָּא יִצְאוֹ פְּעָמִים? מִסְפִּיק וַיִּצָּא וַיִּקְלָל (ל'י). אֲלֵא יִצְיָאָה אַחַת - שֶׁיִּצָּא מִבֵּית מִדְּרָשׁוֹ לְדוֹד, וַיִּצְיָאָה אַחַת - שֶׁיִּצָּא מִירוּשָׁלַם אֶל עַבְדּוֹ שְׁמַת עָלָיו. יִצְיָאָה אַחַת לְמֶלֶךְ, וַיִּצְיָאָה שְׁנִיָּה לְעַבְדִּים. וְכֹל זֶה רָאָה שְׁלֹמֹה וְהַשְּׂגִיחַ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹתָהּ הִצְיָאָה הַשְּׁנִיָּה, וְעַל זֶה אָמַר וְהִיָּה בְיוֹם צִאתְךָ. יָדַע שֶׁבִּיצְיָאָה יָמוּת.

וְעַפְרָ בְּעַפְרָ מֵהוּ? אָמַר שְׁלֹמֹה, אֵל אֲבִי זֶה הִיָּה בְּעַפְרָ, אֵל שְׁמֻעִי זֶה יִהְיֶה בְּמִים, שְׁכָתוּב וְהִיָּה בְיוֹם צִאתְךָ וְעַבְרָתָ אֵת נַחַל קְדְרוֹן. שֵׁם עַפְרָ וְכַאֵן מִים. שְׁנִיָּהֶם דֵּן שְׁלֹמֹה,

תְּרִין פְּקוּדֵינִי, פְּקִיד דָּוִד לְשְׁלֹמֹה בְּרִיָּה, חַד דְּיוֹאָב, וְחַד דְּשְׁמֻעִי, עִם שְׂאֵר פְּקוּדֵינִי דְּפְקִיד לִיָּה. דְּיוֹאָב: דְּכָתִיב, (מלכים א ב) וְגַם אֶתְּהָ יִדְעָתָ אֵת אֲשֶׁר עֲשֵׂה לִי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה. מִלָּה סְתִימָא הָוָה, דְּאָפְלוּ שְׁלֹמֹה לֹא הָוָה לִיָּה לְמַנְדַּע, וְלֹא יָדַע אֲלֵא בְּגִין דִּידְעוּ (ל'יה) אַתְרַנִּין, אַתְּגַלִּי לְשְׁלֹמֹה. וְעַל דָּא אָמַר, וְגַם אֶתְּהָ יִדְעָתָ וְגו'. מַה דְּלֹא אַתְּחַזִּי לָךְ לְמַנְדַּע.

דְּשְׁמֻעִי: פְּתִיב, וְהִנֵּה עִמָּךְ שְׁמֻעִי בֶן גֵּרָא. מֵאִי וְהִנֵּה עִמָּךְ, זְמִין הוּא עִמָּךְ תְּדִיר, רַבּוֹ הִיָּה. וּבְגִין כִּף לֹא אָמַר עַל יוֹאָב וְהִנֵּה עִמָּךְ יוֹאָב. אֲבָל שְׁמֻעִי דָּא, דְּאִשְׁתַּכַּח עִמִּיהָ תְּדִיר, אָמַר וְהִנֵּה עִמָּךְ.

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשְׁמֻעִי וַיֹּאמֶר בְּנֵה לָךְ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם. אֵן הוּא חֲכֻמָּתָא דְּשְׁלֹמֹה מְלִכָא בְּהַאי. אֲלֵא כֻלָּא בְּחֻכְמָתָא עַבְדִּי, וְלִכְלֵל סְטָרִין אֲשַׁגַּח, דְּהָא חֲפִים הָוָה שְׁמֻעִי, וְאָמַר שְׁלֹמֹה, בְּעִינָא דִּיסְגִי אוֹרִייתָא בְּאַרְעָא עַל יְדוּי דְּשְׁמֻעִי, וְלֹא יִפּוּק לְבַר.

הוּ מִלָּה אַחְרָא אֲשַׁגַּח שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָתָא, דְּכָתִיב, (שמואל ב טו) יִצָּא יִצְאוֹ וּמִקְלָל. מֵאִי יִצָּא יִצְאוֹ תְּרִי זְמִנִי, וַיִּצָּא וַיִּקְלָל סְגִי. (ל'יה) אֲלֵא, חַד יִצְיָאָה, דְּנִפְק מִבֵּי מִדְּרָשָׁא לְגַבִּי דָּוִד. וְחַד יִצְיָאָה, דְּנִפְק מִירוּשָׁלַם, לְגַבִּי עַבְדּוּי דְּמִית עָלוּי. יִצְיָאָה חַדָּא לְגַבִּי מְלִכָא, וַיִּצְיָאָה תְּנִינָא לְגַבִּי עַבְדִּין. וְכֹל דָּא חֲמָא שְׁלֹמֹה, וְאֲשַׁגַּח בְּרוּחַ קְדְשָׁא, הִהוּא יִצְיָאָה תְּנִינָא. וְעַל דָּא אָמַר, וְהִיָּה בְיוֹם צִאתְךָ, יָדַע דְּבִיצְיָאָה יָמוּת.

וְעַפְרָ בְּעַפְרָ (שמואל ב טו) מֵהוּ. אָמַר שְׁלֹמֹה לְגַבִּי אָבִא בְּעַפְרָ הָוָה. לְגַבִּי שְׁמֻעִי בְּמִיא, דְּכָתִיב וְהִיָּה בְיוֹם צִאתְךָ וְעַבְרָתָ אֵת נַחַל קְדְרוֹן. עַפְרָ הָתָם, וְהָכָא מִיא. תְּרוּוּיָהוּ דֵּן שְׁלֹמֹה, לְמַהוּי עַפְרָ וּמִיא

להיות עפר ומים כמו סוטה, למי שהסטין דרפו לאביו.

בתוב והוא קללני קללה נמרצת. וכתוב ואשבע לו בה' לאמר אם אמיתך בחרב. וכי שמעי היה טפש? שאלו כף השביע אותו, שלא לאמר בחרב לא, אבל בחנית או בחץ בן.

אלא שני דברים יש כאן. אחד אמר התינוק, בנו של הדג הגדול, אותו שקשקשיו עולים לרום העננים. שבועתו של דוד המלך, כשהיה רוצה להשבע, היה מוציא את חרבו ששם היה חקוק שם חקוק ושם נשבע. וכך עשה לשמעי, שכתוב ואשבע לו בה' לאמר אם אמיתך בחרב. במה היתה השבועה הזו? בחרב. (בחרב זה שהשם הקדוש רקק בה שבועה) בחרב נשבע. ודבר אחר דן שלמה. אמר, בקללה בא אל אבי, בדברים - הרי דברים אליו. ובשם המפרש הרג אותו ולא בחרב. ולכן שלמה עשה כן.

עכשו יש להתבונן, שפיון שדוד השביע אותו, למה הרג אותו, שנראה ששבועה זו היתה בעלילה, שהרי הלב והפה לא היו כאחד? אלא ודאי דוד לא הרג אותו, והרי ידוע, כל איברי הגוף מקבלים הכל, והלב לא מקבל אפלו כחוט של נימה של שערה. דוד המלך היה הלב, וקבל מה שלא ראוי לו לקבל, ומשום כן, וידעת את אשר תעשה לו כתוב. ועוד, שהרי האילן גורם להיות נוטר ונוקם כנחש.

בתוב (תהלים נא) כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדפה אלהים לא תבזה. כי לא תחפוץ זבח, וכי לא רוצה הקדוש ברוך הוא שיקריבו לפניו קרבן, והרי הוא תקן לרשעים קרבן

והוא איהו אתקין לגבי

כסוטה, למאן דאסטין ארחא לגבי אבוי. בתיב (מלכים א ב) והוא קללני קללה נמרצת.

וכתיב ואשבע לו ביי' לאמר אם אמיתך בחרב. מאי בחרב. וכי שמעי טפשא הוה, דאילו הכי אומי ליה, דלא יימא בחרב לא. אבל בחנית או בגירא אין.

אלא תרין מלין הכא. חד אמר ינוקא, בריה דנונא רבא ההוא (דף ק"ח ע"א)

סלקין לרום עננין. אומאה דדוד מלפא, פד הוה בעי לאומאה, אפיק חרבא דיליה, דתמן הוה חקיק שמא גליפון, ותמן אומי. וכך עביד לשמעאי, דכתיב ואשבע לו ביי' לאמר אם אמיתך בחרב. במאי הוה אומאה דא. בחרב.

(כ"א בהאי חרב דשמא קדושא חקוק ביה אומי) בחרב אומי.

ומלה אחרא, דן שלמה, אמר, בקללה אתא לגבי אבא, במלין, הא מלין לגביה, ובשם המפורש קטליה, ולא בחרב. ובגין דא עבד שלמה הכי.

השתא אית לאסתפללא, דכיון דאומי ליה דוד, אמאי קטליה, דאתחזי דהא אומאה

דא בעלילה הוה, דהא לבא ופומא לא הוו בחדא. אלא ודאי דוד לא קטליה, והא ידיעא,

כל שייפין דגופא מקבלין פלא, ולבא לא מקבלא אפילו כחוטא דנימא דשערא. דוד

מלפא לבא הוה, וקביל מה דלא אתחזי ליה לקבלא, ובגין כן, (מלכים א ב) וידעת את אשר

תעשה לו כתיב. ותו, דהא אילנא גרים למיהוי נטיר ונוקם כחויא.

בתיב (תהלים נא) כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. זבחי אלהים

רוח נשברה לב נשבר ונדפה אלהים לא תבזה. כי לא תחפוץ זבח, וכי לא בעי

קדשא בריך הוא דיקרבון קמיה קרבנא,

שִׁיקְרִיבוּ וַיִּתְּכַפֵּר לָהֶם חַטָּאִים?
אֲלֹא שְׂדוּד אָמַר אֵת זֶה לְשֵׁם
אֱלֹהִים, וְקָרְבַּן לֹא מִקְרִיבִים לְשֵׁם
אֱלֹהִים, אֲלֹא לְשֵׁם יו"ד ה"א נֹא"ו
ה"א. שְׁהָרִי לְדִין הַקָּשָׁה, מִדַּת
הַדִּין, לֹא מִקְרִיבִים קָרְבָּן, שְׁפָתוֹב
(ויקרא א) אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן
לֵה'. לֵה', וְלֹא לְשֵׁם אֱלֹהִים. וְכִי
מִקְרִיב קָרְבָּן מִנְחָה לֵה'. זָבַח
תּוֹדָה לֵה'. זָבַח שְׁלָמִים לֵה'.

וּמִשּׁוּם כֶּף, פִּיּוֹן שְׂדוּד הַמֶּלֶךְ אָמַר
לְאֱלֹהִים, הַצְטַרֵּף לְכַתֵּב פִּי לֹא
תַחֲפֹץ זָבַח וְאַתְנָה עוֹלָה לֹא
תִרְצָה. שְׁהָרִי לְשֵׁם הַזֶּה לֹא
מִקְרִיבִים, אֲלֹא רוּחַ נִשְׁפָּרָה,
שְׁפָתוֹב זָבַחִי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁפָּרָה.
קָרְבָּן שֶׁל אֱלֹהִים הוּא עֶצֶב
וְשִׁכְרוֹן לֵב. וּמִשּׁוּם כֶּף, מִי שֶׁחִלַּם
חִלּוּם רַע, צָרִיף לְהִרְאוֹת עֲצָבוֹת,
שְׁהָרִי בַמִּדַּת אֱלֹהִים (ד"ו) עוֹמֵד,
וְזָבַח שֶׁל מִדַּת הַדִּין צָרִיף עֲצָבוֹת
וְרוּחַ נִשְׁפָּרָה, וְאוֹתָהּ עֲצָבוֹת
מִרְפָּאת אֵת הַחִלּוּם הַרַע, וְלֹא
שׁוֹלֵט עֲלָיו הַדִּין. שְׁהָרִי הַזָּבַח
שְׂרָאוֹי לְמִדַּת הַדִּין, הַקָּרִיב
לְפָנֶיהָ.

כִּי נִשְׁפָּר וְנִדְפָּה אֱלֹהִים לֹא
תִבְזֶה. מַה זֶה לֹא תִבְזֶה? מִפְּלֵל
שִׁישׁ לֵב שֶׁהוּא בּוֹזֵה? כֵּן. זֶהוּ לֵב
שֶׁהוּא גָּאֵה, לֵב בְּגִסּוֹת הַרוּחַ, הֵינּוּ
לֵב בּוֹזֵה, אֲבָל לֵב נִשְׁפָּר וְנִדְפָּה
אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה.

הִיטִיבָה בְּרִצּוֹנָךְ אֵת צִיּוֹן תִּבְנֶה
חֹמוֹת יְרוּשָׁלַם. מַה זֶה הִיטִיבָה?
נִרְאָה שְׁהָרִי טוֹב יֵשׁ בָּהּ, וְעַכְשָׁו
הִיטִיבָה עַל אוֹתוֹ הַטּוֹב! וְדָא
כֶּף הוּא, שְׁהָרִי מִן הַיּוֹם שֶׁהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא הַשְׁתַּדֵּל בְּבִנְיַן בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֹמֶעֱלָה עַד עַכְשָׁו,
אוֹתָהּ הִטְבָּה שֶׁל רִצּוֹן לֹא שָׂרְתָה
עַל אוֹתוֹ הַבְּנִיָּן, וְעַל כֵּן לֹא נִתְקַן.
שְׁהָרִי בְּשַׁעַת הַרִצּוֹן הַעֲלִיּוֹן
יִתְעוֹרֵר, הוּא יִיטִיב וַיִּדְלִיק אֵת
הַמְּנֹרוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַבְּנִיָּן וְאוֹתוֹ

חִיבִיָּא קָרְבָּנָא, דִּיקְרִבוּן וַיִּתְּכַפֵּר לָהּ
חֻבִּיָּהּ. אֲלֹא דוּד לְקָמִי שְׁמָא דְאֱלֹהִים אָמַר,
וְקָרְבָּנָא לֹא קָרְבִין לְשְׁמָא דְאֱלֹהִים, אֲלֹא
לְשְׁמָא דִּיּו"ד ה"א נֹא"ו ה"א. דְּהָא לְגַבִּי
דִּינָא קִשְׂיָא מִדַּת הַדִּין, לֹא מִקְרִיבִין קָרְבָּנָא.
דְּכַתִּיב, (ויקרא א) אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לִי.
לִי, וְלֹא לְשְׁמָא דְאֱלֹהִים. וְכִי תִקְרִיב קָרְבָּן
מִנְחָה לִי. זָבַח תּוֹדָה לִי. זָבַח שְׁלָמִים לִי.
וּבִגִּין כֶּף, פִּיּוֹן דְּדוּד מִלְפָּא, לְגַבִּי אֱלֹהִים
אָמַר. אֲצַטְרִיף לְמַכְתֵּב, פִּי לֹא תַחֲפֹץ
זָבַח וְאַתְנָה עוֹלָה לֹא תִרְצָה. דְּהָא לְשְׁמָא דָא
לֹא מִקְרִיבִין, אֲלֹא רוּחַ נִשְׁפָּרָה. דְּכַתִּיב זָבַחִי
אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁפָּרָה. קָרְבָּנָא דְאֱלֹהִים, עֲצִיבוּ,
וְתִבִירוּ דְלִפְּא. וּבִגִּין כֶּף, מָאן דְּחִלַּם חִלְמָא
בִישָׂא, עֲצִיבוּ אֲצַטְרִיף לְאַחֲזָאָה, דְּהָא בַמִּדַּת
אֱלֹהִים קִיַּמָּא, וְזָבַח דְּמִדַּת דִּינָא, עֲצִיבוּ
אֲצַטְרִיף וְרוּחַ נִשְׁפָּרָה, וְהֵהוּא עֲצִיבוּ מִסְתַּיִיה
לְחִלְמָא בִישָׂא, וְלֹא שְׁלֵטָא דִּינָא עֲלוּי. דְּהָא
זָבַח דְּאַתְחַזִּי לְמִדַּת דִּינָא, אֲקָרִיב קָמִיהָ.

כִּי נִשְׁפָּר וְנִדְפָּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה, מָאִי לֹא
תִבְזֶה, מִפְּלֵל דְּאִיפָּא לֵב דְּאִיהוּ בּוֹזֵה.
אִין. הֵינּוּ לֵב דְּאִיהוּ גָּאֵה, יֵל בְּגִסּוֹת רוּחָא,
הֵינּוּ לֵב דְּאִיהוּ בּוֹזֵה, אֲבָל לֵב נִשְׁפָּר וְנִדְפָּה
אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה.

הִיטִיבָה בְּרִצּוֹנָךְ אֵת צִיּוֹן תִּבְנֶה חֹמוֹת
יְרוּשָׁלַם. מָאִי הִיטִיבָה, אֲתַחַזִּי דְּהָא
טִיבוּ אִית בָּהּ, וְהִשְׁתָּא הִיטִיבָה עַל הַהוּא
טִיבוּ. וְדָאִי הִכִּי הוּא, דְּהָא מִן יוֹמָא דִּיקוּדְשָׁא
בְּרִיף הוּא אֲשַׁתַּדֵּל בְּבִנְיַן בֵּי מִקְדָּשָׁא לְעִילָא,
עַד כְּעַן, הַהוּא הִטְבָּה דְּרִצּוֹן, לֹא שְׂרָיָא
עַל הַהוּא בְּנִיָּן, וְעַל דָּא לֹא אֲשַׁתַּכְּלֵל. דְּהָא
בְּשַׁעֲתָא דְּרִצּוֹן דְּלְעִילָא יִתְעַר, יִיטִיב וַיִּדְלִיק
נְהוּרִין דְּהַהוּא בְּנִיָּן, וְהֵהוּא עֲבִידְתָּא, דְּאִפִּילוּ

המעשה, שאפלו המלאכים של מעלה לא יוכלו (א) להסתפל באותו בית מקדש ולא באותו בנן, ואז בית המקדש וכל המעשה נתקן.

תבנה חומות ירושלם. וכי מיום שהשתדל בבנין בית המקדש עד עכשו לא בנה אותם? (א) אם חומות ירושלם עד עכשו לא בנה - בית המקדש על אחת כמה וכמה. אלא שכל מעשי הקדוש ברוך הוא אינם כמעשי בן אדם. כשבני אדם בית המקדש למטה, בהתחלה עשו את חומות העיר, ולבסוף עשו את בית המקדש. חומות העיר בהתחלה כדי להגן עליהם, ואחר כך בנן הבית. והקדוש ברוך הוא לא כך, אלא בונה בתחלה את בית המקדש, ובסוף כשיריד אותו מן השמים ויושיב אותו על מקומו, אז בנה את חומות ירושלם, שהן חומות העיר. ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום, (תהלים נא) היטיבה ברצונך את ציון - בהתחלה, ואחר כך תבנה חומות ירושלם.

באן יש סוד. כל המעשים שעושה הקדוש ברוך הוא, בהתחלה מקדים אותו שלבחוץ, ואחר המם שלפנים, וכאן לא כך. בא וראה, כל אותם המעשים שעושה הקדוש ברוך הוא ומקדים אותו של בחוץ, המם הקדים במחשבה, ובמעשה אותו של בחוץ, שהרי כל קלפה היא מצד האחר, והמם מן המם, ותמיד הצד האחר מקדים וגדל ומתרבה ושומר הפרי. פיין שמתרבה, זורקים אותו החוצה, וזכין רשע וצדיק ילבש, וזורקים את אותה קלפה, ומברכים את הצדיק בעולם. אבל כאן, בבנין בית המקדש, שהצד הרע יעבר

מלאכין דלעילא, לא יוכלון (א) לאסתפל ביה הוא בי מקדשא, ולא בההוא בנן. וכדין בי מקדשא, וכל עובדא אשתכלל.

תבנה חומות ירושלם, וכי מן יומא דאשתדל בבנין בי מקדשא עד פוען, לא בנה לון. (א) אי חומות ירושלם עד פוען לא בנה, בי מקדשא על אחת כמה וכמה. אלא קדשא בריך הוא, כל עובדוי, לאו כעובדי דבני נשא. בני נשא כד בנו בי מקדשא לתתא, בקדמיתא עבדו שורי קרתא, ולבסוף עבדו בי מקדשא. שורי קרתא בקדמיתא, בגין לאגנא עלייהו, ולבתר בניינא דביתא. קדשא בריך הוא לאו הכי, אלא בני בי מקדשא בקדמיתא, ולבסוף, כד יחית ליה משמיא, ויחית ליה על אתריה, כדין יבנה חומות ירושלם דאנון שורין דקרתא. ועל דא אמר דוד עליו השלום, (תהלים נא) היטיבה ברצונך את ציון בקדמיתא, ולבתר תבנה (דף ק"ח ע"ב) חומות ירושלם.

הכא אית רזא, כל עובדין דעביד קדשא בריך הוא, בקדמיתא אקדים ההוא דלבר, ולבתר מוחא דלגו, והכא לאו הכי. תא חזי, כל אינון עובדין דעביד קדשא בריך הוא, ואקדים ההוא דלבר, מוחא אקדים במחשבה, ובעובדא ההוא דלבר, דהא כל קליפה מסטרא אחרא הוי, ומוחא מן מוחא, ותדיר סטרא אחרא אקדים ורבי ואגדיל ונטיר איבא. פיין דאתרבי, זרקין ליה לבר, (איוב כז) וזכין רשע וצדיק ילבש, וזרקין לההיא קליפה, ומברכין לצדיקא דעלמא. אבל הכא, בבניינא דבי מקדשא, דסטרא בישא יתעבר מעלמא, לא אצטריך, דהא מוחא וקליפה דיליה הוי. אקדים מוחא, דכתיב היטיבה ברצונך את ציון בקדמיתא, ולבתר תבנה

מהעולם - לא צריך, שהרי המח
והקלפה שלו הנה. הקדים המח,
שפתיב היטיבה ברצונך את ציון
- בהתחלה, ואחר כך תבנה
חומות ירושלים. אותה חומה
החיצונית, שהיא קלפה, שלו היא
ממש, שפתיב (זכריה ב) ואני אהיה
לה נאם ה' חומת אש סביב. אני
ולא הצד הרע.

ישראל הם המח העליון של
העולם. ישראל עלו במחשבה
בתחלה. העמים עובדי עבודת
כוכבים ומזלות, שהם קלפה,
הקדימו, שפתיב (בראשית לו) ואלה
המלכים אשר מלכו בארץ אדום
לפני מלך מלך לבני ישראל.
ועתיד הקדוש ברוך הוא להקדים
את המח בלי קלפה, שפתיב (ירמיה
ב) קדש ישראל לה' ראשית
תבואתה. המח קודם לקלפה.
ואף על גב שהמח יעמד בלי
קלפה, מי הוא שיושיט יד לאכל
ממנו? משום שכל אכליו יאשמו
רעה תבא אליהם נאם ה'.

באותו זמן, (תהלים נא) אז תחפץ
זבחי צדק. היות שהרי אז יתחבר
הכל בחבור אחד, ויהיה השם
שלם בכל תקונו, ואז הקרבן יהיה
שלם לה' אלהים. שעכשו אלהים
לא מתחבר לקרבן, שאלמלא
התחבר בו, כמה אלהים יעלו
אזנים להתחבר לשם. אבל פאותו
זמן, (שם פו) כי גדול אתה ועושה
נפלאות אתה אלהים לבדך. ואין
אלהים אחר.

ובאותו זמן כתוב, (דברים לב) ראו
עפה פי אני אני הוא ואין אלהים
עמדי. (ראו עתה) ראו פי אני אני הוא
גדול, מה זה עתה? אלא שלא
היה קדם לכן, ובאותו זמן זה
יהיה. אמר הקדוש ברוך הוא,
עפה ראו מה שלא יכלתם לראות
מקדם לכן.

כי אני אני, למה פעמים? אלא

חומות ירושלים. ההיא חומה דלבר, דאיה
קליפה, דיליה היא ממש. דכתיב, (זכריה ב) ואני
אהיה לה נאם יי' חומת אש סביב. אני ולא
סטרא בישא.

ישראל, אינון מוחא, עלאה דעלמא. ישראל
סליקו במחשבה בקדמיתא, עמין
עובדי עבודת כוכבים ומזלות, דאינון קליפה,
אקדימו. דכתיב, (בראשית לו) ואלה המלכים אשר
מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני
ישראל. וזמין קדשא בריך הוא, לאקדמא
מוחא, בלא קליפה. דכתיב, (ירמיה ב) קדש
ישראל ליי' ראשית תבואתה, מוחא קדים
לקליפה. ואף על גב דמוחא יקום בלא
קליפה, מאן הוא דיושיט ידא למיכל מגיה,
בגין, (ירמיה ב) דכל אוכליו יאשמו רעה תבא
אליהם נאם יי'.

בהווא זמנא, (תהלים נא) אז תחפץ זבחי צדק.
בגין, דהא פדין, יתחבר פלא בחבורא
חדא, ויהא שמא שלים בכל תקוניה. וכדין
קרבנא להוי שלים, ליי' אלהים. דהשתא
אלהים לא אתחבר לקורבנא, דאלמלא
אתחבר ביה, כמה אלהים יסלקון אודינן
לאתחברא תמן. אבל בהווא זמנא, (תהלים פו) כי
גדול אתה ועושה נפלאות אתה אלהים לבדך.
ואין אלהים אחרא.

ובתהווא זמנא כתיב, (דברים לב) ראו עתה פי אני
אני הוא ואין אלהים עמדי (ראו עתה)
ראו פי אני אני הוא סגי, מאי עתה. אלא דלא
היה קדם לכן, ויהווא זמנא ליהוי. אמר
קדשא בריך הוא, עתה ראו, מה דלא תיכלון
למיחמי מקדמת דנא.

כי אני אני, תרי זמני אמאי. אלא לדייקא,
דהא לית תמן אלהים, אלא הוא. דהא

כדי לדַק, שְהַרִי אֵין שֵם אֱלֹהִים, אֶלָּא הוּא. שְהַרִי כְּמָה פְעָמִים שְנֵאמַר אֲנִי פַעַם אַחַת וְלֹא יוֹתֵר, וְהִיָּה שֵם הַצַּד הָאֲחֵר. אֶבֶל עֲכָשׁוּ אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עֲמָדִי, שְהַרִי כָּל הַצַּד הָאֲחֵר הָעֵבֶר, וְדוֹקָא אֲנִי אֲנִי.

אֲנִי אֲמִית וְאֲחִיָּה. עַד עֲכָשׁוּ הַמַּח הָיָה מִן הַצַּד הָאֲחֵר. מִכָּאֵן וְהִלָּאָה, אֲנִי אֲמִית וְאֲחִיָּה. מִכָּאֵן שְבָאוֹתוֹ הַזְּמַן, כָּל אוֹתָם שְׁלֹא טַעְמוֹ טַעַם הַמּוֹת - מִמֶּנּוּ יִהְיֶה לָהֶם מוֹת, וְיָקִים אוֹתָם (מִיד). לָמָּה? כְּדִי שְׁלֹא תִשָּׂאֵר מֵאוֹתָהּ הַזְּהֻמָּה בְּעוֹלָם כָּלֵל, וְיִהְיֶה עוֹלָם חֲדָשׁ בְּמַעֲשֵׂי יְדֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְאִם אָמַר יֹאמֵר וְגו' לֹא אֶצֵּא חֲפָשִׁי, כְּמוֹ שְנִתְבָּאֵר, אִזּוּ פּוֹגֵם אוֹתוֹ בְּפָגַם. אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא, מַה זֶה בְּגַפּוֹ שְׁנִינוּ, כְּתַרְגוּמוֹ - לְבַדּוֹ. יָפָה הוּא. אֶבֶל הָרִי שְׁנִינוּ, כָּל הָעוֹלָם לֹא עוֹמֵד אֶלָּא עַל סִנְפִיר אֶחָד שֶׁל לוֹיִתָּן.

וְכֹסֵד זֶה, בְּשַׁעֲהַ שְׁעוֹמְדִים זָכַר וְנִקְבָּה, שְׁזָכַר וְנִקְבָּה בְּרָא אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבְכָל מַה שְׁהוֹלְכִים, הָעוֹלָם מְזַדְעָזַע, וְאֶלְמָלֵא שְׁפָרַס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַזָּכַר וְצָנַן אֶת הַנִּקְבָּה, הִיּוּ מַחְרִיבִים אֶת הָעוֹלָם, וְעַל כֵּן לֹא עוֹשִׂים תּוֹלְדוֹת. (ומִי שְׁלֹא עוֹשֶׂה תּוֹלְדוֹת בְּגַפּוֹ) אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא, תַּחַת אוֹתוֹ סִנְפִיר שְׁלֹא עוֹשֶׂה תּוֹלְדוֹת נִכְנָס. וְהוֹאִיל וְכֵן בְּגַפּוֹ יֵצֵא, לְשֵׁם נִדְחָה, וְלֹא נִכְנָס לְפָרְגוֹד כָּלֵל, וְנִדְחָה וְנִטְרָד מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם. בְּגַפּוֹ יֵצֵא, בְּגַפּוֹ יֵצֵא וְדָאִי.

בֵּא וְרֵאָה מַה פְּתוּב, (ויקרא ב) עֲרִירִים יָמְתוּ. עֲרִירִים (פְּתוּב) - כָּלֵל שֶׁל זָכַר וְנִקְבָּה. בְּסוּד שֶׁל זָכַר נִכְנָס, וּבְסוּד שֶׁל נִקְבָּה יֵצֵא. נִכְנָס בְּזֶה וְיוֹצֵא בְּזֶה. וְזֶהוּ מְקוֹם שְׁנִדְבַק בּוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, שְהַרִי

כְּמָה זְמַנִּין, דְּאֶתְמַר אֲנִי זְמַנָּא חֲדָא, וְלֹא יִתִּיר, וְהִיָּה תַמָּן סִטְרָא אַחְרָא. אֶבֶל הַשְּׁתָּא אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עֲמָדִי, דְּהָא כָּל סִטְרָא אַחְרָא אֲתַעְבֵּר, וְדִיִּיקָא אֲנִי אֲנִי.

אֲנִי אֲמִית וְאֲחִיָּה, עַד הַשְּׁתָּא מוֹתָא הוֹת מִסִּטְרָא אַחְרָא, מִכָּאֵן וְלִהְלָאָה, אֲנִי אֲמִית וְאֲחִיָּה, מִכָּאֵן דְּבַהֲהוּא זְמַנָּא, כָּל אֵינּוֹן דְּלֹא טַעְמֵי טַעְמָא דְּמוֹתָא. מַנִּיָּה תִּהְיֵה לוֹן מוֹתָא, וְיָקִים לוֹן (מִיד). אֲמָאִי. בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתָּאֵר מִהֲהוּא זוֹהֵמָא בְּעֵלְמָא כָּלֵל, וְיִהְיֵה עֵלְמָא חֲדָתָא, בְּעוֹבְדֵי יְדוּי דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְאִם אָמַר יֹאמֵר וְגו' לֹא אֶצֵּא חֲפָשִׁי. (שמות כא) כְּמָה דְּאֶתְמַר כְּדִין פְּגִים לִיָּה פְּגִימוֹ. אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא, מַהוּ בְּגַפּוֹ. תְּנִינָן, כְּתַרְגוּמוֹ, בְּלַחֲדוּדִי. יֵאוֹת הוּא. אֶבֶל הָא תְּנִינָן, כָּל עֵלְמָא, לֹא קָאִים, אֶלָּא עַל גַּפָּא חֲדָא, דְּלוֹיִתָּן. וְרִזָּא דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּקִיִּימָא דְּכַר וְנוֹקְבָא, דְּדַכְר וְנוֹקְבָא בְּרָא לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְכָל מַה דְּאֶזְלִין, עֵלְמָא מְזַדְעָזַע, וְאֶלְמָלֵא דְּסָרַס קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכוֹרָא, וְצָנַן יֵת נוֹקְבָא, הוּוּ מְטַשְׁטְשִׁין עֵלְמָא. וְעַל דָּא לֹא עֲבָדִין תּוֹלְדִין, (ד"א וּמָאן דְּלֹא עֲבִיד תּוֹלְדִין בְּגַפּוֹ) אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא, תַּחוֹת הֵהוּא גַּפָּא, דְּלֹא עֲבִיד תּוֹלְדִין עָאֵל. וְהוֹאִיל וְכֵן, בְּגַפּוֹ יֵצֵא, לְתַמָּן אֲתַדְחָא, וְלֹא עָאֵל לְפָרְגוֹדָא כָּלֵל, וְאֲתַדְחָא וְאֶטְרִיד מִהֲהוּא עֵלְמָא. בְּגַפּוֹ יֵצֵא, בְּגַפּוֹ יֵצֵא וְדָאִי.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב, (ויקרא כ) עֲרִירִים יָמוֹתוּ, עֲרִירִים (פְּתִיב) כָּלֵל דְּכַר וְנוֹקְבָא. בְּרִזָּא דְּדְכוֹרָא עָאֵל, וּבְרִזָּא דְּנוֹקְבָא יְפוּק. עָאֵל בְּהָאִי, וְיְפוּק בְּהָאִי. וְהָאִי אִיהוּ אֲתֵר, דְּקָא אֲתַדְבַק בֵּיהּ בְּהֵהוּא עֵלְמָא, דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא בְּעֵי דִיעוֹל קָמִיָּה,

הקדוש ברוך הוא לא רוצה שיפנס לפניו מי שמסרס עצמו בעולם הזה.

בא וראה מן הקרבן, שלא היו מקריבים לפניו מסרס, והוציאו אותו שלא יקרב לפניו, וצוה ואמר, (ויקרא כב) ובארצכם לא תעשו. וכן לדורי דורות אסר לסרס את הבריות שבראם הקדוש ברוך הוא בעולם, שהרי כל סרוס הוא של הצד האחר. ואם הוא השתדל ונשא אשה ולא עשה תולדות ולא רצה, ואף על גב שיש לו אשה, או שהיא לא רצתה, ונכנס לאותו עולם בלי תולדות - מה פתוב? אם בעל אשה הוא, ולא השגיחו לפעל ידי רבונם, ויצאה אשתו עמו. הוא יפנס בגפו של זכר, והיא בנקבה. בגפו יבא בגפו יצא, כמו שנתבאר, הכל על תקונו.

אם אדניו יתן לו אשה, כמו שנתבאר. אם אדניו - זה אדון כל הארץ. יתן לו אשה - מכאן שלא ברשות האדם עומד לשאת אשה, אלא (הכל משלי טו) פלס ומאזני משפט לה) הכל במאזנים לעלות. יתן לו אשה, שהרי זה לא ברשותו הוא, ומי היא? ההיא שאינה שלו ולא הזדמנה אליו, ומי היא? אותה שהיתה מזמנת לאחר, והקדים זה ברחמים ונטל אותה, זו נתנה לו, שלא ראויה לו. והקדוש ברוך הוא רואה מרחוק ורואה את אותה אשה שעתידה להוציא תולדות בעולם, מקדים זה ברחמים ונתנת לו, ועושה פרות, וזרע זרע באשה (בגו) שאינה שלו, משום כך האשה וילדיה תהיה לאדניה, והוא יצא בגפו. אי עני מסכן, כמה השתדל בריקנות, התיגע ונשתדל לעשות פרות בגן שאינו שלו, ויצא בריקנות.

מאן דמסרס גרמיה בהאי עלמא. תא חזי, מן קרבנא. דלא (דף ק"ט ע"א) הוּוּ מקרבין קמיה סרוסא, ואפיקו ליה, דלא יתקרב לקמיה, ופקיד ואמר, (ויקרא כב) ובארצכם לא תעשו. וכן לדרי דרין אסיר לסרוסי בריין, דברא קדשא בריך הוא בעלמא. דהא כל סרוסא, דסטרא אתרא איהו. ואי איהו אשתדל, ונסיב איתתא, ולא עביד תולדין, ולא בעא, ואף על גב דאית ליה איתתא, או אי היא לא בעאת, ועאל לההוא עלמא, בלא תולדין, מה כתיב. אם בעל אשה הוא, ולא אשגחו לפעל ידוי דמאריהון, ויצאה אשתו עמו, איהו יעול בגפו דדכורא, ואיהי בנוקבא. בגפו יבא בגפו יצא כמה דאתמר, פלא על תקוניה.

אם אדניו יתן לו אשה, כמה דאתמר, אם אדניו, דא איהו אדון כל הארץ. יתן לו אשה, מהכא, דלאו ברשותא דבר נש קיימא למיסב אתתא. אלא (בלא משלי ט"ז) פלס ומאזני משפט לה) פלא במאזנים לעלות. יתן לו אשה, דהא לאו ברשותיה איהו. ומאן איהי. ההיא דלאו דיליה, ולא אזדמנת לגביה, ומאן איהי. ההיא דהות זמינא לאחרא, ואקדים האי ברחמי, ונטיל לה, דא אתייהיבת ליה, דלא אתחזיאת ליה. וקודשא בריך הוא חמי מרחיק, וחמי לה היא אתתא, דזמינת לאפקא תולדין בעלמא. אקדים האי ברחמי, ואתייהיבת ליה, ועביד איבין, וזרע זרעא, באתתא (כ"א בגנתא) דלאו דיליה, בגין כן, האשה וילדיה תהיה לאדניה, והוא יצא בגפו. אי עניא מספנא, כמה אשתדל בריקניא, לאה ואשתדל למעבד פירין, בגנתא דלאו איהי דיליה, ונפק בריקניא.

סבא סבא, בעדנין (כ"א בעניינין) אלין, לא הוית
ברגליך דחי לתרעא, כמאן דשכיב
בארעא בלא תוקפא, דהא אתחלש ומחלשא
סגי, דלא יכיל, דחי ברגלוי. אתתקף סבא,
ולא תדחל. הא ענייא מספנא, דאשתדל
בריקניא, אימא אמאי. אי בגין דזרע בגנתא
אחרא דלאו דיליה, יאות. אי הכי (כ"א אכל הכא)
קדשא בריך הוא יהיב ליה ההוא גנתא למזרע
בה, דהא איהו לא נטיל לה.

אלא תא חזי כל מלין דקודשא בריך הוא
עביד פלהו בדינא אינון ולא הוי מלה
בריקניא האי דקודשא בריך הוא יהיב ליה
אתתא ועבד בה פירין ואיבין לאו האי כשאר
בני גלגולא ולא דמי מאן דאשתדל בהאי
עלמא לאסגאה אילנא (כ"א ולא יכיל) למאן דלא
בעא לאסגאה ולאשתדלא ואעקר ואפיל
טרפין דאילנא ואזער איבא דיליה.

האי דאדניו יהיב ליה אתתא, בגין למעבד
איבין, הא אשתדל בקדמיתא בגין
לאסגאה אילנא, ולא יכיל. זכייין כל פך לית
ליה, (כ"א דגנין גם כן לית ליה) דאי הוה זפאה כדקא
יאות, לא הוה תב בגלגולא, (כאכנא כקוספיתא) דהא
כתיב, (ישעיה נז) ונתתי לכם בביתי ובחומותי יד
ושם טוב מבנים ומבנות. והשתא דלא זכה,
קדשא בריך הוא חמי, דהא אשתדל ולא
יכיל, האי, אדניו יתן לו אשה, כמה דאתמר.
וכיון דחס עליה קדשא בריך הוא, ויהיב ליה
ברחמי, קדשא בריך הוא גבי מדידיה
בקדמיתא, ונטיל מה דגרע ההוא מבוועא,
ובגין פך, האשה וילדיה תהיה לאדניה,
ולבתר ייתוב, וישתדל על גרמיה, לאשלומי
גרעוניה. עד הכא רזא דקרא.

סבא סבא, את אמרת על דא, דבריקניא

זקן זקן, בזמנים (בעניינים) הללו לא
היית ברגליך דוחה את השער,
כמי ששוכב בארץ בלי כח, שהרי
נחלש, ומחלשה רבה, שלא יכול
דוחה ברגליו. התחזק זקן ואל
תפחד. העני המספן הזה
שהשתדל לריק, אמר למה? אם
משום שזרע בגן אחר שאינו שלו
- יפה. אם פך (אכל פאן) הרי הקדוש
ברוך הוא נתן לו אותו הגן לזרע
בו, שהרי לא הוא שלקח אותה.
אלא בא וראה, כל הדברים
שעושה הקדוש ברוך הוא, כלם
הם בדין, ולא היה דבר לריק. זה
שהקדוש ברוך הוא נתן לו אשה
ועשה בה פרות וגדולים, אין זה
כשאר בני הגלגול, ולא דומה מי
שמשתדל בעולם הזה להגדיל
את האילן (ולא יכול), למי שלא
רוצה להגדיל ולהשתדל, ועוקר
ומפיל את העצים של האילן
ומקטין הפרי שלו.

זה שאדוניו נתן לו אשה כדי
לעשות פרות, הרי השתדל
בהתחלה כדי להגדיל את האילן
ולא יכל. זכיות כל פך אין לו, (של
בנים גם כן אין לו) שאם היה צדיק
כראוי, לא היה שוב בגלגול (כאבו
בכף הקלט), שהרי כתוב (ישעיה נז)
ונתתי לכם בביתי ובחמתי יד
ושם טוב מבנים ומבנות. ועכשו
שלא זכה, הקדוש ברוך הוא
רואה שהרי השתדל ולא יכל. זה
אדוניו יתן לו אשה, כמו שנאמר.
וכיון שחס עליו הקדוש ברוך
הוא ונתן לו ברחמים, הקדוש
ברוך הוא גובה משלו בתחלה,
ונטיל מה שגרע אותו המעין.
ומשום פך, האשה וילדיה תהיה
לאדניה, ואחר פך ישוב וישתדל
על עצמו להשלים גרעונו. עד
כאן סוד הכתוב.

זקן זקן, אתה אמרת על זה שלריק
השתדל, ולא השגחת עליך

שְׁלֵרִיק אַתָּה הוֹלֵךְ בְּמַה שְׂאֲמַרְתָּ, שְׁהָרִי הַפְּתוּב רוֹדֵף אַחֲרָיִךְ, שְׁפוֹתֶר אֶת כָּל הַבְּנִין שְׂבִינֶת עַד עַכְשָׁו, וְאַתָּה חוֹשֵׁב שְׂאֲתָה מְשִׁיט אֶת הַיָּם לְרִצּוֹנֶךָ. וּמַהוּ? שְׂפִתוֹב וְאִם אָמַר יֹאמֵר הַעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אֲשֵׁתִי וְגו'.

אִי זָקֵן זָקֵן, עֵינָי כַּח, מַה תַּעֲשֶׂה? חֲשַׁבְתָּ שְׂלֵא יִהְיֶה מִי שְׁיִרְדֶּךָ אַחֲרָיִךְ, הָרִי הַפְּתוּב הִזָּה רוֹדֵף אַחֲרָיִךְ וְיֹוצֵא מֵאַחַר הַכְּתָל כְּאִילָה בְּשָׂדֶה, מְדַלֵּג דְּלוּגִים אַחֲרָיִךְ, שְׂלֵשָׁה עֶשֶׂר דְּלוּגִים דֵּלֵג אַחֲרָיִךְ וְהַשִּׁיג אוֹתְךָ. מַה תַּעֲשֶׂה, זָקֵן? עַכְשָׁו יֵשׁ לְךָ לְהַתְּגַבֵּר בְּכַחְךָ, שְׁהָרִי גְבוּר חֲזָק הַיִּית עַד הַיּוֹם. זָקֵן זָקֵן, תַּהֲיֶה זוֹכֵר אֶת יוֹם הַשִּׁלְג כְּשֶׁזָרְעֶנּוּ פּוֹלִים, וְהָיוּ כְּמַה גְּבָרִים בְּנֵי חֵיל כְּנִגְדֶּךָ, וְאַתָּה לְבַדְּךָ נִצַּחַת שְׂלֵשָׁה עֶשֶׂר גְּבָרִים חֲזָקִים בְּנֵי חֵיל, שְׂפָל אֶחָד מֵהֶם הוֹרֵג אַרְיָה טָרָם שְׂיֵאכֵל.

אִם אֶת אוֹתָם שְׂלֵשָׁה עֶשֶׂר גְּבָרִים נִצַּחַת - אֵלֶּה שְׂלֵשָׁה עֶשֶׂר שְׂאִין בָּהֶם כַּח, אֵלֶּה דְּבָרִים, עַל אַחַת כְּמַה וְכְמַה. כְּתוֹב אָמַר יֹאמֵר. אֵלֶּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְּרַכּוֹ לַעֲשׂוֹת דִּין לְכָל. כְּשֶׁמְגִיעַ זְמַנָּה שֶׁל הָאֲשֶׁה הַזֶּה לְמִצָּא אֶת בֶּן זוּגָה, מַה עוֹשֶׂה? הוֹרֵג אֶת זֶה, וְנוֹטֵל אוֹתָה אוֹתוֹ בֶּן זוּגָה, וְהוּא יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה לְבָדוּ יְחִידִי.

וְאִם אָמַר יֹאמֵר, הָרִי בָּאֵרוֹ הַחֲבָרִים כְּפֶשֶׁט הַפְּתוּב. וְאִם אָמַר - בְּרֵאשִׁית שֶׁל שֵׁשׁ הַשָּׁנִים. יֹאמֵר - בְּסוּף שֵׁשׁ הַשָּׁנִים טָרָם תִּכְנָס הַשְּׂבִיעִית. שְׁהָרִי אִם אָמַר כְּשֶׁהוּא אֶפְלוּ בְּיוֹם אֶחָד מֵהַשְּׂבִיעִית - דְּכָרְיוּ בְּטָלִים. מַה הַטַּעַם? כְּתוֹב הַעֶבֶד, בְּעוֹד שֶׁהוּא עֶבֶד, בְּשָׁנָה הַשְּׂשִׁית. אָמַר בְּרֵאשִׁית שֶׁל שֵׁשׁ הַשָּׁנִים וְלֹא אָמַר בְּסוּף שֵׁשׁ הַשָּׁנִים - אֵינּוּ כְּלוּם. וּמִשּׁוּם כֶּף פַּעֲמִים אָמַר יֹאמֵר.

אֲשֶׁתְּדַל, וְלֹא אֲשַׁגַּחַת עֲלֶיךָ, דְּבִרְיָקִנְיָא אֶתְּ אֲזִיל בְּמַה דְּאֲמַרְתָּ, דְּהָא קָרָא רְדִיף אֲבַתְרָךְ, דְּסִתִּיר כָּל בְּנֵינְיָא דְבָנִית עַד הַשְּׂתָא, וְאֵת חֲשִׁיב דְּאֵנֶת מְשִׁטָּטָא יִמָּא לְרַעוּתְךָ. וּמֵאִי אִיהוּ. דְּכִתִּיב, וְאִם אָמַר יֹאמֵר הַעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אֲשֵׁתִי וְגו'.

אִי סָבָא סָבָא, לָאִי חֵילָא, מַה תַּעֲבִיד, חֲשַׁבְתָּ דְּלֹא לִיהוּי מָאן דְּרִדִּיף אֲבַתְרָךְ, הָא הָאִי קָרָא רְדִיף אֲבַתְרָךְ, וְנִפְיָק מִפְתֵּר כְּתָלָא, כְּאִילָה בְּחַקְלָא, מְדַלֵּג דְּלוּגִין אֲבַתְרָךְ, תְּלִיסֵר דִּילוּגִין דְּלִיג אֲבַתְרָךְ וְאֲדַפִּיק לְךָ, מַה תַּעֲבִיד סָבָא. הַשְּׂתָא אִית לְךָ לְאַתְּגַבְרָא בְּחֵילְךָ. דְּהָא גֵיבֵר תַּקִּיף הָיִית עַד יוֹמָא. סָבָא סָבָא, הוּי דְּכִיר יוֹמָא דְּתִלְגָּא, כִּד זְרַעְנָא פּוֹלִין, וְהוּוּ כְּמַה גּוּבְרִין בְּנֵי (דף ק"ט ע"ב) חֵילָא, לְקַבְלָךְ, וְאַנְתָּ בַלְחוּדְךָ, נִצַּחַת תְּלִיסֵר גְּבָרִין תַּקִּיפִין, בְּנֵי חֵילָא, דְּכָל חַד מְנַיִיהוּ קָטִיל אַרְיָא, עַד לָא יִיכּוּל.

אִי לְאִינוּן תְּלִיסֵר גּוּבְרִין נִצַּחַת, הִנֵּי תְּלִיסֵר דְּלִית בְּהוּ חֵילָא, אֵלֶּה מְלִין, עַל אַחַת כְּמַה וְכְמַה. אָמַר יֹאמֵר כְּתִיב. אֵלֶּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְחִיָּה לְמַעַבְד דִּינָא לְכָלֵּא. כִּד מְטָא זְמַנָּא דְּהָאִי אַתְתָּא לְאַשְׁכַּחַא בַר זוּגָה מַה עֶבֶד קָטִיל לְדִין, וְנָטִיל לָהּ הַהוּא בַר זוּגָא, וְאִיהוּ נִפְיָק מֵהָאִי עֲלָמָא בַלְחוּדוּי יְחִידָאָה.

וְאִם אָמַר יֹאמֵר, הָא אוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא כְּפֶשֶׁטִּיה דְּקָרָא. וְאִם אָמַר, בְּשִׁירוּתָא דְּשִׁית שְׁנִין, יֹאמֵר, בְּסוּפָא דְּשִׁית שְׁנִין, עַד לָא יַעוּל שְׂבִיעֵאָה, דְּהָא אִי אָמַר, כִּד אִיהוּ אֶפְלוּ בְּיוֹמָא חַד מְשִׂבְעֵאָה, מְלוּי בְּטָלִין. מֵאִי טַעֲמָא. הַעֶבֶד כְּתִיב, בְּעוֹד דְּאִיהוּ עֶבֶד, בְּשִׁתָּא שְׂתִיתָאָה. אָמַר בְּשִׁירוּתָא דְּשִׁית שְׁנִין, וְלֹא אָמַר בְּסוּפָא דְּשִׁית שְׁנִין, לָאוּ כְּלוּם הוּא, וּבְגִין כֶּף, תְּרִי זְמַנֵּי אָמַר יֹאמֵר.

וְהָאֵל, בְּעוֹד דְּאִיהוּ בְּהַאי אֲתַתָּא, אֶסְגִּי
צְלוֹתִין וּבְעוֹתִין בְּכָל יוֹמָא, לְגַבֵּי
מְלָפָא קְדִישָׁא, כְּמָה דְהוּהוּ שִׁירוּתָא בְּרַחֲמֵי,
הָכִי הוּא סוּפָא בְּרַחֲמֵי, וְדָא הוּא אָמֹר יֵאמֹר.
אָמֹר בְּקִדְמִיתָא, כִּד אַקְדִּים בְּרַחֲמֵי. יֵאמֹר
בְּסוּפָא וַיִּתְקַבֵּל בְּרַחֲמֵי. וּמָה יֵאמֹר. אֶהְבֵּתִי
אֶת אֲדוֹנִי, דְּבִגִין דָּא, וּבִסְגִיאוֹ דְצְלוֹתִין, רַחֲמִים
לִי לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. אֲתַקִּין עוּבְדוּי, וְאָמֹר
אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדוֹנִי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי לֹא אֶצַּא
חֲפְשִׁי. וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קָבִיל לִי, בְּהַהוּא
תִּיבְתָא, וּבְאִינוּן סְגִיאוֹ דְצְלוֹתִין.

מָה עָבִיד קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, מָה דְהוּהוּ זְמִין
לְאַהֲדָרָא לִי בְּגִלְגוּלָא, וְלִמְסַבֵּל עוֹנֵשִׁין
בְּהַאי עֲלָמָא, עַל מָה דְעָבַד, לֹא אֶהְדָּר לִי
לְהַאי עֲלָמָא. וּמָה עָבִיד, קָרִיב לִי לְבִי דִינָא
דְמִתִּיבְתָא דְרַקִיעָא, וְדִינִין לִי, וּמְסַרִין לִי
לְבִי מְלַקִּיּוּתָא, וְאַרְשִׁים לִי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא,
הִיךְ אֲתַמְסֵר לְבִי עוֹנֵשָׁא, וּפְגִים לִי, לְמַהוּי
תַּחֲוֹת שְׁלִטְנִיה דְעֶרְלָה, (נ"א וּפְקִיד לִי לְמַהוּי תַּחֲוֹת
שׁוּלְמָנָא דְיוֹבְלָא) עַד זְמַן יְדִיעָא, וּבְתֵר פְּרִיק לִי.

אִי בְּהַהוּא זְמַנָּא דְקָא עָבַדִין לִי פְּגִימוֹ, אִי
מָטָא יוֹבְלָא, אָפִילוּ יוֹמָא חַד לְיוֹבְלָא,
אֲתַחֲשַׁב כְּמָה דְאַשְׁפַּח זְמַנָּא עַד יוֹבְלָא, הָכִי
אֲתַעֲנֵשׁ וְלֹא יִתִּיר. אֲתָא יוֹבְלָא, וְאַפְרוּק,
וְעָאֲלִין לִי גוֹ פְּרַגוּדָא. עַד הָכָא. אֲסַתִּים
עֵינוּי הַהוּא סְבָא, רַגְעָא חֲדָא.

פְּתַח וְאָמֹר, (מִיכָה ו') שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב יְיָ
וְהָאֲתַנִּים מוֹסְדֵי אֶרֶץ פִּי רִיב לִי יְיָ עִם
עֲמוֹ וְגוֹ'. אִי סְבָא, עַד הַשְׁתָּא הוּיָת בְּעַמְקֵי
יָמָא, וְהַשְׁתָּא דְלַגְתָּ בְּטוּרִין תְּקִיפִין, לְמַעַבְד
עֲמַהוּן קְרָבָא. אֲלֹא וְדָא עַד כְּעַן, בִּימָא
תְּקִיפָא אַנְתָּ, אֲבָל עַד דְאַזְלַת בְּעַמְקֵי יָמָא,
פְּגַעְתָּ בְּאִינוּן טוּרִין תְּקִיפִין, דִּי כְּגוֹ יָמָא,

וְכַאן בְּעוֹד שְׁהוּא בְּאַשָׁה הַזֶּה,
מְרַבָּה תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת בְּכָל יוֹם
לְמַלְךָ הַקְדוֹשׁ. כְּמוֹ שֶׁהִיא
הִרְאֵתָה בְּרַחֲמִים, כִּי הוּא הַסּוּף
בְּרַחֲמִים. וְזֶהוּ אָמֹר יֵאמֹר. אָמֹר
- בְּתַחֲלָה, כְּשֶׁהִקְדִּים בְּרַחֲמִים.
יֵאמֹר - בְּסוּף, וַיִּתְקַבֵּל בְּרַחֲמִים.
וּמָה יֵאמֹר? אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדוֹנִי.
שְׁבַגְלָל זֶה וְכָרַב הַתְּפִלוֹת אוֹהֵב
אֶת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִתְקַן
מְעֻשִׁי, וְאָמֹר אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדוֹנִי
אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי לֹא אֶצַּא
חֲפְשִׁי. וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל
אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה וּבְאוֹתוֹן
הַתְּפִלוֹת הַרְבּוֹת.

מָה עוֹשֶׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? מָה
שֶׁהִיא מְזַמֵּן לְהַחֲזִירוֹ בְּגִלְגוּל
וְלִסְבֵּל עוֹשִׁים בְּעוֹלָם הַזֶּה עַל מָה
שֶׁעָשָׂה - לֹא מְחַזְרֵי לְעוֹלָם הַזֶּה.
וּמָה עוֹשֶׂה? מְקַרֵּב אוֹתוֹ לְבֵית
דִּין שֶׁל יְשִׁיבַת הַרְקִיעַ, וְדָנִים
אוֹתוֹ וּמוֹסְרִים אוֹתוֹ לְבֵית
הַמְּלַקוֹת, וְרוֹשֵׁם אוֹתוֹ הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵיךְ נִמְסָר לְבֵית הַעֲנֵשׁ,
וּפּוֹגֵם אוֹתוֹ לְהִיּוֹת תַּחַת שְׁלִטוֹן
הָעֶרְלָה (וּמַצּוּחַ אוֹתוֹ לְהִיּוֹת תַּחַת שְׁלִטוֹן
הַיּוֹבֵל) עַד זְמַן יְדוּעַ, וְאַחֵר כִּי גוֹאֵל
אוֹתוֹ.

אִם בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁעוֹשִׂים לוֹ פְּגָם,
אִם הִגִּיעַ יוֹבֵל, אָפִילוּ יוֹם אֶחָד
לְיוֹבֵל - נִחְשָׁב כְּמִי שֶׁמְצַא זְמַן
עַד הַיּוֹבֵל. כִּי נִעֲנֵשׁ וְלֹא יִתֵּר.
כִּי הַיּוֹבֵל וְנִגְאָל, וּמְכַנְּסִים אוֹתוֹ
לְתוֹךְ הַפְּרַגוּד. עַד כָּאן. הַסְתִּיר
אוֹתוֹ זְקַן אֶת עֵינָיו רַגַע אֶחָד.

פְּתַח וְאָמֹר, (מִיכָה ו') שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב יְיָ
וְהָאֲתַנִּים מוֹסְדֵי אֶרֶץ פִּי רִיב לִי יְיָ עִם
עֲמוֹ וְגוֹ'. אִי סְבָא, עַד הַשְׁתָּא הוּיָת בְּעַמְקֵי
יָמָא, וְהַשְׁתָּא דְלַגְתָּ בְּטוּרִין תְּקִיפִין, לְמַעַבְד
עֲמַהוּן קְרָבָא. אֲלֹא וְדָא עַד כְּעַן, בִּימָא
תְּקִיפָא אַנְתָּ, אֲבָל עַד דְאַזְלַת בְּעַמְקֵי יָמָא,
פְּגַעְתָּ בְּאִינוּן טוּרִין תְּקִיפִין, דִּי כְּגוֹ יָמָא,

ונתקלת בהם. עכשו יש לך לערוך קרב בעמקי הים ובהרים הללו. זקן צינף כח, מי נתנך בזה? היית בשלום, ורצית את כל זה? ! אתה עשית - אתה סוכל. עכשו אין לך אלא לערוך קרב ולנצח את הכל ולא לחזור לאחור. התחזק בכחך, חגר מתניך ואל תפחד לשבר את ההרים הללו שלא יתחזקו עליך. אמר להם: הרים רמים, הרים חזקים, איך אתם מתגברים?

שני פסוקים כתובים. אחד פתוב, (ש) קום ריב את ההרים ותשמענה הגבעות קולך, ואחד פתוב, שמעו הרים את ריב ה'. אלא יש הרים ויש הרים. יש הרים שהם הרים רמים למעלה פתובים את ריב ה'. ויש הרים שהם הרים פתובים למטה מהם, וילאלה פתוב קום ריב את ההרים, שהרי רודף מריבות יש להם. ולכן יש הרים ויש הרים.

ואם תאמר, זקן, הרי פתוב ותשמענה הגבעות, אלה גבעות כל אותם שלמטה, ועכשו אתה עושה אותם הרים? אלא כף הוא - לאותם הרים רמים נקראים גבעות. כשהם לבדם הם נקראים הרים.

בא וראה, פתוב והאתנים מסדי ארץ. פיון שפתוב שמעו הרים, מי הם הרים ומי הם אתנים? אלא הרים ואתנים הכל דבר אחד. אבל אותם שלשה עליונים מעל ראשיהם, ואותם שלשה למטה מהם, וכלם אחד. הרים למעלה, ועליהם אמר דוד, (תהלים קכא) אשא עיני אל ההרים. ואלה הם שלשה הראשונים. והאתנים מסדי ארץ, אלה הם שלשה אחרונים, למטה מהם, שני עצומי הפית ואחד שמחת הפית, ואלה נקראו מסדי ארץ. אתנים הם, ואתנים נקראו.

ואערעת בהו. השתא אית לך לאגחא קרבא בעמקי ימא, ובהנהו טורין.

סבא לאי חילא, מאן יהבך בדא, הוית בשלם, ובעית לכל האי, אנת עבדת, אנת סביל. השתא לית לך, אלא לאגחא קרבא, ולנצחא כלא, ולא למהדר לאחורא. אתקף בחילך, חגור חרצף, ולא תדחל, לתברא הני טורין, דלא יתפקפון לגבך. אימא לון, טורין רמאין, טורין תקיפין, היך אתון מתפקפין.

תרי קראי כתיבי, חד פתיב, (מ"כה) קום ריב את ההרים ותשמענה הגבעות קולך. וחד פתיב, שמעו הרים את ריב יי'. אלא אית טורין, ואית טורין. אית טורין, דאינון טורין רמאין לעילא לעילא, לאלין פתיב, שמעו הרים את ריב יי'. ואית הרים, דאינון טורין תתאין לתתא מנייהו, לאלין פתיב, קום ריב את ההרים. דהא רדיף מצותין, אית לגבייהו. ועל דא אית טורין ואית טורין.

ואי תימא, סבא, הא כתיב ותשמענה הגבעות, אלין גבעות כל אינון דלתתא, והשתא אנת עביד לון הרים. אלא הכי הוא, לגבי אינון טורין רמאין, אקרון גבעות. פד אינון בלחודייהו אינון הרים אקרון.

הא חזי, פתיב והאתנים מוסדי ארץ, פיון דכתיב שמעו הרים, (דף ק"ו ע"א) מאן אינון הרים, ומאן אינון אתנים. אלא, הרים ואתנים פלהו חד. אבל אינון תלת עלאין לעילא על רישיהו. ואינון תלת לתתא מנייהו. וכלהו חד. הרים לעילא, ועלייהו אמר דוד (תהלים קכא) אשא עיני אל ההרים. ואלין אינון תלת קדמאי. והאתנים מוסדי ארץ, אלין אינון תלת בתראי, לתתא מנייהו, תרי סמכי ביתא, וחד חדוה דביתא, ואלין אקרון

מוֹסְדֵי אַרְץ. אֵתְנִים אֵינּוֹן, וְאֵתְנִים אֶקְרוּן. סָבָא סָבָא, הָא יְדַעְתָּ, מָאן דְּאַגַּח קַרְבָּא, אִי לֹא יָדַע לְאַסְתַּמְרָא, לֹא יִנְצַח קַרְבִּין, אֶצְטְרִיף לְמַחָאָה בִּידֵיהּ, וְלֹאֲסַתְמָרָא בְרַעֲיוֹנִיָּה, מַה דִּיהָא חָשִׁיב אַחְרָא, דִּיהָא חָשִׁיב אִיהוּ, וְיַד יְמִינָא זְמִינָא תְדִיר לְמַחָאָה. וּמַחְשְׁבוֹי וִידָא שְׁמַאֲלִית, זְמִינָא תְדִיר לְקַבְלָא וְלֹאֲסַתְמָרָא, וַיְמִינָא כְלָא.

הַשְׁתָּא אַמְרַתְּ וְהָאֵיתְנִים, אֵיתְנִים אֵינּוֹן לְתַתָּא, וְהָרִים לְעִילָא. אַסְתַּמְר סָבָא, דִּיהָא רַעֲיוֹנָא אַחְרָא לְקַבְלָהּ, דְכַתִּיב, (תהלים פט) מִשְׁכִּיל לְאֵיתָן הָאֲזַרְחִי. וְדָא אִיהוּ אַבְרָהָם סָבָא, וְאֶקְרִי אֵיתָן, וְאִי אַבְרָהָם אִיהוּ אֵיתָן, יֶצְחָק וַיַּעֲקֹב אֵיתְנִים אֶקְרוּן. קוּם סָבָא, דִּיהָא יְדַעְתָּ רַעֲיוֹנָא דָא הוּי מַחֵי לְרַעֲיוֹנָךְ.

וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֵךְ וְשִׁים בְּסַלְע קַנְדָּ. (במדבר כד) אֵיתָן: דָּא בְקָר דְאַבְרָהָם. וְהֵינְנוּ, (בראשית מד) הַבְּקָר אֹר. דָּא עַמּוּדָא, דְכָל עֲלָמָא קַיִמָּא עָלֵיהּ, וּנְהִירוּ דִילֵיהּ מֵאַבְרָהָם יָרִית. נְהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן אֶקְרִי. אִי סָבָא סָבָא, הָא רַעֲיוֹנָא אַחְרָא לְקַבְלָהּ, וְלֹא יְדַעְתָּ לְאַסְתַּמְרָא, הֵיכִי מְגִיחִין קַרְבָּא. סָבָא, אֵן הוּא תוֹקְפָא דִילָךְ, וְדָאִי (קהלת ט) לֹא לְגַבּוּרִים הַמְלַחֲמָה.

בְּתוֹב מִשְׁכִּיל לְאֵיתָן הָאֲזַרְחִי, וְכַתִּיב מִשְׁכִּיל לְדוֹד, דָּא נְהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, דְּאִיהוּ תוֹרְגָמָן לְדוֹד, לְאוֹדְעָא לֵיהּ, מֵאֵינּוֹן מְלִין סְתִימִין עֲלָאִין. אִי מִשְׁכִּיל אִיהוּ נְהָר דְנִפְיָק מֵעֵדֶן. אֵיתָן הָאֲזַרְחִי אַבְרָהָם, אִיהוּ לְעִילָא וְדָאִי, הָא יְדַעְנָא. וְאֵף עַל גַּב דְּאַנָּא סָבָא, עַל רַעֲיוֹנָא דָּא מַחֲינָא. אֵיתָן הָאֲזַרְחִי, תְרִין דְרָגִין אֵינּוֹן. פְּמָה דְאַתָּ אָמַר, בְּקָר אֹר. אֹר, הוּא אַבְרָהָם. בְּקָר הוּא נְהָר. אוּף הֵכִי, אֵיתָן הָאֲזַרְחִי, אֲזַרְחָא, הוּא אַבְרָהָם.

זְקוּן זְקוּן, הָרִי יְדַעְתָּ, מִי שְׁעוּרָךְ קַרְב, אִם לֹא יוֹדַע לְהַשְׁמַר, לֹא יִנְצַח בְּקַרְבוֹת. צְרִיף לְהַכּוֹת בְּיָדוֹ וְלְהַשְׁמַר בְּרַעֲיוֹנוֹ, מַה שְׂיִהִיָּה אַחַר חָשׁוּב, שְׂיִהִיָּה הוּא חָשׁוּב, וְיַד יְמִין מְזַמְנַת תְּמִיד לְהַכּוֹת. וּמַחְשְׁבוֹתֵינוּ וְיַד שְׁמַאֲלִית זְמִינִים תְּמִיד לְקַבֵּל וְלְהַשְׁמַר, וְיְמִין הַכֵּל. עַכְשָׁן אַמְרַתְּ וְהָאֵתְנִים. אֵיתְנִים הֵם לְמַטָּה, וְהָרִים לְמַעְלָה. הַשְׁמַר זְקוּן, שְׁתַּרֵּי רַעֲיוֹן אַחַר כְּנַגְדָךְ, שְׁפָתוֹב (שם פט) מִשְׁכִּיל לְאֵיתָן הָאֲזַרְחִי. וְזֵהוּ אַבְרָהָם הַזְקוּן, וְנִקְרָא אֵיתָן. וְאִם אַבְרָהָם הוּא אֵיתָן, יֶצְחָק וַיַּעֲקֹב נִקְרָאוּ אֵיתְנִים. קוּם זְקוּן, שְׁתַּרֵּי יְדַעְתָּ רַעֲיוֹן זֶה הִיָּה מְכָה אֶת רַעֲיוֹנָךְ. וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֵךְ וְשִׁים בְּסַלְע קַנְדָּ (במדבר כד). אֵיתָן - זֶה בְקָר שֶׁל אַבְרָהָם, וְהֵינּוּ (בראשית מד) הַבְּקָר אֹר. זֶה הַעַמּוּד שְׁכָל הָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו, וְאַתְּ אֹרּוֹ יִרַשׁ מֵאַבְרָהָם. נִקְרָא נְהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן. אִי זְקוּן זְקוּן, הִנֵּה רַעֲיוֹן אַחַר כְּנַגְדָךְ, וְלֹא יְדַעְתָּ לְהַשְׁמַר אִיף עוֹרְכִים קַרְב. זְקוּן, אֵיפֹה הַכַּח שְׁלָךְ? וְדָאִי לֹא לְגַבּוּרִים הַמְלַחֲמָה.

בְּתוֹב מִשְׁכִּיל לְאֵיתָן הָאֲזַרְחִי, וְכַתוּב מִשְׁכִּיל לְדוֹד. זֶה נְהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, שֶׁהוּא תְרַגְמָן לְדוֹד לְהוֹדִיעַ לוֹ מֵאוֹתָם דְּכָרִים הַנִּסְתָּרִים הָעֲלִיּוֹנִים. אִם מִשְׁכִּיל הוּא נְהָר שְׂיִצְאָ מֵעֵדֶן, אִזְ אֵיתָן הָאֲזַרְחִי אַבְרָהָם הוּא לְמַעְלָה וְדָאִי. זֶה יְדַעְתִּי. וְאֵף עַל גַּב שְׂאֵנֵי זְקוּן, עַל רַעֲיוֹן זֶה אֲנִי מוֹחָה. אֵיתָן הָאֲזַרְחִי הֵם שְׁתֵּי דְרָגוֹת, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר בְּקָר אֹר. אֹר זֶה אַבְרָהָם. בְּקָר זֶה נְהָר. אֵף כִּף אֵיתָן הָאֲזַרְחִי. אֲזַרְחָא הוּא אַבְרָהָם.

בְּקָר הוּא נְהָר. אוּף הֵכִי, אֵיתָן הָאֲזַרְחִי, אֲזַרְחָא, הוּא אַבְרָהָם.

איתן, כמו שנאמר, זה אותו נהר ששופע ויוצא מעדן.

עכשו, זקן, קום צמד על מרכבתך, שעכשו תפל ולא תוכל לקום. הרי שלמה המלך בא בכחותיו ומרכבותיו וגבריו ופרשיו וכא כנגדך. קום צא מן השדה, שלא ימצא אותך שם. כתוב (מלכים-א ח) ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג וגו'. ירח שנולדו בו האיתנים, ומי הם? האבות, והם איתני העולם, וירח זה הוא תשרי. שאלפא ביתא חוזר למפרע ממטה למעלה.

ועוד מדבריה, נאה שתצא מן השדה ולא תמצא שם. אלו כתוב משפיל איתן האזרחי - אז כמו שאמרת. אבל עכשו שכתוב משפיל לאיתן האזרחי, הקרב שלך אינו כלום, ותצא מן השדה בעל כרחך ולא תתראה שם.

אי זקן, עני מספן, איך תצא? אם כן, ינצחו אותך ותכרח מן השדה, כל בני העולם ירדפו אחריך, ואין לך פנים להראות לפני איש לעולמים. כאן נשבע אני שלא אצא מהשדה, וכאן אראה פנים בפנים בשלמה המלך, וכל איש ישראל, והגברים והפרשים והמרכבות שלו. הקדוש ברוך הוא יסיע לך, זקן, שהרי אתה עיף כח. קום זקן, התגבר בכחך והתחזק, שעד היום הנה היית גבור חזק בגברים.

פתח ואמר, משפיל לאיתן האזרחי. אלו כתוב משפיל לדוד - אז כמו שאמרת, אבל משפיל לאיתן כתוב. יש משפיל ויש משפיל. יש משפיל למעלה ויש משפיל למטה. משפיל לאיתן, בזמן שאותו איש (נהר) עומד בתשוקה, כל האיברים שמחים

איתן, כמה דאתמר, דא ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן.

השתא סבא, קום קאים על רתיכך, דהשתא תנפול ולא תיכול למיקם. הא שלמה מלפא, אתי בחילוי ורתיכוי וגברוי ופרשוי, ואתי לקבלך, קום פוק מן חקלא, דלא ישפח לך תפון. פתיב (מלכים א ח) ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג וגו'. ירח דאתילידו ביה האיתנים, ומאן אינון. אבהו, ואינון איתני עולם. וירח דא, איהו תשרי. דאלפא ביתא אהדר למפרע מתתא לעילא.

ותו ממילך, יאות דתפוק מן חקלא, ולא תשתכח תפון. אילו כתיב משפיל איתן האזרחי כדקאמרת. השתא דכתיב משפיל לאיתן האזרחי. לית קרבך פלום, ותפוק מן חקלא, בעל כרחך ולא תתחזי תפון.

אי סבא עניא מספנא, היכי תפוק. אי הכי ינצחון לך ותערוק מן חקלא, כל בני עלמא ירדפון אבתרך, ולית לך אנפין לאתחזאה קמי בר נש לעלמין. הכא אומינא, דלא אפוק מן חקלא, והכא אתחזי אנפין באנפין בשלמה מלפא, וכל איש ישראל, וגוברין ופרשין ורתיכין דיליה. קדשא ברין הוא יסייע לך סבא, דהא לאי חילא אנת. קום סבא אתגבר בחילך ואתתקף, דעד יומא דא הוית גיבר תקיף בגוברין.

פתח ואמר, משפיל לאיתן האזרחי. אלו כתיב משפיל לדוד, כדקאמרת, אבל משפיל לאיתן, אית משפיל ואית משפיל. אית משפיל לעילא, ואית משפיל לתתא. משפיל לאיתן בזמנא דההוא גבר (נהר), קם בתאובתא כל שייפין חדאן ומתחברן לגביה, ואי הוא

ומתחברים עמו. ואם הוא עולה, עד שהמח העליון מתפיש אליו ושם מח כנגדו. ואז משפיל לאיתן האזרחי, משפיל אותו ומודיע לו על ידי אברהם (על ידיו של אברהם) אוהבו כל מה שצריך, ואותו מח עליון משפיל לאיתן. וכשדוד המלך נתקן בתשוקה אליו, הוא משפיל לדוד, כמו שהיה המח העליון משפיל אותו. ולכן יש משפיל ויש משפיל. (יש משפיל).

בירח האתנים, שנולדו האיתנים בירח הזה. הבנין למטה הוא כמו שלמעלה, ונולדו בו הרים ואיתנים. הרים נסתרים. אתנים - ירכים חזקות פנחשת, ואותו האיתן ביניהם.

קום זקן, תפה לכל הצדדים. בשעה שעלה משה לקבל תורה, מסר לו הקדוש ברוך הוא שבעים מפתחות של התורה. פשהגיע לחמשים (לששים) ותשעה, היה מפתח אחד גנוז ונסתר, שלא היה מוסר לו. התחנן לפניו. אמר לו: משה, כל המפתחות העליונים והתחתונים תלויים במפתח הזה. אמר לפניו: רבון העולם, מה שמו? אמר לו: איתן. וכל אותם איתנים תלויים בו, ובו עומדים מחוץ לגוף. שתורה שבכתב הוא, מודיע לו ומשפיל אותו, הוא עקר והמפתח של תורה שבכתב.

וכשנתקנה תורה שבעל פה אליו, עקר ההיכל הוא המפתח שלה (אליה), ודאי שאז משפיל לדוד. ומתוך שירשה תורה שבעל פה (אליה) אותיות למפרע. ועל זה הוא נקרא תשרי, הוא תשרי, אבל משום שהוא סוד השם הקדוש, חתום בו הקדוש ברוך הוא אות של שמו י'. במזבח חתום בו ה', הרשת עד חצי המזבח. באה

דף ק"י ע"ב) סליק, עד דמוחא עלאה אתפייס לגביה, וחדוי לקבליה. וכדין משפיל לאיתן האזרחי, משפיל ליה, ואודע ליה על ידא דאברהם (ס"א על ידיו דאברהם) רחימוי, כל מה דאצטריך, וההוא מוחא עלאה משפיל לאיתן. וכד דוד מלכא, אתתקן בתיאובתא לגביה, איהו משפיל לדוד. כמה דהוה מוחא עלאה, משפיל ליה. ועל דא, אית משפיל, ואית משפיל. (אית משפיל).

בירח האיתנים, דאתילידו בהא ירח איתנים, בנינא לתתא איהו כגוונא דלעילא, ואתילידו ביה הרים ואיתנים. הרים סתימין. איתנים: ירכין תקיפין פנחשא, וההוא איתן ביניהם.

קום סבא, הוי מחי לכל סטרין, בשעתא דסליק משה לקבלא אורייתא, מסר ליה קדשא בריך הוא שבעין מפתחין דאורייתא. פד מטא לתשעה (ושיתין) וחמשין, הוה חד מפתחא גניז וסתים, דלא הוה מסר ליה, אתחנן לקמיה. אמר ליה, משה, כל מפתחין עלאין ותתאין בהאי מפתחא תליין. אמר לקמיה, מאריה דעלמא, מה שמיה. אמר ליה איתן. וכל אינון איתנים ביה תליין, וביה קיימן לבר מגופא דתורה שבכתב איהו. אודע ליה, ומשפיל ליה, איהו עקרא ומפתחא דתורה שבכתב.

וכד אתתקנת תורה שבעל פה לגביה, עיקרא דהיכלא הוא מפתחא דילה, (לגביה) ודאי כדין משפיל לדוד. ומגו דירתא תורה שבעל פה, (לגביה) אתוון למפרע. על דא אקרי תשרי תשרי איהו, אבל בגין דאיהו רזא דשמא קדישא חתים ביה קדשא בריך הוא, את דשמיה י'. במזבח, חתים ביה ה', הרשת עד

חצי המזבח. אתת דבורה,

דבורה וְתַתְּמָה בּוֹ ו', וְהִינּוּ מַה שְּׁכַתּוּב (שׁוֹפְטִים ה) וְתֹשֵׁר דְּבֹרָה. וּבְמָקוֹם הַזֶּה הַחֹתֶם שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שְׁחַתֶּם בּוֹ.

וְאוֹתוֹ הַמִּפְתָּח, כְּשִׁפּוֹתַח בַּתּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה, צְרִיכִים לְהַדְרֵע לּוֹ, וְזֵהוּ תַנְיָא, אֵיתָן מוֹשֶׁבֶךְ, בְּרִיתָא מַחוּץ לַגּוֹף. אֵיתְנִים הֵם תַנְיָאִים, עֲמוּדִים תּוֹמְכִים מַחוּץ לַגּוֹף. עֲכָשׁוּ יֵשׁ לְהוֹדִיעַ דְּבַר, בְּזִמְנָן שְׁאַלָה לַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב נִקְרָאִים אֵיתְנִים - לַתּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה נִקְרָאִים תַנְיָאִים. אֵיתָן אֶל הַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב. תַנְיָא אֶל הַתּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה, וְהַכֵּל כְּרָאוּי.

חֲבֵרִים, הַרְיֵנִי בַשָּׂדֶה. שְׁלֵמָה הַמְּלֵךְ וְהַגְּבוּרִים הַחֲזָקִים שְׁלוֹ יָבֵא וְיִמְצֵא זֶקֶן אֶחָד עִיף בְּכַחוֹ, חֲזָק גְּבוּר, מְנַצֵּחַ קְרֹבוֹת. הַרְיֵנִי יוֹדֵעַ שְׂבֵא, וְעוֹמֵד אַחַר סֹלַע הַשָּׂדֶה וְהוּא מְשַׁגֵּחַ בֵּי וְאִיף גְּבוּרְתִי עוֹמֵדֵת בַּשָּׂדֶה, לְבַדּוֹ מְשַׁגֵּחַ, שֶׁהוּא אִישׁ שְׁלוֹם, בַּעַל הַשְׁלוֹם, וְהוֹלֵךְ לוֹ. עֲכָשׁוּ, זֶקֶן, גְּבוּרְתֶךָ עֲלֶיךָ, וְאַתָּה לְבַד בַּשָּׂדֶה, שׁוֹב לְמִקוֹמְךָ וְהַתֵּר כְּלֵי זֵינְךָ מַעֲלֶיךָ. (כְּמִי שִׁיּוּצָא מִן הַשָּׂדֶה).

שְׁמַעוּ הָרִים אֵת רִיב ה' וְהָאֲתָנִים מְסַדֵּי אֶרֶץ (מִיכָה ו). שְׁמַעוּ הָרִים, כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ. וְהָאֲתָנִים מְסַדֵּי אֶרֶץ, מְסַדֵּי אֶרֶץ וְדָאִי, שְׁהַרֵי מְמַנּוּ נְזוּנִית, וּמֵהֶם מְקַבְּלַת כָּל יוֹם, וְהֵם מְסַדֵּי אֶרֶץ.

כִּי רִיב לְה' עִם עַמּוֹ. מִי הוּא זֶה שְׁיִכּוֹל לְקוֹם בְּרִיב שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (כָּל שָׁבוּ) בִּישְׂרָאֵל? וְעַל זֶה אָמַר לְאַלְהָ, שְׁמַעוּ הָרִים אֵת רִיב ה' - זֵהוּ רִיב אֶחָד. קוֹם רִיב אֵת הָהָרִים - זֵה רִיב שְׁנַי. שְׁמַנְצַח בְּהֵם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל הָרִיבוֹת הַלְלוּ לִישְׂרָאֵל, וְכָל אוֹתָם תּוֹכְחוֹת, כְּלָם פְּאָב הַמוֹכִיחַ אֵת בְּנוֹ, וְהַרֵי פִרְשׁוּהָ.

וְהָא אוֹקְמוּהָ.

וְחַתִּים בֵּיהּ ו', וְהִינּוּ דְכְּתִיב, (שׁוֹפְטִים ה) וְתֹשֵׁר דְּבֹרָה. וּבְאַתֵּר דָּא, חַתִּימוּ דְשָׁמְא קְדִישָׁא, דְאַחַתִּים בֵּיהּ.

וְהַהוּא מִפְתָּחָא, כַּד פִּתְחָא בַתּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה, בְּעִינָן לְאַשְׁתְּמוּדְעָא לִיהּ, וְדָא אִיהוּ תַנְיָא, אֵיתָן מוֹשֶׁבֶךְ, בְּרִיתָא לְבַר מְגוּפָא. אֵיתְנִים: אֵינּוֹן תַנְיָאִים. עֲמוּדִים סְמִכִין, לְבַר מְגוּפָא. הַשְׁתָּא אֵיתָן לְאוּדְעָא מְלָה, בְּזִמְנָא דְאַלִּין לְגַבֵּי תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, אֶקְרוּן אֵיתְנִים. לְגַבֵּי תּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה, אֶקְרוּן תַנְיָאִים. אֵיתָן, לְגַבֵּי תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב. תַנְיָא, לְגַבֵּי תּוֹרָה שְׁבַעל פֶּה. וְכֹלְא כַּדְקָא יְאוּת.

חֲבֵרִיָּא, הָא אֲנָא בַחְקֵלָא. שְׁלֵמָה מְלָפָא, וְגוּבְרִין תְּקִיפִין דִּלְיָה. יִיתִי וְיִשְׁכַּח חַד סְבָא, לְאִי בַחֲלֵלָא, תְּקִיף גִּיבְר, נְצַח קְרִבִין. הָא יְדַעְנָא דְאַתָּא, וְקִימָא לְבַתֵּר טִינְרָא דַּחְקֵלָא, וְהוּא אֲשַׁגַּח בֵּי, וְהִיךְ גְּבוּרְתִי קִימָא בַּחְקֵלָא, בְּלַחֲדוּי אֲשַׁגַּח, דְּאִיהוּ אִישׁ שְׁלוֹם, מְאֲרִיָּה דְשְׁלָמָא, וְאַזְל לִיהּ. הַשְׁתָּא סְבָא, גְּבוּרְתֶךָ עֲלֶיךָ, וְאַנְתָּ בְּלַחֲדוּךָ בַּחְקֵלָא, תּוֹב לְאַתְרֶךָ. וְשָׂאֲרֵי זֵינְךָ מַעֲלֶיךָ. (ר"א כְּמִאֵן דְּנִפְיָךְ מִן חַקֵּלָא) שְׁמַעוּ הָרִים אֵת רִיב יי' וְהָאֲתָנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ. (מִיכָה ו) שְׁמַעוּ הָרִים כְּדַקְאֲמַרְןָ. וְהָאֵיתְנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ, מוֹסְדֵי אֶרֶץ וְדָאִי, דְּהָא מְנַיְיָהוּ אַתְּזוֹן, וּמְנַיְיָהוּ קְבִיל כָּל יוֹמָא, וְאַיְנוֹן מוֹסְדֵי אֶרֶץ.

כִּי רִיב לְה' עִם עַמּוֹ, (מִיכָה ו) מָאֵן הוּא דִּיכִיל לְמִיָּקָם בְּרִיב דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (כָּל שָׁבוּ) בִּישְׂרָאֵל. וְעַל דָּא אָמַר לְאַלִּין, שְׁמַעוּ הָרִים אֵת רִיב ה', דָּא אִיהוּ מְצוּתָא חֲדָא. קוֹם רִיב אֵת הָהָרִים, מְצוּתָא תַנְיָינָא. דְּנְצַח בְּהוּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל אֵלִין רִיבוֹת לִישְׂרָאֵל, וְכָל אֵינּוֹן תּוֹכְחוֹת, כְּלָהוּ כְּאַבָּא דְאוֹכַח לְבִרְיָה, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, בְּשַׁעֲתָא דְבַעַא לְנֹצְחָא בְּהַדְיָה, מַה כְּתִיב, (הוֹשַׁע יב) וְרִיב לִינִי עִם יְהוּדָה וְלִפְקוּד עַל יַעֲקֹב. מַה רִיב אִיהוּ, פְּמָה דְכְתִיב, (הוֹשַׁע יב) בְּבִטְוֵן עַקֵּב אֶת אַחִיו. עַל הַאי מְלָה אַתָּא תוֹכְחָה, וְכָל אֵינּוֹן רִיבּוֹת. וְכִי לָאוּ מְלָה רַבְרַבָּא אִיהוּ, בְּבִטְוֵן עַקֵּב אֶת אַחִיו וְגו'. הַאי לָאוּ מְלָה זַעֲרָא אִיהוּ, מָאִי דַעֲבִיד בְּבִטְוֵן. וְכִי עוֹקְבָא עֲבִיד בְּבִטְוֵן, אֵינּוּ וְדָאִי.

בְּיַעֲקֹב כְּתוּב בְּשַׁעֲה שְׂרָצָה לְנֹצְחָא עֲמוֹ, מַה כְּתוּב? (הוֹשַׁע יב) וְרִיב לָהּ עִם יְהוּדָה וְלִפְקוּד עַל יַעֲקֹב. מַהוּ הַרִיב? כְּכְתוּב, בְּבִטְוֵן עַקֵּב אֶת אַחִיו. עַל דְּכַר זֶה בָּאָה תוֹכְחָה, וְכָל אוֹתָם רִיבּוֹת. וְכִי לֹא דְכַר גְּדוּל הוּא, בְּבִטְוֵן עַקֵּב אֶת אַחִיו וְגו' ? זֶה אֵינּוּ דְכַר קִטְוֵן מַה שַׁעֲשַׁה בְּבִטְוֵן. וְכִי רַמְאוֹת עֲשָׂה בְּבִטְוֵן? כֵּן, וְדָאִי.

ס"א

ס"א

(ג"א וְהָא אַחְמַר) (אָבֵל) בְּכַלְא, דְּחָה יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ אַחִיו, בְּגִין דְּלֹא יְהֵא לִיהַ חוּלְקָא כָּלֵל. עֲשׂוֹ לֹא הִתְרַעַם אֲלֵא מִחַד דְּאֵינּוֹן תְּרִין, דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית כז) וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. פְּעַמִּים מִיבְעִי לִיהַ, מָאִי זֶה. אֲלֵא, חַד דְּאֶקִּישׁ לְתַרִּין. חַד דְּנִפְק לְתַרִּין. וּמָאִי גִיְהוּ. בְּכַרְתִּי אֶתְהַפְּכוּ אֶתְנוּן, וְהִנְהוּ בְּרַכְתִּי. זֶה פְּעַמִּים: חַד, דְּאֶתְקַשׁ לְתַרִּין.

(וְהָרִי גַאמַר) (אָבֵל) שְׂבַכְל דְּחָה יַעֲקֹב אֶת עֲשׂוֹ אַחִיו, כְּדִי שְׂלֵא יְהִיֵּה לוֹ חִלְק כָּלֵל. עֲשׂוֹ לֹא הִתְרַעַם אֲלֵא מִאֶחָד שְׁהֵם שְׁנַיִם, שְׂכְתוּב (בְּרַאשִׁית כז) וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. פְּעַמִּים הִיֵּה צְרִיף (לְכַתְּבָה), מַה זֶה "זֶה"? אֲלֵא אֶחָד שְׁהִקִּישׁ לְשְׁנַיִם, אֶחָד שְׂיַצֵּא לְשְׁנַיִם, וּמַהוּ? בְּכַרְתִּי. שְׁהִתְהַפְּכוּ הָאוֹתִיּוֹת וְנִהְיֵה בְּרַכְתִּי. זֶה פְּעַמִּים - אֶחָד שְׁהִקִּישׁ לְשְׁנַיִם.

וְלֹא יַדַע עֲשׂוֹ מַה דַעֲבַד לִיהַ בְּבִטְוֵן, אֲבָל רַב מְמַנָּא דִילִיַה יַדַע הָוָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אַרְגִּישׁ שְׂמִיָּא וְחִיילִיַהוּ לְקַלָּא דָא, דְּהָא בְּרַכָּה וּבְכוּרָה לָא תְּבַע מְמַנָּא דִילִיַה, וְלֹא אָמַר. דְּהָא בְּרַכָּה הָוָה לִיהַ לְמַתְבַּע, וְלֹא תְּבַע. אַחִוְיָה הָא תְּבַע וְדָאִי, דְּכְתִיב, (יִשְׁעִיָּה נח) וּמִבְשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם וְלֹא בַעַא יַעֲקֹב לְמִיָּהֵב לִיהַ לְמִיכַל, עַד דְּנִטְל מְגִיַה בְּכוּרְתָא דִילִיַה.

וְדָא יַדַע עֲשׂוֹ מַה שַׁעֲשַׁה לוֹ בְּבִטְוֵן, אֲבָל הַשֵּׁר הַמְּמַנָּה שְׁלוֹ הִיֵּה יוֹדַע, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא רַגֵּשׁ אֶת הַשְּׂמַיִם וְחִילִיַהֵם לְקוּל הַזֶּה, שְׁהַרִי בְּרַכָּה וּבְכוּרָה לֹא תְּבַע הַמְּמַנָּה שְׁלוֹ, וְלֹא אָמַר. שְׁהַרִי בְּרַכָּה הִיֵּה לוֹ לְתַבַּע וְלֹא תְּבַע. אַחִיו הָרִי וְדָאִי שְׂתַבַּע, שְׂכְתוּב (יִשְׁעִיָּה נח) וּמִבְשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם, וְלֹא רָצָה יַעֲקֹב לְתַת לוֹ לְאַכְל, עַד שְׁנִטְל מְמַנּוּ אֶת בְּכוּרְתּוֹ.

מָאִי בְּכוּרָה נִטְל מְגִיַה, הַבְּכוּרָה דְלַעֲיִלָּא וְתַמָּא. בְּכַרָּה חֶסֶר ו'. כְּדִין עַקֵּב אֶת אַחִיו, וְדָאִי דַעֲבַד לִיהַ עוֹקְבָא, וְאַרְמִי לִיהַ לְאַחֹרָא. מָאִי אַחֹרָא. אֶקְדִים לִיהַ, דִּיפּוּק בְּקַדְמִיתָא לְהַאי עֲלָמָא. אָמַר יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ, טוּל אַתָּה הַאי עֲלָמָא בְּקַדְמִיתָא, וְאַנָּא לְבַתֵּר.

אֵיזוּ בְּכוּרָה נִטְל מְמַנּוּ? הַבְּכוּרָה שְׂלַמְעֵלָה וּלְמַטָּה. בְּכַרָּה חֶסֶר ו'. אַז הוּא עַקֵּב אֶת אַחִיו. וְדָאִי שַׁעֲשַׁה אוֹתוֹ עַקֵּב וְזָרַק אוֹתוֹ לְאַחֹר. אֵיזָה אַחֹר? שְׁהַקְדִים אוֹתוֹ, שְׂיַצֵּא בְּרַאשׁוֹנָה לְעוֹלָם הַזֶּה. אָמַר יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ, טַל אַתָּה אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה בְּתַחֲלָה, וְאַנִי אַחֵר כְּף.

תָּא חֲזוּ, מַה כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כה) וְאַחֲרַי כֵּן יֵצֵא אַחִיו וַיִּדּוּ אַחֲזַת בַּעֲקֵב עֲשׂוֹ. מָאִי בַעֲקֵב עֲשׂוֹ. וְכִי סִלְקָא דַעֲתָף

בָּא וְרָאָה מַה כְּתוּב, וְאַחֲרַי כֵּן יֵצֵא אַחִיו וַיִּדּוּ אַחֲזַת בַּעֲקֵב עֲשׂוֹ. מַה זֶה בַּעֲקֵב עֲשׂוֹ? וְכִי יַעֲלָה עַל דַעֲתָף שְׁהִיָּה אוֹחַז אֶת יָדוֹ בְּרַגְלוֹ? לֹא כְף. אֲלֵא יָדוֹ אוֹחַזת בְּמִי שְׁהוּא הִיֵּה עַקֵּב. וּמִיָּהוּ?

עָשׂוּ, שְׁהָרִי עֲשׂוּ נִקְרָא עֶקֶב מִשְׁעָה שְׁעָקֵב אֶת אַחִיו, וּמִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם קוֹרֵא לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֶקֶב, שְׁכַתוֹב הוּא יְשׁוּפֵף רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפְנֵנו עֶקֶב. אַתָּה שְׁנִקְרָא עֶקֶב תְּשׁוּפְנֵנו בַּתְּחִלָּה, וּלְבִסּוּף הוּא שְׁיַמְחֶה אֶת רֹאשְׁךָ מֵעֲלֶיךָ. וּמִיְהוּ? סַמָּ"ל, שֶׁהוּא רֹאשׁ שֶׁל הַנְּחֻשׁ שְׁמִכָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְעַל זֶה בִּבְטָן עֶקֶב אֶת אַחִיו, שֵׁם עֲלָיו לְקִיּוֹת עֶקֶב, וְנִטְלַע עֲשׂוּ אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה בַּהֲתַחֲלָה. וְזֶה סוּד הַכְּתוּב וְאַלֶּה הַמַּלְכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאַרְצָא אֲדוּם לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ הַסּוּד שְׁאֵמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, (מְשָׁלִי כ) נִחְלָה מְבַהֲלֵת בְּרֵאשׁוֹנָה וְאַחֲרִיתָהּ לֹא תִבְרָךְ, בְּסוּף הָעוֹלָם.

וְעַל זֶה (הוֹשַׁע יב) בִּבְטָן עֶקֶב אֶת אַחִיו וּבִאֲוֹנו שְׁרָה אֶת אֱלֹהִים. מַה זֶה וּבִאֲוֹנו? כִּי אָמְרוּ, בְּכַח וְהִתְקַף שְׁלוֹ נָאֵה. אֲבָל לֹא כִּי. בְּרוּר הַדְּבָר - שְׁיַעֲקֵב הִיזָה דְיוֹקָן עֲלִיּוֹן וְגוֹף קְדוּשׁ, שְׁאִין גּוֹף מִיּוֹם שֶׁהָיָה אָדָם הִרְאשׁוֹן כְּמוֹ הַגּוֹף שֶׁל יַעֲקֹב. וְיִפְיוֹ שֶׁל אָדָם, מִמַּשׁ אוֹתוֹ הִיפִי הִיזָה לְיַעֲקֹב. וְדְיוֹקָן שֶׁל יַעֲקֹב, דְיוֹקָן שֶׁל אָדָם הִרְאשׁוֹן מִמַּשׁ.

אָדָם הִרְאשׁוֹן, בְּשַׁעֲה שְׁכַא הַנְּחֻשׁ וְהִתְפַּתָּה עַל יָדוֹ, יִכַּל לוֹ הַנְּחֻשׁ. מַה הַטַּעַם? כִּי לֹא הָיָה כַח לְאָדָם הִרְאשׁוֹן, וְעַד עַכְשָׁיו לֹא נוֹלַד מִי שֶׁהָיָה הַכַּח שְׁלוֹ. וּמִיְהוּ תִקְפוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאשׁוֹן? זֶה שֵׁת, שֶׁהָיָה בְּדְיוֹקָן שֶׁל אָדָם הִרְאשׁוֹן מִמַּשׁ, שְׁכַתוֹב (בְּרֵאשִׁית ה) וַיּוֹלַד בְּדָמוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת. מַה זֶה בְּדָמוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ? שֶׁהָיָה מְהוּל. וּכְשֶׁכֹּא הַמְּמַנָּה שֶׁל עֲשׂוּ אֶל יַעֲקֹב, כְּכָר נוֹלַד תִּקְפוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא יוֹסֵף, וְזֶהוּ וּבִאֲוֹנו שְׁרָה אֶת אֱלֹהִים. (עַד כֹּאן מִצְאָתוֹ).

וְזֶהוּ וּבִאֲוֹנו שְׁרָה אֶת אֱלֹהִים. (עַד כֹּאן מִצְאָתוֹ). מַה הוּא? אֲלֵא בֹא וַרְאֵה

דְּהוּה אַחִיד יְדִיה בְּרַגְלִיָּה, לָאוּ הָכִי. אֲלֵא, יָדוֹ אַחְזָת בְּמֵאן דְּהִהוּא דְּהוּה עֶקֶב, וּמִנּוֹ עֲשׂוּ. דְּהֵא עֲשׂוּ עֶקֶב אֶקְרִי, מִשְׁעַתָּא דְּעֶקֶב לִיה לְאַחִיו, וּמִיּוֹמָא דְּאַתְּבְּרִי עֲלֵמָא עֶקֶב קְרִי לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית ג) הוּא יְשׁוּפֵף רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפְנֵנו עֶקֶב. אַנְתָּ דְּאַקְרִי עֶקֶב, תְּשׁוּפְנֵנו בְּקַדְמִיתָא. וּלְבִסּוּף הוּא דִּימְחִי רִישְׁךָ מֵעֲלֶיךָ. וּמִנּוֹ. סַמָּ"ל. דְּאִיהוּ רִישָׁא דְּחוּיָא, דְּמַחִי בְּהַאי עֲלֵמָא.

וְעַל דָּא בִּבְטָן עֶקֶב אֶת אַחִיו, שְׁוִי עֲלִיָּה לְמַהוּי עֶקֶב, וְנִטְלַע עֲשׂוּ הַאי עֲלֵמָא בְּקַדְמִיתָא, וְדָא רְזָא דְּכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית לו) וְאַלֶּה הַמַּלְכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאַרְצָא אֲדוּם לְבָנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. וְדָא אִיהוּ רְזָא דְּאָמַר שְׁלֹמֹה מֶלֶכָא, (מְשָׁלִי כ) נִחְלָה מְבַהֲלֵת בְּרֵאשׁוֹנָה וְאַחֲרִיתָהּ לֹא תִבְרָךְ, בְּסוּף עֲלֵמָא.

וְעַל דָּא (הוֹשַׁע יב) בִּבְטָן עֶקֶב אֶת אַחִיו וּבִאֲוֹנו שְׁרָה אֶת אֱלֹהִים. מַאי וּבִאֲוֹנו. הָכִי אָמְרוּ בְּחִילָא וְתוֹקְפָא דִּילִיָּה נְאוֹת, אֲבָל לָאוּ הָכִי. בְּרִירוֹ דְּמִלָּה, יַעֲקֹב דְּיוֹקְנָא עֲלָאָה הוּהוּ, וְגוֹפָא קְדִישָׁא. דְּלִית גּוֹפָא מִיּוֹמָא דְּהוּה אָדָם הִרְאשׁוֹן, כְּגוֹפָא דְּיַעֲקֹב, וְשׁוּפְרִיָּה דְּאָדָם הִרְאשׁוֹן, הִהוּא שׁוּפְרִיָּה מִמַּשׁ הוּהוּ לִיה לְיַעֲקֹב. וְדְיוֹקְנִיָּה דְּיַעֲקֹב, דְּיוֹקְנָא דְּאָדָם הִרְאשׁוֹן מִמַּשׁ.

אָדָם הִרְאשׁוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְּאַתָּא חוּיָא וְאַתְּפַתָּה עַל יְדוּי, יִכִּיל חוּיָא לִיה. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלֹא הוּהוּ תוֹקְפָא לְאָדָם הִרְאשׁוֹן, וְעַד כְּעַן לֹא אֲתִיְלִיד מֵאן דְּהוּהוּ תוֹקְפָא דִּילִיָּה. וּמִנּוֹ תוֹקְפָא דְּאָדָם הִרְאשׁוֹן. דָּא שֵׁת, דְּהוּהוּ בְּדְיוֹקְנָא דְּאָדָם הִרְאשׁוֹן מִמַּשׁ, דְּכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית ה) וַיּוֹלַד בְּדָמוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת. מַאי בְּדָמוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ. דְּהוּהוּ מְהוּל. וְכִד אַתָּא מְמַנָּא דְּעֲשׂוּ לְגַבֵּי דְּיַעֲקֹב, כְּכָר אֲתִיְלִיד תוֹקְפָא דְּיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ יוֹסֵף. וְזֶהוּ וּבִאֲוֹנו שְׁרָה אֶת אֱלֹהִים. (עַד כֹּאן מִצְאָתוֹ)

הַאי קָלָא דְּאַתְּתָא, דִּיכִלָּא קָלָא דְּחוּיָא לְאַחְדָּא

יַעֲקֹב, כְּכָר נוֹלַד תִּקְפוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא יוֹסֵף, וְזֶהוּ וּבִאֲוֹנו שְׁרָה אֶת אֱלֹהִים. (עַד כֹּאן מִצְאָתוֹ). מַה הוּא? אֲלֵא בֹא וַרְאֵה

בה, ככלבא בכלבא, מאן איהו. (דף ק"א ע"א)
 אלא תא חזי, דלית בכל קלין דנשין דעלמא,
 דיכלא קלא דחויא לאתדבקה בה,
 ולא תאחדא בה, ולא שתתפא בה. אלא תרין
 נשין אינון דיכלא קלא דחויא לאתאחדא
 בהון, חדא. האי דלא נטירת סאבות נדותה,
 וימי לבונה, בדקא יאות, או דאקדימת יומא
 חדא לטבול. וחדא, האי אתתא דמאחרת
 לבעלה עונה דילה למעבד צערא לבעלה, בר
 אי איהו לא חייש, ולא אשגח לדא.

אלון אינון תרין נשין, דהא כמה דאקדימו,
 הכי אינון מתאחרן, לגבי קלא דנחש,
 עד דאדביק קלא בקלא, וכמה דמתאחרן
 למעבד צערא לבעלה (ס"א בעבודה) בעפוכא
 דמצוה, הכי אקדים קלא דנחש, לאתדבקה
 בה היא קלא דאתתא. ואלין אינון תרין נשין,
 דקלא דנחש אחיד בקלא דלהון, ככלבא
 בכלבא, סאובתא בתר סאובתא, זינא בתר
 זיניה.

ואם תאמר, מה איכפת לן, אי אחיד קלא
 בקלא, אי לא אחיד. ווי דהכי מתאבדן
 בני עלמא בלא דעתא. האי קלא דאתתא, בד
 אתערב ואשתתף בהדי קלא דנחש, בשעתא
 דחייבת ומרשעת נפקת מגו (נ"א א"פ) ומשטטא
 בעלמא, אי ערעת בהני תרין קלין, קלא
 דנחש, וקלא דאתתא, ואתתא אתחממת בהו,
 ואינון בה, וכיון (ס"א דמתחממן מהעברין ורחא אולין בתרה)
 דאתחממת, מתעבדין רוחא, ואגלים בהדה,
 עד דמשטטא, ועאל במערה דהאי אתתא.

והאי ינוקא דילידת, בד אתתא ההיא חייבתא,
 פקידת ליה ליהוה רוחא, דאיהו חבורא
 בישא, קלא דנחש, דמכשכשא בה, ואיהו
 מחייבא בינוקא, עד דאתת ההיא חייבתא,

שאין בכל קולות הנשים של
 העולם שיכול קול הנחש להדבק
 בו ולהאחו בו ולהשתתף בו.
 אלא שתי נשים הן שיכול קול
 הנחש להאחו בהן - אחת זו שלא
 שומרת טמאת נדה וימי לבונה
 כראוי, או שמקדימה יום אחד
 לטבל, ואחת זו אשרה שמאחרת
 לבעלה את עונתה לעשות צער
 לבעלה, פרט אם אינו מקפיד ולא
 משגיח על זה.

אלו הן שתי נשים. שהרי כמו
 שהקדימו, כך הן מתאחרות לקול
 הנחש, עד שנדבק קול בקול,
 וכמו שמתאחדות לעשות צער
 לבעלה (בעבודה) בעפוכא מצוה, כך
 מקדים קול הנחש להדבק בקול
 אותה האשה. ואלו הן שתי נשים
 שקול הנחש אחוז בקול שלהן
 כמו כלב בכלבה, טמאה אחר
 טמאה, מין אחר מינו.

ואם תאמר, מה אכפת לנו אם
 אחוז קול בקול ואם לא אחוז?
 אוי שפך מתאבדים בני העולם
 בלי דעת. הקול הגד של האשה,
 כשמתערב ומשתתף יחד עם קול
 הנחש, בשעה שערשעה
 ומרשעת יוצאת מתוך (האיפה)
 ומשוטטת בעולם, אם היא
 פוגשת באותם שני קולות, קול
 הנחש וקול האשה, והאשה
 מתחממת בהם והם בה, וכיון
 (שמתחממים נעשים רוח והולכים עמה),
 שמתחממת נעשים רוח,
 ומתנשם עמה, עד שמשוטטת
 ונכנסת למעי אותה האשה.

והתינוק הגד שיולדת, כשבאה
 אותה רשעית (לילית), פוקדת את
 אותה הרוח שהוא חבור רע, קול
 הנחש שמכשכש בה, והוא צוחק
 בתינוק, עד שבאה אותה
 הרשעית (לילית) כמו אשרה
 שפוקדת בן לאשה אחרת,
 ומפטטת לו וצוחקת לו

בפּטפּוט עד שְׁתָּבֵא אָמוּ. כִּף
עוֹשֶׂה אוֹתָהּ הַרוּחַ. וּפְעָמִים רַבּוֹת
שְׁהוּא שְׁלִיחַ שֶׁל אוֹתָהּ הַרְשָׁעִית,
וְהוֹרְגַת אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (קהלת ד)
וּמִיַּד עֲשָׂקִיהֶם כַּח, וְלֹא כְמוֹ
שְׁאֲתָם אוֹמְרִים, אֲלֹא אוֹתוֹ כַּח
שֶׁל אוֹתָהּ רוּחַ. וְעַל זֶה פְּעָמִים
כְּתוּב בְּפֶסוּק הַזֶּה וְאִין לָהֶם מְנַחֵם
- אֶחָד מְלִילִית הַרְשָׁעָה, וְאֶחָד
מֵאוֹתָהּ הַרוּחַ.

אִי סָבָא, עֵתָה יֵשׁ לָךְ רַחֲמִים,
וְאֵתָה מְדַבֵּר כְּמִי שֶׁלֹּא רָאָה אֵלּוּ
הַיּוֹצֵאִים לְקֶרֶב, הֲרִי כְּלָם בְּשִׁלּוּם
עַמְךָ. עֵתָה מִכָּאן וְלִהְלָאָה לֹא
אֶפְשָׁט מְעַלִּי כְּלֵי הַקֶּרֶב בְּעֵבֹר
שְׁאֲזָכִיר שְׁמִי.

אוֹתוֹ חֲטָאת רַבִּין עוֹמֵד עַל הַפְּתַח
כְּמוֹ כְּלָב. בְּזִמְנֵן שְׁהַקּוֹל הַאֲחֵרוֹן
שֶׁנּוֹחַתָּה הָאֵשָׁה יוֹצֵא, הוּא מְדַלֵּג
מֵעַל הַפְּתַח וְעוֹבֵר מִשָּׁם וְהוֹלֵךְ
אֲחֵרֵיהֶּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלַח מִפְּתַח
אֶחָד שְׁלוֹ, וְהַקּוֹל פּוֹרֵחַ, וְהַמִּפְתָּח
בָּא, וְהַנְּחָשׁ הוֹלֵךְ אַחֵר הַקּוֹל
שֶׁהוּא יוֹצֵא לְעוֹלָם, וְעַד הַהֵר
שֶׁבִּבְטָן הוֹלֵךְ וּמְכַשְׁפֵּשׁ, עַד הַזְּמַן
שֶׁמִּתְנַקֵּית מֵאוֹתָהּ הַזְּהֻמָּה שֶׁל
נְשִׁיכוֹת הַנְּחָשׁ הָרַע. וְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְסַבֵּב סְבוּבִים וְעוֹשֶׂה
מַעֲשִׂים כְּרְאוּי.

וְכֹל זֶה מִשּׁוּם שְׁאוֹתָהּ הַבְּטָן
נִדְחָתָה. הֲרִי וּדְאִי שֶׁנִּדְחָתָה מֵאוֹתָהּ
הַבְּטָן, וְאִין לוֹ חֵלֶק, וְנִדְחָתָה
מֵהַבְּטָן שֶׁלְמִטָּה שֶׁל שְׁאָר נְשׁוֹת
הָעוֹלָם. שְׁאָף עַל גַּב שְׁעוֹשֶׂה
צַעַר, לֹא נִתְּנָת לוֹ רְשׁוּת לְשַׁלֵּט
בָּהֶם. וְאִיזוֹ בְּטָן נִתְּנָת לוֹ וְשׁוֹלֵט
עָלֶיהָ? אוֹתָהּ הַבְּטָן שֶׁל הַסּוּטָה,
שְׁכָתוּב (במדבר ה) וְצָבְתָהּ בְּטָנָהּ.
מִשּׁוּם שֶׁבִּבְטָן הַזֶּה עוֹשֶׂה כִּה
נִקְמוֹת כְּרִצּוֹנוֹ, וְהַבְּטָן הַזֶּה הִיא
שְׁלוֹ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לוֹ

בְּאֵתָתָא דְּפְקִידַת בְּרָא לְאֵתָתָא אֲחֵרָא,
וּמִפְּטָפּוּת לִיהּ וְחַיִּיכַת לִיהּ, בְּפֶטְפוּטָא עַד
דְּתִיתִי אִמְיָה. כִּף עֲבָדָא הַאי רוּחָא. וְזִמְנִין
סְגִיאיִן, דְּאִיהוּ שְׁלִיחָא דְּהֵיחָא חַיִּיבָתָא,
וְקִטְלָא לִיהּ, הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (קהלת ד) וּמִיַּד
עוֹשָׂקִיהֶם כַּח. וְלֹא (דף קי"א ע"ב) כְּמָה דְּאֵתוֹן
אֲמַרִין. אֲלֹא הֵהוּא כַּח דְּהֵהוּא רוּחָא, וְעַל דָּא,
תְּרִין זִמְנִין כְּתִיב בְּהַאי קְרָא, וְאִין לָהֶם מְנַחֵם.
חַד מְלִילִית חַיִּיבָתָא, וְחַד מְהֵהוּא רוּחָא.

אִי סָבָא, הַשְׁתָּא אִית לָךְ רַחֲמִין, וְאֵת מְשַׁתְּעִי,
כְּמָאן דְּלֹא חֲמִית אִינוּן מְגִיחֵי קְרָבָא, הָא
כְּלָהוּ בְּשִׁלְמָא עַמְךָ. הַשְׁתָּא מִכָּאן וְלִהְלָאָה,
לֹא אַעֲדִי מְנַאי מְאִנִּי קְרָבָא בְּדִיל לְאַדְכְּרָא
שְׁמִי.

הֵהוּא חֲטָאת רוּבִין, קָאִים עַל פְּתַחָא כְּכִלְבָּא.
בְּזִמְנָא דְּקָלָא בְּתַרְיִיתָא, דְּיִהִיבַת אֵתָתָא,
נְפִיק, אִיהוּ דְּלִיג מֵעַל פְּתַחָא וְאֵתְעֵבֵר מִתְּמָן,
וְאִזִּיל אֲבַתְרָהּ. מְאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא
בְּרִין הוּא שְׁדַר חַד מִפְּתַחָא דִּילִיָּהּ, וְקָלָא
פְּרָחָא, וּמִפְּתַחָא אֵתָא, וְחִוָּיָא אִזִּיל בְּתַר קָלָא
דְּהוּא נְפִיק לְעֵלְמָא, וְעַד טוּרָא דְּבִטְנָא אִזִּיל,
וּמְכַשְׁפֵּשׂא, עַד עֵידָן דְּאֵתְנַקִּיאַת, מֵהֵהוּא
זוּהֵמָא, דְּנִשְׁיכִין דְּחִוָּיָא בִּישָׂא. וְקוּדְשָׁא בְּרִין
הוּא, מְסַבֵּב סְבוּבִין, וְעֵבִיד עוֹבְדִין בְּדָקָא
יָאוּת.

וְכֹל דָּא, בְּגִין דְּהֵהוּא בְּטָן אֵתְדִחֵיא. הָא וּדְאִי,
אֵתְדִחֵיא מֵהֵהוּא בְּטָן, וְלִית לִיהּ חוּלְקָא,
וְאֵתְדִחֵי מִבְּטָן דְּלֵתָתָא, דְּשְׁאָר נְשִׁין דְּעֵלְמָא
דְּאָף עַל גַּב דְּעֵבִיד צַעַר לֹא אֵתְיִיחֵיב לִיהּ רְשׁוּ
לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ. וּמָאן בְּטָן אֵתְיִיחֵיב לִיהּ,
וְאִיהוּ שְׁלִיט עָלֶיהּ. הֵהוּא בְּטָן דְּסוּטָה,
דְּכָתִיב, (במדבר ה) וְצָבְתָהּ בְּטָנָהּ, בְּגִין דְּהַאי בְּטָן,
עֵבִיד בֵּיהּ נוֹקְמִין לְרַעוּתֵיהּ, וְהַאי בְּטָן דִּילִיָּהּ

אִיהוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא

בשביל שלא ידחה מהכל. עכשו, אהובים שלי, הקשיבו. לא ראיתי אתכם ודברתי עמכם, (קהלת א) כל הדברים יגעים, לא יכול איש לדבר, אפלו דברי התורה הם יגעים.

בתוב (בראשית לה) ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, וכתוב וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו. ואותה ירף שהרויח מיעקב. ואותה הירף בחלשתה עד שבא שמואל. מה זה בחלשה? שלא משך נבואה. כשבא שמואל, נטל אותה ירף והעלה אותה מאותו מקום וחסף אותה ממנו, ומאותו זמן העברה ממנו ולא היה לו חלק בקדושה כלל.

הקדוש ברוך הוא לא קפח ולא דחה אותו מן הכל, משום ששמואל נטל את הירף שלו, אלא נתן לו חלק אחד, ומהו? נתן לו אותה ירף ובטן של הסוטה תמורת אותה ירף ובטן שהעביר ממנו, ולכן את שניהם נתן לו הקדוש ברוך הוא להיות המקום הקדוש פנוי מכל טמאה.

ולנפול ירף. מה זה ולנפול? ונפלה ירכה היה צריך להיות! ולצבות, וצבתה היה צריך להיות! אלא כמי שזורק עצם לכלב ואומר לו: טל את זה לחלקך. ומהכל לא הרע לפניו אלא שגזלו (שהוציא) ממנו ירף, משום שהוא יגע והתעייף עליה והרויח אותה והוציא אותה ממנו. ולכן הקדוש ברוך הוא הפיל לו את העצם הזו של הסוטה והוציא אותו לו, כמו שאמרנו, ובזה הוא רוח ושמה.

כל אותן המרכבות והסיוע שלו תמיד רוצים ירף, והולכים בתשוקה אחריה, ומשום כף הברפים של הרבנים יגעים, וזה שכל התשוקה שלהם אחר

יהיב ליה בגין דלא אתדחי מפלא. השתא רחימין דילי, אציתו. לא חמינא לכו, ומלילנא לכו. (קהלת א) כל הדברים יגעים, לא יכיל איניש למלא, אפילו מלין דאורייתא יגעים אינון.

בתיב, (בראשית לב) ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, וכתוב וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו. והוא ירף דרווח מיעקב. והוא ירף בחלישו דיליה עד דאתא שמואל. מאי בחלישו דלא משיף נבואה. פד אתא שמואל, נטל ההוא ירף, וסלקיה מההוא אתר, וחסף ליה מגיה, וממההוא זמנא אתעדי מגיה, ולא הוה ליה חולקא בקדושה כלל.

קדשא ברוך הוא לא קפח, ולא דחי ליה מפלא, בגין דנטל שמואל ירף דיליה, אלא יהיב ליה חולקא חדא. מאי איהי. יהיב ליה ההוא ירף ובטן דסוטה, חלף ההוא ירף ובטן, דאעדי מגיה. ועל דא תרווייהו יהיב ליה קדשא ברוך הוא, למהוי אתרא דקדשא פנוי מכל סאבותא.

ולנפול ירף. מהו ולנפיל, ונפלה ירכה ולצבות, וצבתה ירכה מיבעי ליה. אלא, פמאן דאשדי גרמא לכלבא, ואמר ליה, טול האי לחולקך. ומפלא לא אבאיש קמיה, אלא דגזלו (ס"א דאפיקו) מגיה ירף, בגין דאיהו יגע ולא עליה, ורווח ליה ואפיקו ליה מגיה. ועל דא, קדשא ברוך הוא אפיל ליה, גרמא דא דסוטה, ואפיק ליה פדקאמרן, ובדא איהו רגוי וחדוי.

כל אינון רתיכין וסייעתא דיליה, בעאן תדיר ירף, ואזלי בכסופא אבתריה. ובגין דא, הגי ברכי דרבנן דשלהי, מן דא איהו. דכל פסופא דלהוין, בתר ירף איהו, וכל שפן ירף

הִירָף הַיָּרֵךְ הַיָּמִי, וְכָל שֶׁכֶּן יָרַף שֵׁל חֲכָמִים, וְכָל דְּבַר חֲזוֹר לְמִקוּמוֹ. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא גֹרַע כְּלוּם מִכָּל מַה שֶׁצָּרִיף, וְלֹא רוּצָה שִׁיתְקַרֵּב לְקִדְשָׁהּ חוּץ מִעֲמוֹ וּגְדוּלוֹ, חֲלָקוֹ וּנְחִלָּתוֹ. כְּמוֹ שְׁעוֹשֵׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעַלָּה, כִּי עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה וְכִי צָרִיף לַעֲשׂוֹת. וְכִי שָׁנִינוּ, אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְלַמֵּד תּוֹרָה לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת, שְׁכַתוֹב (תהלים קמז) מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב וְגו'.

לֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל גּוֹי וְגו'. וְעַל דָּא דְּחֵי לִיהּ יַעֲקֹב, וְדְחֵי לִיהּ שְׁמוּאֵל, דִּלְא יְהֵא לִיהּ חוּלְקָא (דף קי"ב ע"א) בְּקִדְוִישָׁא. וּבְגִין דָּא, כָּל נְטִירוֹ דְּכָבוּ לְיִשְׂרָאֵל, עַל דָּא אִיהוּ. לְכַלְפָּא דְּחֲטִיף עוֹפָא דְכִינָא מִן שׁוּקָא, וְאִיִּתִּי לִיהּ, וְעַד לָא אֶתְבְּר, אֶתְא חַד בַּר נָשׁ וְחֲטָפָא מִנִּיהּ, לְבַתָּר יְהִיב לִיהּ חַד גְּרָמָא גְרִירָא בְּלָא תוֹעֲלָתָא.

כִּי לְשָׂרוּ שְׁל עֲשׂוֹ, אֶפִּיקוּ לִיהּ מִהֵהוּא בְּטָן, חֲטִיפוֹ מִנִּיהּ הֵהוּא יָרַף. לְבַתָּר יְהִיבוּ לִיהּ גְּרָמָא חַד, הֵהוּא בְּטָן וְהֵהוּא יָרַף דְּסוּטָה, וְלָא אַחְרָא. הָא גְּרָמָא, דְּקָא יְהִיבוּ לִיהּ לְחוּלְקִיָּה וְעַדְבִּיָּה, וְעַרְבִּי לִיהּ. וּבְגִין כֵּן, כָּל דִּינִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא דִּינִין דְּקָשׁוּט אִינּוּן, וּבְנֵי נָשָׂא לָא יִדְעִין, וְלָא מְשַׁגְּיחִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא. וְכִלְהוּ בְּאַרְחֵי קָשׁוּט. הִיא אֶסְטִיאת גְּרָמָה מִבְּעַלָּה, כְּמַה דְּאֶתְ אָמַר (משלי ב) הַעֲזוּבָת אֶלּוּף נְעוּרֶיהָ וְגו', אוּף הָכִי אֶתְתָּא, כְּגוּוֹנָא דִּילָהּ בְּאַרְעָא.

הָא חֲזִי, מָאן דְּאֶשְׁפַּח חֲבָרָא כְּוֹתִיָּה, דְּעַבִּיד פְּעוּבְדוּי בְּעַלְמָא, רַחִים לִיהּ, וְאֶתְדַבֵּק בְּהַדִּיָּה, וְעַבִּיד עֲמִיָּה טִיבוּ. אַבְּל סְטָרָא אַחְרָא לָאו הָכִי, כִּינִין דְּאֶשְׁפַּח מָאן דְּשָׁבַק סְטָרָא דְּקִדְוִישָׁה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְעַבִּיד פְּעוּבְדוּי, וְאֶתְדַבֵּק בָּהּ, כְּדִין בְּעִנָּא לְשִׁינְעָה וּלְאֶפְקָא

כִּי לְשָׂרוּ שְׁל עֲשׂוֹ הוּא יְהוּא אֶתְתָּא, וְכִינִין דְּקָשׁוּט אִינּוּן, וּבְנֵי נָשָׂא לָא יִדְעִין, וְלָא מְשַׁגְּיחִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא. וְכִלְהוּ בְּאַרְחֵי קָשׁוּט. הִיא אֶסְטִיאת גְּרָמָה מִבְּעַלָּה, כְּמַה דְּאֶתְ אָמַר (משלי ב) הַעֲזוּבָת אֶלּוּף נְעוּרֶיהָ וְגו', אוּף הָכִי אֶתְתָּא, כְּגוּוֹנָא דִּילָהּ בְּאַרְעָא.

הָא חֲזִי, מָאן דְּאֶשְׁפַּח חֲבָרָא כְּוֹתִיָּה, דְּעַבִּיד פְּעוּבְדוּי בְּעַלְמָא, רַחִים לִיהּ, וְאֶתְדַבֵּק בְּהַדִּיָּה, וְעַבִּיד עֲמִיָּה טִיבוּ. אַבְּל סְטָרָא אַחְרָא לָאו הָכִי, כִּינִין דְּאֶשְׁפַּח מָאן דְּשָׁבַק סְטָרָא דְּקִדְוִישָׁה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְעַבִּיד פְּעוּבְדוּי, וְאֶתְדַבֵּק בָּהּ, כְּדִין בְּעִנָּא לְשִׁינְעָה וּלְאֶפְקָא

הָא חֲזִי, מָאן דְּאֶשְׁפַּח חֲבָרָא כְּוֹתִיָּה, דְּעַבִּיד פְּעוּבְדוּי בְּעַלְמָא, רַחִים לִיהּ, וְאֶתְדַבֵּק בְּהַדִּיָּה, וְעַבִּיד עֲמִיָּה טִיבוּ. אַבְּל סְטָרָא אַחְרָא לָאו הָכִי, כִּינִין דְּאֶשְׁפַּח מָאן דְּשָׁבַק סְטָרָא דְּקִדְוִישָׁה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְעַבִּיד פְּעוּבְדוּי, וְאֶתְדַבֵּק בָּהּ, כְּדִין בְּעִנָּא לְשִׁינְעָה וּלְאֶפְקָא

הָא חֲזִי, מָאן דְּאֶשְׁפַּח חֲבָרָא כְּוֹתִיָּה, דְּעַבִּיד פְּעוּבְדוּי בְּעַלְמָא, רַחִים לִיהּ, וְאֶתְדַבֵּק בְּהַדִּיָּה, וְעַבִּיד עֲמִיָּה טִיבוּ. אַבְּל סְטָרָא אַחְרָא לָאו הָכִי, כִּינִין דְּאֶשְׁפַּח מָאן דְּשָׁבַק סְטָרָא דְּקִדְוִישָׁה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְעַבִּיד פְּעוּבְדוּי, וְאֶתְדַבֵּק בָּהּ, כְּדִין בְּעִנָּא לְשִׁינְעָה וּלְאֶפְקָא

העולם. האשה הזו עשתה כמעשיו ונדבקה בו, ראה מה הוא עשה בה - וצבתה בטנה ונפלה ירכה. והקדוש ברוך הוא אינו כף; מי שעוזב את הצד האחר ונדבק בקדוש ברוך הוא, אז אוהב אותו ועושה לו כל טוב שבעולם. עכשו, זקן, תקן עצמו, שהרי הנחש הלך לו ורוצה להתגרות בך ולא יכול.

פתח ואמר, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. וכי לא בא שלמה אלא ללמד דבר זה? אלו אמר (וכי מה בא שלמה המלך ללמד בדבר זה? ועוד, אלו אמר) בעמלו שיעמל - יפה, שהרי נשאר עמל שיש בו יתרון. אלא פיון שפתוב בכל עמלו, הרי הפלל של הכל - שלא נשאר כלום שיש בו יתרון.

אמא שלא לכל אדם אמר שלמה את הדבר הזה, אלא יש אדם בעולם שמשתדל תמיד ברע ולהרע, ולא משתדל בטוב אפלו רגע אחד, ועל זה פתוב עמלו ולא כתוב יגיעו. עמלו - כמו שנגמר (תהלים ט) לשוב עמלו בראשו. ולא ראה עמל בישראל. יגיעו - כמו שנגמר (שם קכח) יגיע פניו כי תאכל וגו'. וכתוב (בראשית לא) ואת יגיע פני ראה אלהים. אבל עמלו, פתוב (תהלים י) עמל וכעס. השתדלותו היא תמיד לרע, ועל כך הוא תחת השמש.

בשעה שהאדם הזה משתדל ברע, על זה פתוב (איוב יח) לא נין לו ולא נכד בעמו וגו', שהרי הקדוש ברוך הוא רוצה שלא יעשה תולדות, שאלמלא יעשה תולדות, היה מחריב את העולם, ועל זה פתוב מה יתרון לאדם בכל עמלו. ומי שלא משתדל לעשות תולדות, נדבק בצד הזה של אדם רע, ונכנס תחת כנפיו.

ליה מעלמא. האי אתתא, עבדת פעובדהא, ואתדבקת בה, חזי מה דעבדת בה, וצבתה בטנה ונפלה ירכה. קדשא בריך הוא לאו הכי, מאן דשביק לסטרא אחרא, ואתדבק ביה בקודשא בריך הוא, פדין רחים ליה, ועביד ליה כל טיבו דעלמא. השתא סבא אתקין גרמיה, דהא חויה אזיל ליה, ובצעא לאתגרא בהדה, ולא יכיל.

פתח ואמר (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש, וכי לא אתא שלמה אלא לאולפא מלה דא. אלו אמר (ס"א וכי מה אתא שלמה מלפא לאולפא במלה דא ותו אלו אמר) בעמלו שיעמול יאות, דהא אשתאר עמל, דאית ביה יתרון. אלא כיון דכתיב בכל עמלו, הא כללא דכלא, דלא אשתאר כלום דאית ביה יתרון.

אמא, לאו לכל אדם אמר שלמה מלה דא, אלא אדם אית בעלמא, דאיהו משתדל תדיר בביש ולאבאשא, ולא אשתדל בטב אפילו רגעא חדא. ועל דא כתיב עמלו, ולא כתיב יגיעו. עמלו: פמה דאת אמר, (תהלים ז) לשוב עמלו בראשו. (במדבר כג) ולא ראה עמל בישראל. יגיעו: פמה דאת אמר (תהלים קכח) יגיע פניו כי תאכל וגו'. וכתיב (בראשית לא) ואת יגיע פני ראה אלהים. אבל עמלו, פתיב, (תהלים י) עמל וכעס. אשתדלותיה הוא תדיר לביש, ועל דא איהו תחת השמש.

בשעתא דהאי אדם אשתדל בביש, על האי כתיב, (איוב יח) לא נין לו ולא נכד בעמו וגו', דהא קדשא בריך הוא בעי, דלא יעביד תולדין, דאלמלא יעביד תולדין, הוה מטשטשא עלמא. ועל דא כתיב, מה יתרון לאדם בכל עמלו. ומאן דלא ישתדל למעבד תולדין, אתדבק בהאי סטרא דאדם בישא ועאל תחות גדפוי.

רוּת אִמְרָה, (רות ג) וּפְרֹשֶׁת כְּנַפֶּיךָ עַל אִמְתְּךָ, בְּגִין לְאִזְדוּגָא בְּהֵדִיָּה דְצִדִיק, לְמַעַבְד תּוֹלְדִין, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא פְּרִישׁ גְּדַפּוּי עַל בְּרַנְשׁ, בְּגִין לְאַפְשָׁא בְּעֵלְמָא. לְמַאן דְּלֹא בְּעֵי לְמַעַבְד תּוֹלְדִין, בְּגַפּוּ יבֵּא, בְּגַפּוּ דֵּה־הוּא בִישׁ, דְּאִיהוּ אֲזִיל עֲרִירִי, כְּחֻיָּא דָּא, דְּאֲזִיל יַחֲדָאִי. בְּגַפּוּ יֵצֵא, כְּמָה דְּאַתְמַר (הַשְּׁמָא) אִיהוּ דְּלֹא אֲשַׁתְּדַל לְמַעַבְד תּוֹלְדִין, הָא אַתְמַר כָּל מַה דְּאַצְטְרִיף. (ס"א תא חזי, דִּאִית לְאַהֲדָרָא סְבָא, בְּמַלִּין קְדָמָאִין).

רוּת אִמְרָה, (רות ג) וּפְרֹשֶׁת כְּנַפֶּיךָ עַל אִמְתְּךָ, בְּגִין לְאִזְדוּגָא בְּהֵדִיָּה דְצִדִיק, לְמַעַבְד תּוֹלְדִין, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא פְּרִישׁ גְּדַפּוּי עַל בְּרַנְשׁ, בְּגִין לְאַפְשָׁא בְּעֵלְמָא, לְמַאן דְּלֹא בְּעֵי לְמַעַבְד תּוֹלְדִין, בְּגַפּוּ יבֵּא, בְּגַפּוּ דֵּה־הוּא בִישׁ, דְּאִיהוּ אֲזִיל עֲרִירִי, כְּחֻיָּא דָּא, דְּאֲזִיל יַחֲדָאִי. בְּגַפּוּ יֵצֵא, כְּמָה דְּאַתְמַר (הַשְּׁמָא) אִיהוּ דְּלֹא אֲשַׁתְּדַל לְמַעַבְד תּוֹלְדִין, הָא אַתְמַר כָּל מַה דְּאַצְטְרִיף. (כא וראה שיש לחזר וכן בדברים הראשונים).

רִיב דְּעַבְד קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, הָא אַתְמַר, רִיב: דְּכַתִּיב, (מִיכָה ו) קוּם רִיב אֶת הַהָרִים. מָאִי אִיהוּ. אֲלֵא, אֵינּוּן טוּרִין דְּלַתְתָּא. אֲמַאי רִיב דָּא. בְּגִין דְּבָהוּ תְלִיא, כָּל חוּבָא דְּעַבְדִּין יִשְׂרָאֵל, לְגַבֵּי אַבּוּהוּן דְּבִשְׂמִיא. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דִּישְׂרָאֵל הוּוּ יַדְעִין שְׂמוּשָׁא דְּכָל מְלֹאכִין עַלְאִין דְּבִשְׂמִיא, וְלֹא אָנִיס לְהוּ, אֲפִילוּ שְׂמָא דְּחַד מַנְיִיָּהוּ, וְכָל שְׂמוּשָׁא דְּלְהוּן.

הַרִיב שְׁעוּשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַרִיב נְאֻמְר, רִיב - שְׁפָתוּב (מִיכָה ו) קוּם רִיב אֶת הַהָרִים. מִי הֵם? אֲלֵא אוֹתָם הָרִים שְׁלַמְטָה. לְמָה הַרִיב הַזֶּה? מִשׁוּם שְׂבָהָם תְּלוּיִים כָּל הַחֻטָּאִים שְׁעוּשִׁים יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהָם שְׂבִשְׂמִים. מַה הַטַּעַם? כִּי יִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹדְעִים שְׂמוּשׁ שֶׁל כָּל הַמְּלָאכִים הַעֲלִיּוֹנִים שְׂבִשְׂמִים, וְלֹא נֶעְלַם מֵהֶם אֲפִלוּ שְׂמוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם, וְכָל הַשְּׂמוּשׁ שֶׁלָּהֶם.

וּבַתְרִין סְטְרִין הוּוּ טַעְאן אַבְתְּרִיָּהוּ. חַד, דְּהוּוּ יַדְעִין לְאַמְשַׁכָּא חִילָא דְּלְהוּן, דְּכַכְבִּיא וּמְזִלִי בְּאַרְעָא. וְחַד, דְּהוּוּ יַדְעִי לְאוּמָאָה לוּן, בְּכָל מַה דְּאַצְטְרִיכוּ. וְעַל דָּא בְּעָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמַעַבְד בְּהוּ רִיב וְדִינָא. וְכִיּוֹן דְּבָהוּן לְהוּי רִיב וְדִינָא, כָּל שְׁלִשׁוּלָא נִפְל דְּהָא לָא יְהוּי בִּיהַ תּוֹעֲלָתָא. וּבְגִין כְּךָ, קוּם רִיב וְגו'.

וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוּלְךָ. (דף קי"ב ע"ב) מָאן גְּבָעוֹת אֲלִין אֵינּוּן אִמְהוֹת, דְּרַגִּין דְּאַקְרוּן (תהלים מה) בְּתוּלוֹת אַחְרִיָּהּ וְגו', וּבְגִין כְּךָ וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוּלְךָ. דְּהָכִי הוּוּ עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל, עַד דְּאַשְׁתַּפּוּ בְּדְרַגִּין תַּתְּאִין.

וּבִשְׁנֵי צְדָדִים הָיוּ טוֹעִים אַחְרֵיהֶם. אֶחָד - שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים לְמַשֵּׁךְ אֶת כַּחַם שֶׁל הַכּוֹכָבִים וְהַמְזוּלוֹת לְאַרְץ. וְאֶחָד - שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים אִיךָ לְהַשְׁבִּיעַם בְּכָל מַה שֶׁהָצְטְרָכוּ, וְלִכְן רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֲשׂוֹת בָּהֶם רִיב וְדִין. וְכִיּוֹן שְׂבָהָם יִהְיֶה רִיב וְדִין, כָּל הַשְּׁלִשְׁלוֹת נּוֹפְלוֹת, שֶׁהָרִי לֹא תִהְיֶה בּוֹ תּוֹעֲלָת, וּמִשׁוּם כֵּן קוּם רִיב וְגו'. וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוּלְךָ, מִי הַגְּבָעוֹת? אֲלֵה הֵן הָאִמְהוֹת, הַדְּרָגוֹת שֶׁנִּקְרְאוֹת בְּתוּלוֹת אַחְרֵיהֶם וְגו', וּמִשׁוּם כֵּן וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוּלְךָ. שְׂכָף הָיוּ עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהִשְׁתַּפּוּ בְּדְרָגוֹת תַּתְּחוֹנוֹת.

תֵּא חֲזִי, דִּאִית לְאַהֲדָרָא סְבָא, בְּמַלִּין קְדָמָאִין, דְּהָכִי הוּוּ עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל, עַד דְּאַשְׁתַּפּוּ בְּדְרַגִּין תַּתְּאִין יִרְךָ דְּקָא אַמְרוּן, סְגִי אַתְקִיפּוּ עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהִשְׁתַּפּוּ בְּדְרָגוֹת הַתַּתְּחוֹנוֹת. הִנְרַךְ שְׂאֲמַרְנוּ, הִרְבֵּה הִתְקִיפּוּ אֶת יִשְׂרָאֵל

בֵּא וּרְאֵה שִׁישׁ לְחֹזֵר, וְזָקֵן, לְדַבְרִים רִאשׁוֹנִים, שְׂכָף הָיוּ עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהִשְׁתַּפּוּ בְּדְרָגוֹת הַתַּתְּחוֹנוֹת. הִנְרַךְ שְׂאֲמַרְנוּ, הִרְבֵּה הִתְקִיפּוּ אֶת יִשְׂרָאֵל

באותה הירף. מרדכי היה מראה לאותו המן הרשע את אותה ירף שלו, ולכן היה רגוז, דבר שנראה לו, והוא הרגיו אותו עמו. ראוי החברים מה פתוב - (בראשית כז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת וגו'. בלבוש הללו שלו גזל אותו והוציא אותו מכל ברכותיו ומתבכורה.

ומשום כך, העלה שמצאו המרפבות שלו לחכמים הוא החפוף שלהם עם בגדי רבותינו תמיד לירכים שלהם ולבגדים שלהם. ואלו שני הדברים היו של הצד האחר, וכל זה משום שגזלו ממנו אותם, ואין להם עלה אלא לחכמים. ומשום כך הבגדים הללו של החכמים הם מתבלים מהחפוף שלהם, והברפים הפושלות הללו זה מהם ודאי, ומשלהם היו, ומהם נוטלים תואנה, וממה שהיו מהם. ורוצים לחכמים, שהם כלל של אותו שיושב אהלים, ולכן אין עלה בלי עלה, ולכן אין דבר בלי דין, וכל דבר שב למקומו.

שרמה אמר, (קהלת ד) ושבתני אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם ומיד עשוקיהם פח ואין להם מנחם. הפסוק הזה רמזנו בו ונתפאר. אבל שבתני אני, וכי מאיזה מקום שב שלמה? אם נאמר, לאחר שאמר דבר זה שב כמו מקדם ואמר דבר אחר - יפה. אבל שבתני ואראה.

שם שנינו, בכל יום היה מקדים שלמה בבקר והיה שם פניו לצד מזרח ורואה מה שרואה, ואחר כך שב לצד דרום ורואה מה שרואה, ואחר כך שב לצד צפון ועומד שם. מנמיד עיניו ומרים ראשו.

לון ישראל, בההוא ירף. מרדכי היה אחמי לההוא רשע דהמן ההוא ירף דיליה, ועל דא הנה רגיו, מלה דאתחזי ליה, ואיהו ארגיו ליה בהדיה. חמו חברייא, מה כתיב, (בראשית כז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת וגו'. באלין לבושין דיליה, גזל דיליה, ואפיך ליה מפל ברפאן דיליה, ומבכרותא.

ובגין כך, עילה דקא אשפחו רתיבין דיליה, לרפנן, איהו דחופיא דלהון למאני דרפנן תדיר. לירכין דלהון. ולמאני דלהון. ואלין תרין מלין דסטר אחרא הוו, וכל דא בגין דגזלו לון מניה. לית להו עילה אלא לרפנן. ובגין כך, הני מאני דרפנן דקא בלו מחופיא דלהון איהו, והני ברפי דשלהי, מנייהו הוא ודאי. ומדלהון הוו, ומנהון נטלי עילה, וממה דהוו מנייהו. בעאן לרפנן, דאינון כללא דההוא יושב אהלים, ועל דא לית עילה בלא עילה, ועל דא לית מלה, בלא דינא, וכל מלה תב לאתריה.

שרמה אמר, (קהלת ד) ושבתני אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם ומיד עשוקיהם פח ואין להם מנחם. האי קרא ארמיזנא ביה, ואתמר. אבל שבתני אני, וכי מאן אתר תב שלמה. אי נימא, לבתר דאמר מלה דא, תב פמלקדמין, ואמר מלה אחרא, יאות אבל שבתני ואראה.

תמן תנינן, בכל יומא הנה אקדים שלמה בצפרא, והוי שוי אנפוי לסטר מזרח, וחקמי מה דחקמי, ולבתר תב לסטר דרום, וחקמי מה דחקמי והדר תב לסטר צפון, וקאים תמן. מאיך עינוי וזקיף רישיה.

בשעה הזו הרי עמוד אש ועמוד
ענן היו כאים, ועל אותו עמוד
הענן היה בא נשר אחד, ואותו
הנשר הוא גדול וחזק. וכך היה
בא: כנף מימין על גבי עמוד האש,
והגוף וכנף שמאל על גבי עמוד
הענן. ואותו נשר היה מביא שני
עלים בפיו. בא עמוד הענן ועמוד
האש, ואותו הנשר עליהם,
ומשתחווים לפני שלמה המלך.
בא הנשר והנמיך לפניו, ונתן לו
אותם עלים. לוקח אותם המלך
שלמה ומריח בהם, והיה יודע
בהם סימן ואומר: זהו הנופל,
וזהו גלוי העינים. בשעה ששני
עלים היו, היה יודע ששניהם -
נופל וגלוי עינים - רוצים
להודיעו דברים.

מה עשה? חתם את כסאו בחותם
שקיה חקוק בו השם הקדוש,
ונוטל טבעת שחקוק עליה השם
הקדוש, ועולה לגג ורוכב על
אותו הנשר והולך לו. ואותו נשר
היה מתעלה לרום העננים, ובכל
מקום שהוא עבר, היה האור
נחשף. החכמים שהיו באותו
המקום שחשף האור, היו יודעים,
והיו אומרים: שלמה המלך הרי
הולך ועובר כאן. ולא יודעים
לאיזה מקום היה הולך. הטפשים
שהיו שם היו אומרים, שהם היו
עננים שהולכים ומחשיכים את
העולם.

הגביה הנשר עמו ופורח ארבע
מאות פרסאות, עד שמגיע להרי
החשוף. שם הוא תרמוד במדבר
בהרים, והוא יורד שם. מרים
ראשו ורואה הר חשוף, ושם היה
יודע כל מה שצריך, והיה יודע
ששם יכנס. היה רוכב על הנשר
כמקדם, וטס ונכנס לתוך ההרים
עד אותו מקום ששם הזית, קורא

בהאי שענתא, הא עמודא דאשא ועמודא
דעננא, הוו אתיין, ועל ההוא עמודא
דעננא, הוה אתי נשרא חדא. וההוא נשרא
הוא רברבא ותקיף, וכן הוה אתי, גדפא
ימינא, על גבי עמודא דאשא, וגופא וגדפא
שמאלא, על גבי עמודא דעננא. וההוא נשרא
הוי מייתי תרין טרפין בפומהא, אתא עמודא
דעננא, ועמודא דאשא, וההוא נשרא עלייהו,
וסגדין לקמיה דשלמה מלכא.

אתא נשרא, ומאיך לקמיה, ויהיב ליה אינון
טרפין, נטיל לון שלמה מלכא, והוה
מריח בהו, והוה ידע בהון סימן, ואמר דא
איהו דנופל, ודא איהו דגלוי עינים. בשעתא
דתרין טרפין הוו, הוה ידע דתרווייהו, נופל
וגלוי עינים בעאן לאודעא ליה מלין.

מה עביד, חתים פרסייה בגושפנקא, דהוה
חקיק ביה שמא קדישא. ואיהו נטיל
עזקא דחקיק עליה שמא קדישא, וסליק
לאגרא, ורכיב על ההוא נשרא, ואזיל ליה.
וההוא נשרא, הוה מסתלק, לרום עננין, ובכל
אתר דאיהו עבר, הוה אתחשוף נהורא. חפיימי
דהוה בההוא אתר דאתחשוף נהורא, הוה ידעי,
והוה אמרי, שלמה מלכא הא אזיל, ואעבר
הכא, ולא ידעי לאן אתר הוה אזיל. טפשיין
דהוה תמן, הוה אמרי, עננין הוה אינון, דקא
אזלי וחשיף עלמא.

גבה נשרא בהדיה, ופרח ארבע מאה פרסין,
עד דמטא לטורי חשוף. ותמן איהו
תרמוד במדבר בהרים, ואיהו נחית תמן.
זקיף רישיה, וחמי טורא חשוף, והוה ידע
תמן כל מה דאצטריך. והוה ידע דתמן
יעול. הוה רכיב על נשרא כמלקדמין,
וטאס ועאל לגו טורין, עד ההוא אתר דזיתא תמן, קרא בחילא

קרא בחילא

בְּחִיל וְאוֹמֵר, ה' רָמָה יָדָךְ בַּל יִחְזִינּוּ וְגו'.

יִחְזִינּוּ וְגו'.
נִבְנָם לְשֵׁם, עַד שֶׁקָּרַב לְאוֹתוֹ מְקוֹם, וְשֵׁם טַבַּעַת לְפָנֵיהֶם וְקָרַב, וְשֵׁם הָיָה יוֹדֵעַ כֹּל מֵה שֶׁרָצָה מְאוֹתָן חֲכָמוֹת זְרוֹת שֶׁרָצָה לְדַעַת. פִּינּוֹן שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים לוֹ כֹּל מֵה שֶׁרָצָה, אֲזִי הָיָה רוֹכֵב עַל אוֹתוֹ נֶשֶׁר, וְיֹשֵׁב לְמִקְוָמוֹ. פִּינּוֹן שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל כֶּסֶאוֹ, הִתְיַשְׁבַּח בְּדַעְתּוֹ וְהָיָה מְדַבֵּר בְּדַעְתּוֹ דְּבָרֵי חֲכָמָה נִכְבְּדָה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה אוֹמֵר, וְשִׁבְתִּי אֲנִי וְאַרְאֶהָ. שִׁבְתִּי וְדָאֵי מְאוֹתָהּ דְּרַךְ, שִׁבְתִּי מְאוֹתָהּ חֲכָמָה וְהִתְיַשְׁבַּח בְּלִבִּי וּבְדַעְתִּי. וְאֲזִי, וְאַרְאֶהָ אֶת כֹּל הַעֲשׂוּקִים. (וכי מעשים הם בעולם שהוא אמר את כל הַעֲשׂוּקִים).

(העלה על דעתך שכל הַעֲשׂוּקִים שֶׁהָיוּ בְּעוֹלָם הָיָה רוֹאֶה שְׁלֵמָה הַמְּלִיךָ?!) אֵלֶּא מִי הַעֲשׂוּקִים הָלְלוּ שֶׁהוּא אָמַר? אוֹתָם הִתְיַנּוּקוֹת שְׂמֵתִים בְּחִיק אֲמוֹתֵיהֶם, שֶׁהָרִי הֵם עֲשׂוּקִים מִכַּפְּמָה צְדָדִים - עֲשׂוּקִים בְּמִקְוֹם עֲלִיּוֹן שְׁלֵמְעֵלָה, וְעֲשׂוּקִים לְמַטָּה. וְהָרִי הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים, וְכַךְ הוּא, אֲכָל רַבִּים הֵם. קוֹם זְקֵן, הִתְעוֹרֵר בְּכַחַךְ. זְקֵן, אָמַר דְּבָרְךָ, שְׁוֹדָאֵי תֵּאמַר בְּלֵי פִּיךָ.

אֵין עֲשׂוּק כְּאוֹתָם עֲשׂוּקִים, שֶׁהָיָה הוּא עֲשׂוּק בְּהִתְחַלָּה, אוֹ מְשֻׁלֵּשִׁי לְאַחַר, כְּפִתּוּב (שְׁמוֹת ל"ד) פִּקְדָה עוֹן אֲבוֹת עַל בְּנֵים וְעַל בְּנֵי בְנֵים עַל שְׁלֵשִׁים וְעַל רַבְעִים.

אֵיךְ הָיָה עוֹשֵׁק? שְׁלֵמָה הַמְּלִיךָ צוּחַ וְאוֹמֵר, (מְשֻׁלֵּי כ"ח) אָדָם עֲשֵׂק בְּדָם נֶפֶשׁ עַד בּוֹר יְנוּס אֶל יִתְמָכוּ בּוֹ. פִּינּוֹן שֶׁהוּא עֲשׂוּק בְּדָם נֶפֶשׁ, הוּא אוֹ בְּנוֹ אוֹ בֶּן בְּנוֹ יְהִיו עֲשׂוּקִים בְּמֵאֲזָנִים, שְׁפִתּוּב עַד בּוֹר יְנוּס אֶל יִתְמָכוּ בּוֹ. עַד אוֹתוֹ הַבּוֹר רַק יְנוּס מִמְּקוֹם קְדוּשָׁה, וְאֵל יִתְמָכוּ בּוֹ בְּעוֹלָם הַהָה. פִּינּוֹן שֶׁהוּא

וְאוֹמֵר, (ישעיה כ"ו) יְי' רָמָה יָדָךְ בַּל יִחְזִינּוּ וְגו'.
עַל פִּינּוֹן, עַד דְּקָרִיב לְהִהוּא אֶתְרִי, שְׁוִי עֲזָקָא קְמִייהוּ, וְקָרִיב, וְתִמְנָן הָהּ יִדַּע כֹּל מֵה דְּבַעֵי מְאִינוֹן חֲכָמָתָן נוֹכְרָאִין, דְּבַעֵי לְמַנְדַּע. פִּינּוֹן דִּהוּוּ אֲמָרִין לִיהָ כֹּל מֵה דְּבַעֵי, כְּדִין הָהּ רָכִיב עַל הִהוּא (ד"ק ק"ג ע"א) נְשָׂרָא, וְתַב לְאַתְרֵיהָ. פִּינּוֹן דִּהוּוּ יִתִּיב עַל פּוֹרְסֵייהָ, אֲתִישֵׁב בְּדַעְתֵּיהָ וְהוּוּ מְמַלֵּל בְּדַעְתֵּיהָ מְלִין דְּחֲכָמָתָא יִקְרָא. בְּהֵיא שְׁעָתָא הָהּ אָמַר, וְשִׁבְתִּי אֲנִי וְאַרְאֶהָ, שִׁבְתִּי וְדָאֵי מֵהִהוּא אֶרְחָא, שִׁבְתִּי מֵהִהוּא חֲכָמָתָא, וְאַתִּישֵׁבֶת בְּלִפְאֵי וּבְדַעְתָּאֵי. וְכִדִּין וְאַרְאֶה אֶת כֹּל הַעֲשׂוּקִים. (וכי ועירון אינון בעלמא דאיהו אמר את כל הַעֲשׂוּקִים).

(כ"א סלמא דעתך דכל עשוקו דהו בעלמא, הוה חמי שלמה מלכא.)
אֵלֶּא, מְאִי עֲשׂוּקִים אֵלִין דִּהוּא אָמַר. אֵינוֹן יְנוּקִין דְּמִתִּין בְּתוֹקְפָא דְּאִמְהוֹן, דְּקָא עֲשׂוּקִים מִכַּפְּמָה סְטָרִין, עֲשׂוּקִים בְּאַתָּר עֲלָאָה דְּלְעִילָא, וְעֲשׂוּקִים לְתַתָּא. וְהָא חֲבָרִיָּא אֲתַעְרוּ, וְהָכִי הוּא, אֲכָל סְגִיאִין אֵינוֹן. קוֹם סְבָא, אֲתַעַר בְּחִילָךְ. סְבָא אֵימָא מִילָךְ, דְּוֹדָאֵי בְּלֵא דְּחִילוֹ תֵּימָא.

לִּית עֲשׂוּק כְּאֵינוֹן עֲשׂוּקִים, דִּהוּוּ אִיהוּ עֲשִׂיק בְּקַדְמִיתָא, אוֹ מִתְּלַתָּא לְאַחְרָא, כְּמָה דְּכִתִּיב, (שְׁמוֹת כ') פִּוְקַד עוֹן אֲבוֹת עַל בְּנֵים וְעַל בְּנֵי בְנֵים עַל שְׁלֵשִׁים וְעַל רַבְעִים.

הֵיךְ הָיָה עֲשִׂיק. שְׁלֵמָה מְלָכָא צוּחַ וְאוֹמֵר (מְשֻׁלֵּי כ"ח) אָדָם עֲשֵׂק בְּדָם נֶפֶשׁ עַד בּוֹר יְנוּס אֶל יִתְמָכוּ בּוֹ. פִּינּוֹן דִּהוּוּ עֲשׂוּק, בְּדָם נֶפֶשׁ, הוּא, אוֹ בְּנוֹ, אוֹ בֶּן בְּנוֹ, יְהוּוֹן עֲשׂוּקִין בְּטִיקְלָא, דְּכִתִּיב עַד בּוֹר יְנוּס אֶל יִתְמָכוּ בּוֹ. עַד הִהוּא בּוֹר רַק יְנוּס מֵאַתָּר קְדִישָׁא, וְאֵל יִתְמָכוּ בּוֹ בְּהֵאֵי עֲלָמָא. פִּינּוֹן דִּאִיהוּ עֲשׂוּק בְּדָם נֶפֶשׁ, אִיהוּ, אוֹ

עשוק בדם נפש, הוא או זרעו יהיו עשוקים מאותו הצד האחר. יש עשוק משאר עשוקים, כמו שנאמר לא תעשק את רעה. הוא עבר ועשק, איהו עשוק בבניו, מאותו הצד האחר, ומשום כך אמר את כל העשוקים. אמר שלמה, עמדותי בכל אותם עשוקים בכל הצדדים שעשק.

ורכזה הם עשוקים? אשר נעשו תחת השמש. אשר נעשו? אשר גרו הנה צריך להיות! מה זה אשר נעשו? אם העשייה היא לשבח, אין עשייה שלהם אלא למעלה מן השמש.

אבר ודאי נעשו. איך נעשו? אלא פיון שעשוקים מרוחם שם, למה באים לעולם הנה? אלא ודאי רוחות נעשו, נעשו ברוחות וגוף בעולם הנה. פיון שנתקן הגוף שלהם ונעשתה אותה רוח בגוף זך ונקי בלי לכלוף של חטאים בעולם הנה, אז נעשק הגוף כמו שנעשקה הרוח. וזהו הגוף שנהנה בו יותר מהפל. ויש עשוקים אחרים בכמה מינים מרוחות שם, ולא נעשו בגופים. אבל אלה הם עשוקים אשר נעשו.

יש אחרים אשר נעשו, והטריחו בני אדם את רבונם. ומי הם? מי שעשק אשת חברו בסתר או בגלוי, ואותו ולד שנולד מהם הוא עשוק, בלי רצון רבונם, ולא יודע בעל האשה שאותם המעשים הם עשוקים, והטריחו את הקדוש ברוך הוא לעשות להם גוף ולציר להם צורה. אלו עשוקים אשר נעשו. אשר נעשו ודאי הגופים שלהם על פרח. משום כך שלמה המלך אמר, (קהלת ד) ואראה את כל העשוקים,

זרעיה, להיו עשוקים מההוא סטרא אחרא. אית עשוק, משאר עשוקים, כמה דאת אמר (ויקרא יט) לא תעשק את רעה. איהו עבר ועשק, איהו עשוק בבניו, מההוא סטרא אחרא. ובגין כך אמר, את כל העשוקים. אמר שלמה, קאימנא בכל אינון עשוקים, בכל סטרין דעשק.

ואמאי אינון עשוקים. אשר נעשו תחת השמש. אשר נעשו, אשר גרו מיבעי ליה, מאי אשר נעשו. אי עשייה איהי לשבחא, לאו עשייה דילהון אלא לעילא מן שמשא.

אבר ודאי נעשו. הין נעשו. אלא כיון דעשוקים מרוחיהון תמן, אמאי אתיין להאי עלמא. אלא רוחין ודאי נעשו, אתעבידו ברוחין ובגופא בהאי עלמא, כיון דאשתכלל גופא דילהון, ואתעביד ההוא רוחא בגופא זך ונקי בלא לכלוכא דחובין, בהאי עלמא, כדין אתעשק גופא, כמה דאתעשק רוחא. והאי איהו גופא, דאתהני ביה יתיר מפלא. ועשוקין אחרנין אית, בכמה זינין מרוחין תמן, ולא נעשו בגופין. אבל אלין, אינון עשוקים אשר נעשו.

אית אחרנין, אשר נעשו, ואטרחו בני נשא למאריהון. ומאן איהו. מאן דעשיק אתתא דחבריה בטמירו, או באתגלייא. וההוא ולדא דאתיליד מנייהו, עשוק איהו, בלא רעותא דמאריהון, ולא ידע בעלה דאתתא, אינון עובדין עשוקין אינון, ואטרחו לקודשא בריך הוא למעבד לון גופא, ולציירא לון צורה, אלין עשוקים אשר נעשו. אשר נעשו ודאי גופין דילהון, על פרחא.

בגין כך, שלמה מלכא אמר, (קהלת ד) ואראה את כל העשוקים, בכל זיני

עֲשׂוּקִים קְאִימְנָא, אֵינּוֹן אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ וְאִתְעַבְדוּ בַעֲשִׂייה.

בְּכָל מִינֵי עֲשׂוּקִים עֲמַדְתִּי, אוֹתָם אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ וְנַעֲשׂוּ בַעֲשִׂיה.

בְּמִוּוֹ שְׂאֵלָה (הוא בערלה, אינו גדל ועושה, ואחר כך עושקים אותו ממנו, כך) אוֹתָם עֲשׂוּקִים, שְׂכָכְר נַעֲשׂוּ בַעֲרָלָה, וְהִתְרַבָּה וְנִטְל וְגַדְל הַגּוֹף, וְעָשָׂה אוֹתוֹ, וְאַחַר כֵּן עוֹשְׂקִים אוֹתָם מִמְּנוּ וְלוֹקְחִים אוֹתָם, הָרִי עֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ, וְעַל הַפֶּל עֲמַד הַמְּלֶךְ שְׁלֵמָה וְאָמַר, עֲמַדְתִּי עַל כָּל הָעֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ.

וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים, כָּלֵם שׁוֹפְכִים דְּמַעוֹת עִם טַעֲנָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֵלּוּ שׁוֹפְכִים דְּמַעוֹת, שְׁהָרִי הָעֲרָלָה מְרַבָּה וּמְגַדְלָת אוֹתָם עַד שְׁלֵשׁ עֲשָׂרָה שָׁנִים, וְאַחַר כֵּן עוֹשְׂקִים אוֹתָם מִהָעֲרָלָה וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לוֹקֵחַ אוֹתָם. הָרִי לָךְ עֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ כְּכֹר.

עֲבַר עֲבָרָה - הוֹרְגִים אוֹתוֹ. לָהֶם יֵשׁ טַעֲנָה, וְעֵתִידִים לוֹמַר: רְבוֹן הָעוֹלָם, תִּינּוֹק בֶּן יוֹמוֹ שְׁחָטָא, דְּנִים אוֹתוֹ דִּין? אֲנִי בֶּן יוֹמֵי הַיִּיטִי, שְׁהָרִי מְאוֹתוֹ יוֹ קוֹרָא לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בֶּן, שְׁכַתוּב (תהלים ב) ה' אָמַר אֵלַי בְּנֵי אֶתָּה אֲנִי (דף ק"ג ע"ב) הַיּוֹם יִלְדְתִיךָ, מְאָרִיָּה דְּעַלְמָא, יִלֵּיד בֶּר יוֹמָא, דִּינָא עֲבָדִין לִיה, הָרִי דְמַעַת אֵינּוֹן הָעֲשׂוּקִים וְאִין לָהֶם מְנַחֵם.

וְאִית עֲשׂוֹק אַחַר, הַהוּא עֲשׂוֹק דְאֶקְרִי מְמֹר, כַּד נָפַק מִעַלְמָא, מִיַּד מְפָרִישִׁין לִיה מְקַהֲלָתָא דְעַמָּא קְדִישָׁא. הַהוּא מְמֹר, עֲנִיא מְסַפְנָא, אוֹשִׁיד דְּמַעִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַטְעִין קָמִיָּה, מְאָרִיָּה דְּעַלְמָא, אִי אֲבָהִיתִי חָאבוּ, אֲנָא מַה חוֹבָא עֲבִידְנָא, הָא עוֹבְדָאִי, מִתְּתַקְנָן לְקַמְּךָ הוּו, וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים וְאִין לָהֶם מְנַחֵם. וְכֵן לְכָל אֵינּוֹן עֲשׂוּקִים, אִית לֹן טַעֲנָה קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַהֲהִיא טַעֲנָה לִית לֹן מְנַחֵם, וְלִית דִּיתִיב מְלָה עַל לְבַהוֹן.

בְּמִוּוֹ דִּהְנִי (ר"א איהו בערלה, אינו רבי ועבד ולבתר עשקו ליה מניה) **אֵינּוֹן עֲשׂוּקִין, דְּכָכְר נַעֲשׂוּ בַעֲרָלָה רַבִּי וְנָטִיל וְגַדְלִיל גּוֹפָא, וְעַבִּיד לִיה, וְלָבְתַר עֲשָׂקִין לֹן מְנִיָּה, וְנִטְלִין לֹן, הָרִי עֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ, וְעַל כָּלָא קָאִים שְׁלֵמָה מְלָכָא וְאָמַר, קְאִימְנָא עַל כָּל הָעֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ. וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשָׂקִים, כָּלָא אוֹשְׁדִין דְּמַעִין, עִם טַעֲנָה קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הִנֵּי אוֹשְׁדִין דְּמַעִין, דְּהָא עֲרָלָה רַבִּי לֹן, וְגַדְלִיל לֹן, עַד תְּלַת עֲשָׂר שָׁנִין, וְלָבְתַר עֲשָׂקִין לֹן מְעַרְלָה, וְנָטִיל לֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא לָךְ עֲשׂוּקִין אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ כְּכֹר.**

עֲבַר עֲבָרָה קְטִילִין לִיה. לֹן אִית טַעֲנָה, וְזַמִּינִין לוֹמַר, מְאָרִי דְעַלְמָא, תִּינּוֹק בֶּר יוֹמִיָּה דְחָב, דִּינִינִן לִיה דִּינָא. אֲנָא בֶּר יוֹמִיָּה הוִינָא, דְּהָא מַהֲהוּא יוֹמָא קָרִי לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֶּן, דְּכַתִּיב (תהלים ב) יְיִ אָמַר אֵלַי בְּנֵי אֶתָּה אֲנִי (דף ק"ג ע"ב) הַיּוֹם יִלְדְתִיךָ, מְאָרִיָּה דְּעַלְמָא, יִלֵּיד בֶּר יוֹמָא, דִּינָא עֲבָדִין לִיה, הָרִי דְמַעַת אֵינּוֹן הָעֲשׂוּקִים וְאִין לָהֶם מְנַחֵם.

וְאִית עֲשׂוֹק אַחַר, הַהוּא עֲשׂוֹק דְאֶקְרִי מְמֹר, כַּד נָפַק מִעַלְמָא, מִיַּד מְפָרִישִׁין לִיה מְקַהֲלָתָא דְעַמָּא קְדִישָׁא. הַהוּא מְמֹר, עֲנִיא מְסַפְנָא, אוֹשִׁיד דְּמַעִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַטְעִין קָמִיָּה, מְאָרִיָּה דְּעַלְמָא, אִי אֲבָהִיתִי חָאבוּ, אֲנָא מַה חוֹבָא עֲבִידְנָא, הָא עוֹבְדָאִי, מִתְּתַקְנָן לְקַמְּךָ הוּו, וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים וְאִין לָהֶם מְנַחֵם. וְכֵן לְכָל אֵינּוֹן עֲשׂוּקִים, אִית לֹן טַעֲנָה קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַהֲהִיא טַעֲנָה לִית לֹן מְנַחֵם, וְלִית דִּיתִיב מְלָה עַל לְבַהוֹן.

וְכֵן וְדָא אֵין לְהֶם מִנְחָם. וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֵשׂוּקִים, הַהוּא דְמַעַת הָעֵשׂוּקִים - אֵלוּ אוֹתָם שְׁמֵתִים בְּחִיק אֲמוּתֵיהֶם, אֵלֶּה עוֹשִׂים לְשַׁפֵּף דְּמַעוֹת לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שְׂאִין דְּמַעוֹת שְׂיוּצָאוֹת מִן הַלֵּב בְּדַמַּעוֹת הַלְלוּ, שְׁכַל בְּנֵי הָעוֹלָם תּוֹהִים וְאוֹמְרִים: דִּינֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵם אֲמַת, וְהוֹלְכִים עַל דְּרַף אֲמַת. הַתִּינּוּקוֹת הַמְּסַפְנִים הַלְלוּ שְׁלֵא חֲטָאוּ, לְמָה מִתּוֹ? אֵיפֹה דִּין הָאֲמַת שְׁעוֹשָׂה רַבּוֹן הָעוֹלָם? אִם בְּחֲטָא אֲבוֹתָם מְסַתְּלִים מִן הָעוֹלָם - לְמָה? וְדָא אֵין לְהֶם מִנְחָם.

עוֹד, וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֵשׂוּקִים - אוֹתָהּ דְּמַעַת שְׁלֵהֶם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, שְׁמַגְנִים עַל הַחַיִּים. שְׁשִׁינּוּ, יֵשׁ מְקוֹם מִתְקַן לְהֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם שְׁאֲפִלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יְכוּלִים לַעֲמֹד שָׁם. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתָם וְנִדְבֵק בָּהֶם, וּמִתְקַן בָּהֶם אֵת הַיְשִׁיבָה הָעֲלִינָה שְׁלוֹ, וְעֲלִיָּהֶם כְּתוּב (תהלים ח) מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים יְסֻדֵּת עֵז. וְכֵן הַתּוֹעֵלֶת שְׁעוֹשִׂים שָׁם, וְלְמָה עוֹלָלִים לְשָׁם? שְׁכַתּוּב לְמַעַן צוֹרְרִיךְ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם. וְכֵן יֵשׁ מְקוֹם אַחַר לְבַעֲלֵי תְשׁוּבָה.

שְׁשִׁינּוּ, עֲשֶׂרָה דְּבָרִים נִבְרָאוּ בְּעָרֵב שְׁבֶת וְכוּ'. הַפְּתַב וְהַמְּכַתֵּב וְהַלּוּחֹת. וְהַלּוּחֹת, שְׁכַתּוּב (שמות לב) וְהַלּוּחֹת מַעֲשֶׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא. מָה הַמְּדַבֵּר מִכָּף שְׁהִיָּה עָרֵב שְׁבֶת, וְאוּלַי זֶה הִיָּה אֶלֶף שְׁנָה אַחַר כָּף, אוֹ בְּשַׁעֲה שְׁעַמְדוֹ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי? אֵלֶּה וְדָא שְׁזָה הִיָּה בְּעָרֵב שְׁבֶת. בֹּא וּרְאֵה, בְּכָל מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית לֹא נֶאֱמַר שָׁם מְלֵא, אֵלֶּה אֱלֹהִים אֱלֹהִים בְּכָל מָה שְׁנִבְרָא, וְכָלֶם שָׁם אֱלֹהִים, עַד דְּכָל עוֹבְדָא אֲשַׁתְּכַלֵּל בְּעָרֵב שְׁבֶת. מִדְּאֲשַׁתְּכַלְלוּ כָּל עוֹבְדָא, אֶקְרִי יי' אֱלֹהִים, שָׁם מְלֵא.

וְכֵן וְדָא אֵין לְהֶם מִנְחָם. וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֵשׂוּקִים, אֵלֶּין אֵינּוּן דְּמִתִּין בְּתוּקְפָא דְּאֲמָהוּן, אֵלֶּין עֲבָדִין לְאוּשְׁדָא דְּמַעִין, לְכָל בְּנֵי עַלְמָא, בְּגִין דְּלִית דְּמַעִין דְּנַפְקֵי מִלְּבָא, כְּהִנֵּי דְּמַעִין, דְּכָל בְּנֵי עַלְמָא תּוֹהִין וְאֲמַרִין, דִּינִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְשׁוּט אֵינּוּן, וְעַל אַרְח קְשׁוּט אֲזִלִּי. הִנֵּי מְסַפְנֵי יְנוּקֵי דְּלֵא חָאבוּ, אֲמַאי מִיתוּ. אֵן דִּינָא דְּקְשׁוּט, דְּעֵבִיד מְאִרֵי עַלְמָא. אִי בְּחוּבֵי אֲבַהֲתַהוּן אֲסַתְּלֵקֵי מִעַלְמָא, אֲמַאי. וְדָא אֵין לְהֶם מִנְחָם.

הִנֵּה, וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֵשׂוּקִים, הַהוּא דְמַעַת דְּלַהוּן בְּהַהוּא עַלְמָא, דְּקָא מְגִינִין עַל חַיָּיא. דְּתַנֵּן אֲתֵר אֵית מִתְּתַקְנָא לּוֹן בְּהַהוּא עַלְמָא, דְּאֲפִילוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יְכַלִּין לְקַיֵּמָא תַּמָּן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַחִים לּוֹן, וְאֲתַדְבֵּק בְּהוּ, וְאֲתַקִּין בְּהוּ, מְתִיבְתָא עַלְאָה דִּילָיָה. וְעַלְיָהּ כְּתִיב, (תהלים ח) מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים יְסֻדֵּת עֵז. וּמַאי תּוֹעֵלְתָא עֲבָדִין תַּמָּן, וְאֲמַאי סְלִקִין תַּמָּן. דְּכְתִיב, (תהלים ח) לְמַעַן צוֹרְרִיךְ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם. וְכֵן אֵית אֲתֵר אַחְרָא לְבַעֲלֵי תְשׁוּבָא.

הַתִּינּוּן, עֲשֶׂרָה דְּבָרִים אֲתַבְּרִיאָוּ בְּעָרֵב שְׁבֶת כּוּ'. הַפְּתַב וְהַמְּכַתֵּב וְהַלּוּחֹת. דְּכְתִיב (שמות לב) וְהַלּוּחֹת מַעֲשֶׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא. מַאי אִירִיא מְדַהֲכֵי דְּעָרֵב שְׁבֶת הוּא, וְדִילְמָא אֶלֶף שְׁנִין לְבַתֵּר, אוֹ בְּשַׁעֲתָא דְּקִיָּמוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוּרָא דְּסִינַי. אֵלֶּה וְדָא הִכִּי הוּא דְּבְּעָרֵב שְׁבֶת הוּא. תָּא חֲזִי, בְּכָל עוֹבְדָא דְּבְּרֵאשִׁית, לֹא אֲתַמַּר שָׁם מְלֵא, אֵלֶּה אֱלֹהִים, אֱלֹהִים, בְּכָל מָה דְּאֲתַבְּרִי. וְכָלֶהוּ שָׁם אֱלֹהִים, עַד דְּכָל עוֹבְדָא אֲשַׁתְּכַלֵּל בְּעָרֵב שְׁבֶת. מִדְּאֲשַׁתְּכַלְלוּ כָּל עוֹבְדָא, אֶקְרִי יי' אֱלֹהִים, שָׁם מְלֵא.

וְאֵף עַל גַּב דְּבִשְׁם אֱלֹהִים אֲתַבְרִי כְּלֵא, לֹא אֲשַׁתְּכַלֵּל בְּעֲשִׂיָהּ, כֹּל מֵה דְאֲתַבְרִי, עַד עָרַב שֶׁבֶת. בְּהֵיִא שְׁעֵתָא אֲשַׁתְּכַלֵּל כְּלֵא בְּעֲשִׂיָהּ, דְּכִתִּיב, (בראשית ב) מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וְעוֹמֵד בְּמַעֲשֵׂהָ. וְלִכְּנָן כְּתוּב וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים, כְּשֶׁנִּתְקַן הָעוֹלָם בְּשֵׁם אֱלֹהִים בְּמַעֲשֵׂהָ, וְלֹא אַחַר כֶּף, שְׁכַתּוּב ה' אֱלֹהִים. וּבִזְהָ נִתְקַן הָעוֹלָם וְעוֹמֵד עַל קִיּוּמָהּ.

בֵּא וְרֵאָה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁשֹׁבֵר מֹשֶׁה אֶת הַלּוֹחוֹת, שְׁכַתּוּב (שמות לב) וַיִּשְׁבֵּר אֹתָם תַּחַת הַהָר, צָף הָאוּקֵינּוּס מִמְּקוֹמוֹ וְעָלָה לְשֹׁטֵף אֶת הָעוֹלָם. רָאָה מֹשֶׁה שְׁאוּקֵינּוּס עוֹלָה אֵלֵיהֶם וְהִיָּה רוֹצֵה לְשֹׁטֵף אֶת הָעוֹלָם, מִיַּד - וַיִּקַּח אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ וְגו', וַיִּזֶר עַל פְּנֵי הַמַּיִם. עוֹמֵד מֹשֶׁה עַל מִי הָאוּקֵינּוּס וְאָמַר: מַיִם מַיִם, מַה אַתֶּם רוֹצִים? אָמְרוּ: וְכִי מִתְקַיֵּם הָעוֹלָם אֵלֵא בְּתוֹרַת הַלּוֹחוֹת?! וְעַל הַתּוֹרָה שְׁשֹׁקְרוּ בְּהַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (וְעָשׂוּ אֶת עֵגֶל הַזֶּהֵב אֲנִי רוֹצִים לְשֹׁטֵף אֶת הָעוֹלָם).

מִיָּד אָמַר לָהֶם: הֲרִי כֹל מַה שְׁעָשׂוּ בְּחִטָּא הָעֵגֶל, הֲרִי מַסוּר לְכֶם, וְלֹא דִי כֹל אוֹתָם הָאֲלָפִים שֶׁנִּפְּלוּ מֵהֶם?! מִיָּד - וַיִּזֶר עַל פְּנֵי הַמַּיִם. וְלֹא הָיוּ הַמַּיִם שׁוֹכְכִים עַד שֶׁנִּטְלָה מֵהֶם וְהִשְׁקָה אוֹתָם. מִיָּד נִשְׁקַע הָאוּקֵינּוּס בְּמִקוּמוֹ.

שְׁהַרִי בְּאוֹתוֹ הַמְדַבֵּר לֹא הָיוּ מַיִם, שְׁכַתּוּב (במדבר ט) לֹא מְקוּם זָרַע וְגו'. וּמַיִם אֵינָן לְשִׁתּוֹת. וְאִם תֵּאמַר, לְבָאָר מְרִים זָרַק - חֵס וְשָׁלוֹם שְׁשֵׁם זָרַק מֹשֶׁה אֶת הַזְכָּרוֹן הַרְעָה הִזְהָ לְשִׁתּוֹת מִמֶּנּוּ אַחַר כֶּף. וְעוֹד, שְׁעַד עַכְשָׁיו לֹא הִיָּתַד לָהֶם בְּאָר, עַד שֶׁבָּאוּ לְמַדְבַּר מִתְּנָהּ, שְׁכַתּוּב בְּאָר חֲפְרוּהָ שְׁרִים וְגו'. וּמִמְדַבֵּר מִתְּנָהּ. מִשֵּׁם יָרְשׁוּ בְּאָר. כְּתוּב עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְכַתּוּב שֵׁם עַל פְּנֵי תְהוֹם.

וְאֵף עַל גַּב דְּבִשְׁם אֱלֹהִים אֲתַבְרִי כְּלֵא, לֹא אֲשַׁתְּכַלֵּל בְּעֲשִׂיָהּ, כֹּל מֵה דְאֲתַבְרִי, עַד עָרַב שֶׁבֶת. בְּהֵיִא שְׁעֵתָא אֲשַׁתְּכַלֵּל כְּלֵא בְּעֲשִׂיָהּ, דְּכִתִּיב, (בראשית ב) מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וְקִיּוּמָא בְּמַעֲשֵׂהָ. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים, כֹּד אֲשַׁתְּכַלֵּל עַלְמָא, בְּשֵׁם אֱלֹהִים בְּמַעֲשֵׂהָ, וְלֹא לְבַתָּר, דְּכִתִּיב יי' אֱלֹהִים וּבְדָא אֲשַׁתְּכַלֵּל עַלְמָא, וְקִיּוּמָא עַל קִיּוּמִיָּהּ.

הָא חֲזִי, בְּהֵיִא שְׁעֵתָא דְּתַבֵּר מֹשֶׁה הַלּוֹחוֹת, דְּכִתִּיב, (שמות לב) וַיִּשְׁבֵּר אוֹתָם תַּחַת הַהָר. צָף אוּקֵינּוּס מֵאֲתַרִּיָּהּ, וְסָלִיק לְשֹׁטְפָא עַלְמָא. חֲמָא מֹשֶׁה דְּאוּקֵינּוּס סָלִיק לְגַבִּיָּהּ, וְהוּוּ בְּעֵי לְשֹׁטְפָא עַלְמָא, מִיָּד וַיִּקַּח אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף אוֹתוֹ בְּאֵשׁ וְגו', וַיִּזֶר עַל פְּנֵי הַמַּיִם. קָם מֹשֶׁה עַל מִי אוּקֵינּוּס וְאָמַר, מַיָּא מַיָּא מַה אַתּוֹן בְּעָאנן. אָמְרוּ וְכִי אֲתַקְיִים עַלְמָא אֵלֵא בְּאוֹרִיָּתָא דְּלוֹחוֹת, וְעַל אוֹרִיָּתָא דְּשִׁקְרוּ בְּהַ יִשְׂרָאֵל (ר"א וְעִבְדוּ עֵגֶל דְּדַחְבָּא, אֲנִי בְּעָאנן לְשֹׁטְפָא עַלְמָא).

מִיָּד אָמַר לוֹן, הָא כֹּל מַה דְּעַבְדוּ בְּחוּבָא דְּעֵגֶלָא, הָא מַסִּיר לְכוּן, וְלֹא דִי כֹל אֵינּוֹן אֲלָפִין דְּנִפְּלוּ מִנֵּיהּ, מִיָּד וַיִּזֶר עַל פְּנֵי הַמַּיִם. לֹא הוּוּ מִשְׁתַּכְּכֵי מַיָּא, עַד דְּנִטְלָה מַיָּא מִנֵּיהּ וְאֲשַׁקִּי לוֹן, מִיָּד אֲשַׁתְּקַע אוּקֵינּוּס בְּאֲתַרִּיָּהּ.

דְּהָא בְּהֵיִא מְדַבֵּר לֹא הוּוּ מַיָּא, דְּכִתִּיב, (במדבר ט) לֹא מְקוּם זָרַע וְגו'. וּמַיִם אֵינָן לְשִׁתּוֹת.

וְאִי תִימָא, לְבִירָא דְּמַרְיָם אֲרַמִי לִיָּה. חֵס וְשָׁלוֹם, דְּתַמְנָן שְׁדֵי מֹשֶׁה דְּכָרְנָא בִישָׂא דָא לְמִשְׁתֵּי לְבַתָּר. וְתוּ, דְּעַד כָּאן לֹא הָוּה לְהוּ בִירָא, עַד דְּאָתוּ לְמַדְבַּר מִתְּנָהּ, דְּכִתִּיב, (במדבר טא) בְּאָר חֲפְרוּהָ שְׁרִים וְגו'. וּמִמְדַבֵּר מִתְּנָהּ. מִתַּמְנָן יָרְתוּ בִירָא. כְּתִיב הָכָא עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְכַתִּיב הָתָם (בראשית א) עַל פְּנֵי תְהוֹם.

חרות על הלחת. מאי חרות על הלחת? כף פְּרִשׁוּקָה, חרות ממלאך המות, חרות משעבוד מלכיות, חרות מהכל. כף הוא. ומה זה חרות? חותם של העולם הבא, שבו יש חרות בכל מיני חרות. ואלמלא לא נשברו, כל מה שצא לעולם אחר כף - לא בא, והיו ישראל בדיוקנאות של מלאכים עליונים שלמעלה. ועל כף מכריז הפתוב ואומר והלחת מעשה אלהים וגו'. אל תאמר שלאחר שהעולם נתקן ונזכר שם מלא היו, אלא בשעה שנתקן בשם אלהים, טרם שנכנסה שבת. המה, מה זה המה? הפוף מה"ה היו, משני צדדים היו - אחד במעשה, ואחד מחרות של מעלה. רשום למעלה לשמר את הכל. ועל זה המ"ה. והמכתב מכתב אלהים הוא - אש שחרה על גבי אש לבנה. מכתב אלהים הוא, הינו שפתוב ועבד הלוי הוא. חרות, כמו שנאמר, שהרי יוכל נקרא חרות, ועושה חרות לכל העולמות.

לְבָן, חברים, מכאן והלאה תדעו שהרי הצד הרע לא שולט עליכם, ואני ייבא סבא עומד לפניכם לעורר דברים אלו. קמו הם, כמי שהתעורר משנתו, והשתטחו לפניו, ולא היו יכולים לדבר. אחר כשעה הם בכו.

פְּתַח רַבִּי חֵיִיא וְאָמַר, שִׁמְנֵי כַחוּתָם עַל לִבָּךְ כַּחוּתָם עַל זְרוּעֶךָ וְגו'. שִׁמְנֵי כַחוּתָם, בְּשֵׁעָה שְׁנִדְבָקָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּבִעְלָהּ, הִיא אִמְרָה שִׁמְנֵי כַחוּתָם עַל לִבָּךְ. דָּרָךְ הַחוּתָם, פִּינּוֹן שְׁנִדְבָק בְּאוֹתוֹ מִקּוֹם שְׁנִדְבָק, מִשְׁאִיר בּוֹ אֵת כָּל דְּיוֹקְנָו. אֵף עַל גַּב שְׁאוֹתוֹ חוּתָם הוֹלֵךְ פֶּאֶן וְכֶאֱן וְלֹא עוֹמֵד

חרות על הלחת, מאי חרות על הלחת. הכי אוקמוה, חירות ממלאך המות, חירות משעבוד מלכיות, (דף קי"ד ע"א) חירות מפלא, הכי הוא. ומאי חרות. גושפנקה דעלמא דאתי, דביה הוה חירות, בכל מיני חירות. ואלמלא לא אתברו, כל מה דאתא לעלמא לבתר, לא אתא, והווי ישראל דיוקנא דמלאכין עלאין דלעילא. ועל דא אכריז קרא ואמר, והלוחת מעשה אלהים וגו', לא תימא דלבתר דעלמא אשתכלל, ואדפר שם מלא הווי, אלא בשעתא דאשתכלל בשם אלהים, עד לא ייעול שבת.

המה, מאי המה. הפוף מה"ה הווי. מתרין סטרין הווי. חדא בעובדא, וחדא דחירות לעילא, רשים לעילא לנטרא לכלא. ועל דא המ"ה. והמכתב מכתב אלהים הוא, אשא אוכמא על גבי אשא חוורא. מכתב אלהים הוא, היינו דכתיב, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא. חרות כמה דאתמר, דהא יוכל קרי חירות, ועביד חירות לכל עלמין.

עד פאן חברייא. מכאן והלאה תנדעון, דהא סטרא בישא, לא שלטא עלייכו ואנא ייבא סבא, קאימנא קמייכו, לאתער א מלין אלין, קמו אינון, כמאן דאתער משינתיה, ואשתטחו קמיה, ולא הווי יכלין למלא. לבתר שעתא בכו.

פְּתַח רַבִּי חֵיִיא וְאָמַר, (שיר השירים ח) שִׁמְנֵי כַחוּתָם עַל לִבָּךְ כַּחוּתָם עַל זְרוּעֶךָ וְגו', שִׁמְנֵי כַחוּתָם, בְּשֵׁעָתָא דַּאֲתִדְבָקָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּבִעְלָהּ, אִיְהִי אִמְרַת שִׁמְנֵי כַחוּתָם, אֲרַחָא דַּחוּתָם, פִּינּוֹן דַּאֲתִדְבָק בַּהֲוִיא אֲתֵר דַּאֲתִדְבָק שְׂבִיק בֵּיהּ כָּל דְּיוֹקְנֵיהּ, אֵף עַל גַּב דַּהֲוִיא חוּתָם אֲזִיל הָכָא וְהָכָא, וְלֹא קִיִּמָּא תַּפְּזָן, וְהָא אֲתַעְבְּר מְנִיָּה, כָּל

וְהָא אֲתַעְבְּר מְנִיָּה, כָּל

דְּיוֹקְנִיָּה שְׂבִיק תַּמָּן, וְתַמָּן קַיִימָא. אוֹף הָכִי אֲמַרְתַּן כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כִּינּוּן דְּאֵתְדִבְקָנָא בְּךָ, כָּל דְּיוֹקְנִי לִיהוּי חֲקִיק בְּךָ, דְּאָף עַל גַּב דְּאִיזִיל הָכָא אוּ הָכָא, תְּשַׁפַּח דְּיוֹקְנִי חֲקִיק בְּךָ, וְתִדְפֵר לִי.

שֵׁם וְנִעְבַר מִמֶּנּוּ, כָּל דְּיוֹקְנֵי מִשְׁאִיר שָׁם, וְשֵׁם עוֹמֵד. אָף כָּף אֲמַרְהָ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כִּינּוּן שְׁנֵי דְּבִקְתֵי בְּךָ, כָּל דְּיוֹקְנֵי יְהִיָּה חֲקִיק בְּךָ, שְׂאָף עַל גַּב שְׂאֵלָךְ לְכַאֵן וּלְכַאֵן, תַּמְצָא אֶת דְּיוֹקְנֵי חֲקִיק בְּךָ וְתִזְכֹּר אוֹתֵי.

וְכַחוֹתָם עַל זְרוּעֶךָ, כְּמָה דְּכָתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) שְׂמַאלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי וְיָמִינוֹ תַּחַת בְּיָמִינֵי, אוֹף הָכִי, תְּהֵא דְּיוֹקְנֵי חֲקִיק תַּמָּן. וּבְכֵן אֵהָא בְּךָ מִתְדַבְּקָא לְעֵלְמִין, וְלֹא אֲתַנְשִׁי מִינְךָ. כִּי עֲזָה כְּמִוֹת אֵהָבָה, תַּקִּיפָא כְּמִוֹת אֵהָבָה, בְּתוֹקְפָא תַּקִּיף, כְּהֵוּא אֲתֵר דְּשְׂרִיא בֵּיה מוֹתָא. אֵהָבָה, הֵוּא אֲתֵר דְּאֲקֵרִי אֵהָבַת עוֹלָם.

וְכַחוֹתָם עַל זְרוּעֶךָ, כְּמוֹ שְׂכַתוּב (שִׁיר ב) שְׂמַאלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי וְיָמִינוֹ תַּחַת בְּיָמִינֵי, אָף כָּף יְהִיָּה דְּיוֹקְנֵי חֲקִיק שָׁם, וּבְכֵן אֵהָיָה דְּבִוְקָה בְּךָ לְעוֹלָמִים וְאֵל אֲשַׁתְּכַח מִמֶּךָ. כִּי עֲזָה כְּמִוֹת אֵהָבָה, חֲזָקָה כְּמִוֹת אֵהָבָה, בְּחֻזֵּק חֻזֵּק, כְּמוֹ אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁשׂוּרָה בּוֹ מְמוֹת. אֵהָבָה - אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא אֵהָבַת עוֹלָם. קָשָׁה כְּשֹׁאֵל קְנָאָה - אָף כָּף, שְׁהָרִי אֵלֵי הַשְּׂמוֹת הֵם מֵאוֹתוֹ צַד. רְשָׁפִיָּה רְשָׁפִי אֵשׁ, מָה הֵם רְשָׁפִי אֵשׁ הֲלָלוּ? אוֹתָם אֲבָנִים וּמְרַגְלִיּוֹת טוֹבוֹת שְׁנוּלְדוּ מֵאוֹתָהּ אֵשׁ. שְׁלֵהֶבֶת יְהִי, מֵאוֹתָהּ שְׁלֵהֶבֶת שְׂיוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן וְנִאֲחֲזָה בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לְהִיּוֹת הַכַּל יְחוּד אֶחָד. וְאֲנִי, הָרִי אֵהָבָה וְרְשָׁפִי שְׁלֵהֶבֶת שֶׁל הַלֵּב אֲחֵרִיךָ, יְהִי רְצוֹן שְׁהִדְיוֹקֵן שְׁלַנּוּ יְהִיָּה חֲקִיק בְּלִבְךָ כְּמוֹ שְׁהִדְיוֹקֵן שְׁלֶךְ חֲקִיק בְּלִבְנוֹ. נִשַּׁק אוֹתָם וּבְרַךְ אוֹתָם וְהִלְכוּ.

קָשָׁה כְּשֹׁאֵל קְנָאָה, אוֹף הָכִי, דְּהָא אֵלִין שְׂמַהֲזָן, מֵהֵוּא סְטָרָא אִינוּן. רְשָׁפִיָּה רְשָׁפִי אֵשׁ, מָאֵן אִינוּן רְשָׁפִי אֵלִין. אִינוּן אֲבָנִין וּמְרַגְלִין טְבָאֵן, דְּאֵתִילִידוּ מֵהֵוּא אֵשׁ. שְׁלֵהֶבֶת יְהִי. מֵהֵוּא שְׁלֵהוּבָא, דְּנִפְקָא מֵעֵלְמָא עֵלְאָה, וְאֵתֵאֲחֵדָא בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לְמַהוּי כְּלָא חַד יְחוּדָא, וְאֲנִן, הָא אֵהָבָה וְרְשָׁפִין דְּשְׁלֵהוּבָא דְּלִבָּא אֲבַתְרָךְ, יְהֵא רַעוּא, דְּדִיוֹקְנָא דִּילָן, תְּהֵא חֲקוּקָה בְּלִבְךָ, כְּמָה דְּדִיוֹקְנָא דִּילָךְ חֲקוּקָה בְּלִבְךָ. נִשַּׁק לוֹן, וּבְרִיךְ לוֹן וְאִזְלוּ.

כְּשֵׁהֲגִיעוּ אֵל רַבִּי שְׂמַעוֹן וְסַפְרוּ לוֹ כָּל מַה שְׁקָרָה לְהֵם, שְׂמַח וְתַמָּה וְאֵמֵר, אֲשֶׁרִיכֶם שְׂזִכִּיתֶם לְכָל זֶה. וְמָה הֵייתֶם עִם הָאָרִיָּה הָעֵלְיוֹן גְּבוּר חֻזֵּק, שְׂכַמָּה גְּבוּרִים לֹא הָיוּ אֵלָיו כְּלוּם, וְלֹא יָדַעְתֶּם לְהַדְרֵעַ לוֹ מִיָּד, תַּמְחַתִּי אֵיךְ נִצְלַתֶם מֵעֲנָשׁוֹ, אֵלָא שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְהַצִּילְכֶם. קָרָא עֲלֵיהֶם, וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נְגַה הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם. בְּלִכְתָּךְ לֹא יֵצֵר צַעְדְךָ וְאֵם תְּרוּץ לֹא תִכְשַׁל. (ישעיהו ט) וְעַמְּךָ פְּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נָצַר מִטְעֵי

כְּדִ מְטוֹ לְגַבֵּי דְרַבִּי שְׂמַעוֹן, וְסַחוּ לִיה כָּל מַה דְּאִירַע לוֹן, חַדִּי וְתוּוּהָ, אֲמַר, זַפְּאִין אֲתוּן דְּזִכִּיתוּן לְכָל הָאֵי, וְמָה הָוִיתוּן בְּהַדִּי אֲרִיא עֵלְאָה, גִּיבְרַת תַּקִּיף, דְּלֹא הָווּ כְּמָה גִּיבְרִין לְגַבֵּיהַ כְּלוּם, וְלֹא יָדַעְתוּן לְאֲשַׁתְּמוּדְעָא לִיה מִיָּד. תְּוּוּהֵנָּא, אֵיךְ אֲשַׁתְּזַבְּתוּן מֵעוֹנְשָׁא דִּילֵיהָ, אֵלָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּעָא לְשַׁזְבָּא לְכוּן, קָרָא עֲלֵיהֶו, (משלי ד) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נְגַה הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם. (משלי ד) בְּלִכְתָּךְ לֹא יֵצֵר צַעְדְךָ וְאֵם תְּרוּץ לֹא תִכְשַׁל. (ישעיהו ט)

וְעַמּוּךָ כָּל־מַעֲשֵׂי צְדִיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ נֶצֶד
מִטְעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהִתְפָּאֵר. (ע"כ מן רב ייבא סבא).

רעיא מהימנא

(ב) פִּי יִנְצוּ אַנְשִׁים. אֵלֵין, מִיכָאֵל וְס"מ. וְנִגְפוּ
אִשָּׁה הָרָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְיִצְאוּ יְלָדֶיהָ,
בְּגִלוּתָא. עָנוּשׁ יַעֲנֵשׁ, דָּא ס"מ, פֶּאֶשֶׁר יִשִּׁית
עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה, דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פְּקוּדָא (בא) בְּתֵר דָּא, לְהָשִׁיב אֲבָדָה. וְאַבְתְּרִיה
לְהָשִׁיב הַגְּזֵל. אָמַר בּוֹצִינָא
קִדְשָׁא, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲתִיד לְאַהֲדָרָא לָךְ,
אַבְדָּה דְּאַבְדַּת בְּגִין עֲרַב רַב, וְדָא כְּלָה דִּילָךְ,
דְּבוֹזְמָנָא דְּעַבְדוּ עֲרַב רַב ית עַגְלָא, נִפְקַת כְּלָה
דִּילָךְ, הֲדָא הוּא דְּכִתְיִב, (שמות לב) וַיִּשְׁלַח מִיַּדוֹ
אֶת הַלַּחַת.

וְאַתְמַר בְּךָ לָךְ רַד, הַתָּם קָא רְמִיז נְחִיתוּ דִּילָךְ,
בְּגִלוּתָא רְבִיעָא, לָךְ: (דף קי"ד ע"ב) כְּגוֹן
(בראשית יב) לָךְ לָךְ מְאַרְצָךְ וְגו'. הֲכָא ש, (איוב לג)
הֵן כָּל אֱלֹהִים יִפְעַל אֵל פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ עִם גְּבַר.
הֲכָא קָא רְמִיז לָךְ, לָךְ תִּלְת זְמַנִּין (בגלגולא)
בְּגִלוּתָא. רְבִיעָא רַד, בְּגִין בַּת יַחֲדָה, כְּלָה
דִּילָךְ, דְּנִפְלָה. הֲדָא הוּא דְּכִתְיִב, (עמוס ה) נִפְלָה
לֹא תוֹסִיף קוּם. וּמִיָּד דְּאַנְתָּ נְחִית בְּגִינִיהָ,
תְּקוּם עֲלֵךְ וְהָאִי (איחו השבת אבדה, והאי אורייתא דאתגליא על
יְדוּ הָאִי) אִיהוּ הַשְּׁבֶת אֲבָדָה דִּילָךְ, דְּלָאוּ לְמַגְנָא
אַתְגְּלִיא לָךְ אֲוִרִיתָא, יִתִּיר מִכָּל יִשְׂרָאֵל,
וְאַסְתַּלְקַת לְגַבְךָ, פְּמִיָּא דְּבָאֵר דְּאַסְתַּלְקוּ
לְגַבְךָ, וְלֹא לְאַבְהֵן, וְלֹא לְבַר נֶשׁ, דְּהָא בָּאֵר
מִפְּרַת אֲדוּנִיָּה. וְאֲוִרִיתָא דָּא, אַתְמַר עֲלָה,
(במדבר כא) וּמִשָּׁם בָּאָרָה הִיא הַבָּאֵר וְגו'. הַבָּאֵר
הִיא מְלִיא, וְלֹא נִפְקִין מִימּוֹי לְבַר. וְאִיהוּ בָּאֵר
מִיָּא דְּאֲוִרִיתָא, דְּאַפִּיק כָּל מִיּוּן, וְכָל מִיּוּן
דְּעֲלָמָא עֲאֵלִין בֵּיהּ, וְלֹא נִפְקִין מִימּוֹי לְבַר.
וְאִיהוּ בָּאֵר דְּאַפִּילוּ כָּל בְּנֵי עֲלָמָא שְׂאֲבִין מִנִּיהּ

מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהִתְפָּאֵר. (עד פֶּאֶן מִן רַב
יִיבא סבא).

רעיא מהימנא

כִּי יִנְצוּ אַנְשִׁים - אֵלוּ מִיכָאֵל
וְס"מ. וְנִגְפוּ אִשָּׁה הָרָה - זֹו כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל. וְיִצְאוּ יְלָדֶיהָ - בְּגִלוּתָא.
עָנוּשׁ יַעֲנֵשׁ - זֹה ס"מ. פֶּאֶשֶׁר
יִשִּׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה - זֹה
הַקְּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא.

מִצְוָה (מא) אַחַר זֹו - לְהָשִׁיב אֲבָדָה,
וְאַחֲרָיו - לְהָשִׁיב הַגְּזֵל. אָמַר
מְנוּרָה הַקְּדוֹשָׁה, הַקְּדוֹשׁ בְּרִיךְ
הוּא עֲתִיד לְהַחְזִיר לָךְ אֶת הָאֲבָדוֹת
שְׂאֲבַדְתָּ מִשׁוּם הָעֲרַב רַב, וְזֹו
הַכְּלָה שְׁלָךְ, שְׂבוּזְמָן שְׁעֵשׂוּ הָעֲרַב
רַב אֶת הַעַגְלָא, יִצְאָה הַכְּלָה שְׁלָךְ.
זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שמות לב) וַיִּשְׁלַח מִיַּדוֹ
אֶת הַלַּחַת.

וְנִימַר בְּךָ לָךְ רַד. שֵׁם נְרַמְזָה
יְרִידָה שְׁלָךְ לְגִלוּת הֶרְבִּיעִית. לָךְ
- כְּמוֹ (בראשית יב) לָךְ לָךְ מְאַרְצָךְ
וְגו'. כָּאֵן ש, (איוב לב) הֵן כָּל אֱלֹהִים
יִפְעַל אֵל פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ עִם גְּבַר.
כָּאֵן רִמְזוּ לָךְ לָךְ שְׁלֹשׁ פְּעַמִּים
(בגלגול) בְּגִלוּתָא. בְּרִבִּיעִית רַד,
בְּשִׁבִיל בַּת יַחֲדָה, הַכְּלָה שְׁלָךְ
שְׂנִפְלָה. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (עמוס ה) נִפְלָה
לֹא תוֹסִיף קוּם. וּמִיָּד שְׂאֲתָה יוֹרֵד
בְּשִׁבִילָה, תְּקוּם עֲלֵךְ, וְזֹו (וּוּ הַשְּׁבֶת
אַבְדָּה, וְזֹו הַתּוֹרָה שֶׁהַתְּגַלְתָּה עַל דְּךָ, זֹו) הִיא
הַשְּׁבֶת הָאֲבָדָה שְׁלָךְ. שְׁלֹא לְחַנּוּם
נִגְלָתָה לָךְ תּוֹרָה יוֹתֵר מִכָּל יִשְׂרָאֵל
וְעֲלָתָה אֵלֶיךָ כְּמוֹ מִי הַבָּאֵר שְׁעֵלוּ
אֵלֶיךָ, וְלֹא לְאַבּוֹת וְלֹא לְאִישׁ,
שְׁהָרִי הַבָּאֵר מִפִּירָה אֶת אֲדוּנִיָּה.
וְעַל הַתּוֹרָה הַזֹּו נִימַר (במדבר כא)
וּמִשָּׁם בָּאָרָה הִיא הַבָּאֵר וְגו'.
הַבָּאֵר הִיא מְלִיאָה, וְלֹא יוֹצְאִים
מִמֶּיָּה הַחוּצָה, וְהִיא בָּאֵר מִי
הַתּוֹרָה שְׂמוּצִיאָה כָּל הַמִּים, וְכָל
הַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם נִכְנָסִים בָּהּ, וְלֹא
יוֹצְאִים מִמֶּיָּה הַחוּצָה.

וְהוּא הַבָּאֵר שְׂאֲפִילוּ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם
שׂוֹאֲבִים מִמֶּנָּה מִים וְאַפְלוּ כָּל

ענני העולם, לא חסרים ממנה אפלו כחוט השערה. משום שבאר זו אין לה סוף. יותר עמקה היא מן התורה שנאמר בה (איוב יא) ורחבה מני ים. ובכד של מי ששואב ממנה מים, הוא בולע (כל מימות וכל חכמות) את כל חכמות העולם. כל שכן הבאר עצמה.

וכן עתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לה את הגזל שלה, שהיא המטה, שנאמר בו (שמואל ב כג) ויגזל את החנית מיד המצרי, שעליה נאמר איש מצרי. ובגלות שלה ובגלות אלהים עליה, מקלט להנצל מפניה שרודפים אתה שפנין להם סוף.

וזוהי מצנה (מב) (אחת) להפריש ערי מקלט למי שהרג, משום אותו המצרי שהרגת במצרים, ששם היה נחש הקדמוני וכל מחנות שהיו מקיפים אותו, והרגת אותו בלי זמנו, ולא פחדת מהרודפים שלו, שבכמה מקומות רדפו אתה פמה נשים בנערותך, שהן נעמ"ה אגרות לילית שחרה. והקדוש ברוך הוא נתן לה ערי מקלט להנצל מהן, והם שערי תשובה.

משום שאתה בן ית, בן של אבא ואמא. אחר שחזרת בה"א בתשובה, עלית לבינה, יה"ו, עץ החיים, ובגלות זכית לאות ה', משום שהכנסת את עצמך אחריה בתשובה להחזירה לרבוך ולהעלותה מהגלות, ולא שתקבל אתה שכר.

והקדוש ברוך הוא שם שמו בך, ומשום שמחשבתך היתה לעלת העלות, שם בך מחשבתו, שהיא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ועלת העלות הוא מיחד את האותיות הללו בך כדי להפיר אותו באותיות הללו.

מיא, ואפילו כל ענני עלמא, לא חסרין מניה, אפילו כחוט השערה. בגין דבאר דא, לית ליה סוף, יתיר עמוק הוא מדאורייתא, דאתמר בה (איוב יא) ורחבה מני ים. ובכד דיליה, מאן דשאבי מניה מיא, איהו בלע (ס"א כל מימן וכל חכמתיו) כל חכמתין דעלמא, כל שפן באר עצמו.

וכן עתיד קדשא בריך הוא לאהדרא לה גזל דילה, דאיהו מטה, דאתמר ביה (שמואל ב כג) ויגזול את החנית מיד המצרי, דעלה אתמר איש מצרי. ובגלותא דילה ובגלותא דילה, יפריש לה ערי מקלט, לשזבא, מפמה דרדפין אבתרה, דלית להון סוף.

והאי איהו פקודא, (מב) (הרא) להפריש ערי מקלט, למאן דקטל, בגין ההוא מצרי דקטלת במצרים, דתמן הוה נחש הקדמוני וכל משרייתיה, דהו סחרין ליה, וקטלת ליה בלא זמניה, ולא דחלת מרודפין דיליה, דבכמה אתרין רדפו אבתרה, פמה נשין בנערותך, דאינון נעמ"ה אגרות לילית אוכמא. וקודשא בריך הוא יהיב לה ערי מקלט, לאשתזבא מנהון, ואינון שערי תשובה.

בגין דאת בן ית, ברא דאבא ודאמא. בתר דהדרת בה"א בתשובתא, אסתלקת בבינה, יה"ו, אילנא דחיי, ובגינה את זכי לאת ה', בגין דאעילת גרמך אבתרהא, בתשובתא לאהדרא לה למרה, ולסלקא לה מגלותא, ולא לקבלא אנת אגרא.

וקודשא בריך הוא, שוי שמיה בך, ובגין דמחשבה דילה הות לעלת העלות, שוי בך מחשבתיה, דאיהי יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ועלת העלות, איהו מיחד אלין אתוון בך, לאשתמודעא ליה באלין אתוון.

ומשום שאמה היית גומל חסד עם השכינה, שכל המצוות שלך לקיים, איזהו חסיד? המתחסד עם קונו - נתן לך מדת חסד. ומשום ששמרת מצוות לא תעשה, והיה לך להתגבר על יצרך, לקשר אותו תחת ירך, ולא השתדלת במצוה הזו, אלא לקשר את סמא"ל תחת ידו של הקדוש ברוך הוא, ובת זוגו, שהיא שפחה רעה, תחת יד גברתה, אותם ואת כל הממנים והמחננות שלהם - הקדוש ברוך הוא נתן לך את מדת גבורתו להיות בעזרך שיתחללו ויפחדו ממך סמא"ל ובת זוגו, וכל הממנים והמחננות שלהם, ויהיו קשורים בשלשלאות תחת ירך. ומשום שחזרת בתשובה באות הברית, ירדה בינה יה"ו להתחבר בצדיק. בשבילך הקדוש ברוך הוא נותן לך אות ברית צדיק שלו. ומשום שבמחשבה טובה עשית את הכל, כך ירד שם המפרש (של רבנו) עליך, ומשם (הרשם שירד) ירד עליך.

ומשום שאמה תשתדל בכל יום בשתי השפטים שלך בתפלה, לשבח את רבוך בארני שפתי תפתח בשתי השפטים שלך, בנביאים ובכתובים, ובכל מיני זמר ונגון בתפלה - הקדוש ברוך הוא הוריד אותם בשפטים שלך. כל שכן הדרגה שלך, עמוד האמצעי, וכו' השתדלת בכל ימך באמת - הקדוש ברוך הוא נתן אותו לך להעלות אותך בו, בתורת אמת, כלולה מכל המדות והאותיות, בשם המפרש בארבע האותיות.

שקדם שחזרת בתשובה לא היית אלא בעץ של טוב ורע. עבד ונער היה שמך בתחלה, והנה נער בכה, עבד נאמן. זהו שפתוב (במדבר יב) לא כן עבדי משה בכל

ובגין דאת הוית גומל חסד עם שכנינתא, דכל פקודין דילך לקיימא, איזהו חסיד המתחסד עם קונו. יהב לך מדת חסד. ובגין דנטרת פקודין דלא תעשה, והיה לך לאתגברא על יצרך, למקשר ליה תחות ירך, ולא אשתדלת בהאי פקודא, אלא לקשרא סמא"ל תחות ידא דקודשא בריך הוא. ובת זוגיה דאיהי שפחתא בישא, תחות יד גבירתא. לון ולכל ממנן ולכל משריין דלהון. קדשא בריך הוא יהב לך, מדת גבורה דיליה, למהוי בסיעתך דיתחלחלון וידחלון מינך, סמא"ל ובת זוגיה, וכל ממנן ומשריין דלהון, ויהון קשורים בשלשלאי תחות ירך.

ובגין דהדרת בתיובתא, באות ברית, נחית בינה יה"ו, לאתחברא בצדיק. בגינך, קדשא בריך הוא יהיב לך אות ברית צדיק דיליה. ובגין דמחשבה טובה עבדת פלא, הכי נחית שמא מפרש (דברך) עליך, ומתמן, (מיא רשומא נחית) נחית עליך.

ובגין דאנת תשתדל בכל יומא, בתרין שפון דילך בצלותא, לשבחא למרך, בארני שפתי תפתח, בתרין שפון דילך. בנביאים ובכתובים. ובכל מיני זמר ונגון בצלותא. קדשא בריך הוא נחית לון בשפון דילך. כל שפן דרגא דילך, עמודא דאמצעיתא, וביה אשתדלת בכל יומין דילך בקשוט, קדשא בריך הוא יהביה לך, לסלקא לך ביה, בתורת אמת, פלילא מפל מדות ואתון. בשמא מפרש, בארבע אתון.

דקדם דחזרת בתיובתא (דף קט"ו ע"א) לא הוית, אלא באילנא דטוב ורע, עבד ונער הוה שמך בקדמיתא, (שמות ב) והנה נער בוכה, עבד נאמן, הדא הוא דכתיב, (במדבר יב) לא כן עבדי

ביתי נאמן הוא. ואותו הרע, השתף של העבד, גרם לך לחטא בסלע, משום שהמטה שנמסר לך (בידה) היה של העץ טוב ורע. מטטרוין טוב. סמא"ל רע.

וכשם שחזרת בתשובה ונדבקת בעץ החיים, הרי יצאת מעבד, והפכת להיות בן לקדוש ברוך הוא. והמטה שנמסר בידך יהיה עץ החיים, וי, שהוא בן י"ה, ותכנס בארבעים ותשע הפנים שלך בתורה, ויעשה מוט, ויתקנים בך (תהלים נה) לא יתן לעולם מוט לצדיק. ארבעים ותשע פנים, ארבעים ותשע אותיות של שמע ישראל וברוך שם, שש תבות התבות של היחוד העליון, וי עליונה תפארת. שש תבות שניות של ברוך שם, וי שני צדיק. מ"ט. באמצע וי וישאווהו במוט בשנים. בלא וא"ו באמצע, הוא מ"ט.

(בלא א' האמצעית של ר"ו) וצדיק מ"ט לפני רשע, ומי גרע את זה? א'. אחד מחמשים, שחמשים שערים נתנו לך חסר אחד, כמו שבארו בעלי המשנה, חמשים שערי בינה נמסרו למשה חוץ מאחד. וזהו א' שחסר מחמשים, ונשארו מ"ט, וזה גרם לך צדיק מ"ט לפני רשע. מי הרשע? זה סמא"ל.

וזהו מ"ט, מהמטה שלך, שנאמר בו (שמות יז) ומטה האלהים בידו. המטה שלך הוא המטה של משה, ומשום זה א, שהיא בינה, חוזרת לך, כמו שבארו במשנה, אלף בינה. שהיא חוזרת לך בתשובה ותכנס בין ו"ו, ותעשה וא"ו, לקיים בך לישראל, (ישעיה נד) וברחמים גדלים אקבצך (ירמיה לא) ובתחנונים אוכלים. משם ואילך יתקנים בך, לא יתן לעולם מוט לצדיק.

משה בכל ביתי נאמן הוא. והוא רע, שותפא דעבד, גרם לך למחטי בסלע, בגין דמטה דאתמסר לך, (נ"א בידה) הוה דאילנא דטוב ורע, מטטרוין טוב. סמא"ל רע.

ובען, דחזרת בתשובתא, ואתדבקת באילנא דחיי, הא נפקת מעבד, ואתהדרת בן לקודשא בריך הוא. ומטה דאתמסר בידך, יהא עץ חיים, וי, דאיהו בן י"ה, ותיעול (ר"א ותיעול) בתשעה וארבעין אנפין דילך באורייתא, ויתעבד מוט. ויתקיים בך, (תהלים נה) לא יתן לעולם מוט לצדיק. תשעה וארבעין אנפין, תשעה וארבעין אתוון דשמע ישראל, וברוך שם, שית תיבין דיחודא עלאה, וי עלאה תפארת. שית תיבין תננינן, דברוך שם, וי תננינא צדיק. מ"ט. באמצעיתא וי וישאווהו במוט בשנים.

בלא וא"ו באמצעיתא, איהו מ"ט. (נ"א בלא א' האמצעיתא דר"ו) וצדיק מ"ט לפני רשע. ומאן גרם דא. א'. אחד מחמשים. דחמשין תרעין אתיהיבו לך, חסר חד, כמה דאוקמוה מארי מתניתין, חמשים שערי בינה נמסרו למשה, חוץ מאחד. והאי איהו א', דחסר מחמשין, ואשתאר מ"ט, ודא גרים לך צדיק מ"ט לפני רשע. מאי רשע. דא סמא"ל.

והאי איהו מ"ט, מן מטה דילך, דאתמר ביה (שמות יז) ומטה האלהים בידו. (דמטה אחרא אית לך) מטה דילך הוא מטה דמשה, ובגין דא א, דאיהי בינה, חוזרת לך, כמה דאוקמוה במתניתין, אלף בינה. דחזרת לך בתשובתא, ותיעול בין ו"ו, ואתעביד וא"ו, לקיים בך לישראל, (ישעיה נד) וברחמים גדולים אקבצך. (ירמיה לא) ובתחנונים אוכלים) מתמן ואילך יתקיים בך, לא יתן לעולם מוט לצדיק.

בְּהוּא זְמַנָּא, יִתְקַיְימוּ בְּךָ תְּרִין פְּקוּדֵין. חד,
(דברים כב) הָקָם תְּקִים עִמּוֹ. תְּנִינָא, (שמות

כג) עֲזוּב תַּעֲזוּב עִמּוֹ. הָקָם עִם ו' עַלְאָה, מְשִׁיחַ
רֵאשׁוֹן. תְּקִים עִם ו' תְּנִינָא. עִמּוֹ, דָּא בְּן
עֲמָרָם, דְּסָלִיקַת לְבִינָה דְאִיהִי א'.

וְלִמָּאן הָקָם תְּקִים. לְאֵת ה'. דְּנִפְלַת בְּאֶלְף
חֲמִשָּׁאָה, בְּתַר תְּרִין וְשִׁבְעִין, כְּמִנְיָן
עֲזוּב תַּעֲזוּב עִמּוֹ. עֲזוּב: ע"ב ז"ו. וְדָא תְּרִין
וְשִׁבְעִין שְׁמֵהוּ, וַיִּסַּע וַיָּבֵא וַיֵּט. דָּא וָא"ו מִן
וה"ו, תַּמָּן עֲזָר, וְלֹא קִימָה, וְהֵאֵי אִיהוּ עֲזוּב
תַּעֲזוּב, תַּמָּן (דברים יא) בַּעֲת"ו יוֹרָה וּמִלְקוּשׁ
וְאֶסְפֹּת דְּגִנְךָ וְתִירְשְׁךָ וַיִּצְהַרְךָ, דְּאִינוּן יִשְׂרָאֵל.
לְקַט שְׂכַחָה וּפְאָה, (ויקרא ט) לְעֵנִי וְלִגְר תַּעֲזוּב
אוֹתָם.

הָבֵא אוֹלִיפְנָא פְּקוּדָא תְּלִיתָאָה. וְצָרִיךְ לְאַחֲזָרָא
עָלֵיהוּ, דְּהָא מְסֻטְרָא דְצָדִיק, עֵנִי, עֲזוּב
תַּעֲזוּב, צָדִיק. עִמּוֹ, דָּא בְּן עֲמָרָם. וְהֵאֵי אִיהוּ
לְעֵנִי וְלִגְר תַּעֲזוּב אוֹתָם. גֵּר אַנְתָּ פְּגוּוֹנָא
דְּאַתְמַר בְּךָ בְּקִדְמִיתָא עִם עֵנִי, (שמות יח) גֵּר הֵייתִי
בְּאַרְץ נְכָרִיָּה.

אַבְרָם הִקְמָה, בְּדַרְגָּא דִילָךְ, הָקָם ו' תַּתְּאָה.
תְּקִים עִמּוֹ: עִם בְּן עֲמָרָם, בְּדַרְגָּא עַלְאָה
דִילָךְ, תַּפְּאָרַת. בְּמ"ה דִילָךְ, שְׁמָא מְפָרֵשׁ
בְּשְׁלִימוֹ. בְּתַר ק' ק' דְהָקָם תְּקִים, (יבגין דא הקם
תקים) אַשְׁתָּאֵר תִּים. מְאִי קָא אַחֲזִי. (בראשית כה)
יַעֲקֹב אִישׁ תָּם. עִמּוֹ: עִם בְּן עֲמָרָם, יוֹקִים.
הָקָם: צָדִיק. תְּקִים: תָּם.

פְּקוּדָא בְּתַר דָּא לְפָדוּת עֶבֶד עֲבָרִי וְאָמָה
הָעֲבָרִיָּה, לְיַעֲד אָמָה הָעֲבָרִיָּה, לְדוּן
בְּקִנְיָן עֶבֶד עֲבָרִי, הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ. הָדָא הוּא
דְכָתִיב, פִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד.
מְאִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד. וּמְאִי קִנְיָן דִּילִיָּה. אֶלָּא
בְּסִתְרֵי תוֹרָה, מְטֻטְרוּ"ן עֶבֶד יי', כְּלִיל שִׁית

בְּאוּתוֹ זְמַן יִתְקַיְימוּ בְּךָ שְׁתֵּי
מִצְוֹת: אַחַת - (דברים כב) הָקָם
תְּקִים עִמּוֹ. שְׁנִיָּה - עֲזוּב תַּעֲזוּב
עִמּוֹ. הָקָם עִם ו' עַלְיוּנָה, מְשִׁיחַ
רֵאשׁוֹן. תְּקִים עִם ו' שְׁנִיָּה. עִמּוֹ -
זֶה בְּן עֲמָרָם, שְׁעָלִית לְבִינָה
שְׁהִיא א'.

וְאֵת מִי הָקָם תְּקִים? אֵת אוֹת ה',
שְׁנִפְלָה בְּאֶלְף הַחֲמִישִׁי אַחַר ע"ב,
כְּמִנְיָן עֲזוּב תַּעֲזוּב עִמּוֹ. עֲזוּב -
ע"ב ז"ו. וְזֶה שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם
שְׁמוֹת, וַיִּסַּע וַיָּבֵא וַיֵּט. זֶה וָא"ו
מִן וְה"ו, שֵׁם עֲזָר, וְלֹא קִימָה, וְזֶהוּ
עֲזוּב תַּעֲזוּב, שֵׁם (שם יא) בַּעֲתוֹ יוֹרָה
וּמִלְקוּשׁ וְאֶסְפֹּת דְּגִנְךָ וְתִירְשְׁךָ
וַיִּצְהַרְךָ, שְׁהֵם יִשְׂרָאֵל. לְקַט
שְׂכַחָה וּפְאָה, (ויקרא ט) לְעֵנִי וְלִגְר
תַּעֲזוּב אוֹתָם.

כָּאן לְמַדְנֵי מִצְוָה שְׁלִישִׁית. וְצָרִיךְ
לְחַזֵּר עֲלֵיהֶם, שְׁהֵרִי מַצַּד הַצְּדִיק,
עֵנִי - עֲזוּב תַּעֲזוּב, צָדִיק. עִמּוֹ - זֶה
בְּן עֲמָרָם. וְזֶה לְעֵנִי וְלִגְר תַּעֲזוּב
אוֹתָם. גֵּר אַתָּה כְּמוֹ שְׁנְאָמַר בְּךָ
בַּתְּחִלָּה עִם עֵנִי, (שמות יח) גֵּר הֵייתִי
בְּאַרְץ נְכָרִיָּה.

אַבְרָם הִקְמָה בְּדַרְגָּה שְׁלֵף, הָקָם -
ו' תַּחֲתוֹנָה. תְּקִים עִמּוֹ - עִם בְּן
עֲמָרָם, בְּדַרְגָּה עַלְיוּנָה שְׁלֵף,
תַּפְּאָרַת. בְּמ"ה שְׁלֵף הַשֵּׁם
הַמְּפָרֵשׁ בְּשְׁלֵמוֹת. אַחַר ק' ק' שֵׁל
הָקָם תְּקִים (ממשום בך הקם תקים) נִשְׁאָר
תִּים. מַה זֶה מְרָאָה? (בראשית כה)
יַעֲקֹב אִישׁ תָּם. עִמּוֹ - עִם בְּן
עֲמָרָם יָקִים. הָקָם - צָדִיק. תְּקִים
- תָּם.

מִצְוָה אַחַר זוֹ לְפָדוּת עֶבֶד עֲבָרִי
וְאָמָה הָעֲבָרִיָּה, לְיַעֲד אָמָה
הָעֲבָרִיָּה לְדוּן בְּקִנְיָן עֶבֶד עֲבָרִי,
הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב פִּי
תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד.
מִהֵן שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד, וּמַהוּ קִנְיָנוּ?
אֶלָּא בְּסִתְרֵי תוֹרָה, מְטֻטְרוּ"ן עֶבֶד
ה' כּוֹלֵל שְׁשֵׁה צָדִיקִים כְּחֻשְׁבוֹן
שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹתָיו, שְׁשֵׁה סְדְרֵי מִשְׁנֵה.

ובקחן יש לאדם לעבד לרבונו להיות לו עבד (ממכר), לעשות קנין כספו של כסף ימין, שאברהם חסד הוא הדרגה שלו, התורה נתנה משם.

ומי שמשפדל בה פדי לזכות לעולם הבא, נקרא קנין. כספו - עולם הכסוף. קנין - על שם (בראשית יד) אל עליון קנה שמים וארץ. קנה חכמה קנה בינה. קנה לו דברי תורה. רבו אחר שקנה לו, גאלה תהיה לו. יש שהוא קנוי לו לעולם, יש שהוא קנוי לו ששנים. מי שהוא קנוי לו לעולם, כתוב בו ורצע אדניו את אָזְנוֹ במרצע ועבדו לעלם. אין עולם אלא עולמו של יובל, שהם חמשים. וזו קריאת שמע ששם כ"ה או תיות, ערבית ושחרית. חמשים שערי בינה.

אחר שמיוחד בהם האדם את הקדוש ברופ הוא, שהוא עבד שלו, בעל תפלין על ראשו, ואָזְנוֹ נרצעה ופתוחה לשמע קריאת שמע, הרי שמע - בכל לשון שאתה שומע, שהינו משמעות. שמו שפדיונו תלוי בקריאת שמע, שהוא סוד של חמשים, אין לו פדיון על ידי אחר בגלגול, שרצוע הוא לרבונו. כאן לא נאמר או דודו או בן דודו יגאלנו. שבתפלת האדם הוא כמו עבד שנאמר בו שש שנים יעבד, ואין עבודה אלא תפלה. שש שנים יעבד - ג' ראשונות וג' אחרונות של שליח צבור מוציא את האדם ידי חובתו למי שלא יודע להתפלל בהם, שצדיק חי העולם נקרא בהם על שמו. בעז, צדיק, גואל, קרוב ונאמן. (ושם)

סטרין, פחושפן שית אתון דיליה, שית סדרי משנה. ובהון אית ליה לבר נש למפלח למאריה, למיהוי ליה עבד, (ס"א ממכר) למעבד קנין כספו, דכסף ימינא, דאברהם חסד דרגא דיליה, אורייתא מתמן אתיהיבת.

ומאן דאשתדל בה, בגין לזכאה (פה) לעלמא דאתי, אקרי קנין. כספו: עלמא דכסופא. קנין: על שם (בראשית יד) אל עליון קנה שמים וארץ. (משלי ד) קנה חכמה קנה בינה. קנה לו דברי תורה. רבו פתר דקנה לו, גאולה תהיה לו. אית דאיהו קנוי (ליה) לעולם, ואית דאיהו קנוי ליה שית שנין. מאן דאיהו קנוי ליה לעולם, פתיב ביה, ורצע אדניו את אָזְנוֹ במרצע ועבדו לעולם. לית עולם, אלא עולמו (דף קט"ו ע"ב) של יובל, דאינון חמשיין. ודא קריאת שמע, דתמן כ"ה כ"ה אתון, ערבית ושחרית. חמשיין תרעין דבינה.

בתר דמיחד בהון בר נש לקודשא בריה הוא, דאיהו עבד דיליה, בעול תפלין על רישיה. ואָזְן דיליה רציעא פתיחא למשמע קריאת שמע, דשמע, בכל לשון שאתה שומע, דהיינו משמעות.

דמאן דפדיון דיליה תלויה בקריאת שמע, דאיהו רזא דחמשיין, לית ליה פדיון על יד אחרא בגלגולא, דמרוצע הוא למאריה, הכא לא אתמר (ויקרא כה) או דודו או בן דודו יגאלנו. דבצלוחא דבר נש, איהו כעבד, דאתמר ביה שש שנים יעבד. ואין עבודה, אלא תפלה. שש שנים יעבד: ג' ראשונות, וג' אחרונות דשליח צבור אפיק ליה לבר נש ידי חובתו, למאן דלא ידע לצלאה בהו דצדיק חי עלמא, אתקרי בהו, על שמיה. בעז, צדיק, גואל,

קרוב, ונאמן. (נ"א ותמן).

שמייה. בעז, צדיק, גואל,

קרוב ה' לכל קראיו. וטוב לו
לאדם שכן קרוב מאח רחוק,
שהינו עמוד האמצעי, שהוא בן
יה, שהתעלה למעלה שהוא
לבינה, שעולם זה הוא עולמו של
יובל, שהוא חמשים אותיות
היחוד. שבעולם הזה יכול אדם
להיות לו פדיון בצדיק ו' שנים
שכולל שלש ראשונות, ושלש
אחרונות של התפלה. ו' קטנה
הוא שש שנים יעבד.

אבר בעולם הפא, שהוא עולמו
של יובל, ששם חמשים אותיות
של קריאת שמע, אין שליח צבור
מוציא אותו ידי חובתו, משום
שאין לו פדיון על ידי אחרים,
ומשום כך שמע, בכל לשון
שאתה שומע. ומשום כך רומז,
אם אין אני לי מי לי. מ"י - ודאי
עולמו של יובל.

מיד ששמעו דברים הללו ראשי
הישיבות שהיו יורדים עם
המנונה הקדושה, פתחו ואמרו,
רועה הנאמן, פי השכינה
העליונה והתחתונה, שבשתייהן
הקדוש ברוך הוא דבר עמוך פה
אל פה בקריאת שמע, שנאמר בו
(תהלים קמט) רוממות אל בגרונם
וחרב פיפיות בידם. שהרי ודאי
י' ראש החרב שסוכבת את
השפה שלך. ו' לשון החרב שלך.
ה' ה' שתי פיפיות, בשתי
שפתותיך. והרי ודאי שם רבונך
מדבר בפיוך. יו"ד ה"א וא"ו ה"א
הוא במחשבתך שמוציא את
החמשים הללו מפיוך.

בדאי משום הדברים הללו
אליהו התעכב למעלה, שהוא
תפוס, שלא יורד אליך, שהרי
בכמה עשר היה יורד אליך, והוא
תפוס למעלה, שלא יורד אליך.
משום שהעני שלך הוא גאלה
לישראל, ומשום כך אמר משיח,
עד שיבא עני, וזהו שכתוב (ישעיה
נא) ובחברתו נרפא לנו.

קרוב יי' לכל קוראיו. (תהלים קמה) וטב ליה לבר
נש, (משלי כז) שכן קרוב מאח רחוק,
דהיינו עמודא דאמצעייתא, דאיהו בן יה,
דאסתלק לעילא דאיהו בינה, דעולם דא,
עולמו של יובל, דאיהו חמשים אתון
דיחודא. דבעלמא דין, יכול בר נש, למהוי
ליה פדיון בצדיק, ו' שנין דכליל תלת
קדמאין, ותלת בתראין דצלותא. ו' זעירא,
אינון (נ"א איהו) שית שנין יעבוד.

אבר בעלמא דאתי, דאיהו עולמו של יובל,
דתמן נ' אתון דקריאת שמע, לית
שליח צבור אפיק ליה מחובה. בגין דלית ליה
פדיון על ידי אחרים. ובגין דא שמע, בכל
לשון שאתה שומע. ובגין דא קא רמיז, אם
אין אני לי מי לי. מ"י: ודאי עולמו של יובל.
מיד דשמעו מלין אלין, מארי מתיבתאן דהוו
נחתי עם בוצינא קדישא, פתחו ואמרו,
רעיא מהימנא, פי שכנינא עלאה ותתאה,
דבתרווייהו קדשא בריך הוא פה אל פה מליל
עמוך בקריאת שמע, דאתמר ביה, (תהלים קמט)
רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם. דהא
ודאי, י', רישא דחרבא, דאסחר שפה דילך.
ו', לישנא דחרבא דילך. ה', ה', תרין פיפיות,
בתרין שפון דילך. והא ודאי, שמא דמרך,
ממלל בפומך. יו"ד ה"א וא"ו ה"א, איהו
במחשבתך דאפיק אלין חמשים מפומך.

בדאי, בגין מלין אלין, אליהו אתעכב
לעילא, דתפיס איהו. דלא נחית
לגבך, דהא בכמה עתרא הוה נחית לגבך.
ואיהו תפיס לעילא, דלא נחית לגבך. בגין
דעניותא דילך, איהו פרוקא לישראל. ובגין
דא משיח אמר, עד דייתי עני, והאי איהו
דכתיב, (ישעיה נג) ובחברתו נרפא לנו.

אָמַר לוֹן, אִי הָכִי, נַעֲבֹד לֵיהּ הַתְּרָה, וְיִהְיֶה נַחֲתִית לְגַבְאֵי, דְּחָשִׁיב הוּא גַבְאֵי, מְפַל מְמוֹנָא דְעֵלְמָא. וְהָא אָנָּא מְחִיל וְשָׂרִי לֵיהּ, וּמַתִּיר לֵיהּ אוּמָאָה. וְאַתּוֹן אוּף הָכִי שָׂרוּ לֵיהּ וְאִי צָרִיךְ הַתְּרָה יַתִּיר, נִשְׁתַּדֵּל בְּהַתְּרִיתִיהּ,

דִּיהֵא נַחֲתִית גַּבְאֵי. אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קְדִישָׁא, שְׁבוּעַת יְיָ, אִיהִי שְׁכִינְתָא, בַּת יַחֲדָה. וְלֹא לְחִנְסֵי תַקְנֵנוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי אָדָם לְפִטְרֵי אוֹתוֹ, אֲלֵא ש' שֶׁל שְׁבַת, שְׁלֹשֶׁת עֲנָפֵי הָאֲבוֹת, בַּת יַחֲדָה, שְׁבוּעָה שֶׁהַשְׁתַּתְּפָה (בַּהּ כֶּסֶא וְדָאִי) בְּהֵם.

בּוּדְאִי שְׁבוּעָה לֹא חָלָה אֲלֵא עַל דְּבַר שֵׁישׁ בּוּ מַמְשׁ. גִּדְר חַל אֲפֵלוּ עַל דְּבַר שְׂאִין בּוּ מַמְשׁ, וְהָרִי פְרֻשׁוּהָ בְּמִשְׁנָה. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא יוֹתֵר אֲמָרוּ, גִּדְרִים עַל גַּבֵּי שְׁבוּעוֹת עוֹלָיִם, וְכָל הַנִּשְׁבָּע פְּאֵלוּ נִשְׁבָּע בְּמִלְךָ עֲצָמוּ, וְכָל הַנּוֹדֵר פְּאֵלוּ נּוֹדֵר בְּחַיֵּי הַמֶּלֶךְ.

אָמַר לָהֶם רוּעָה הַנְּאָמוּ, רֵאשֵׁי יְשִׁיבוֹת, יִדְעָתִי בְכֶם שְׂאֵתֶם יוֹדְעִים, אֲבָל אוֹתוֹ שֶׁמְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית יַחֲדָשׁ לְכֶם חֲדוּשִׁים, שְׁהָרִי וְדָאִי קִהֲלַת אָמַר, (קִהֲלַת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. אֲבָל לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמֶשׁ יֵשׁ לוֹ. וּבִסְתְרֵי תוֹרָה אֲנִי רוּעָה לוֹמֵר, (תְּהִלִּים סד) שָׁמֶשׁ וּמִגֵּן ה' אֱלֹהִים צְבָאוֹת, בְּעוֹלָם שְׁלוֹ, וְלֹא בְּעוֹלָם שֶׁל הַדְּיוּט. אֵף עַל גַּב שְׁזָה לְעַמַּת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים, מִתּוֹךְ הַחֲשֻׁכָה יוֹצֵא הָאוֹר.

וּבּוּדְאִי בְּעוֹלָם הַבָּא, בִּינָה הִיא לְמַעְלָה מִהַשָּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא עֲמוּד הָאֲמִצְעֵי. מַשֵּׁם עוֹלָיִם גִּדְרִים עַל גַּבֵּי שְׁבוּעָה וְחָלִים עַל דְּבַר שְׂאִין בּוּ מַמְשׁ, מִשּׁוּם שֶׁהַשְׁבוּעָה הוּא הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׂאִין לוֹ קִיוּם אֲלֵא עַל יְסוּד. זֶהוּ שְׁפָתוּב (מִשְׁלִי י) וְצַדִּיק יוֹסֵד עוֹלָם.

אָמַר לוֹן, אִי הָכִי, נַעֲבֹד לֵיהּ הַתְּרָה, וְיִהְיֶה נַחֲתִית לְגַבְאֵי, דְּחָשִׁיב הוּא גַבְאֵי, מְפַל מְמוֹנָא דְעֵלְמָא. וְהָא אָנָּא מְחִיל וְשָׂרִי לֵיהּ, וּמַתִּיר לֵיהּ אוּמָאָה. וְאַתּוֹן אוּף הָכִי שָׂרוּ לֵיהּ וְאִי צָרִיךְ הַתְּרָה יַתִּיר, נִשְׁתַּדֵּל בְּהַתְּרִיתִיהּ, דִּיהֵא נַחֲתִית גַּבְאֵי.

אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קְדִישָׁא, שְׁבוּעַת יְיָ, אִיהִי שְׁכִינְתָא, בַּת יַחֲדָה. וְלֹא לְמַגְנָא תַקְיָנוּ תְּלַת בְּנֵי נְשָׂא, לְמַפְטֵר לֵיהּ. אֲלֵא, ש' דְּשַׁבַּת, תְּלַת עֲנָפֵי אֲבָהוֹן, בַּת יַחֲדָה. שְׁבוּעָה. דִּאֲשַׁתְּפַת (ס"א בַּהּ פּוּרְסִיָא וְדָאִי) בַּהּוּ.

בּוּדְאִי, שְׁבוּעָה לֹא חָלָה אֲלֵא עַל דְּבַר שֵׁישׁ בּוּ מַמְשׁ. גִּדְר חַל, אֲפִילוּ עַל דְּבַר שְׂאִין בּוּ מַמְשׁ. וְהָא אוּקְמוּהָ בְּמַתְּנִיתִין. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא יַתִּיר אֲמָרוּ, גִּדְרִים עַל גַּבֵּי שְׁבוּעוֹת עוֹלָיִן, וְכָל הַנִּשְׁבָּע פְּאֵלוּ נִשְׁבָּע בְּמִלְךָ עֲצָמוּ. וְכָל הַנּוֹדֵר, פְּאִילוּ נּוֹדֵר בְּחַיֵּי הַמֶּלֶךְ.

אָמַר לוֹן רַעֲיָא מְהִימָנָא, מְאָרִי דְמַתִּיבְתָאן, יִדְעָנָא בְּכוּ, דְאַתּוֹן יִדְעִין, אֲבָל הֵהוּא דְמַחֲדָשׁ בְּכָל יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, יַחֲדָשׁ לוֹן חֲדוּשִׁין, דְּהָא וְדָאִי אָמַר קִהֲלַת, (קִהֲלַת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, אֲבָל לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמֶשׁ, יֵשׁ לוֹ. וּבִסְתְרֵי תוֹרָה אָנָּא בְּעִינָא לְמִימֵר, (תְּהִלִּים פד) שָׁמֶשׁ וּמִגֵּן יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת, בְּעֵלְמָא דִּילֵיהּ, וְלֹא בְּעֵלְמָא דְהַדְּיוּט, אֵף עַל גַּב דְּזֶה לְעוֹמַת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים, מִגּוּ חֲשׂוּכָא, נְפִיק נְהוּרָא.

וּבּוּדְאִי עֵלְמָא דְאַתִּי, בִּינָה, אִיהִי לְמַעְלָה מִהַשָּׁמֶשׁ, דְּאִיהוּ עֲמוּדָא דְאַמְצְעִיתָא. גִּדְרִים מִתְּפִין, עַל גַּבֵּי שְׁבוּעָה עוֹלָיִם, וְחָלִין עַל דְּבַר שְׂאִין בּוּ מַמְשׁ, בְּגִין דְּשְׁבוּעָה אִיהוּ עֵלְמָא דִּין, דְּלִית לֵיהּ קִיוּמָא,

אֲלֵא עַל יְסוּד, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (מִשְׁלִי י) וְצַדִּיק יוֹסֵד עוֹלָם. (דף קט"ז ע"א).

ובו שבועה, שכתוב חי ה' שכבי
עד הבקר. ששכינה תחתונה, כתל
מערבי הוא הדיור שלה, על שם
שהוא תל שהפל פונים בו. כ"ו
ת"ל, ידו"ד כ"ו, ודאי שכינה היא
תל שלו, על שם (שיר ה) קוצותיו
תלתלים שחרות כעורב. ופרשוה
על כל קוץ וקוץ תלי תלים של
הלכות. (קוץ) ד' מן אחד, תל שהפל
פונים בו. והקוץ הזה אחוז בין
א"ח ובין ד'. זהו שכתוב כי כל
בשמים ובארץ, ותרגם יהונתן,
שאחוז בשמים ובארץ.

ועריו בארו בעלי המשנה
בחגיגה, על מה העולם עומד?
על עמוד אחד ששמו צדיק,
שנאמר וצדיק יסוד עולם. וכודאי
הוא ברית של שבועה שעליו
עומדים א"ח ד', שהם שמים
וארץ, שכתוב (ירמיה לג) אם לא
בריתי יומם ולילה חקות שמים
וארץ לא שפתי. א"ח שמים, זהו
שכתוב (מלכים א ח) ואתה תשמע
השמים. ד' הארץ, זהו שכתוב
(ישעיה סו) והארץ הדם רגלי.

ומשום שברית אחוזה בין שמים
וארץ ובה שבועה, זהו שכתוב
חי ה' שכבי עד הבקר. מי שנשבע
בשמו לשקר, כאלו הרס את בנין
השמים והארץ והחזיר את
העולם לתהו ובהו. שאם אדם
יזיז הקוץ של ד' מן אחד, ישאר
אחר, סמא"ל במקומו שקר.
וכאלו אותו איש בונה שמים
וארץ על שקר. ואמת עומד, שקר
לא עומד. הרס הבנין, ונפלו
שמים וארץ.

וזוהו כאלו השליך משמים ארץ
תפארת ישראל. שמי נותן ארץ
בשמים, שאמר (איכה ב) השליך
משמים ארץ? ודאי זו שכינה,
ותפארת עמה, שלא נפרד ממנה

וביה אומא, דכתיב, (רות ג) חי יי' שכבי עד
הבקר. דשכינתא תתאה, כותל מערבי,
דיורא דיליה. על שם דאיהו תל שהפל פונים
בו. כ"ו ת"ל, יהו"ה כ"ו, ודאי שכינתא,
איהו תל דיליה. על שם, (שיר השירים ה) קוצותיו
תלתלים שחרות כעורב ואוקמוה על כל קוץ
וקוץ תלי תלים של הלכות. (קוץ) ד' מן אחד,
תל שהפל פונים בו. והאי קוץ, הוא אחיד בין
א"ח, ובין ד', הדא הוא דכתיב, (דברי הימים א כט)
כי כל בשמים ובארץ, ותרגם יהונתן, דאחיד
בשמיא ובארעא.

ועריו אוקמוה מארי מתניתין בחגיגה, על
מה העולם עומד, על עמוד אחד
ששמו צדיק, שנאמר וצדיק יסוד עולם.
וכודאי איהו ברית דשבועה, דעליה קיימין
א"ח ד', דאינון שמיא וארעא, דכתיב, (ירמיה לג)
אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ
לא שפתי. א"ח שמים, הדא הוא דכתיב, (מלכים
א ח) ואתה תשמע השמים. ד', הארץ. הדא
הוא דכתיב, (ישעיה סו) והארץ הדום רגלי.

ובנין דברית אחיד בין שמיא וארעא, וביה
שבועה, הדא הוא דכתיב, חי יי' שכבי
עד הבקר. מאן דאומי בשמיה לשקרא, כאילו
הרס בניינא דשמיא וארעא, ואהדר עלמא
לתהו ובהו. דאי בר נש יעדי קוצא דד' מן
אחד ישתאר אחר, סמא"ל באתריה שקר.
וכאלו ההוא בר נש בני שמיא וארעא על
שקר. וקושטא קאי, שקרא לא קאי. הרס
בניינא, ונפלו שמיא וארעא.

והאי איהו כאילו השליך משמים ארץ
תפארת ישראל. דמאן יהיב ארץ
בשמים, דקאמר (איכה ב) השליך משמים ארץ.

אלא ודאי דא שכינתא, ותפארת עמה, דלא אתפרש מינה בנפילו דילה,

לְקַיִּים בָּהּ (ישעיה מב) אָנִי יי' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי
לְאַחַר לֹא אֶתֵּן. וּמִנְלֵן דְּאַמַּת נִפְל עִמָּה,
דְּכַתִּיב, (דניאל ח) וְתִשְׁלַךְ אֶמֶת אֶרְצָה. וּמֵאֵן
דְּאוּמֵי קוּשְׁטָא, הוּא מְקַיִּים (תהלים פה) אֶ"מֶת
מִ"אַרְץ תִּצְמַח, דְּאִיהוּ עֲמוּדָא דְּאַמְצָעִיתָא,
דְּבִיהּ אִיהוּ קַיִימָא בְּנֵינָא. הֵדָא הוּא דְּכַתִּיב
בְּר"א אֱלֹהִים אֲתָת, וּלְכַתֵּר הַשְּׁמַיִם וְאֵת
הָאָרֶץ.

בְּנִפְלִתָהּ, לְקַיִּים בָּהּ (ישעיה מב) אָנִי
ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא
אֶתֵּן. וּמִנְלֵן לְנוּ שְׁאַמַּת נִפְל עִמָּה?
שְׁכַתּוּב (דניאל ח) וְתִשְׁלַךְ אֶמֶת
אֶרְצָה. וּמֵי שְׁנִשְׁבַּע אֶמֶת הוּא
מְקַיִּים (תהלים פה) אֶ"מֶת מִ"אַרְץ
תִּצְמַח. שְׁהוּא הַעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי
שְׁבוּ הַבְּנִין קַיִּים. זְהוּ שְׁכַתּוּב
בְּר"א אֱלֹהִים אֲתָת, וְאַחַר כֶּף -
הַשְּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.

וּבְגִין דְּשְׁבוּעָה, אִיהוּ בְּנֵינָא דְּעֲלָמָא דָּא, לִית
לִיהּ קִיּוּמָא בְּלֹא יִסוּד, דְּכָר שְׁיֵישׁ בּוּ
מִמֶּשׁ. נְדָר, דְּאִיהוּ עֲלָמָא דְּאִתִּי, עַל גְּבִי
שְׁבוּעָה סְלִיקַת, וְאִיהִי חֵלָה עַל דְּכָר שְׁאִין בּוּ
מִמֶּשׁ, דְּלֹא צְרִיכָה יִסוּד לְקַיִימָא עֲלִיהּ, דְּאִיהוּ
בְּרִית, דְּבִיהּ תְּשַׁמֵּישׁ הַמְּטָה. וּבְגִין דָּא, בְּיוֹם
הַכְּפוּרִים, עֲלָמָא דְּאִתִּי, דְּבִיהּ תְּקִינּוּ כָּל נְדָרֵי,
אֲסוּר בְּתְשַׁמֵּישׁ הַמְּטָה.

וּמִשּׁוּם שְׁשׁוּבָעָה הִיא בְּנִין שֶׁל
הָעוֹלָם הַזֶּה, אִין לֹא קִיּוּם לֹא
יִסוּד, דְּכָר שְׁיֵישׁ בּוּ מִמֶּשׁ. נְדָר,
שְׁהוּא עוֹלָם הַבָּא, עוֹלָה עַל גְּבִי
שְׁבוּעָה, וְהוּא חָל עַל דְּכָר שְׁאִין
בּוּ מִמֶּשׁ, שְׁלֹא צְרִיכָה יִסוּד לְעֲמוּד
עֲלִיו, שְׁהוּא בְּרִית, שְׁבוּ תְּשַׁמֵּישׁ
הַמְּטָה. וּמִשּׁוּם כֶּף בְּיוֹם
הַכְּפוּרִים, הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁבוּ תְּקִינּוּ
כָּל נְדָרֵי, אֲסוּר בְּתְשַׁמֵּישׁ הַמְּטָה.
שְׁם אוֹת בְּרִית, י' הִיא תֵּג עַל סֵפֶר
תּוֹרָה צְדִיק, כְּמוֹ שְׁבָאֲרוּהּ,
הָעוֹלָם הַבָּא אִין בּוּ לֹא אֲכִילָה
וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא תְּשַׁמֵּישׁ הַמְּטָה,
אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוּתֵיהֶם
בְּרֵאשִׁיהֶם.

תִּמְן אוֹת בְּרִית, י' אִיהִי תֵּגָא עַל סֵפֶר תּוֹרָה
צְדִיק, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ הָעוֹלָם הַבָּא, אִין
בּוּ, לֹא אֲכִילָה, וְלֹא שְׁתִּיָּה, וְלֹא תְּשַׁמֵּישׁ
הַמְּטָה, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוּתֵיהֶם
בְּרֵאשִׁיהֶם.

וּמִשּׁוּם שְׁאִין שְׁמוּשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה
בְּתֵּג, בְּאָרוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָה, כָּל
הַמְּשַׁתְּמֵשׁ בְּתֵּגָא חֵלָה. שְׁתֵּג
לְמִטָּה הוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה. הַנְּקֻדָּה
שְׁמוּשׁ הָאוֹתִיּוֹת. אֲבָל בְּעוֹלָם
הַבָּא אִין שְׁמוּשׁ בְּאוֹתִיּוֹת, וְלִכְּן
בְּסֵתֵר תּוֹרָה אִין נְקוּד בְּאוֹתִיּוֹתֵינוּ,
אֲלֵא תְּגִים. וְלִכְּן מֵי שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ
בְּסֵפֶר תּוֹרָה חוּלָף, וְכֶף מֵי
שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמֵי שְׁשׁוּנָה הַלְכוּת,
עֲלִיו בְּאָרוּ רְבוּתֵינוּ שְׁהַמְּשַׁתְּמֵשׁ
בְּתֵּגָא - חוּלָף.

וּבְגִין דְּלִית (ס"א דאית) שְׁמוּשׁ בְּעֲלָמָא דִּין בְּתֵּגָא,
אוּקְמוּהָ מְאָרִי מִתְּנִיתִין, כָּל הַמְּשַׁתְּמֵשׁ
בְּתֵּגָא חֵלָף. דְּתֵּגָא לְתֵּתָא, בְּעֲלָמָא דִּין אִיהִי.
נְקוּדָה שְׁמוּשָׁא דְּאַתּוּוֹן. אֲבָל בְּעֲלָמָא דְּאִתִּי,
לִית שְׁמוּשָׁא בְּאַתּוּוֹן, וּבְגִין דָּא סֵפֶר תּוֹרָה לִית
בִּיהּ נְקוּדָה בְּאַתּוּוֹי, אֲלֵא תֵּגָא, וּבְגִין דָּא, מֵאֵן
דְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּסֵפֶר תּוֹרָה חֵלָף. וְהַכִּי, מֵאֵן
דְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמֵי שְׁשׁוּנָה הַלְכוּת, עֲלִיהּ אוּקְמוּהָ
רְבָנָן, דְּאַשְׁתַּמֵּשׁ בְּתֵּגָא חֵלָף.

בְּאוּ כָּל רֵאשֵׁי הַיְשִׁיבוֹת
וְהַשְּׁתַּחֲוּוּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ, וְדָא
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר בְּפִידָה,
וְלוּ אָנוּ מְשַׁתְּחָוִים. וְאָנוּ מְכִירִים

אָתּוּ כְּלָהוּ מְאָרִי מִתְּיַבְתָּאן, וְאַשְׁתַּחֲוּוּ קָמִיהּ,
וְאָמְרוּ וְדָאִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְלִיל

בְּפוּמָהּ, וְלִיהּ אָנָן סְגִדִין. וְאַנָן אֲשַׁתְּמוּדְעִין בְּמַלִּין אֲלִין, דְּלִית יְלוּד אֲשָׁה

בדברים הללו שאין ילוד אשה אחר פרט לה שיכול לדבר אותם. ודאי שהדברים הללו מעידים בך שאתה הוא שנאמר בו (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו. אין לעכב את אליהו אליך, אלא לפי אמת הקדוש ברוך הוא שיוריד אותו אליך, מלא עשר ומלא סגלות אליך.

רועה הנאמן, עבד נאמן, אליך עבד עברי - (דברים טו) העניק תעניק לו. העניק - לו, תעניק - לבניו, בדברים הגנוזים הללו. ומגורך - גרנה של התורה שלך. ומיקרבך - בגרן ויקב הכתוב מדבר, כמו שבארנו בעלי המשנה, בפסלת גרן ויקב הכתוב מדבר.

י"ב - "יחוד, קדשה, ב"רכה של הקדוש ברוך הוא. וזו השכינה, שהיא ברכה של הקדוש ברוך הוא מימין, והיא קדשה משמאלו, והיא יחודו באמצע, וכך עולות אותיותיו של הקדוש ברוך הוא יב"ק. כמו זה הקב"ה בחשבון יב"ק.

ומי שהוא בק"י בהלכה שלו, שהיא השכינה - הקדוש ברוך הוא עמו, שבשכינה לא יזוז ממנו לעולם. שיש הלכה שהיא נערה שלה מצד של נער, ובגללה נאמר הלכה כפלוני. אבל ההלכה שלך, רועה הנאמן, היא שנאמר בה הלכה למשה מסיני. מפי הגבורה נתן לה הקדוש ברוך הוא את בתו.

ורבן על הלכות אחרות נאמר, (משלי לא) רבות בנות עשו חיל. על הלכה שלך נאמר, ואת עלית על פלנה. שהתגברת על כלם בגבורה. (שופטים ו) ה' עמך גבור החיל. נתקן (נתחזק) בך והשלים בגין הפלך, והוא בונה בנינו על פיך ועל ידך. אשריך!

אחר אבר מינה, יכיל למלא לון. ודאי מלין אלין, קא סהדין בך, דאנתהו דאתמר ביה, (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו. לית לעכבא לאליהו גבך, אלא לפייסא ליה לקודשא בריך הוא, לנחתא ליה לגבך, מליא עותרא, מלייא סגולות לגבך.

רעיא מהימנא, עבד נאמן, לגבך עבד עברי, (דברים טו) העניק תעניק לו. העניק ליה, תעניק לבנוי, במלין גניזין אלין. (דברים טו) ומגורך: גרנה של תורה דילך. ומיקרבך, בגרן ויקב קרא ממלל, כמה דאוקמוה מארי מתניתין, בפסולת גרן ויקב הכתוב מדבר.

י"ב: "יחוד. קדושה. ב"רכה דקודשא בריך הוא. ודא שכנתא, דאיהי ברכה, דקודשא בריך הוא, מימינא. ואיהי קדשה משמאליה. ואיהי יחודיה, באמצעיתא. וקודשא בריך הוא, הכי סלקין אתווי דיליה, יב"ק. פגוונא (דף קט"ז ע"ב) דא, הקדוש ברוך הוא: בחשבון יב"ק.

ומאן דאיהו בק"י בהלכה דיליה, דאיהי שכנתא, קדשא בריך הוא עמיה. דבגינה לא יזוז מניה לעלם. דאית הלכה דאיהי נערה דילה, מסטרא דנער, ובגינה אתמר הלכה כפלוני. אבל הלכה דילך, רעיא מהימנא, איהי דאתמר בה, הלכה למשה מסיני, מפי הגבורה, יהיב לך קדשא בריך הוא, בריתא דיליה.

ובגין דא, על הלכות אחרנין אתמר, (משלי לא) רבות בנות עשו חיל. על הלכה דילך אתמר, ואת עלית על פלנה. דאתגברת על פלהו, בגבורה. (שופטים ו) יי' עמך גבור החיל. אתקין (כ"א אתתקפת) בך, ואשלים בנינא דמלכא, ואיהו בני בנייניה על פומך, ועל ידך, זפאה חולקך.

גודל השכר והזכות בהוראת אצבע

הגר"א במשלי (יב, יד), מבאר גודל הזכות שיש למזכי הרבים ומוכיח את חבירו, אם שמע, מקבל שכר על כל מה שיעשה לדורות, וגם אם לא שמע, אז מקבל כל חלקו הטוב, וזה שלא שמע לוקח ממנו את חלק הגיהנום שלו.

הידעת? ברגע אחת אתה יכול לזכות לעולמות נצח! "עין לא ראתה.."
 - עתה הכול בידך - אתה יכול לחלק ס' "ערכה של שעה", שמעודד ומעורר ללמוד זה"ק בכל יום. וכל הלומד שעה זה"ק בשבת עולה לו למאה מיליון שנה תורה, ואם תכפיל בכל שבתות השנה ויו"ט, לכל ימי חייו, תגיע ל' 640 מיליארד שנה תורה. ואם בזכותך יתארגן שיעור לעשר יהודים, תגיע ל' 6 טריליון ו' 400 מיליארד שנה תורה. ובזה"ק (פ' ויצא קס"א). כתוב: שכל מה שנותנים משמים הוא באלף, ועוד כידוע כל עשרה ביה שכינה שריה, אתה מכפיל כל מנין יהודים באלף. תגיע ל' 6 זיליון ו' 400 טריליון שנה תורה. - ומי יוכל לחשב את גודל השכר הנצחי שיש לך מכך בוודאות!!!

החפץ חיים והחזון איש זי"ע

במכתבי מרן החפץ חיים זצ"ל (דף יד אות ג'), שספר בנו הר' אריה ליב על אביו, שהחזיק מאד בחכמת הקבלה באמרו כי הוא אחד מחלקי תורה היותר נעלים, ומרגלא בפומיה תמיד כי בלי סתרי תורה מגששים אנו באפלה, ובס' "מאיר עיני ישראל" (כ"ג ע' תקנ"ו), שרבי שלמה ספר לו על רבו החפץ חיים, שכל שבת קודש למד את הזהר של הפרשה, גם היה אומר לאחרים שילמדו הזהר של הפרשה, אפילו בחורים. והיה אומר שרבו כמדרש. (אור הזהר דף 82). ובספר מעשה איש (חלק ג' ע' צ"ח): שמרן החזון איש זצ"ל אמר להג' ר' שמריהו גריינימן זצ"ל, שאין ספר מוסר כל כך טוב כמו ספר הזהר. (מפעל הזהר העולמי - 0548436784)

קצת גדלתו ורוממותו של יוצרנו ובוראנו ברוך הוא וברוך שמו. וזה עקר פונת בריאת האדם בעולם הזה השפל והשמים, לחקר ולהשיג גדלת ורוממות יוצרו ובוראו יתברך שמו ויתעלה.

— לימוד היומי - טז שבט —

גם מלמוד חכמת הקבלה ישיג האדם קצת מעלת תורתנו הקדושה והתמימה, כי בראות האדם בספרי המקבלים, ובחוד בזהר הקדוש ובתקונים, מפרושים נפלאים ונוראים של תורתנו הקדושה, ואיך נטמן ברמז סודות גדולים ונוראים, לפעמים בתבה אחת ולפעמים באות אחת, גם בראותו רזין עליונים וסודות נפלאים ונוראים הנסתרים בציור האותיות, וביותר בטעמים ובנקודות ובתגין, מפל זה ישיג האדם קצת גדל מעלת תורתנו הקדושה, ועל ידי זה בא בלבו אהבת הבורא יתברך שמו ותשוקתו גדולה עד למאד מאד, כי מהשגת תורתנו הקדושה יבוא האדם גם כן לקצת השגה של הבורא יתברך שמו ויתעלה, כי אוריתא וקודשא בריך הוא חד הוא כנזכר בזהר הקדוש במקומות הרבה. וימצא האדם קצת מזה במאמרים נזכרים לעיל. ומהראוי להאריך בזה מאד, אך פרץ עלי פורץ גדר, לקצר בכל היותר אפשרי. ולכן מפליג הזהר הקדוש והתקונים בכמה מקומות גדל מעלת למוד הקבלה לאין תכלית וכו'.

אחי ורעי, אם כל כך גדולה לשמים שיאו ומעלתו וכמה תקיף חילא דהאי אילנא רברבי של למוד ספר הזהר הקדוש, ושרש בארץ גזעו לשלח רצוצים חפשי מן הגלות המר, האיך לא יתלהב לב האדם להאיר און לשמע בלמודים לקבע שיעור קבוע בכל יום בזהר הקדוש ובתקונים ושאר ספרי המקבלים כו'.

(יסוד ושרש העבודה, שערי הששי, שער הניצוץ)

ה) לעולם יקדים אדם למוד הנגלה להנסתר

ובזה יובן [אמרם זכרונם לברכה] לעולם יעסק אדם בתורה שלא לשמה, דהינו בלבושי התורה שנק' קשוטי התורה והלכ"ה

אותיות הפל"ה, שיעסק תחלה בנגלה, שמתוך כך יבוא לשמה, שהיא דבקה חשקה חפצה בו יתברך שהוא לשמה בפנימיות התורה שהיא שמו יתברך ממש שנקרא תורת השם, וקל להבין.

(תולדות יעקב יוסף פרשת שלח)

ו) סודות התורה הם אור הנפש

עקר שלמות אדם דלא ייעול בכסופא לעלמא דאתי הוא למוד התורה, כי כמו שהלחם הוא מזון הגוף, כן ממש לכו לחמו בלחמי התורה היא מזון הנפש, וכמו שהיין והמעדנים מאירין לגוף לחזקו, כן ממש ויותר סודות התורה הם אור הנפש להאירה בש"ע נהורין. ועל כל פנים מי שאינו עוסק בפשטות התורה הרי הוא מת ברעב בעולם הבא, ומי שאינו מאיר לנפשו סודות הזהר וכתבי מרן נדחו מענוגא וכסופא בעלמא דאתי, אם לא שהוא תומך התורה אזי זוכה ויושב בישיבה של מעלה, וזעירין אינון.

(הקדמת מורינו הרב רבי יצחק איזיק מקאמארנא זכר צדיק וקדוש לברכה לפרושו על משניות)

— פָּרְקֵי —
חֲדָשׁ אֱלֹלֵי רְאוּי לְלִמּוּד הַתְּקוּנִים
בְּשִׁפְי

א) גִּדּוּל מַעֲלַת אַמִּירַת תְּקוּנִים בְּחֲדָשׁ אֱלֹל, שְׁמֹזְפָךְ הַנֶּפֶשׁ
 רוּחַ וּנְשָׁמָה

אֲנָשִׁי מַעֲשֶׂה נְהִיגִי לומר בְּכָל יוֹם מֵאוֹתָם אַרְבָּעִים יוֹם
 שְׁמֵרָאשׁ חֲדָשׁ אֱלֹל עַד אַחַר יוֹם כְּפוּרִים אֵיזָה דְּפִים מְסַפֵּר
 הַקְּדוּשׁ תְּקוּנֵי הַזֶּהָר, וּמְכַוְּנִים לְגִמּוֹר כָּל הַסֵּפֶר עַד יוֹם הַכְּפוּרִים.
 וְעַיִן בְּסִפְרִים שֶׁהִלְהִיבוּ מֵאִד עַל לְמוּד הַתְּקוּנֵי זֶהָר בְּאַרְבָּעִים יוֹם
 אֱלֹ. וְאֵף שְׁאִינוּ מְבִינִין, מְכַל מְקוּם הַלְּשׁוֹן שֶׁל הַזֶּהָר הַקְּדוּשׁ
 וְהַתְּקוּנִים מְסַגֵּל מֵאִד לְנִשְׁמָה.

(מִטָּה אֶפְרַיִם סִימֵן תְּקַפ"א סְעִיף קָטָן י"ז)

כְּבָר נְהִיגוּ גַם כֵּן חֲסִידִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם מֵאוֹתָן מ' יָמִים
 שְׁמַעְרַב רֵאשׁ חֲדָשׁ אֱלֹל עַד יוֹם הַכְּפוּרִים, בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשׁ תְּקוּנֵי
 הַזֶּהָר, כִּי לְמוּד בְּיָמִים הַקְּדוּשִׁים אֱלֹ מְטַהֵר הַגּוּף וְהַנְּשָׁמָה,
 וּסְגָלְתוֹ לְקָרֵב הַגְּאֻלָּה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

(קִצָּה הַמְּטָה לְמִטָּה אֶפְרַיִם שֵׁם סְעִיף קָטָן כ"ג)

ב) אֲשֶׁרֵי לְמִי שְׁיִשְׁלִים סֵפֶר תְּקוּנִים בְּיָמֵים הַלְלוּ

בְּשֵׁם הָרַב זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה: אֲשֶׁרֵי לְמִי שְׁיִשְׁלִים סֵפֶר תְּקוּנִים
 בְּיָמִים הַלְלוּ.

(מִטָּה אֶפְרַיִם סִימֵן תַּר"ג סְעִיף קָטָן ט')

כִּמָּה אַרְכֵּי הַיּוֹם הַזֶּה, מִרְפֵּא וְאַרוּכָה לַמּוֹד הַזֶּה, כַּאֲשֶׁר הָעֵד הַעִיד
 בְּנוּ עֲדוּת נְאֻמָּה, הֵרֵב הַקְדוּשׁ הָאֶרֶץ זְכוּתוֹ יָגוֹן עָלֵינוּ, וַיְהִי עֲדֵי"ו
 אֲמוּנָה, שְׁכַל הַרְגִיל בְּלַמּוֹד הַזֶּה הַקְדוּשׁ אֶף עַל פִּי שְׂאִין לוֹ חֶלֶק
 בְּבִינָה, מִזְכָּךְ אֶת נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה כִּבְּן אוֹר בְּאֵי"ם לְבִינָה, וּבִפְרֹט
 בְּסֵפֶר הַתְּקוּנִים הֵינּוּ דְאֵהֲנִיא לֵיהּ, תַּעֲלֵה בְּאֵיתֵנָּה שְׂקִי"ד לִי"ה,
וְתִקְנֵת הַקְדְּמוֹנִים לְלַמֵּד בְּסֵפֶר הַתְּקוּנִים מִרְאֵשׁ חֲדָשׁ אֱלוֹל עַד
יוֹם הַכְּפוּרִים לְבַרֵּר אֶכֶל מִתּוֹךְ פְּסֻלַּת שְׂדֵרָה הַתִּינוּק לְפָר"ר, בְּלַמּוֹד
 זֶה בְּאֵי עֲדֵי בְּרוּרִי"ן בְּפֶרֶק זֶה בּוֹרֵר. וְקִימוֹ וְקִבְלוֹ הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם
וְעַל זְרַעֲם, בְּנִדְבוֹת הַלֵּב הַמִּתְנַדְּבִים בְּעַם, וְעֲלֵיהֶם קִבְעֵנוּם חוּבָה,
לְלַמֵּד דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ אִזְ יִרְדּוּ לְשַׁעוּרֵי"ן שַׁעוּרָא זוּטָא וְשַׁעוּרָא
רְבָה.

(הַקְדָּמַת הַרֵב הַמְבִיא לְבֵית הַדְּפוּס סֵפֶר הַתְּקוּנִים דְּפוּס לִיוּוֹרְנוֹ, כְּבוֹד הַרֵב רַבִּי יִצְחָק
 פְּרַחֵי זְכוּתוֹ יָגוֹן עָלֵינוּ)

לימוד היומי - יח שבט

**ג) מִהֲנֻגוֹן שֶׁל הַתְּקוּנִים בְּחֹדֶשׁ אֱלוֹל וּמִהַחֲלִישׁוֹת הַלֵּב
 בְּשִׁמְתֵּי אַחֲרֵיהֶם, נַעֲשֶׂה דְבָרִים עֲלִיוֹנִים וְתְקוּנִים גְּדוֹלִים
 לְמַעֲלָה.**

פְּעַם אַחַת הָיָה מְדַבֵּר מֵעֲנֵן אֱלוֹל, וְאָמַר שְׁמָה שְׁנוֹהֲגִין לוֹמֵר
 תְּקוּנִים בְּאֱלוֹל, שֶׁהֲנֻגוֹן שֶׁל הַתְּקוּנִים וְגַם מִהַחֲלִישׁוֹת הַלֵּב שֶׁיֵּשׁ לְכָל
 אֶחָד אֶז, מַחֲמַת שְׁכַל אֶחָד מִתְאַחַר אֶז בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ יוֹתֵר
 מִרְגִּילוֹתוֹ, מִכָּל זֶה נַעֲשֶׂה דְבָרִים עֲלִיוֹנִים וְתְקוּנִים גְּדוֹלִים לְמַעֲלָה.
 (שִׁיחוֹת הַר"ן רַבֵּינוּ נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב, קכ"ז)

הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים הָאֲמֵתִיִּים בְּחִינַת מְשִׁיחַ, שְׂמִכְנִיסִין דְּרָךְ
 הַתְּשׁוּבָה, הֵם יוֹדְעִים הַסּוּד שֶׁל בְּרֵאשִׁית מְאָמֵר סְתוּם שְׂרֵשֶׁב"י גְּלָה
 עָלָיו ע' פְּנִיִּים שְׁנוֹהֲגִין לַעֲסֹק בָּהֶם בְּאֵלוֹ הַיָּמִים בְּאֱלוֹל וְעֵשֶׂרֶת
יְמֵי תְשׁוּבָה שֶׁהוּא סֵפֶר הַתְּקוּנִים הַקְדוּשׁ.

לְהַכְנִיֵס דְּרָךְ שֶׁל תְּשׁוּבָה, אֵין יוֹדֵעַ כִּי אִם הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים
 הָאֲמֵתִיִּים, כִּי כָּל צְדִיק אֲמֵתִי הוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ, הוּא יוֹדֵעַ הַסּוּד שֶׁל
 בְּרֵאשִׁית מְאָמֵר סְתוּם שְׂרֵבִי שְׂמַעוֹן בַּר יוֹחָאִי גְּלָה עָלָיו שְׁבַעִים

אנפין שנוהגין לעסק בהם באלו הימים באלול ועשרת ימי תשובה שהוא ספר התקונים הקדוש, כי כל דרך התשובה באלו הימים הוא על ידי בחינת בראשית מאמר סתום.

(ספר לקוטי הלכות למורינו הרב רבי נתן מברסלב זכר צדיק לברכה - הלכות ראש השנה הלכה ו)

ד) תקון לבעל תשובה לומר ה' דפין זהר או תקונים בכל יום, שמטהר הגוף והנשמה.

ראוי לקבוע עצמו ללמד חמש דפים זהר בכל יום, והוא תועלת גדולה ותקון גדול לנפש להאירה ולזככה ולתקנה, ולכלות קוצים, מדות רעות ותאוות רעות, לזכות בנעם השם, והוא מרפא ותקון לחטאים ופושעים של הנפש. וכן נתן מרן האר"י זכרוננו לברכה תקון לבעל תשובה שיאמר חמש דפים זהר או תקונים בכל יום, וכן נהג מורי ורבי דודי הקדוש מורינו הרב רבי צבי.

(נתיב מצוותיך למורינו הרב רבי יצחק איזיק מקאמארנא, שביל התורה אות א' סימן ל"א)

ה) ללמד תקוני זהר ארבעים יום מראש חדש אלול עד יום הכפורים

יעין בסוף הקדמת בעל כסא מלך ועוד בכמה ספרים קדושים שהלהיבו מאד ללמד התקוני הזהר בארבעים יום שמראש חדש אלול עד יום הכפורים (ואולי יש להסמיק זה ממה שכתב בתקון ו' ויפתח נח את חלון התבה אשר עשה ודא יום הכפורים דתבת נח היא אמא עלאה חלון דילי הוא עמודא דאמצעייתא דביה אור יתירה אור וכתב בבאור הגר"א שביום הכפורים חלונות התבה והוא תשובה אמא עלאה פתוחים וזהו שכתוב מקץ ארבעים יום שהם ארבעים יום הידועים מראש חדש אלול ורעיא מהימנא איתא על התקוני זהר דאיהי פגוונא דתבת נח וכו' כידוע.

(הקדמת המוציא לאור תקוני זהר מהגר"א)

ו) בַּחֲדָשׁ אֱלוֹל חֲצִי הַיּוֹם תִּלְמוּד חֲכַמַת הָאֵמֶת –
וּבַעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה לֹא תִלְמוּד פִּי אִם חֲכַמַת הָאֵמֶת
דְּזִקָא, וּבִיָּמִים שְׁבִין כְּפוּר לְסִפּוֹת תְּרַבָּה בְּלִמּוּד הַתְּהֵלִים
וְהַזְהַר.

וּבַחֲדָשׁ אֱלוֹל חֲצִי הַיּוֹם תִּלְמוּד חֲכַמַת הָאֵמֶת וְחֲצִי הַיּוֹם
תִּלְמוּד טוֹר וּבֵית יוֹסֵף וְשִׁלְחַן עֲרוּךְ הַלְכוֹת רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְכַפּוּר וְסִפָּה
וְלוֹלֵב עִם כָּל הַפּוֹסְקִים הַשְּׂיֵכִים לָהֶם, וּבַעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה לֹא
תִלְמוּד פִּי אִם חֲכַמַת הָאֵמֶת דְּזִקָא, וּבִיָּמִים שְׁבִין כְּפוּר לְסִפּוֹת
תְּרַבָּה בְּלִמּוּד הַתְּהֵלִים וְהַזְהַר וְכִיּוֹצֵא וּבַעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּל
אֲשֶׁר תִּפְנֶה תִשְׁכִּיל וְתִצְלִיחַ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

(עבודת הקדש חלק התכלית פרק ע')

ז) בַּחֲדָשׁ אֱלוֹל יַד הַכֹּל מְשֻׁמֶשֶׁת בְּסִפּוֹר הַתְּקוּנִים

וְלִהְיוֹת סִפּוֹר הַתְּקוּנִים בַּחֲדָשׁ אֱלוֹל יַד הַכֹּל מְשֻׁמֶשֶׁת בּוֹ.

(כסא מלך בהקדמה)

ח) אֲשֶׁרֵי מִי שֵׁיִשְׁלִים סִפּוֹר הַתְּקוּנִים בְּיָמִים אֱלוֹ מִחֻמְשָׁה
עֶשֶׂר בְּאָב עַד יוֹם הַכְּפוּרִים – יְקִירֵי יְרוּשָׁלַיִם מִתְּחִילִים
בְּאֵמִירַת הַתְּקוּנִים מִחֻמְשָׁה עֶשֶׂר בְּאָב.

הַרְבֵּה חֲסִידִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה מִתְּחִילִים לְלַמֵּד סֵדֵר תְּקוּנֵי זֶהר
הַקְּדוֹשׁ מִחֻמְשַׁת עֶשֶׂר בְּאָב עַד יוֹם הַכְּפוּרִים. כִּי מַעֲלַת אֵמִירַת
תְּקוּנֵי זֶהר בַּחֲדָשׁ אֱלוֹל מְבֹאֵר בְּהַקְּדַמַת כֶּסֶא מְלָךְ שְׁמַטְהַר הַגּוֹף
וְהַנְּשֻׁמָּה. וְסִגְלָתוֹ לְקֶרֶב קֶץ הַגְּאֻלָּה, וְכֵן כְּתוּב בְּאוֹר צְדִיקִים סִימָן
ל"ו סִימָן ב' אֲשֶׁרֵי מִי שֵׁיִשְׁלִים סִפּוֹר הַתְּקוּנִים בְּיָמִים אֱלוֹ וְיְקִירֵי
יְרוּשָׁלַיִם מִתְּחִילִים בְּאֵמִירַת הַתְּקוּנִים מִחֻמְשָׁה עֶשֶׂר בְּאָב
בְּאָב.

ט) וְכֵן נִהַג הָאֲדָמוֹ"ר מִסְקוּוִירָא זְכוּרָנוּ לְבָרְכָה.

(נטעי גבריאל בין המצרים פרק מ"ט סימן י"ג)

(ו) על ידי דרשת הרשב"י בעניינים הללו נעשו ונבנו אותן העניינים למעלה, וזהו כל עקר תקון למוד הקבלה יותר מפל שאר חלקי התורה

כי הנה עקר קדשת וגדל מעלות למוד הקבלה הוא לדבר למעלה ולא למטה וכדי לתקן ולעורר באורותיהם למעלה. ועין בהקדמת זהר בראשית ב' עמוד א'. אמר רבי אלעזר. שתיקא די לי בנא מקדשא כו' עין שם. וכן בהקדמת תקונים ג' סוף עמוד ב' ונענה מלאך מגו אשא משמאי ואמר, הן הן מעשה מרכבה, והוון מתקבצין מלאכי השרת כו'. והוא פי על ידי דרשת הרשב"י בעניינים הללו נעשו ונבנו אותן העניינים למעלה. וזהו כל עקר תקון למוד הקבלה יותר מפל שאר חלקי התורה. כי שאר כל חלקי התורה הרי מלבש בנושאי העניינים אשר בעולם הזה, מה שאין כן למוד הקבלה ובפרט דברי האר"י זכרוננו לברכה אשר הם בנויים על האדרות וספרא דצניעותא ועמקי סתרי הזהר הקדוש. הוון כל נושאי העניינים רק באצילות ובעולמות דאור אין סוף.

(שערי הלשם חלק ב - סימן י"ד - משנת חכמת האמת)

— לימוד היומי - כ שבת —

(יא) חכמת הקבלה נקרא בשם נסתר, משום שמדבר מעולמות העליונים למעלה למעלה, שאין השגה ותפיסה בזה לשום בריה והוא נעלם ונסתר מהכל.

ולכן נקרא חכמת הקבלה בשם נסתר, משום שכל נושאי העניינים שאנו מדברים בהם הוא מעולמות העליונים אשר למעלה למעלה, אשר אין השגה ותפיסה בזה לשום בריה והרי הוא נעלם ונסתר מהכל. מה שאין כן כל חלקי הנגלה מתורתנו הקדושה. הרי הוון כל נושאי העניינים שבהם גלויים לכל. ועין בזה בנפש החיים שער ד' פרק כ"ח עין שם. וכן הוא בשל"ה בהקדמת תולדות אדם. ועין בנפש החיים שם שער ב' פרק ה' בהגהה ב'. פי כל התורה פלה הוא בכל עולם עולם. על כל ענייניהם המתיחס בכל אחד, וכמו שהוא בעולם הזה על העניינים השיך כאן. ואם כן הרי

מבאר בה מפרש באר היטיב כל מה שלמעלה ולמטה. ועוד, כי לפי דבריו הרי שיק גם כן לקרא לכל תורה שבעל פה כלה בשם נסתר, משום שנסתר ונטמן כל עניניהם רק ברמז בתורה שבכתב. אך העקר הוא כמו שכתבתי כי משום שנושאי כל הענינים הללו הם נעלמים מעיני כל חי, לכך נקרא בשם נסתר.

(שערי הלשם חלק ב - סימן י"ד - משנת חכמת האמת)

יב) כל הפורש מחכמת האמת פורש מן החיים הנצחיים - סוד למווד חכמת הקבלה מחכימת פתי - מי שלא ראה אור החכמה זו לא ראה מאורות מימיו.

עוד פרוש הפסוק, מה שכתוב "דע את אלהי אביך", בענין אחדותו ותברך וידיעת שמוותיו וסוד האצילות. אמר דע, כמו שאמר הפסוק (תהלים צ"א, י"ד), **אשגבהו כי ידע שמי, הוא סוד למווד חכמת הקבלה [אשר] מחכימת פתי, ומי שלא ראה אור החכמה זו לא ראה מאורות מימיו, כי אז יבין וישכיל סוד אחדותו ברוך הוא וסוד השגחתו ועניני התארים הנזכרים בתורה הנעלמים מחכמי הפילוסופים, אשרי עין ראתה כל אלה. ויען כי הרבה בני אדם פורשים מזו החכמה, וכל הפורש ממנה פורש מהחיים הנצחיים הרוחניים, על כן אעתיק דברי החכמים חכמי האמת מה שכתבו על ענין הזה.**

(של"ה הקדוש - בעשרה מאמרות - המאמר הראשון י')

יג) חכמת הקבלה יכניס אהבה ויראת השם בלב האדם - ואשרי למי שיזכה לזה

ובענין (מזהיר העם שלא להרחיק מחכמת הקבלה אדרבא ואדרבא יגיע הזק לנשמתו מי שלא למד חכמה זו) למווד חכמת הקבלה אשרי האיש שזוכה לזה לראות בנעם השם ולבקר בהיכלו, כבוד אומר בלו, **כי החכמה זו יכניס אהבה ויראת השם בלב האדם, וראיתי הרבה בני אדם פורשים מלפניס לפרדס וללמד חכמת הקבלה, באמרו: הנסתרות להשם אלקינו והנגלות לנו, בודאי האנשים האלה אינם זוכין לנשמה כמי שלומד סתרי התורה**

כמבאר בפרדס בשער 'עשר ולא תשע' פרק חמישי, הביא רעיא מהימנא: "ואית אחרנין מארי סתרי תורה, מארי מדות, דאינון ירתין נשמתין מסטרא דמלכותא קדישא, דאיהו כלילא מעשר ספירן, דמאן דירית לה, וזכי לה" כו' עין שם.

לימוד היומי - כא שבט

ופרש שם: למעלה נאמר, יש באנשי מעשה מי שיש לו נשמה שהיא אמת מצד הבריאה, ועתה אמר שיש אחרים מארי סתרי תורה שהם העוסקים בתורה האלהית וסתריה, ומפני שהיה אפשר לומר כי מארי סתרי תורה יקראו שהן עוסקין בסתרי הלכות דרשות ואגדות והחקים והדינים והמשפטים כפי פשטן של הדברים, לזה אמר כי אם היות שכרם כפול ומכפל והוא המדה הנבחרת, עם כל זאת אינם זוכים למעלת הנשמה עד שהגיע לסתרי הספירות שהם סוד אלהים והם נקראים מארי מדות, כי כל העסק של החכמים היא במדות, ואמר שאלו יורשים נשמה מצד המלכות בעצמה לא מצד מטטרון עבד ולא מצד אמה כו' עין שם באריכות. **ואם כן עין בעין יראה אף מי שלומד כל הלכות ומדרשים ואגדות ובכל זאת לא זוכים לאותה נשמה.**

והנה למה לי רב דברים מענין אזהרות למוד הזה עין במאמרות של אדוני אבי זכרוננו לברכה במאמר ראשון על פסוק "דע אלהי אביך" שהאריך לדבר מענין הבורחים מללמד חכמת הקבלה ואני בטל במעוטו, ולכן **כל אדם הרוצה לדבק באותה הנשמה צריך ללמד חכמת הקבלה.** ובפרט שזכינו לספר הנחמד של שאר בשרי הגאון מורינו הרב רבי שעפטעל בעל 'שפע טל' לברכה שהתחיל לגלות חכמה זו בלישנא קלילא וצחות לשון, ומי שהוא בקי בספרו יודע אחר כך ללמד ספר הפרדס בלי שום שאלת רב. וגם יועיל למי שרוצה ללמד הקבלה, עין היטב בהקדמת תולדת אדם של אדוני אבי שהוא מפתח ומסביר הענין היטב הדק להכניס בלבו יראה ואהבה לעושהו לבריה חדשה, ואשרי להקורא בו פי האדם יראה שכחו גדול יותר ממלאכי השרת.

ואשרי איש ירא השם אחר שימלא כרסו בתלמוד ובפוסקים להיות חפץ בתורת השם ויזכה לנשמה זו, ואשרי מי שיזכה לזה ויקים בנו המקרא (פסוק כמים לים מכסים ועל דרך הגמרא בחגיגה שם כשתכנסו לאבני שיש וכו') "ומלאה הארץ דעה את השם כמים לים מכסים".

(ש"ה הקדוש - ווי העמודים - פרק ה)

יד) למווד חכמת האמת פועל שיבנה בית המקדש

והנה כלל זה הוא בדינו, שכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו - כאלו נחרב בימיו (ירושלמי יומא פרק א' הלכה א'), מאחר שהמה בעלי בחירה והיו יכולים לפעל במעשיהם הטובים שיבנה בית המקדש ולא עשו, לכן מעלה עליהם כאלו נחרב בימיהם. כן הדבר הזה מאחר שלנו משפט הבחירה למאס ברע ולבחר בטוב ולעשות תקונים גדולים על ידי עסק תורתנו ואין אנו עוסקים, נמצא, אנו הגרמא בנזקין, שהסטרא אחרא מתגברת, חס וחלילה, בפרט למווד חכמת האמת, הוא למווד הקבלה, הוא ראש לכל התקונים, כמו שאמר הרב הקדוש רבי שמעון בן יוחאי, זכרוננו לברכה, בפה מלא. דביה יפקון ישראל מגלותא, בזכות למווד הקבלה יצאו ישראל מן הגלות.

(ספר דרך עץ חיים)

לימוד היומי - כב שבט

טו) ללמוד גם נגלית התורה וגם סתרי התורה

למווד סתרי תורה יהיה דיקא זהר ותקוני זהר ופרושיהם וכתבי מרן האר"י זכרוננו לחיי העולם הבא, עץ חיים, פרי עץ חיים, לקוטי תורה, ארבע מאות שקל כסף, מבוא השערים, אוצרות חיים, אדם ישר, שמונה שערים, וכיוצא בהם דיקא מהעתקה של רבינו רבי חיים ויטאל זכרוננו לחיי העולם הבא, וסתרי תורה שאינם ממרן האר"י זכרוננו לחיי העולם הבא אל תשגיח בהם כלל, אלא פרד"ס ושאר ספרים שלו וכן עשרה מאמרות ושאר ספרים שלו.